KATE CHOPIN

TREZIREA LA VIAȚA

Kate Chopin



TREZIREA LA VIAŢĂ
şi alte povestiri

Coperta de *Mihai Mănescu*

THE AWAKENING
and other stories

by

Kate Chopin

Holt, Rinehart and Winston, 1970

Kate Chopin

TREZIREA LA VIAȚĂ
și alte povestiri

În românește de ANCA GABRIELA SÎRBU



București — 1985
Editura UNIVERS

Kate Chopin

TREZIREA LA VIAȚĂ
și alte povestiri

În românește de ANCA GABRIELA SÎRBU



Editura UNIVERS
București — 1995

TREZIREA LA VIAŢĂ

I

Din cuşca atîrnată de tocul uşii un papagal cu pene galbene şi verzi striga întruna :

„*Allez-vous-en ! Allez-vous-en ! Sapristi !* E-n regulă!"

Vorbea puţin spaniola şi încă o limbă pe care nu o înţelegea nimeni sau, poate, numai o altă pasăre aflată de partea cealaltă a uşii şi ale cărei triluri se înălţau în adierea vîntului cu o insistenţă sîciitoare.

Nefiind în stare să se bucure de lectura ziarului domnul Pontellier se ridică cu o expresie de nemulţumire, scoţînd o exclamaţie plină de dezgust. Porni de-a lungul verandei şi traversă „podeţele" care legau între ele vilişoarele. Pînă atunci şezuse în faţa clădirii principale. Cele două păsări aparţineau proprietăresei, Madame Lebrun, aşa încît aveau dreptul să facă oricît de multă gălăgie pofteau. Domnul Pontellier se bucura de privilegiul de a se lipsi de tovărăşia lor atunci cînd îi devenea nesuferită.

Se opri la uşa vilei sale, penultima din şir, a patra pornind de la clădirea principală. La intrare se afla un balansoar de răchită pe care se aşeză şi se apucă din nou să-şi citească ziarul. Era duminică iar ziarul era de sîmbătă. Ziarele de duminică nu sosiseră încă la Grand Isle. Era deja la curent cu noutăţile comerciale aşa că îşi aruncă o privire rapidă asupra articolelor şi ştirilor pe care nu apucase să le citească alaltăieri, cînd plecase din New Orleans.

Domnul Pontellier purta ochelari. Era un bărbat de patruzeci de ani, de statură mijlocie, destul de zvelt şi uşor adus de spate. Avea părul castaniu, drept, pieptănat cu cărare într-o parte şi barba scurtă şi îngrijită.

Din cînd în cînd își ridica ochii de pe ziar și privea în jur. Era mai multă zarvă ca oricînd în „casă". Clădirea principală era numită totdeauna „casă" pentru a o deosebi de vile. Păsărelele își vedeau înainte de trilurile și trăncăneala lor. Cele două gemene ale familiei Farival cîntau la pian un duet din „Zampa". Madame Lebrun umbla întruna încolo și încoace, dînd ordine pe un ton ridicat băiatului din curte, cînd se afla în casă, și adresîndu-se apoi, pe același ton ridicat, unui slujitor din sufragerie, cînd ieșea afară. Era o femeie tînără, cu o înfățișare proaspătă, îmbrăcată totdeauna în rochii albe cu mînecuțe. Fustele scrobite îi foșneau cînd se mișca de colo-colo. Ceva mai departe, în fața unei vile, o femeie îmbrăcată în negru se plimba singură în sus și în jos depănîndu-și mătăniile. Mulți din cei aflați la *pension* plecaseră la *Chênière Caminada* ca să ia parte la slujbă. Cîțiva tineri jucau crochet la umbra stejarilor. Copiii domnului Pontellier erau tot acolo — doi băieți voinici de patru și respectiv cinci ani. Doica mulatră îi urma îndeaproape cu un aer visător și distant.

În cele din urmă domnul Pontellier își aprinse o țigară de foi și începu să fumeze lăsînd ziarul să-i cadă din mînă. Privirea i se oprise asupra unei umbrele albe care se apropia agale dinspre plajă. Umbrela se distingea clar printre trunchiurile uscate ale stejarilor, dincolo de fîșia de pămînt galbenă, presărată cu mușețel. Golful părea pierdut undeva departe, contopit cu albastrul lăptos al cerului. Umbrela înainta alene. La adăpostul ei se aflau soția sa, doamna Pontellier, și tînărul Robert Lebrun. Ajungînd la vilă cei doi se așezară față în față, pe treapta cea mai de sus, cu un aer obosit, fiecare sprijinindu-se de unul din stîlpii verandei.

— Ce prostie ! Să te scalzi la ora asta și pe căldura asta ! exclamă domnul Pontellier.

Făcuse și el o baie la răsăritul soarelui. De aceea dimineața îi părea acum nesfîrșit de lungă.

— Te-ai înnegrit atît de tare că ești de nerecunoscut, adăugă el privindu-și soția așa cum privești un obiect

de preț care îți aparține și constați că a fost ușor vătămat. Soția sa își ridică mîinile puternice și frumoase și le examină cu un ochi critic ridicîndu-și mînecile mai sus de încheieturi. Privindu-și mîinile își aminti de inelele pe care i le dăduse soțului ei înainte de a pleca la plajă. Fără un cuvînt întinse mîna spre el iar domnul Pontellier, înțelegînd gestul, scoase inelele din buzunarul vestei și i le puse în palmă. Doamna Pontellier își puse inelele, apoi, strîngîndu-și genunchii la piept cu brațele, privi spre Robert și începu să rîdă. Inelele îi scînteiau pe degete. Tînărul îi răspunse cu un zîmbet.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Pontellier privind amuzat cînd la unul, cînd la celălalt. Era ceva cît se poate de banal, o întîmplare petrecută departe în larg pe care cei doi încercau să i-o relateze în același timp dar care povestită, își pierdea tot farmecul. Amîndoi își dădură seama de acest lucru, la fel ca și domnul Pontellier. Acesta căscă și se întinse. Apoi se ridică și le spuse că îl bate gîndul să se ducă la hotelul Klein să facă o partidă de biliard.

— Vino cu mine, Lebrun ! îi sugeră lui Robert, dar tînărul recunoscu cinstit că preferă să rămînă pe loc și să stea de vorbă cu doamna Pontellier.

— Cînd te plictisește, expediază-l, Edna ! își instrui domnul Pontellier soția cînd se pregătea să plece.

— Uite, ia asta ! spuse doamna Pontellier oferindu-i umbrela. Domnul Pontellier o luă, o ridică deasupra capului, coborî scările și se depărtă.

— Vii la cină ? îl întrebă soția.

Domnul Pontellier se opri o clipă în loc și ridică din umeri. Căută în buzunarul vestei, constată că are o bancnotă de zece dolari. Nu era hotărît ; poate se va întoarce la cină, poate nu. Depindea de ce lume va găsi la Klein și de amploarea partidei. Fără să-și rostească gîndurile soția îl înțelese și îi adresă un gest de rămas bun.

Cînd îl văzură plecînd copiii își exprimară dorința de a merge cu tatăl lor. El îi sărută și le promise să le aducă bomboane și alune.

II

Ochii vioi şi strălucitori ai doamnei Pontellier erau de un căprui deschis, apropiat de culoarea părului. Avea un fel aparte de a-şi întoarce iute ochii şi de a-i fixa asupra unui obiect cu o privire pierdută parcă într-un labirint de gînduri şi visări.

Sprîncenele aveau o nuanţă mai închisă decît părul. Erau groase şi aproape drepte, accentuînd adîncimea ochilor. Era o femeie plăcută mai degrabă decît frumoasă. Chipul ei te impresiona prin expresia de sinceritate şi prin mobilitatea subtilă şi contradictorie a trăsăturilor. Avea un fel de a se purta cît se poate de prietenos.

Robert îşi răsuci o ţigară. Spunea că fumează ţigări obişnuite pentru că nu-şi poate permite să fumeze ţigări de foi. Avea în buzunar o ţigară de foi pe care i-o oferise domnul Pontellier şi pe care o păstra ca să o savureze după cină.

Pentru el era un lucru cît se poate de firesc şi de normal. În privinţa culorilor nu se deosebea prea mult de cea lîngă care şedea. Obrajii bărbieriţi cu grijă făceau ca asemănarea dintre ei să fie şi mai evidentă. Chipul său senin nu era întunecat de nici o umbră de grijă. În ochi i se adunase întreaga strălucire şi moleşeală a zilei de vară.

Doamna Pontellier întinse mîna după un evantai din frunze de palmier şi începu să-şi facă vînt în timp ce Robert trimitea alene printre buze fumul străveziu al ţigării. Vorbeau întruna despre tot ce era în jurul lor; despre întîmplarea nostimă din apă — care acum redevenea amuzantă; despre vînt şi despre copaci; despre cei ce plecaseră la *Chênière*; despre copiii care jucau crochet la umbra stejarilor; despre gemenele familiei Farival care interpretau acum uvertura la „Poetul şi ţăranul".

Robert vorbea mai ales despre el însuşi. Era tînăr şi considera că nu există subiect mai potrivit. Doamna Pontellier vorbea puţin despre propria persoană din acelaşi motiv. Fiecare din ei asculta cu interes spusele celuilalt.

Robert îi povestea despre intenţia sa mai veche de a pleca în Mexic, pe care nu reuşise încă să o pună în

practică. Deocamdată avea o slujbă modestă la o casă de comerț din New Orleans unde, datorită faptului că vorbea la fel de bine engleza, franceza și spaniola, era apreciat ca un funcționar și un corespondent de valoare.

Ca întotdeauna își petrecea concediul de vară alături de mama lui la Grand Isle. Mai demult, într-o perioadă de care Robert nu-și mai amintea, „casa" fusese reședința de vară a familiei Lebrun. Acum, înconjurată de cele cîteva vilișoare îi dădea doamnei Lebrun posibilitatea de a se bucura de o viață ușoară și tihnită, la care părea că are dreptul prin naștere.

Doamna Pontellier vorbea despre plantația tatălui ei din Mississippi, despre copilăria petrecută în Kentucky, în ținutul „ierburilor albastre". Era americancă de fel dar în vinele ei curgea și un strop de sînge franțuzesc care cu timpul se pierduse aproape de tot. Îi citi o scrisoare de la sora ei care trăia în partea de răsărit a țării și care se logodise. Robert se arătă plin de interes, întrebă cum erau surorile ei, cum arăta tatăl ei și de cît timp îi murise mama.

Cînd doamna Pontellier împături scrisoarea, venise deja vremea să se îmbrace pentru cina care se servea destul de devreme.

— Văd că Léonce nu se intoarce, spuse doamna Pontellier, privind în direcția în care dispăruse soțul ei. Robert presupunea și el același lucru căci se adunaseră o mulțime de bărbați din New Orleans la clubul hotelului.

Cînd se despărțiră și doamna Pontellier intră în cameră, tînărul coborî treptele, se apropie de cei ce jucau crochet și își petrecu o jumătate de oră — pînă la servirea mesei — cu copiii familiei Pontellier, care îl îndrăgeau nespus.

III

Era unsprezece noaptea cînd domnul Pontellier se întoarse de la hotelul Klein. Era deosebit de bine dispus, plin de vervă și foarte spiritual. Intrînd în cameră o trezi pe soția sa care dormea adînc. În timp ce se dez-

brăca îi vorbea întruna, spunîndu-i tot felul de glume, noutăţi şi zvonuri pe care le auzise în cursul zilei. Scoase din buzunarele pantalonilor un pumn de bancnote mototolite şi de monede pe care le îngrămădi pe birou împreună cu cheile, batista şi briceagul şi tot ce se găsea întîmplător în buzunarele sale. Toropită de somn, doamna Pontellier îi răspundea în propoziţii trunchiate şi neclare.

Faptul că soţia lui — singurul ţel al vieţii sale — dădea atît de puţină atenţie problemelor care îl interesau şi îi preţuia atît de puţin conversaţia era un lucru supărător pentru domnul Pontellier.

Uitase de bomboanele şi alunele promise copiilor. Cu toate acestea îi iubea foarte mult şi trecu în camera alăturată — unde cei mici dormeau — ca să vadă şi să se încredinţeze că se odihnesc bine. Rezultatul cercetării fu cît se poate de nesatisfăcător. Îi întoarse şi îi aşeză mai bine în pat. Unul din copii începu să dea din picioare şi să spună ceva despre un coş plin cu crabi.

Domnul Pontellier se întoarse şi îi spuse soţiei că Raoul are febră mare şi că trebuie îngrijit. Apoi îşi aprinse o ţigară de foi şi se aşeză lîngă fereastra deschisă ca să fumeze.

Doamna Pontellier era cît se poate de sigură că Raoul nu are febră. Cînd se culcase se simţise minunat, spuse dînsa, şi nu se plînsese de nimic toată ziua. Domnul Pontellier cunoştea prea bine simptomele febrei ca să se poată înşela. Îi spuse cu toată convingerea că băieţelul este mistuit de febră în camera de alături chiar în clipa aceea.

Îşi dojeni soţia pentru obişnuita ei indiferenţă, pentru neglijenţa faţă de copii. Cui îi revenea grija de a veghea asupra copiilor dacă nu mamei ? El era ocupat pînă peste cap cu treburile sale de misit. Nu avea cum să fie în două locuri deodată : pe străzi, zbătîndu-se să cîştige bani pentru a-şi întreţine familia, şi acasă, să-i ferească de necazuri. Vorbea pe un ton monoton şi insistent.

Doamna Pontellier sări din pat şi se duse în camera de alături. Se întoarse curînd, se aşeză pe marginea patului şi-şi lăsă capul pe pernă. Nu rosti nici un cuvînt

și nu răspunse la întrebările soțului ei. Acesta își termină țigara, se urcă în pat iar în cîteva clipe dormea dus.

Doamnei Pontellier îi pierise complet somnul. Plînse puțin și își șterse lacrimile cu mîneca halatului. Stinse luminarea pe care soțul ei o lăsase aprinsă, puse o pereche de papuci de mătase aflați la picioarele patului, ieși pe verandă, se așeză în balansoar și începu să se legene încet.

Era trecut de miezul nopții. Toate vilele erau cufundate în întuneric. Nu se auzea nici un sunet în afară de țipătul unei bufnițe ascunse undeva, într-un stejar și de murmurul neîncetat al mării neatinse încă de flux la ceasul acesta de liniște. Glasul valurilor străbătea în noapte ca un cîntec trist.

Ochii doamnei Pontellier se umplură de lacrimi atît de repede încît mîneca halatului nu mai reușea să le usuce. Se prinse de spătarul balansoarului cu o mînă; mîneca largă îi alunecă în jos dezgolind brațul pînă aproape de umăr. Se întoarse, își ascunse fața udă, scăldată în lacrimi în curbura brațului și plînse din ce în ce mai tare fără să mai încerce măcar să-și șteargă ochii, fața sau brațele. N-ar fi putut spune de ce plînge. Momente ca cel petrecut mai înainte nu erau neobișnuite în căsnicia ei. Dar pînă atunci nu avuseseră prea mare importanță în comparație cu bunătatea nesfîrșită a soțului ei, cu devotamentul său neobosit care ajunsese un fapt de la sine înțeles și acceptat în mod tacit.

O tristețe neînțeleasă, care izvora parcă dintr-un ungher tainic al inimii ei îi inunda întreaga ființă. Era ceva ca un nor, ca o umbră venită să întunece ziua de vară a sufletului ei. Era ceva ciudat și necunoscut, era doar o tristețe trecătoare. Nu se pierdu în dojeni tăcute adresate soțului ei și nici în reproșuri împotriva soartei care îi îndrumase pașii pe această cale. Nu făcu decît să plîngă de una singură pe săturate. Țînțarii dansau în jurul ei înțepîndu-i brațele rotunde și pline și picioarele goale.

Înțepăturile și zumzetul lor reușiră să risipească tristețea care altminteri ar fi țintuit-o în loc timp de cîteva ceasuri.

A doua zi de dimineață domnul Pontellier se sculă devreme pentru a lua trăsura ce urma să-l ducă pînă la vaporul ancorat la debarcader. Se întorcea la oraș, la treburile sale și nu avea să revină la Grand Isle decît sîmbăta viitoare. Își regăsise calmul ce-i fusese oarecum zdruncinat în seara precedentă. Era nerăbdător să plece și se gîndea cu plăcere la zilele încărcate de activitate ce urma să le petreacă în strada Carondelet.

Domnul Pontellier îi dădu soției jumătate din banii pe care îi cîștigase cu o seară înainte la hotelul Klein. Cum dînsa iubea banii — ca majoritatea femeilor — îi primi cu mare bucurie.

— Am să cumpăr un cadou de nuntă minunat pentru sora mea Janet ! exclamă ea numărînd bancnotele și netezindu-le una cîte una.

— Ei, sper să reușim să găsim ceva mai bun pentru Janet, draga mea, răspunse domnul Pontellier rîzînd, în timp ce se pregătea să-și ia rămas bun de la soția sa cu un sărut.

În jurul lui băieții făceau tumbe, i se încurcau printre picioare și îi cereau să le aducă tot felul de lucruri cînd se va întoarce. Domnul Pontellier era favoritul tuturor așa încît toată lumea — bărbați, femei, copii și chiar doici — se adunau să-i spună la revedere. În timp ce soția sa îi făcea semn cu mîna zîmbind și băieții strigau în gura mare, domnul Pontellier dispăru odată cu trăsura ce se îndepărta pe drumul nisipos.

Peste cîteva zile sosi de la New Orleans un pachet pentru doamna Pontellier de la soțul ei. Se aflau acolo delicatese de tot felul, fructe gustoase și zemoase, pateuri, cîteva sticle cu băuturi fine și cu siropuri aromate și o mare cantitate de bomboane.

Doamna Pontellier împărțea totdeauna cu generozitate conținutul acestor pachete ; era obișnuită să le primească cînd era plecată de acasă. Pateurile și fructele fură duse în sufragerie și toată lumea fu servită cu bomboane. Înfruptîndu-se cu o oarecare lăcomie și alegînd cu degete delicate de cunoscătoare, doamnele declarară în unanimitate că domnul Pontellier este cel mai minunat soț din lume. Doamna Pontellier trebui să recunoască și ea că nu crede să existe altul mai bun.

IV

Domnului Pontellier i-ar fi fost foarte greu să explice clar — sieși sau altcuiva — în ce constau slăbiciunile soției sale în îndeplinirea îndatoririlor ei de mamă. Era mai degrabă ceva intuit decît constatat și ori de cîte ori se întîmpla să dea glas nemulțumirii sale, regreta după aceea și căuta în toate felurile să șteargă urmele incidentului.

Dacă întîmplător vreunul dintre băieți cădea în timp ce se juca, nu se repezea plîngînd în brațele mamei sale căutîndu-și alinarea, ci se ridica, își ștergea ochii înlăcrimați și buzele pline de praf și se întorcea la joacă. Deși încă mici, erau capabili să-și revină imediat și să facă față bătăilor între copii cu forțe proaspete și cu strigăte înverșunate, întrecîndu-și partenerii mai cocoloșiți. Doica mulatră reprezenta pentru ei o prezență nesuferită, fiind bună doar ca să-i încheie la pantaloni și la haine și să-i pieptene, întrucît se pare că una din regulile societății cerea ca părul să fie totdeauna pieptănat.

Mai simplu spus, doamna Pontellier nu era o femeie cu vocație de mamă. Femeile din această categorie alcătuiau în vara aceea majoritatea celor adunate la Grand Isle. Se recunoșteau cu ușurință prin faptul că erau gata oricînd să se repeadă cu aripile deschise să-și protejeze neprețuitele odoare cînd erau amenințate de vreo primejdie reală sau imaginară. Asemenea femei își idolatrizau copiii, își venerau soții și considerau că este un privilegiu sacru să își înăbușe personalitatea și să își asume rolul de îngeri protectori.

Multe își îndeplineau această misiune în chip desăvîrșit ; una din ele era însăși întruchiparea farmecului și delicateții feminine. Dacă soțul ei nu o adora era numai din pricina faptului că era o brută și merita să fie ucis prin tortură lentă. Doamna se numea Adèle Ratignolle. Nu există cuvinte capabile să o descrie, în afara celor îndelung folosite pentru a înfățișa eroina dispărută din epopeile de odinioară sau zîna minunată a visurilor noastre. Frumusețea ei nu avea nimic ascuns sau subtil ; dintr-o singură privire îi descopereai tot farmecul și strălucirea : părul auriu pe care nici acele

și nici pieptenii nu-l puteau stăvili; ochii albaștri ce nu puteau fi comparați decît cu safirele; buzele pline și roșii pe care privindu-le nu le puteai asemui decît cu cireșele sau alte fructe roșii și gustoase. Începuse să se îngrașe puțin ceea ce nu-i știrbea cu nimic eleganța ținutei, a mersului sau a gesturilor. Nimeni n-ar fi putut spune că i-ar fi stat mai bine dacă gîtul alb ar fi fost ceva mai zvelt sau dacă ar fi avut brațele puțin mai gingașe. Nu existau mîini mai delicate decît ale sale și era o adevărată încîntare să o privești cînd punea ață în ac sau cînd își potrivea degetarul de aur pe degetul delicat în timp ce broda un costumaș pentru noapte sau în timp ce croia un pieptăraș ori o bavețică.

Madame Ratignolle ținea foarte mult la doamna Pontellier și adesea își lua lucrul și venea să își petreacă după-amiaza împreună cu dînsa. În după-amiaza cînd sosi pachetul de la New Orleans tocmai se afla acolo. Se instalase în balansoar și lucra de zor la un minuscul costumaș de noapte.

Îi adusese doamnei Pontellier tiparul costumașului să-l copieze — o adevărată capodoperă — făcut în așa fel încît îmbrăca copilul în chip desăvîrșit, ca pe un pui de eschimos, lăsîndu-i afară doar ochii. Era făcut pentru a fi purtat iarna, cînd curenții reci și dușmănoși coborau pe horn sau se strecurau în chip diabolic prin gaura cheii.

Doamna Pontellier nu era deloc frămîntată de nevoile materiale actuale ale copiilor ei și nu găsea necesar să creeze sau să lucreze haine de iarnă în toiul verii. Cum însă nu voia să pară nepoliticoasă sau indiferentă, adusese ziare și le întinsese pe jos în verandă și — sub îndrumarea directă a doamnei Ratignolle — croise tiparul minunatului costumaș.

Ca și sîmbăta trecută, Robert era de față iar doamna Pontellier stătea în același loc, pe prima treaptă, sprijinită ușor de stîlpul verandei. Lîngă ea se afla o cutie cu bomboane pe care i-o oferea din cînd în cînd doamnei Ratignolle.

Aceasta șovăi puțin înainte de a se hotărî, dar în cele din urmă alese un baton de nuga, întrebîndu-se totodată

dacă n-o fi prea greu, dacă nu cumva i-o face rău. Madame Ratignolle era căsătorită de şapte ani. Cam la interval de doi ani dăduse naştere cite unui copil. La ora actuală avea trei copii şi se gîndea deja la cel de al patrulea. Vorbea într-una despre „situaţia" ei. „Situaţia" ei nu era deloc evidentă şi nimeni n-ar fi bănuit-o dacă ea însăşi nu s-ar fi referit mereu la asta.

Robert încercă să o liniştească spunînd că a cunoscut o doamnă care s-a hrănit numai cu nuga pe toată durata... dar văzînd că doamna Pontellier se îmbujorează la faţă se opri şi schimbă subiectul.

Deşi căsătorită cu un bărbat creol, doamna Pontellier nu se simţea chiar în largul ei printre creoli; pînă acum nu mai trăise atît de mult în compania lor. În vara aceea se adunaseră la pensiunea doamnei Lebrun numai creoli. Toţi se cunoşteau şi se simţeau ca în mijlocul unei familii numeroase între membrii căreia existau relaţii cît se poate de amicale. O trăsătură care părea să-i caracterizeze în special şi care o impresiona pe doamna Pontellier în mod deosebit era o lipsă totală de pudoare. La început libertatea cu care se exprimau i se păru inadmisibilă, cu toate că nu-i fu greu să observe că merge mînă în mînă cu o puritate desăvîrşită care pare a fi la femeile creole o însuşire înnăscută şi constantă.

Edna Pontellier nu putea uita cît de uimită o ascultase pe Madame Ratignolle relatîndu-i bătrînului domn Farival momentele impresionante ale uneia din naşterile sale, fără a trece sub rezervă nici cel mai mic amănunt. Acum ajunsese să se obişnuiască cu asemenea surprize, dar nu reuşea totuşi să-şi stăpînească îmbujorarea ce-i aprindea obrajii. De mai multe ori sosirea ei pusese capăt istorioarelor nostime cu care Robert delecta un grup de femei căsătorite.

O anumită carte trecuse din mînă în mînă pe la toţi cei aflaţi la pensiune. Cînd veni rîndul ei, doamna Pontellier o citi cu profundă uimire. Simţi nevoia să o citească singură, pe furiş, să o ascundă în clipa cînd auzea paşi apropiindu-se, deşi nici unul dintre ceilalţi cititori nu procedase astfel. Cartea fusese discutată fără

nici o reținere și criticată aspru în timpul prînzului. Doamna Pontellier renunță la uimirile sale și își spuse că totdeauna vor exista minuni.

V

Așa cum stăteau împreună în după-amiaza aceea formau un grup cît se poate de armonios — Madame Ratignolle cosea și din cînd în cînd se oprea ca să povestească o întîmplare gesticulînd întruna cu mîinile sale minunate ; Robert și doamna Pontellier stăteau fără să facă nimic adresîndu-și uneori cîte un cuvînt, un zîmbet sau o privire ce dovedea o apropiere, o *camaraderie* destul de strînsă.

În ultima lună Robert fusese tot timpul în preajma ei. Nimeni nu vedea nimic rău în asta. Cînd doamna Pontellier sosise pe insulă mulți anticipaseră faptul că tînărul i se va devota întru totul. Încă de cînd avea cincisprezece ani, adică de acum unsprezece ani, în fiecare vară petrecută la Grand Isle Robert își asumase rolul de slujitor credincios al unei frumoase doamne sau domnișoare. O dată fusese vorba de o adolescentă, altă dată de o tînără văduvă ; dar de cele mai multe ori era vorba de o femeie măritată.

Timp de două veri la rînd trăise în lumina strălucitoare emanată de Mademoiselle Duvigné. Dar cum aceasta murise în iarna următoare Robert se prosternase la picioarele doamnei Ratignolle cerșind neconsolat fărîmele de mîngîiere și compasiune pe care dînsa era dispusă să i le ofere.

Doamna Pontellier o privea cu plăcere pe frumoasa ei însoțitoare ca și cum ar fi privit o madonă desăvîrșită.

— Cine ar putea bănui cruzimea ce se ascundea dincolo de această înfățișare minunată ? murmură Robert. Știa ca o ador și mă lăsa să o ador. Nu-mi spunea decît : „Vino, Robert, pleacă, ridică-te, așează-te, fă cutare lucru, vezi dacă a adormit copilul, adu-mi, te rog, degetarul pe care l-am lăsat Dumnezeu știe unde, vino și citește-mi din Daudet în timp ce cos !"

— *Par exemple !* Nici măcar nu trebuia să te rog. Totdeauna mă împiedicam de tine ca de o pisică.

— Ca de un cîine credincois, mai degeabă. Şi cum îşi făcea apariţia Ratignolle, eram tratat întocmai ca un cîine : *Passez ! Adieu ! Allez-vous-en !*

— Poate că mă temeam că nu-l fac pe Alphonse gelos, interveni ea cu o naivitate exagerată.

Izbucniră toţi în rîs. Ca şi cum mîna dreaptă ar putea fi geloasă pe cea stîngă ! Ca şi cum inima ar putea fi geloasă pe suflet ! Adevărul este că un soţ creol nu este niciodată gelos ; în sufletul său această patimă mistuitoare s-a atrofiat din lipsă de exerciţiu.

Robert continua să-i vorbească doamnei Pontellier despre vechea sa pasiune lipsită de speranţă pentru Madame Ratignolle, despre nopţile sale de insomnie, despre febra ce îl ardea în aşa hal încît chiar şi apa mării sfîrîia cînd intra să se scalde. Între timp doamna ce se îndeletnicea cu cusutul monologa încetişor, comentînd cu dispreţ :

— *Blagueur... farceur... gros bête, va !*

Tînărul nu adopta niciodată acest ton pe jumătate serios, pe jumătate ironic cînd era numai cu doamna Pontellier. Dînsa nu reuşea niciodată să înţeleagă prea bine cum stau lucrurile ; în clipa de faţă nu-şi putea da seama în ce măsură cuvintele lui erau rostite în glumă sau în serios. Era clar că îi spusese adesea vorbe de dragoste doamnei Ratignolle fără a nădăjdui vreo clipă să fie luat în seamă. Doamna Pontellier se bucura că Robert nu adoptase acest rol şi în relaţiile cu ea însăşi. Ar fi fost supărător şi insuportabil.

Doamna Pontellier îşi adusese instrumentele de pictură şi uneori picta fără a avea pretenţii de profesionist. Această îndeletnicire îi făcea plăcere. Îi dădea o satisfacţie pe care nici o altă ocupaţie nu i-o putea oferi.

Îşi dorea de mult să facă o încercare cu Madame Ratignolle. Niciodată chipul unei femei nu i se păruse un subiect mai ispititor decît cel oferit de Madame Ratignole în clipa de faţă, stînd ca o madonă senzuală, scăldată în strălucirea amurgului ce-i îmbogăţea minunatele nuanţe.

Robert trecu în partea cealaltă și se așeză pe o treaptă de mai jos, ca să o poată privi pe doamna Pontellier lucrînd. Mînuia pensulele cu o oarecare îndeminare și siguranță, ceea ce se datora nu atît unui exercițiu îndelungat cît mai ales unui talent nativ. O urmărea cu atenție, exprimîndu-și admirația prin scurte exclamații adresate doamnei Ratignolle în franțuzește :

— *Mais ce n'est pas mal ! Elle s'y connait, elle a de la force, oui.*

Furat de ceea ce vedea, Robert își sprijini ușor capul de brațul doamnei Pontellier. La fel de ușor ea îl respinse. Tînărul repetă gestul îndrăzneț. Doamna Pontellier nu-l putea lua decît drept o mică neatenție, dar acesta nu era un motiv suficient pentru a accepta gestul. Nu-i făcu nici o observație însă îl respinse din nou, ușor dar hotărît. Robert nu rosti nici un cuvînt de scuză.

Cînd tabloul fu terminat, chipul înfățișat nu semăna deloc cu Madame Ratignolle. Dînsa rămase profund dezamăgită constatînd că portretul nu-i seamănă. Dar era o lucrare destul de bună, satisfăcătoare în multe privințe.

Doamna Pontellier însă nu era de aceeași părere. După ce privi portretul cu un ochi critic cîteva clipe, trase o linie groasă de vopsea peste el și mototoli hîrtia.

Copiii urcară în grabă scările urmați de doică la distanța respectuoasă pe care cei mici i-o impuneau. Doamna Pontellier le ceru să-i ducă în cameră pensulele și vopselele. Apoi încercă să-i mai rețină puțin ca să stea de vorbă cu ei sau să se joace. Dar copiii erau foarte preocupați. Veniseră doar ca să exploreze conținutul cutiei cu bomboane. Primiră fără să crîcnească ceea ce le oferi mama, întinzînd spre ea ambele mînuțe făcute căuș sperînd zadarnic că vor fi umplute cu bomboane, apoi plecară într-o clipă.

La apus soarele dispăruse aproape complet iar dinspre sud venea o adiere blîndă și leneșă, aducînd cu sine mirosul îmbietor al mării. Proaspăt gătiți, copiii se adunau din nou la joacă sub stejari. Vocile lor ascuțite și răsunătoare se auzeau pînă departe.

Madame Ratignolle își strînse lucrul cu grijă, punînd în mijloc ața, degetarul și foarfecele și prinzînd bine tot sulul cu bolduri. Le spuse că se simte rău. Doamna Pontellier se repezi să aducă un evantai și niște parfum. Îi răcori obrajii cu parfum din abundență în timp ce Robert agita evantaiul cu o risipă de energie inutilă.

Momentul de slăbiciune trecu iar doamna Pontellier se întrebă fără voie dacă nu cumva fusese doar o închipuire, căci obrajii prietenei sale nu-și pierduseră prospețimea nici măcar pentru o clipă.

Doamna Pontellier rămase pe loc urmărind-o cu privirea pe Madame Ratignolle care se îndepărta de-a lungul șirului de verande cu eleganța și măreția ce aparțineau probabil reginelor. Copiii veniră să o întîmpine. Cei doi mai mari i se agățară de rochia albă iar pe cel mai mic îl luă de la doică și îl duse ea însăși îmbrățișîndu-l cu dragoste și spunîndu-i tot felul de vorbe de alint. Și aceasta în ciuda faptului, bine cunoscut de toată lumea, că doctorul îi interzisese categoric să ridice chiar și un pai.

— Nu mergeți să faceți o baie ? o întrebă Robert pe doamna Pontellier.

Rostise aceste cuvinte nu atît pentru a o întreba cît pentru a-i aminti ceva.

— Nu, răspunse ea nehotărît, cred că nu, sînt obosită.

Își îndreptă apoi privirea spre golful al cărui murmur armonios ajungea pînă la ei ca o rugăminte insistentă și plină de dragoste.

— Haideți, repetă el, e păcat să pierdeți baia. Trebuie să fie o apă minunată, n-are cum să vă facă rău. Veniți !

Întinse mîna și luă dintr-un cui de lîngă ușă o pălărie mare de pai și i-o puse pe cap. Coborîră scările și porniră împreună spre plajă. Soarele se lăsase mult spre asfințit, iar adierea vîntului era caldă și mîngîietoare.

VI

Edna Pontellier n-ar fi putut explica de ce, cu toate că își dorea să meargă la plajă cu Robert, spusese mai întîi că nu merge, iar apoi se dusese, urmînd îndemnul uneia dintre cele două dorințe contradictorii ce o ispitiseră.

În sufletul ei începuse să se ivească o licărire slabă — acea licărire care, deși luminează un drum, îl interzice totodată.

În acele prime clipe starea ei nu reușea decît să o nedumerească. O îndemna spre visare, spre melancolie, spre neliniștea imprecisă ce o copleșise în noaptea cînd se lăsase pradă șuvoiului de lacrimi.

Cu alte cuvinte, doamna Pontellier începuse să înțeleagă poziția ce o ocupa în univers ca ființă omenească și să recunoască relațiile sale ca persoană în sine cu lumea din jurul ei și din interiorul ei. Toate acestea ar putea alcătui un bagaj de înțelepciune apăsător pentru sufletul unei femei de douăzeci și opt de ani — mai multă înțelepciune decît este dispus probabil Sfîntul Duh să acorde de obicei femeilor.

Dar începutul oricărui lucru, și în special al unei lumi, este totdeauna confuz, încurcat, haotic și mai cu seamă tulburător.

Ce puțini sînt cei ce reușesc să treacă de momentul acestui început ! Ce mulți sînt cei ce se pierd în această vîltoare !

Glasul mării este seducător ; încărcat de șoapte fără sfîrșit, de murmur, de vuiet, chemînd sufletul să se cufunde în abisuri de singurătate, să se piardă în hățișurile contemplării interioare.

Glasul mării se adresează direct sufletului. Mîngîierea mării este senzuală, cuprinzînd trupul într-o îmbrățișare strînsă și molatecă.

VII

Doamna Pontellier nu era o femeie înclinată spre destăinuire, aceasta fiind o caracteristică opusă firii sale. Chiar și cînd era copil își trăia evenimentele măruntei

sale vieți în singurătate. Pe cînd era încă destul de mică ajunsese să pătrundă instinctiv sensul dual al vieții — existența exterioară, care se supune, și viața interioară, care se îndoiește.

În vara aceea, la Grand Isle, începuse să se debaraseze puțin de carapacea de tăcere ce o închistase întotdeauna. Probabil că existaseră — fără îndoială că existaseră — o serie de influențe, unele mai ascunse, altele mai evidente, care o determinaseră, fiecare în felul său, să procedeze astfel; dar cea mai pregnantă dintre ele fusese influența Adèlei Ratignolle. Farmecul fizic neobișnuit al acestei creole o atrăsese de la început, căci Edna avea o receptivitate aproape senzuală la frumusețe. Pe de altă parte, viața acestei femei era de o sinceritate pe care oricine o putea sesiza și care se deosebea total de propria ei reticență — probabil tocmai acest contrast le apropiase. Cine poate ști din ce metal făuresc zeii legătura tainică pe care o numim înțelegere și căreia am putea la fel de bine să-i spunem dragoste ?

Într-o dimineață cele două femei porniseră spre plajă la braț, la adăpostul uriașei umbrele albe. Edna o convinsese pe Madame Ratignolle să lase copiii acasă deși nu izbutise să o convingă să renunțe la un minuscul pachețel cu lucru de mînă pe care Adèle o rugase să-i îngăduie să îl ascundă în adîncurile buzunarului său. Reușiseră în mod aproape inexplicabil să scape și de Robert.

Drumul pînă la plajă nu era tocmai ușor fiind de fapt o potecă lungă și nisipoasă mărginită de ierburi încurcate care adesea o întretăiau la intervale neregulate. De o parte și de cealaltă se întindeau suprafețe nesfîrșite de mușețel galben. Dincolo de ele se zăreau o mulțime de grădini de zarzavat și mici plantații de portocali și de lămîi. Coroanele de un verde întunecat ale copacilor străluceau în depărtare în lumina soarelui.

Cele două femei erau destul de înalte, Madame Ratignolle avînd însă o statură mai impunătoare și mai feminină. Înfățișarea Ednei Pontellier avea un farmec care te cucerea pe nesimțite. Silueta ei era alcătuită din linii alungite, simetrice și clare ; avea un trup care uneori se modela în poziții încîntătoare și care nu sugera deloc linia rigidă și falsă a jurnalelor de modă. Un trecător

neatent, lipsit de discernămînt, probabil nu i-ar fi acordat mai mult de o singură privire. Dar un observator mai sensibil, mai pătrunzător, ar fi recunoscut ușor noblețea acelei siluete, simplitatea grațioasă a mișcărilor și gesturilor ei, ceea ce făcea ca Edna Pontellier să fie ușor remarcată în mijlocul unei mulțimi.

În dimineața aceea purta o rochie răcoroasă de muselină albă cu dungi verticale cafenii, cu guler alb de in. Își pusese pe cap pălăria mare de pai pe care o luase din cuiul de lîngă ușă. Pălăria îi stătea bine oricum pe părul castaniu deschis, bogat și ușor ondulat, pieptănat strîns în jurul capului.

Madame Ratignolle, mai grijulie cu aspectul tenului său, își acoperise capul cu un voal transparent. Purta mănuși lungi din piele subțire, care îi protejau încheieturile. Era îmbrăcată într-o rochie de un alb imaculat, împodobită cu volane înfoiate. Panglicile și penele ce-i completau ținuta se armonizau de minune cu frumusețea ei bogată și voluptoasă, în timp ce o linie mai austeră a îmbrăcămintei nu i s-ar fi potrivit de fel.

De-a lungul plajei se întindea un șir de cabine de baie, cam grosolane dar solide, avînd fiecare un fel de prispă orientată spre mare. Într-o cabină se aflau două încăperi iar fiecare familie ce locuia la Madame Lebrun avea în folosință o astfel de încăpere în care se găseau cele necesare pentru plajă, și tot ce își mai dorea posesorul. Cele două femei nu veniseră cu intenția de a face plajă ; porniseră doar din dorința de a se plimba, de a fi singure și de a se afla în apropierea mării. Încăperile repartizate familiilor Pontellier și Ratignolle erau una lîngă alta, în aceeași cabină.

Doamna Pontellier își luase cheia din obișnuință. Descuie ușa, intră și se întoarse curînd aducînd un covoraș pe care îl întinse pe jos pe prispă și două perne mari cu fețe de in pe care le sprijini de zidul cabinei.

Se așezară alături la umbră, sprijinite de perne, cu picioarele întinse. Madame Ratignolle își scoase voalul, își șterse fața cu o batistă fină și începu să-și facă vînt cu un evantai pe care îl purta totdeauna atîrnat cumva de propria sa persoană cu o panglică lungă și subțire. Edna își scoase gulerul și își descheie rochia la gît. Luă

evantaiul din mîna doamnei Ratignolle și începu să îl miște în așa fel încît să se poată răcori amîndouă. Era foarte cald iar la început nu rostiră decît cîteva fraze despre vreme, despre strălucirea soarelui. Dar uneori se stîrnea cîte o pală de vînt nestatornic care încrețea fața înspumată a mării și făcea să fluture fustele celor două femei, obligîndu-le să și le aranjeze cît mai bine, să-și prindă părul și pălăriile cu ace. Ceva mai departe cîteva persoane se scăldau în mare. Pe plajă nu se auzeau glasuri la ora aceea. Pe prispa cabinei învecinate doamna în negru își citea rugăciunile de dimineață. Doi îndrăgostiți își împărtășeau tainele inimilor în cortul copiilor pe care îl găsiseră liber.

Edna Pontellier se uită în jur și în cele din urmă își opri privirea asupra mării. Ziua era senină și permitea ochiului să cuprindă cerul pînă la linia orizontului; acolo, departe, cîțiva nori albi pluteau suspendați. O pînză triunghiulară se zărea înspre Cat Island iar altele, mai către sud, pluteau nemișcate în depărtare.

— La cine... la ce te gîndești ? întrebă Adèle adresîndu-se vecinei sale pe care o urmărise cu un aer ușor amuzat, fiind atrasă de expresia preocupată care i se întipărise pe chip și care îi fixase trăsăturile într-o imobilitate statuară.

— La nimic, răspunse doamna Pontellier tresărind și adăugă imediat : Ce prostie ! Am impresia că este răspunsul pe care-l dăm instinctiv ori de cîte ori ni se pune această întrebare. Ia să văd...

Își lăsă capul pe spate, își strînse ochii pînă ajunseră ca două puncte mici, strălucitoare și continuă :

— Ia să văd ! Nu-mi dau seama dacă mă gîndeam cu adevărat la ceva, dar poate că reușesc să-mi refac firul gîndurilor.

— Ei, n-are importanță ! spuse Madame Ratignolle rîzînd. Nu sînt chiar așa de pretențioasă. Te iert de data asta. De fapt este prea cald ca să te poți gîndi, mai ales să te gîndești la ce te gîndeai.

— Totuși, ar fi amuzant ! insistă Edna. Mai întîi priveliștea mării întinzîndu-se pînă departe, pînzele neclintite profilate pe cerul albastru alcătuiau un tablou încîntător pe care nu-mi doream decît să îl privesc. Vîn-

tul fierbinte care îmi mîngîia fața m-a dus cu gîndul — fără să-mi dau seama cum — la o zi de vară petrecută în Kentucky și la o pajiște imensă ca un ocean pentru fetița care pășea prin iarba înaltă ce-i trecea de mijloc. În timp ce înainta își croia drum prin iarbă mișcîndu-și brațele ca și cum ar fi despicat apa, ca și cum ar fi înotat. Ah ! Acum îmi dau seama ce legătură am făcut !

— Unde te duceai în ziua aceea cînd mergeai prin iarbă, în Kentucky ?

— Nu-mi amintesc în clipa asta. Traversam pur și simplu o cîmpie nesfîrșită. Pălăria de soare mă împiedica să văd mai departe. Nu vedeam decît fîșia verde de iarbă din fața mea și simțeam că trebuie să merg întruna, fără să mă opresc. Nu-mi dau seama dacă ceea ce simțeam era bucurie sau teamă. Sînt aproape sigură că eram fericită. Probabil era duminică, spuse ea rîzînd și trăgeam chiulul de la rugăciuni, de la slujba presbiteriană citită de tata cu o voce așa de gravă că mă înfior și acum cînd mă gîndesc.

— Și ai mai fugit de la slujbă de atunci încoace, *ma chère ?* întrebă Madame Ratignolle amuzată.

— Nu, nu, nu, răspunse Edna grăbită. Pe atunci eram doar un copil fără minte urmînd fără să stau prea mult pe gînduri un îndemn rătăcitor. Dimpotrivă, într-o anumită perioadă credința devenise deosebit de importantă pentru mine ; după ce am trecut de doisprezece ani și pînă... știu eu, pînă acum, bănuiesc, cu toate că nu prea m-am gîndit la asta, m-am lăsat purtată mai mult de puterea obișnuinței. Să-ți spun drept, rosti Edna brusc, întorcîndu-și iute privirea spre Madame Ratignolle și aplecîndu-se puțin pentru a-și apropia capul de cel al prietenei sale, în vara asta am avut uneori impresia că mă aflu din nou pe pajiștea verde, plimbîndu-mă fără grijă, fără țintă, netulburată de gînduri sau dorințe.

Madame Ratignolle își lăsă mîna peste cea a doamnei Pontellier. Văzînd că aceasta nu și-o retrage, o cuprinse cu un gest cald și hotărît. Apoi, cu cealaltă mînă, o mîngîie ușor, cu dragoste, șoptind pentru sine :

— *Pauvre chérie !*

În prima clipă gestul o nedumeri pe Edna, dar apoi acceptă cu plăcere mîngîierea creolei. Nu era obișnuită

să primească sau să arate afecțiune nici prin gesturi nici prin cuvinte. Din păcate în relațiile cu sora ei mai mică Janet se iviseră adesea certuri în virtutea obișnuinței. Margaret, sora ei mai mare, avea o atitudine gravă și demnă, probabil din pricina faptului că își asumase responsabilitățile serioase ale gospodăriei prea de timpuriu, căci le murise mama cînd erau încă mici. Margaret nu avea o fire poetică; era foarte practică. Din cînd in cînd se întîmpla ca Edna să aibă cîte o prietenă dar toate fuseseră — mai mult sau mai puțin întîmplător — fete de același gen, cu o fire închisă. Ceea ce nu înțelegea Edna era faptul că propria sa închistare era una din cauzele acestor alegeri, dacă nu singura. Prietena ei cea mai bună din anii de școală fusese o fată deosebit de înzestrată din punct de vedere intelectual care scria niște lucrări minunate pe care Edna le admira și se străduia să le imite; împreună se delectau discutînd operele clasicilor literaturii engleze sau dezbătînd probleme controversate de politică și religie.

Edna se frămîntase adesea în legătură cu o anumită înclinație a firii sale care îi tulburase sufletul fără a da naștere însă vreunei manifestări exterioare. Își amintea că odată, pe cînd era foarte mică — poate chiar la vîrsta cînd străbătuse oceanul de iarbă unduitoare — se îndrăgostise cu pasiune de un ofițer de cavalerie cu o înfățișare sobră și ochi triști, care venise să-i facă o vizită tatălui ei în Kentucky. Nu era în stare să iasă din încăpere cînd el era de față și nici să își desprindă privirea de pe chipul lui care semăna întrucîtva cu al lui Napoleon, avînd o șuviță de păr negru căzută pe frunte. Dar cu timpul ofițerul de cavalerie a dispărut pe nesimțite din viața ei.

Altă dată și-a dăruit inima unui tînăr care venea în vizită la stăpîna unei plantații învecinate. Era pe vremea cînd se mutaseră în Mississippi. Tînărul era logodit cu doamna aceea și uneori veneau împreună după-amiaza cu docarul, să-i facă o vizită surorii ei Margaret. Pe atunci Edna era o fetișcană abia trecută de zece ani; cînd a înțeles că nu reprezintă nimic, absolut nimic pentru tînărul logodnic, constatarea aceasta a fost pentru

ea o lovitură cumplită. Dar și acesta s-a pierdut apoi în lumea viselor.

Cînd a ajuns la ceea ce i s-a părut a fi punctul culminant al vieții sale, era deja o domnișoară în adevăratul sens al cuvîntului. Aceasta s-a întîmplat în perioada cînd figura unui mare actor de tragedie a început să o urmărească și să o tulbure în chip obsedant. Faptul că înflăcărarea ei a fost de mai lungă durată i-a creat impresia de autenticitate. Faptul că iubirea ei era fără speranță i-a dat o aură de pasiune adîncă și nobilă.

Pe birou ținea fotografia înrămată a tragedianului. Oricine poate avea portretul unui actor fără a da naștere la bănuieli sau discuții. (Îi făcea plăcere să creadă în această părere cam sumbră). În prezența altora se arăta entuziasmată de talentul lui excepțional, arăta tuturor fotografia subliniind asemănarea desăvîrșită cu originalul. Cînd era singură lua uneori portretul în mînă și săruta cu înfocare sticla rece.

Căsătoria cu Léonce Pontellier a fost un simplu accident, asemănătoare din acest punct de vedere cu multe alte căsătorii ce sînt luate drept hotărîri ale soartei. Îl întîlnise în perioada pasiunii ei tainice. Léonce se îndrăgosti, așa cum fac de obicei bărbații, și îi făcu curte cu o sinceritate și asiduitate fără cusur. Prezența lui îi făcea plăcere; devotamentul lui desăvîrșit o măgulea. I se păru chiar că descoperă idei și gusturi comune, ceea ce se dovedi a fi o impresie total greșită. La aceasta s-a adăugat opoziția categorică a tatălui și a surorii ei Margaret față de căsătoria cu un bărbat de religie catolică și nici nu mai e nevoie să căutăm alte motive care au determinat-o să îl accepte pe Monsieur Pontellier drept soț.

Nu i-a fost dat să aibă parte de fericirea desăvîrșită pe care ar fi cunoscut-o prin căsătoria cu tragedianul. În calitate de soție devotată a unui bărbat care o diviniza, consideră de datoria ei să își ocupe cu demnitate locul cuvenit în lumea reală, închizînd pentru totdeauna porțile împărăției visurilor și imaginației.

Curînd tragedianul se duse să țină companie ofițerului de cavalerie, tînărului logodnic și încă cîtorva; iar Edna se trezi față în față cu realitatea. Cu timpul ajunse să țină la soțul ei constatînd totodată — cu o satisfac-

ție de neînțeles — că sentimentele ei nu cuprind nici o urmă de pasiune, nici o fărîmă de înflăcărare închipuită, ceea ce le punea în primejdia permanentă de a se destrăma de la sine.

Își iubea copiii într-un mod inconsecvent și impulsiv Uneori îi strîngea la piept cu patimă ; alteori îi uita cu desăvîrșire. Cu un an înainte își petrecuseră vara la bunica din partea tatălui, la Iberville. Fiind cît se poate de liniștită în privința fericirii și bunăstării lor, mama nu le simți lipsa și numai rareori trăia momente de dor chinuitor. Absența lor era ca un fel de ușurare, deși nu recunoștea acest lucru nici măcar în gînd. Avea sentimentul eliberării de o responsabilitate pe care și-o asumase orbește și pentru care soarta nu o înzestrase cum se cuvine.

În ziua aceea de vară, cînd ședeau privind marea, Edna nu-i destăinui chiar toate aceste lucruri doamnei Ratignolle. Dar o mare parte din ele îi scăpară fără voie. Își lăsase capul pe umărul prietenei sale. Era îmbujorată și îmbătată de sunetul propriului ei glas și de gustul neobișnuit al destăinuirii. O amețiseră ca un pahar de vin sau ca o primă clipă de libertate.

Se auziră glasuri ce se apropiau. Robert, înconjurat de un grup de copii, pornise în căutarea lor. Cei doi băieți ai Ednei Pontellier se aflau printre ei iar Robert ducea în brațe fetița doamnei Ratignolle. Mai erau și alți copiii însoțiți de două doici cu o înfățișare neplăcută și resemnată.

Cele două doamne se ridicară în aceeași clipă și începură să-și scuture rochiile și să-și dezmorțească picioarele. Doamna Pontellier aruncă în cabină covorașul și cele două perne. Toți copiii se repeziră spre cortul ocupat acum de îndrăgostiții care încă suspinau și își făceau jurăminte. În semn de protest tacit cei doi se ridicară și se îndepărtară agale.

Copiii luară în stăpînire cortul iar doamna Pontellier se alătură grupului.

Madame Ratignolle îl rugă pe Robert să o însoțească pînă acasă ; se plînse că o chinuie cîrceii și că i-au amorțit încheieturile. Porni sprijinindu-se greoi de brațul tînărului.

VIII

— Te rog să-mi faci o favoare, Robert, rosti frumoasa doamnă de îndată ce porniră încet spre casă. Sprijinită de brațul lui își ridică privirea spre el la adăpostul umbrelei pe care Robert o ridicase deasupra capului.

— Îți este deja acordată, ca și multe altele, replică el privind-o în ochii gînditori ce oglindeau parcă o bănuială.

— Nu-ți cer decît una: las-o în pace pe doamna Pontellier!

— *Tiens!* exclamă el rîzînd vesel ca un copil. *Voila que Madame Ratignolle est jalouse!*

— Ce prostie! Vorbesc serios, cît se poate de serios. Las-o pe doamna Pontellier în pace!

— De ce? întrebă el devenind deodată serios în fața acestei solicitări.

— Nu e genul nostru, nu face parte dintre noi. Ar putea face nefericita greșeală de a te lua în serios.

Robert se îmbujoră cuprins de neliniște, își scoase pălăria moale și începu să-și lovească nervos coapsa la fiecare pas.

— Și de ce să nu mă ia în serios? întrebă cu asprime. Ce sînt eu, o paiață, o jucărie, un actor? De ce nu? Ah, creolele! M-am săturat de voi! De ce aș fi veșnic privit ca un număr oarecare dintr-un program distractiv? Sper din toată inima că doamna Pontellier mă va lua în serios. Sper că are destulă putere de discernămînt ca să vadă în mine mai mult decît un simplu *blageur*. Dacă bănuiam că se îndoiește măcar...

— Ah, termină, Robert! îi întrerupse ea tirada înflăcărată. Nu-ți dai seama ce spui. Vorbești parcă ai fi un copil fără minte care se joacă în nisip. Dacă ai fi acordat atenție tuturor femeilor măritate aflate aici avînd cea mai mică intenție de a fi luat în serios n-ai fi omul de onoare pe care toți îl cunoaștem și n-ai merita să stai alături de soțiile și fiicele celor ce îți acordă încredere.

Madame Ratignolle rostise exact principiile pe care știa că se întemeiază legile și religia. Tînărul ridică din umeri agasat.

— Ei bine, nu-i chiar așa! exclamă el îndesîndu-și pălăria pe cap furios. Ar trebui să-ți dai seama și singură că asemenea lucruri nu-i pot face plăcere nici unui bărbat.

— Oare nu trebuie să ne vorbim decît pentru a ne face complimente ? *Ma foi !*

— Nu-i deloc plăcut să auzi o femeie..., replică el netulburat, dar se opri brusc. Dacă aș fi ca Arobin... îți amintești de Alcée Arobin și de istoria cu soția consulului de la Biloxi.

Îi relată istoria lui Alcée Arobin și a soției consulului, apoi alta despre un tenor de la Opera Franceză care primea niște scrisori ce nu s-ar fi cuvenit nici măcar să fie scrise, apoi alte întîmplări, vesele și triste, pînă ce doamna Pontellier și probabilitatea de a-i lua pe tineri în serios fu în aparență dată uitării.

Cînd ajunse la vilă, Madame Ratignolle se retrase să se odihnească o oră, lucru pe care îl considera necesar pentru sănătatea ei. Înainte de a se despărți de ea, Robert îi ceru scuze pentru lipsa de tact — grosolănia, cum îi spunea el — cu care îi primise avertismentul plin de bunăvoință :

— Ai făcut o greșeală, Adèle, spuse el zîmbind. Nu există nici cea mai mică șansă ca doamna Pontellier să mă ia vreodată în serios. Ar fi trebuit să-mi atragi atenția să nu mă iau eu însumi în serios. În acest caz sfatul tău ar fi avut greutate și m-ar fi pus pe gînduri. *Au revoir*. Dar arăți obosită — adăugă el plin de solicitudine, să-ți aduc niște supă, să-ți fac un cocteil ? Hai să-ți pregătesc un cocteil cu puțină apă tonică !

Madame Ratignolle acceptă ideea unei porții de supă, care era ușoară și plăcută. Robert se duse la bucătăria aflată într-o clădire separată, situată în spatele „casei". El însuși aduse supa de un auriu-roșcat într-o ceașcă delicată de Sèvres pe o farfurioară pe care așezase și cîțiva biscuiți fragezi.

Din spatele draperiei ce acoperea ușa deschisă, Madame Ratignolle întinse un braț alb și gol și luă ceașca din mîinile lui. Îi spuse cu toată seriozitatea că este un băiat de treabă. Robert îi mulțumi, se întoarse și porni spre casă.

Îndrăgostiţii tocmai intrau în curtea pensiunii. Se sprijineau unul de altul întocmai ca stejarii înclinaţi către mare. Parcă nici nu atingeau pămîntul cu picioarele. Pluteau în eterul albastru exact ca şi cum ar fi mers cu capul în jos. Doamna în negru venea în urma lor, parcă ceva mai palidă şi mai ofilită ca de obicei. Doamna Pontellier şi copiii nu se zăreau. Robert privi în depărtare în căutarea lor. Fără îndoială că vor rămîne pe plajă pînă la vremea prînzului. Tînărul urcă în camera mamei sale. Situată la mansardă, încăperea era alcătuită din ziduri îmbinate în unghiuri neobişnuite şi un tavan înclinat în chip ciudat. Două ferestre largi ofereau privirii imaginea golfului şi a întinderii de dincolo de el pînă departe. Camera era mobilată cu piese uşoare, comode şi răcoroase.

Madame Lebrun lucra de zor la maşina de cusut. O micuţă negresă aşezată pe podea manevra cu miinile pedala maşinii de cusut. Toate femeile creole evită pe cît posibil orice efort care le-ar putea pune în pericol sănătatea.

Robert se îndreptă spre una din ferestre şi se aşeză pe pervazul lat. Scoase din buzunar o carte şi începu să o citească cu hotărîre, judecînd după regularitatea cu care întorcea foile. Hîrîitul maşinii de cusut răsuna în încăpere ; era o marcă veche şi greoaie. În pauze Robert şi mama sa înjghebau frînturi de conversaţie :

— Unde este doamna Pontellier ?

— Pe plajă cu copiii.

— I-am promis că-i dau volumul de Goncourt. Nu uita să-l iei cînd cobori. E pe raftul de deasupra măsuţei.

Iar apoi, timp de cinci-zece minute hîr, hîr, hîr, hîr, zdrang !

— Unde pleacă Victor cu trăsura ?

— Victor ? Cu trăsura ?

— Da, e jos în faţa casei. Parcă se pregăteşte să plece undeva.

— Strigă-l !

Hîr, hîr, hîr !

Robert scoase un şuierat ascuţit care s-ar fi auzit pînă la debarcader.

— Nici nu se uită încoace !

Madame Lebrun se repezi la fereastră.

— Victor ! strigă dînsa, flutură o batistă și strigă din nou. Tînărul de jos se urcă în trăsură și caii porniră în galop.

Madame Lebrun se întoarse la mașina de cusut cu obrajii îmbujorați de mînie. Victor era fiul și fratele mai mic, un zăpăcit cu o fire ce te scotea din sărite și cu o voință de neclintit.

— Sînt gata oricînd să-i dau o lecție, să-i vină puțin mintea la cap ! Numai să-mi spui cînd !

— Ah, dacă trăia tatăl vostru !

Hîr, hîr, hîr, hîr, zdrang !

Madame Lebrun era convinsă că mersul întregii lumi și al fiecărui lucru luat în parte ar fi fost mult mai ordonat și mai logic dacă Monsieur Lebrun nu s-ar fi mutat în alte sfere încă din primii ani ai căsniciei lor.

— Ce vești ai primit de la Montel ?

Montel era un domn între două vîrste a cărui ambiție și dorință nutrită zadarnic timp de douăzeci de ani era aceea de a umple golul rămas în familie prin dispariția domnului Lebrun.

Hîr, hîr, hîr, hîr, zdrang !

— Am o scrisoare pe-aici, spuse mama căutînd în sertarul mașinii și descoperind scrisoarea la fundul coșului de lucru. Mă roagă să-ți spun că va veni la Vera Cruz la începutul lunii viitoare — hîr, hîr, hîr — și că, dacă tot mai ai de gînd să lucrezi pentru el... — zdrang, hîr, hîr, zdrang !

— De ce nu mi-ai spus mai de mult, mamă ? Știi că vreau...

Hîr, hîr, hîr !

— Se vede doamna Pontellier cu copiii ? Iar o să întîrzie la masă. Totdeauna lasă pregătirile pentru prînz pînă în ultima clipă.

Hîr, hîr, hîr !

— Unde pleci ?

— Unde ziceai că e Goncourt ?

IX

În sufragerie erau aprinse toate luminile, flacăra lămpilor era mărită la maximum, în așa fel încît să nu se afume coșul și să fie primejdia de a exploda. Lămpile erau fixate în perete din loc în loc, de jur împrejurul încăperii. Cineva adusese ramuri de portocal și de lămîi, împletise ghirlande și le întinse de la o lampă la alta. Verdele întunecat și strălucitor al frunzelor contrasta puternic cu perdelele albe de muselină care acopereau ferestrele și care se umflau și fluturau în bătaia adierii capricioase ce venea dinspre golf.

Era sîmbătă seară, la cîteva săptămîni după discuția amicală purtată între Robert și Madame Ratignolle pe drumul de la plajă spre casă. Soți, tați și prieteni, într-un număr neobișnuit de mare, veniseră să-și petreacă aici duminica iar familiile lor se străduiau să le ofere o seară cît mai plăcută cu ajutorul substanțial al doamnei Lebrun. Toate mesele fuseseră împinse la capătul sufrageriei, scaunele fuseseră adunate sau înșirate de-a lungul pereților. Membrii fiecărui grup își împărtășiseră mai devreme veștile și grijile familiale. Acum toată lumea părea dornică să se distreze, să stea de vorbă și cu ceilalți, să discute pe teme mai generale.

Mulți copii căpătaseră permisiunea de a depăși ora de culcare obișnuită. Cîțiva stăteau pe jos, întinși pe burtă și priveau revistele umoristice ilustrate pe care le adusese domnul Pontellier. Băieții familiei Pontellier le îngăduiseră să le privească, dovedindu-și totodată autoritatea asupra celorlalți.

Se prezentaseră cîteva recitări, cîntece și dansuri oferite de bunăvoie de oaspeți. Programul nu era ordonat, nu avea nimic organizat sau pregătit anterior.

Mai devreme, în cursul serii, gemenele familiei Farival fuseseră invitate să cînte la pian. Aveau paisprezece ani, erau îmbrăcate totdeauna în alb și albastru, culorile Fecioarei Maria căreia îi fuseseră încredințate la botez. Interpretară duetul din „Zampa" iar la insistențele sincere ale tuturor continuară cu uvertura la „Poetul și țăranul."

„Allez-vous-en! Sapristi!" strigă papagalul de la ușă. Dintre cei de față era singura ființă care avea sinceritatea să admită că nu asculta aceste minunate piese pentru prima dată de la începutul sezonului. Bătrînul domn Farival, bunicul gemenelor, se înfurie din pricina întreruperii și ceru insistent ca pasărea să fie luată de acolo și exilată undeva în întuneric. Victor Lebrun se opuse, iar hotărîrile lui erau de neclintit, ca cele ale destinului. Din fericire papagalul nu mai întrerupse spectacolul; probabail că, în insultele adresate gemenelor, își descărcase dintr-o singură izbucnire tot veninul!

Mai tîrziu doi copii, frate și soră, se oferiseră să recite niște versuri pe care toată lumea le auzise de nenumărate ori la diferite serate în timpul iernii.

O fetiță prezentă un dans spaniol în mijlocul încăperii. Mama o acompania la pian urmărind-o în același timp cu o admirație lacomă și cu o neliniște evidentă. Nu avea motive să fie neliniștită. Fetița era pe deplin stăpînă pe situație. Fusese gătită cum se cuvine pentru această împrejurare într-o rochiță de tul negru și ciorapi negri de mătase. Gîtul și brațele gingașe erau goale iar părul cîrlionțat artificial, ridicat în vîrful capului, arăta ca o cunună de pene negre și înfoiate. Dansa cu multă grație, iar vîrfurile pantofiorilor negri străluceau cînd fetița ridica picioarele în sus sau lateral cu mișcări de o spontaneitate și iuțeală uimitoare.

Dar de ce n-ar dansa toată lumea? Madame Ratignolle nu putea dansa așa încît se oferi să cînte pentru ceilalți. Cînta bine la pian, păstrînd minunat ritmul de vals și dînd interpretării o expresivitate cu adevărat impresionantă. Continua să exerseze — după cîte spunea — de dragul copiilor, pentru că atît ea cît și soțul ei considerau muzica un mijloc de a înveseli atmosfera casei și de a o face cît mai plăcută.

Dansă aproape toată lumea cu excepția gemenelor care nu s-ar fi putut hotărî să se despartă în timp ce una dintre ele ar fi făcut ocolul încăperii în pași de dans alături de un bărbat. Ar fi putut dansa împreună dar nu s-au gîndit la asta.

Copiii au fost trimiși la culcare. Unii au plecat supuși; alții au fost duși cu forța în ciuda țipetelor de pro-

test. Li se îngăduise să stea pînă ce s-a servit înghețata, ceea ce reprezenta desigur limita îngăduinței omenești.

Înghețata s-a servit odată cu prăjiturile așezate pe platouri, feliile aurii alternînd cu cele argintii; înghețata fusese pregătită în cursul după-amiezei la bucătărie de două negrese lucrînd sub directa supraveghere a lui Victor. Toată lumea o găsi foarte reușită, minunată chiar, dacă ar fi avut ceva mai puțină vanilie și ceva mai mult zahăr, dacă ar fi fost ceva mai înghețată și dacă n-ar fi scăpat în ea, pe ici pe colo, cîte puțină sare. Victor era mîndru de realizarea sa și trecea pe la toți oaspeții recomandînd-o cu căldură și îndemnîndu-i să se înfrupte din ea din plin.

După ce dansă de două ori cu soțul ei, o dată cu Robert și o dată cu Monsieur Ratignolle — un bărbat înalt și zvelt care se unduia ca o trestie bătută de vînt cînd dansa — doamna Pontellier ieși pe verandă și se așeză pe pervazul scund de unde putea vedea ceea ce se petrecea în sufragerie și totodată putea privi nestingherită golful. Spre răsărit orizontul era ușor luminat. Răsărea luna iar strălucirea ei misterioasă arunca mii de scîntei pe suprafața nesfîrșită, neliniștită a apei.

— N-ați vrea s-o ascultați pe Mademoiselle Reisz cîntînd? întrebă Robert ieșind pe verandă.

Fără îndoială, Edna ar fi ascultat-o cu plăcere pe Mademoiselle Reisz dar știa că orice rugăminte ar fi fost zadarnică.

— Am s-o rog, spuse Robert. Am să-i spun că vreți s-o ascultați. Vă place foarte mult. Sînt sigur că va veni.

Se întoarse și porni spre una din vilișoarele mai îndepărtate unde Mademoiselle Reisz se foia întruna. Își tot trăgea un scaun cînd afară pe verandă, cînd înapoi în cameră iar uneori bombănea din cauză că, de undeva, dintr-o vilă învecinată, se auzea plînsul unui copil pe care doica se străduia să îl adoarmă. Era o femeie greu de suportat, trecută de vîrsta tinereții, care se certase aproape cu toată lumea din pricina firii ei tiranice și a tendinței de a nesocoti drepturile celorlalți. Robert reuși să o convingă fără prea mare dificultate.

Intrară împreună în sufragerie într-o pauză între dansuri. Cînd intră, Mademoiselle Reisz se înclină ușor,

cu o mişcare stîngace şi totodată plină de măreţie. Era o femeie ştearsă, cu trupul şi capul mic, cu ochi strălucitori. Nu avea pic de gust în îmbrăcăminte, purta pe cap o panglică decolorată de dantelă neagră cu un buchet de violete artificiale prins într-o parte.

— Întreab-o pe doamna Pontellier ce vrea să-i cînt, îi spuse lui Robert.

Rămase în faţa pianului perfect nemişcată, fără să atingă măcar clapele, în timp ce Robert se îndrepta spre fereastră ca să vorbească cu Edna. Apariţia pianistei fusese intîmpinată cu uimire şi reală încîntare. Toată lumea căută să se aşeze iar în încăpere se lăsă o tăcere încărcată de aşteptare. Edna se simţi stînjenită văzîndu-se ţinta bunăvoinţei unei persoane atît de autoritare. Nu se încumetă să îşi exprime vreo preferinţă şi o rugă pe Mademoiselle Reisz să aleagă ceea ce doreşte.

Edna se considera o mare iubitoare de muzică. Acordurile muzicale interpretate expresiv aveau darul de a trezi în mintea ei anumite imagini. Îi plăcea să stea uneori dimineaţa în încăperea în care Madame Ratignolle cînta sau exersa. Una din piesele interpretate de dînsa fusese denumită de Edna „Singurătate“. Era o melodie scurtă, simplă şi tristă. Adevăratul ei titlu era altul dar Edna o numise „Singurătate“. Cînd o asculta îi apărea în faţa ochilor imaginea unui bărbat gol stînd lîngă o stîncă singuratică la marginea mării. Urmărea cu privirea o pasăre ce se depărta în zbor iar atitudinea lui trăda o resemnare deznădăjduită.

O altă bucată muzicală îi sugera o tînără delicată, îmbrăcată într-un costum de epocă, înaintînd cu paşi uşori ca de dans de-a lungul unei alei mărginite de arbuşti înalţi. Alta îi evoca imaginea unui copil care se joacă iar alta portretul unei femei triste mîngîind o pisică.

În clipa cînd Mademoiselle Reisz atacă primele acorduri trupul Ednei Pontellier se înfioră adînc. Nu asculta pentru prima dată interpretarea unui adevărat artist. Dar era probabil prima oară cînd era pe deplin pregătită, cînd întreaga ei fiinţă era predispusă să primească revelaţia adevărului etern.

Își inchipuia că imaginația ei va construi ca de obicei intruchipări concrete și aștepta ca ele să-i apară strălucitoare in fața ochilor minții. Nu văzu însă nici personificări ale singurătății, nici ale speranței, nici ale dorului sau deznădejdii. Dar în inima ei se deșteptară pasiuni adînci care îi tulburară sufletul, biciuindu-l așa cum valurile mării îi biciuiau zilnic trupul. Simți că se înăbușă, că începe să tremure, că ochii i se împăienjenesc de lacrimi.

Mademoiselle Reisz se opri. Se ridică, se înclină cu măreție și rigiditate și ieși fără să aștepte aplauzele sau mulțumirile celorlalți. Trecînd prin verandă se opri și o mîngîie ușor pe Edna pe umăr.

— Ți-a plăcut ce am cîntat ? întrebă ea.

Edna nu avu puterea să-i răspundă ; prinse mîna pianistei și o strînse nervos. Mademoiselle Reisz îi observă starea de agitație și chiar și lacrimile. O bătu din nou ușurel pe umăr și spuse :

— Ești singura pentru care merită să cînt. Cît despre ceilalți..., și porni spre camera ei pășind de-a lungul verandei cu mersul țeapăn și tîrșîit. Dar îi nedreptățise pe „ceilalți". Interpretarea ei stîrnise un adevărat val de entuziasm.

— Ce pasiune !

— Ce mare artistă !

— Totdeauna am spus că nimeni nu-l interpretează pe Chopin ca Mademoiselle Reisz !

— Doamne, ultimul preludiu a fost de-a dreptul cutremurător !

Se făcuse tîrziu și toată lumea era pe punctul de a se retrage. Dar cineva, probabil Robert, avu ideea de a face o baie în mare la ceasul acela misterios, sub lumina tulburătoare a lunii.

X

În orice caz Robert dădu sugestia și nimeni nu ridică obiecții. Cînd porni el toată lumea fu gata să îl urmeze. Numai că nu o luă înaintea celorlalți ci doar îi îndemnă, rămase mai în spate, alături de cei doi îndrăgostiți, care

se arătară dornici să meargă mai încet și să se detașeze de ceilalți. Robert pășea între ei ; nici el nu-și dădea bine seama dacă o făcea dintr-un sentiment de frustrare sau din răutate.

Familiile Pontellier și Ratignolle mergeau în față, soțiile sprijinindu-se de brațul soților. Edna auzea glasul lui Robert în spate, uneori auzea chiar și ceea ce spunea. Se întreba de ce nu vine alături de ei. De obicei nu proceda astfel. În ultimul timp o evitase cîte o zi întreagă pentru ca apoi, în zilele următoare, să îi acorde o atenție sporită vrînd parcă să recupereze timpul pierdut. În zilele cînd, sub un pretext sau altul, stătea departe de ea, Edna îi simțea lipsa așa cum, într-o zi noroasă, simțim lipsa soarelui deși nu i-am dat prea multă atenție în zilele senine.

Oaspeții înaintau spre plajă în grupuri mici. Vorbeau și rîdeau, unii chiar cîntau. La hotelul Klein cînta o orchestră iar uneori ajungeau pînă la ei acorduri slabe estompate de depărtare. Atmosfera era încărcată de o aromă ciudată și rară — mirosul mării și al algelor se contopea cu cel al pămîntului proaspăt arat și cu parfumul greu al florilor albe ce acopereau un cîmp undeva în apropiere. Noaptea plutea ușor deasupra pămîntului și a mării. Întunericul nu era apăsător ; aproape că nu se formau umbre. Lumina argintie a lunii învăluise întreaga fire întocmai ca un somn blînd și misterios.

Cei mai mulți intrară în apă ca într-un element natural. Marea era liniștită, se legăna în unduiri leneșe care se pierdeau una într-alta fără să se spargă ; numai la țărm se înălțau mici creste înspumate ce se retrăgeau încet ca niște șerpi albi.

Toată vara Edna încercase să învețe să înoate. Primise sfaturi de la toată lumea, bărbați, femei și chiar copii. Robert îi dăduse lecții aproape zilnic și ajunsese să-și piardă nădejdea văzînd inutilitatea eforturilor sale. Edna părea cuprinsă de o teamă de nestăpînit în clipa cînd intra în apă dacă nu era convinsă că undeva, în apropiere, se află cineva care să-i întindă o mînă de ajutor.

Dar în noaptea aceea trăi experiența copilului care, după ce șovăie, se împiedică și se agață de orice, ajunge

să pășească singur pentru prima dată cu curaj, chiar cu prea multă încredere în sine. I-ar fi plăcut să-și strige bucuria în gura mare și, într-adevăr, scoase un strigăt de bucurie în clipa în care, din două, trei mișcări ale brațelor reuși să își ridice trupul la suprafața apei.

O cuprinse o stare de exaltare, ca și cum căpătase puterea miraculoasă de a-și stăpîni mișcările propriului trup și suflet. Deveni dintr-o dată îndrăzneață și nechibzuită, prea încrezătoare în forțele sale. Își dorea să înoate pînă departe, pînă unde nu mai ajunsese nici o altă femeie.

Izbînda neașteptată a Ednei stîrni uimirea, admirația și entuziasmul tuturor. Fiecare se felicita spunîndu-și că îndrumările sale o duseseră la împlinirea țelului dorit.

„Ce ușor e !“ își spuse Edna în gînd.

— E un fleac ! rosti apoi cu glas tare. Cum de nu mi-am dat seama pînă acum ce simplu e ?! Cînd mă gîndesc cît timp am pierdut bălăcindu-mă ca un copil.

Nu se alătură grupurilor care se jucau și săreau în apă ci, îmbătată de puterea nouă ce o dobîndise, se îndepărtă înotînd singură.

Își îndreptă privirea spre larg pentru a-și umple sufletul de imensitatea și de singurătatea pe care imaginația sa înflăcărată o descoperea în întinderea nesfîrșită a mării ce se întîlnea și se contopea cu cerul. Pe măsură ce înainta avea sentimentul că se îndreaptă spre infinitul în care ar fi dorit să se piardă.

La un moment dat se întoarse și privi spre țărm, spre cei pe care îi lăsase în urmă. Nu se depărtase prea mult ; mai exact, pentru un înotător cu experiență distanța nu ar fi fost mare. Dar, privită cu ochi de începător, întinderea de apă ce se așternea în urmă luă proporțiile unui obstacol peste care puterile ei lipsite de sprijin nu vor putea trece.

Pentru o clipă imaginea morții îi copleși sufletul, îi întunecă și îi paraliză gîndirea. Făcu un efort să își adune puterile împuținate și reuși să ajungă la țărm.

Despre întîlnirea sa de o clipă cu spaima morții nu-i spuse soțului ei decît atît :

— Am crezut că o să mor acolo singură !

— Nu erai prea departe, draga mea. Te-am urmărit tot timpul, îi răspunse el.

Edna se duse imediat în cabină şi se schimbă ; ceilalţi erau încă în apă cînd ea era deja gata să se întoarcă acasă. Porni la drum singură. Toată lumea o chemă, o strigă. Le făcu cu mîna un semn de rămas bun şi merse înainte fără să ia în seamă chemările care încercau să o mai reţină.

— Mi se pare că uneori doamna Pontellier este cam capricioasă, remarcă Madame Lebrun care se amuza copios şi care se temea că plecarea neaşteptată a Ednei va pune capăt distracţiei.

— Ştiu, consimţi domnul Pontellier, uneori este dar nu prea des.

Edna nu parcursese nici un sfert din drumul pînă acasă cînd o ajunse din urmă Robert.

— Credeai că mi-e frică ? îl întrebă fără să se arate supărată.

— Nu, eram sigur că nu vă e frică.

— Atunci de ce-ai venit ? De ce n-ai rămas cu ceilalţi ?

— Nici nu m-am gîndit la asta.

— La ce nu te-ai gîndit ?

— La nimic. Nu contează.

— Sînt tare obosită, se văită ea.

— Ştiu.

— Nu ştii nimic. De unde să ştii ? În viaţa mea n-am fost aşa de sfîrşită. Dar n-aş putea spune că nu mi-a plăcut. Am trăit o mie de emoţii în noaptea asta. Nu reuşesc să înţeleg nici măcar jumătate din ele. Nu-mi pasă ce spun în clipa asta : gîndesc cu glas tare. Mă întreb dacă voi mai fi vreodată atît de adînc tulburată cum am fost cînd am ascultat-o pe Mademoiselle Reisz. Mă întreb dacă va mai exista vreodată o noapte ca aceasta. E o noapte de vis. Cei din jurul meu îmi par nişte fiinţe ciudate, doar înrudite cu oamenii. Sînt sigură că pămîntul a fost invadat de duhuri.

— Fără îndoială, şopti Robert. Nu ştiai că astăzi este douăzeci şi opt august ?

— Douăzeci şi opt august ?

— Da. Pe douăzeci și opt august la miezul nopții, dacă e o noapte cu lună — trebuie să fie o noapte cu lună — un duh ce sălășluiește în preajma acestor țărmuri de mii de ani iese din adîncurile golfului. Cu ochiul său pătrunzător caută o ființă omenească demnă să-i țină companie, demnă să fie înălțată pentru cîteva ceasuri în sferele cerești. Căutările sale au fost zadarnice pînă astăzi și de fiecare dată s-a cufundat din nou în mare dezamăgit. Dar în noaptea asta a descoperit-o pe doamna Pontellier. Poate că niciodată n-o va descătușa cu totul din vraja lui. Poate că dînsa nu va mai suporta de aici înainte ca o biată făptură pămîntească să pășească în umbra ființei sale dumnezeiești.

— Nu-ți rîde de mine, răspunse Edna oarecum jignită de ușurința cu care îi vorbea.

Robert nu-i luă în seamă rugămintea dar simți în glasul ei, în nuanța de emoție ce o trăda, o undă de reproș. Nu-i putea explica, nu-i putea spune că îi intuise și îi înțelesese întru totul starea sufletească. Nu răspunse nimic ci doar îi oferi brațul căci, așa după cum recunoscuse, Edna se simțea epuizată. Pînă acum mersese singură, cu brațele atîrnîndu-i fără vlagă pe lîngă corp, lăsîndu-și rochia albă să măture poteca umedă. Îi prinse brațul, fără să se sprijine însă de el. Își lăsă doar mîna cu indiferență, ca și cum gîndurile îi hoinăreau aiurea, zburînd departe de trup, iar trupul se străduia să le ajungă din urmă.

Robert o ajută să se urce în hamacul agățat de unul din stîlpii verandei și de pomul din fața vilei.

— Aveți de gînd să stați aici și să-l așteptați pe domnul Pontellier ? întrebă el.

— Am să stau aici. Noapte bună.

— Să vă aduc o pernă ?

— E una aici, răspunse ea căutînd în întuneric.

— O fi murdară, s-au tot jucat copiii cu ea.

— Nu contează.

Găsi perna și și-o potrivi sub cap. Se întinse în hamac scoțînd un oftat prelung de ușurare. Nu era o femeie exagerat de mîndră sau de delicată. Nu-i plăcea prea mult să stea în hamac iar cînd se întîmpla să se întindă nu o făcea cu gesturi voluptoase de pisică, ci

lăsîndu-și tot trupul să se bucure parcă de o odihnă binefăcătoare.

— Să stau cu dumneavoastră pînă vine domnul Pontellier ? întrebă Robert așezîndu-se pe una din trepte și apucînd funia ce lega hamacul de stîlpul verandei.

— Dacă vrei... Nu mișca hamacul ! Adu-mi te rog șalul alb pe care l-am lăsat pe pervaz, la fereastra casei.

— Vă e rece ?

— Nu, dar o să-mi fie în curînd.

— În curînd ? repetă el rîzînd. Știți cît e ceasul ? Cît aveți de gînd să mai stați aici ?

— Nu știu. Vrei să-mi aduci șalul ?

— Desigur, răspunse Robert zîmbind.

Porni spre casă pășind prin iarbă. Edna îl văzu traversînd zonele întunecate și fîșiile luminate de lună. Trecuse de miezul nopții. Era o liniște desăvîrșită.

Robert se întoarse cu șalul, Edna îl luă și rămase cu el în mînă. Nu și-l puse pe umeri.

— Ați zis să stau pînă vine domnul Pontellier ?

— Am zis că poți să stai dacă vrei.

Robert se așeză din nou, își pregăti o țigară și începu să fumeze în liniște. Nici doamna Pontellier nu spuse nimic. Cuvintele n-ar fi putut vorbi mai limpede decît aceste clipe de tăcere, n-ar fi putut exprima mai grăitor emoția primelor tresăriri ale dorinței.

Cînd glasurile celor ce veneau de la mare se apropiară, Robert îi spuse noapte bună. Edna nu răspunse și el crezu că a adormit. Din nou îl urmări cu privirea traversînd fîșiile alternative de lumină și de întuneric.

XI

— Ce faci aici, Edna ? Credeam că ești deja în pat, spuse soțul ei cînd o găsi acolo.

Venise împreună cu Madame Lebrun pe care o condusese pînă acasă. Doamna Pontellier nu răspunse.

— Dormi ? întrebă el aplecîndu-se să o privească de aproape.

— Nu.

Ochii ei strălucitori îl întîmpinară cu o privire intensă în care nu se citea nici o urmă de somnolență.

— Știi că a trecut de ora unu ? Vino ! o chemă el urcînd scările și intrînd în cameră.

După cîteva minute domnul Pontellier o strigă dinăuntru.

— Edna !

— Nu mă aștepta ! răspunse ea.

Domnul Pontellier scoase capul pe ușă.

— Ai să răcești acolo ! spuse el enervat. Ce-i nebunia asta ? De ce nu vii în casă ?

— Nu mi-e frig. Mi-am luat șalul.

— Or să te devoreze țînțarii.

— Nu sînt țînțari.

Îl auzea mișcîndu-se prin cameră. Fiecare zgomot trăda nerăbdare și enervare. Altă dată ar fi răspuns imediat chemării lui. I-ar fi cedat din obișnuință, nu dintr-un sentiment de supunere sau de acceptare a dorinței lui, ci fără să se gîndească la ceea ce face, așa cum mergem, cum ne mișcăm, ne așezăm sau ne ridicăm, așa cum trecem prin corvoada zilnică a vieții ce ne-a fost destinată.

— Edna, draga mea, hai odată ! o cheamă soțul ei din nou, de data aceasta cu un glas blînd ce ascundea o nuanță de rugăminte.

— Nu, vreau să stau aici afară !

— Asta întrece orice nebunie ! izbucni el. Nu-ți pot îngădui să stai acolo toată noaptea. Trebuie să vii înăuntru imediat !

Din cîteva mișcări ale trupului Edna se așeză mai bine în hamac. Își dădea seama că în ființa ei s-a deșteptat brusc o voință puternică, încăpățînată. În clipa aceea n-ar fi putut face decît un singur lucru : să se opună și să reziste. Se întrebă dacă soțul ei îi mai vorbise vreodată pe același ton și dacă răspunsese poruncii lui. Fără îndoială că da ; își amintea cît se poate de bine. Dar acum nu putea pricepe cum și de ce să se supună din moment ce simțea ceea ce simțea.

— Culcă-te, Léonce, spuse ea, sînt hotărîtă să stau aici, afară. Nu vreau să vin și n-am de gînd să o fac.

Nu-mi mai vorbi în felul acesta. N-am să-ţi mai răspund.

Domnul Pontellier se pregătise de culcare dar îşi puse un halat pe deasupra. Deschise o sticlă de vin pe care o ţinea — împreună cu alte cîteva sticle cu băuturi fine — într-un dulăpior. Bău un pahar cu vin, ieşi pe verandă şi îi oferi unul şi soţiei sale. Dînsa îl refuză. Domnul Pontellier îşi trase balansoarul, îşi puse picioarele pe balustradă şi îşi aprinse o ţigară de foi. Fumă două ţigări ; apoi intră în cameră şi mai bău un pahar cu vin. Doamna Pontellier refuză din nou băutura ce i se oferi. Domnul Pontellier se aşeză, îşi ridică din nou picioarele pe balustradă şi, după o pauză considerabilă, mai fumă cîteva ţigări.

Edna începu să se simtă ca o fiinţă ce se trezeşte treptat dintr-un vis minunat, ciudat, imposibil, începu să-şi dea seama că realitatea îi pătrunde iarăşi în suflet. Simţea că o ajunge nevoia fizică de somn ; exaltarea care o cuprinsese şi îi înălţase spiritul o lăsase fără putere, pradă realităţii exterioare ce o copleşea.

Sosise ceasul cel mai liniştit al nopţii, ceasul de dinaintea zorilor cînd parcă întreaga fire îşi ţine răsuflarea. Pe cerul somnoros luna se lăsase spre apus şi îşi schimbase culoarea din argintiu în arămiu. Bătrîna bufniţă nu mai ţipa iar stejarii nu mai gemeau aplecîndu-şi capetele.

Edna se ridică ; înţepenise stînd atîta timp nemişcată în hamac. Urcă cu greu treptele agăţîndu-se de stîlpul verandei înainte de a intra în vilă.

— Vii, Léonce ? întrebă întorcîndu-se spre soţul ei.

— Da, draga mea, răspunse el urmărind cu privirea un norişor străveziu de fum. Numai să-mi termin ţigara.

XII

Nu dormi decît cîteva ceasuri. Avu un somn agitat, tulburat de vise nelămurite ce se destrămau lăsînd asupra simţurilor ei pe jumătate amorţite impresia a ceva

irealizabil. Se ridică și se îmbrăcă în răcoarea dimineții. Aerul curat o întări și îi limpezi gîndurile. Totuși nu căută să-și găsească ajutor sau sprijin nici în afară nici înăuntrul ei. Se lăsa purtată orbește de chemările care o îndemnau să acționeze, ca și cum s-ar fi încredințat unei mîini străine ce o conducea, ca și cum și-ar fi descătușat sufletul de orice responsabilitate.

Majoritatea oaspeților dormeau încă la ora aceea matinală. Se sculaseră doar cei ce aveau de gînd să meargă la slujbă la *Chênière*. Îndrăgostiții, care își făcuseră planuri încă de cu seară, porniseră deja spre debarcader. În urma lor, la mică distanță, venea doamna în negru ducîndu-și mătăniile de argint și cartea de rugăciuni de sărbătoare legată în aur și catifea. Se sculase și bătrînul domn Farival care părea dispus să facă orice îi va trece prin minte. Își puse pălăria mare de pai, își luă umbrela din cuierul din hol și porni în urma doamnei în negru, însă fără a se grăbi să i-o ia înainte.

Micuța negresă care manevra pedala mașinii de cusut a doamnei Lebrun mătura verandele mișcînd alene mătura cu gîndurile aiurea. Edna o trimise pînă la clădirea principală să-l trezească pe Robert.

— Spune-i că mă duc la *Chênière*. Barca e gata de plecare. Să se grăbească.

Robert nu întîrzie mult. Pînă acum nu se mai întîmplase ca Edna să-l cheme sau să trimită după el. Niciodată nu-i lăsase impresia că are nevoie de el. Acum parcă nici nu-și dădea seama că a făcut un lucru neobișnuit solicitîndu-i prezența. Nici Robert nu părea să vadă ceva cu adevărat extraordinar în această împrejurare. Dar chipul lui iradia o strălucire blîndă în clipa în care veni să o întîmpine.

Se duseră împreună la bucătărie să-și bea cafeaua. Nu mai aveau timp să aștepte să fie serviți cu prea multă eleganță. Rămaseră afară iar bucătăreasa le puse pe pervaz cafeaua și chiflele ; mîncară stînd în picioare lîngă fereastră. Edna găsi cafeaua minunată. Nici măcar nu se gîndise să mănînce sau să bea ceva. Robert îi spuse că observase adesea că face unele lucruri pe negîndite.

— Nu-i destul că m-am gîndit să mergem la *Chênière* și să te trezesc ? întrebă ea rîzînd. Trebuie să mă gîn-

desc numai eu la toate ? cum spune Léonce cînd e în toane proaste. Nu-l învinuiesc. N-ar fi niciodată în toane proaste dacă n-aş fi eu.

Apucară pe o scurtătură prin nisip. La un moment dat văzură în depărtare ciudata procesiune ce înainta spre debarcader : îndrăgostiţii mergînd agale la braţ, doamna în negru apropiindu-se treptat de ei, bătrînul domn Farival rămînînd tot mai în urmă şi, la capătul şirului, o tînără spaniolă cu picioarele goale, cu o basma roşie pe cap, ducînd un coş pe braţ.

Robert o cunoştea şi, odată ajunşi în barcă, intră în vorbă cu ea. Nu-i înţelegea nimeni. Se numea Mariequita. Avea o faţă rotundă, nostimă şi iscoditoare şi ochi negri, minunaţi. Îşi ţinea mîinile mici împreunate pe mînerul coşului. Nu încerca să îşi ascundă picioarele mari şi butucănoase. Edna le privi şi observă murdăria şi nisipul dintre degete.

Beaudelet bombănea nemulţumit că Mariequita ocupa prea mult loc. De fapt îl enerva prezenţa bătrînului domn Farival care se considera mai priceput decît el în tainele navigaţiei. Dar nu se încumeta să se certe cu un om aşa de în vîrstă cum era domnul Farival, aşa că se luă la ceartă cu Mariequita. La un moment dat aceasta se arătă nemulţumită şi apelă la Robert. În clipa următoare însă deveni îndrăzneaţă, dădu din cap cu înţeles şi începu să facă „mutre“ la adresa lui Beaudelet şi să arunce „ocheade“ către Robert.

Îndrăgostiţii erau complet detaşaţi de ceilalţi. Nu spuneau nimic, nu auzeau nimic. Doamna în negru îşi depăna mătăniile pentru a treia oară. Bătrînul domn Farival vorbea întruna despre tot ce ştia referitor la manevrarea unei bărci şi despre tot ceea ce Beaudelet nu ştia cu privire la acest subiect.

Edna se bucura de toate din plin. O privi pe Mariequita de jos în sus, de la picioarele murdare şi urîte la ochii negri şi frumoşi şi din nou din cap pînă în picioare.

— De ce se uită la mine aşa ? îl întrebă fata pe Robert.

— Poate că te găseşte frumoasă. S-o întreb ?

— Nu. E iubita ta ?

— E căsătorită şi are doi copii.

— Ei şi ? Francisco a fugit cu nevasta lui Sylvano care avea patru copii. I-au luat toţi banii şi unul din copii şi i-au furat şi barca.

— Ţine-ţi gura !

— Înţelege ce spun ?

— Taci odată !

— Cei doi de colo, care stau proptiţi unul de altul, sînt căsătoriţi ?

— Bine-nţeles că nu, răspunse Robert rizind.

— Bine-nţeles că nu, repetă Mariequita ca un ecou dînd din cap cu seriozitate în semn de confirmare.

Soarele se înălţase pe cer şi începuse să dogorească. Adierea iute a vîntului înfigea în mîinile şi obrajii Ednei ascuţişul razelor lui. Robert îi ţinea umbrela deasupra capului.

Înaintau despicînd oblic apa iar pînzele se întindeau şi se rotunjeau prinzînd vîntul care le umfla din plin. Privindu-le, bătrînul domn Farival rîse cu răutate iar Beaudelet îl înjură în şoaptă.

Traversînd golful spre *Chênière Caminanda* Edna se simţea parcă descătuşată din strînsoarea unei ancore ale cărei lanţuri atîrnau neputincioase căci se rupseseră în noaptea trecută cînd duhul necunoscut ieşise pe pămînt lăsînd-o liberă să îşi îndrepte corabia oriunde ar dori. Robert îi vorbea întruna ; nici n-o mai băga în seamă pe Mariequita. În coşul de bambus fata avea nişte raci. Erau acoperiţi de alge pe care le scutura cu gesturi nerăbdătoare bombănind nemulţumită în şoaptă.

— Hai să mergem mîine la Grand Terre, spuse Robert încet.

— Ce să facem acolo ?

— Să ne urcăm pe deal pînă la vechea cetate, să privim şerpii aurii care alunecă repede şi şopîrlele care stau la soare.

Edna privi către Grand Terre şi îşi spuse că i-ar plăcea să fie acolo numai cu Robert, să stea la soare, să asculte murmurul oceanului şi să privească şopîrlele lunecoase strecurîndu-se printre ruinele vechii cetăţi.

— Iar poimîine sau răspoimîine să ne ducem la rîul Burlow, continuă el.

— Ce să facem acolo ?

— Orice... să pescuim.

— Nu, ne intoarcem la Grand Terre. Lasă peştii în pace.

— Mergem unde vreţi, spuse el. Am să-l chem pe Tonie să-mi ajute să-mi repar barca. N-o să mai avem nevoie de Beaudelet sau de altcineva. Vă e frică să mergeţi cu piroga ?

— Nu.

— Atunci am să vă duc cu piroga intr-o noapte cu lună. Poate că duhul golfului o să vă şoptească pe care din insule e ascunsă comoara, poate o să vă îndrume direct spre ascunzătoare.

— Şi o să ne îmbogăţim peste noapte ! exclamă ea rîzînd. Am să-ţi dau ţie tot aurul piraţilor şi toate comorile pe care le vom scoate la lumină. Cred că ai să ştii cum să le cheltuieşti. Aurul piraţilor nu trebuie nici păstrat nici folosit. Trebuie risipit şi azvîrlit în cele patru vînturi numai pentru plăcerea de a vedea cum zboară prin aer fluturii de aur.

— O să-i împărţim şi o să-i azvîrlim împreună, spuse el şi obrajii i se îmbujorară.

Se îndreptară cu toţi spre ciudata bisericuţă gotică închinată Fecioarei din Lourdes ; zidurile vopsite în galben şi cafeniu străluceau în soare.

Nu rămase decît Beaudelet care se apucă să-şi meşterească barca iar Mariequita se îndepărtă cu coşul plin de raci privind cu coada ochiului spre Robert cu o expresie de reproş şi supărare copilărească.

XIII

În timpul slujbei Edna se simţi cuprinsă de somn şi slăbiciune. O apucă durerea de cap iar luminile din altar începură să-i joace în faţa ochilor. Altă dată poate ar fi făcut un efort să-şi adune puterile, dar acum singura ei dorinţă era să iasă din atmosfera înăbuşitoare din biserică şi să ajungă afară, la aer. Se ridică, trecu prin faţa lui Robert cerîndu-şi scuze pe şoptite. Curios şi agitat, bătrînul domn Farival se ridică, dar văzînd că Robert se

duce după doamna Pontellier se așeză din nou. În șoaptă îi adresă doamnei în negru o întrebare plină de neliniște, dar dînsa nu-l luă în seamă și nu-i răspunse ci rămase cu privirea ațintită pe paginile cărții cu coperți de catifea.

— Mi s-a făcut rău, m-a luat amețeala, spuse Edna ridicîndu-și instinctiv miinile și dîndu-și pe spate pălăria de pai pentru a-și lăsa fruntea liberă. N-aș fi putut suporta toată slujba.

Erau afară, în umbra bisericuței. Robert se arătă plin de grijă.

— A fost o adevărată nechibzuință chiar și faptul că am venit, dar să mai și stați la slujbă. Haideți să mergem la Madame Antoine, acolo puteți să vă odihniți.

O luă de braț și o conduse privind-o tot timpul îngrijorat.

Domnea o liniște desăvîrșită ; doar glasul mării se auzea murmurînd prin stufărișul ce creștea în bălțile cu apă sărată. Un șir lung de căsuțe cenușii bătute de vreme se ascundea printre portocali. Pe insula asta mică și toropită trebuie să fie totdeauna duminică, se gîndi Edna. Se opriră lîngă un gard ponosit făcut din plante de mare și cerură puțină apă. O tînără cu trăsături plăcute tocmai scotea apă dintr-un rezervor care nu era altceva decît o geamandură ruginită înfiptă în pămînt avînd o gaură într-o parte. Apa pe care tînăra le-o oferi într-o cană de tinichea nu era rece dar reuși să răcorească fața aprinsă a Ednei și să-i împrospăteze forțele.

Madame Antoine își avea căsuța la celălalt capăt al satului. Îi întîmpină cu ospitalitatea specifică localnicilor, cu naturalețea cu care ar fi deschis ușa să intre lumina soarelui. Era o femeie grasă care pășea greoi și stîngaci. Nu vorbea englezește dar, cînd Robert îi dădu de înțeles că doamna care îl însoțește nu se simte bine și are nevoie de puțină odihnă, gazda se arătă plină de bunăvoință și dornică să-i ofere tot confortul.

Casa era de o curățenie desăvîrșită iar patul încăpător încadrat de patru stîlpi, cu cearceafuri de un alb imaculat, îmbia la odihnă. Era așezat într-o odăiță dosnică ce dădea spre un petec îngust de iarbă dincolo de care se vedea un șopron iar sub el o barcă stricată, răsturnată cu fundul în sus.

Madame Antoine nu se dusese la slujbă. Tonie, fiul ei, plecase mai de mult dar mama bănuia că se va întoarce curînd, așa că îl pofti pe Robert să ia loc și să îl aștepte. Robert ieși, se așeză să își aprindă o țigară. Madame Antoine era ocupată, pregătea prînzul în camera din față. Fierbea niște pește deasupra unui foc aprins în vatra uriașă.

Rămasă singură în cămăruță Edna se descheie și își scoase o parte din haine. Își răcori fața, gîtul și brațele în lavoarul așezat între ferestre. Își scoase pantofii și ciorapii și se întinse chiar în mijlocul patului înalt și alb. Ce odihnitor e să stai într-un pat străin și demodat ale cărui cearceafuri și saltea păstrează mirosul dulce de laur. Își întinse picioarele viguroase căci o dureau puțin. Timp de cîteva minute își trecu degetele prin părul despletit. Își privi brațele rotunde ridicîndu-le în sus, examinînd cu atenție, parcă pentru prima dată, mușchii tari și pielea delicată și frumoasă. Își împreună mîinile deasupra capului și adormi în această poziție.

Mai întîi dormi superficial, fiind pe jumătate trează și urmărind toropită ceea ce se petrecea în jurul ei. O auzea pe Madame Antoine mișcîndu-se de colo-colo, pășind greoi și tîrșîit pe podeaua presărată cu nisip. Sub fereastră cotcodăceau cîteva găini și scurmau în iarbă în căutare de pietricele. Mai tîrziu auzi ca prin vis glasul lui Robert și al lui Tonie care stăteau de vorbă sub șopron. Chiar și pleoapele îi amorțiseră peste ochii îngreunați de somn. Discuția continua — glasul lui Tonie vorbind franceza lentă și tărăgănată a localnicilor, glasul lui Robert răspunzînd repede, ușor și curgător. Edna nu înțelegea bine franceza decît dacă i se vorbea direct iar vocile celor doi făceau parte din armonia sunetelor monotone și înfundate ce-i adormeau simțurile.

Se trezi cu convingerea că a dormit mult și foarte adînc. Glasurile de sub șopron încetaseră. Nici Madame Antoine nu se mai auzea mișcîndu-se în camera alăturată. Chiar și găinile plecaseră să scurme și să cotcodăcească în altă parte. Plasa contra țînțarilor era lăsată; bătrîna intrase cînd ea dormea și lăsase plasa. Edna se ridică din pat și, privind printre perdelele de la fereastră își dădu seama, după înclinația razelor, că era după-

amiază tîrziu. Robert stătea la umbră sub șopron, sprijinit de fundul inclinat al bărcii. Citea o carte. Tonie nu mai era acolo. Edna se întrebă unde or fi ceilalți. În timp ce se spăla în ligheanul de lîngă fereastră privi de cîteva ori pe furiș spre Robert.

Pe un scaun Madame Antoine pusese cîteva prosoape aspre și curate și lăsase o cutie de *poudre de riz* la îndemîna Ednei. Își pudră ușor nasul și obrajii și se privi atent în oglinjoara strîmbă agățată în perete, deasupra lavoarului. Își văzu fața strălucitoare și ochii mari, vioi din care dispăruse somnul.

Își termină toaleta și trecu în camera cealaltă. Îi era tare foame. Nu era nimeni acolo dar pe masa de lîngă perete fusese așternută o față de masă ; masa fusese pregătită pentru o singură persoană : lîngă farfurie se găsea o pîine neagră, cu coaja tare și o sticlă cu vin. Cu dinții ei tineri și puternici Edna mușcă o bucată de pîine neagră. Își turnă puțin vin în pahar și bău. Apoi ieși încet, rupse o portocală de pe ramura aplecată a unui pom și o aruncă spre Robert, care nu știa că s-a trezit.

Chipul lui Robert se lumină brusc cînd o văzu și veni să o întîmpine.

— Cîți ani am dormit ? întrebă Edna. Parcă toată insula arată altfel. Cred că s-a născut o nouă generație de ființe și numai tu și eu am rămas ca niște fosile vii. Cîte secole au trecut de cînd au murit Tonie și Madame Antoine ? Cînd au dispărut de pe fața pămîntului neamurile noastre de pe Grand Isle ?

Cu un gest familiar Robert îi aranjă un volan de pe umăr.

— Ați dormit exact o sută de ani. Am fost lăsat aici să vă veghez visele și timp de o sută de ani am stat sub șopron și am citit. O singură nenorocire n-am putut preveni : uscarea unei fripturi de pasăre.

— Chiar dacă e tare ca piatra tot am s-o mănînc, spuse Edna și amîndoi porniră spre casă. Dar vorbind serios, ce s-a întîmplat cu domnul Farival și cu ceilalți ?

— Au plecat de mult. Cînd au aflat că dormiți au spus că e mai bine să nu vă aștepte. Oricum nu i-aș fi lăsat. De ce stăteam aici ?

— Mă întreb dacă Léonce s-o fi îngrijorat, spuse ea așezîndu-se la masă.

— Bine-nțeles că nu. Știe că sînteți cu mine, răspunse Robert umblînd prin cratițele și castroanele acoperite ce rămăseseră pe sobă.

— Unde sînt Madame Antoine și fiul ei? întrebă Edna.

— S-au dus la vecernie și apoi în vizită la niște prieteni, cred. Am să vă duc înapoi cu barca lui Tonie cînd vreți să plecăm.

Zgîndări cenușa înăbușită pînă ce friptura începu să sfîrîie din nou. Îi oferi o masă împărătească, turnă din nou cafeaua și o băură împreună. Madame Antoine nu gătise mai nimic în afară de pește. În timp ce Edna dormea Robert cutreierase insula în căutare de hrană. Se bucură ca un copil văzînd pofta și plăcerea cu care ea se înfruptă din mîncarea pe care i-o procurase.

— Plecăm chiar acum? întrebă Edna după ce goli paharul pînă la fund și adună firimiturile de pîine.

— Peste două ore soarele va fi și mai aproape de orizont, răspunse el.

— Peste două ore soarele nu va mai fi deloc.

— Ei și? Ce ne pasă?

Așteptară mult în umbra portocalilor pînă ce Madame Antoine își făcu apariția gîfîind, legănîndu-se, cerîndu-și o mie de scuze și încercînd să-și justifice absența. Tonie nu îndrăznise să vină. Era sfios și nu avea curajul să dea ochii cu nici o femeie în afară de mama lui.

Era minunat să stai sub ramurile de portocal pe cînd soarele se lăsa din ce în ce mai jos scăldînd cerul spre apus în nuanțe aurii și arămii. Umbrele se lungeau ca niște monștri ce se tîrăsc pe furiș prin iarbă.

Edna și Robert ședeau pe pămînt — mai bine zis Edna ședea iar Robert se întinsese lîngă ea, atingîndu-i uneori tivul rochiei de muselină.

Madame Antoine se așezase umplînd cu trupul ei gras, lăbărțat și bondoc banca de lîngă ușă. Toată după-amiaza vorbise întruna iar acum glasul ei căpătase nota ascuțită potrivită poveștilor.

Și ce povești le spunea! Nu plecase de pe *Chênière Caminada* decît de două ori și atunci pentru intervale

foarte scurte. Toată viața și-o petrecuse străbătînd insula cu mersul său legănat și culegînd legende despre barataríeni și despre mare. Se lăsă noaptea iar luna veni să alunge întunericul. Edna auzea parcă șoaptele celor dispăruți și clinchetul aurului dosit.

Pășind în barca lui Tonie cu pînza ei roșie, Edna și Robert zăreau forme ciudate străvezii ce se furișau în umbra stufărișului, și fantomele vaselor dispărute ce lunecau pe apă în căutare de adăpost.

XIV

Băiatul cel mic, Etienne, fusese foarte neascultător, spuse Madame Ratignolle în clipa cînd îl încredință mamei sale. Refuzase să se culce și făcuse un adevărat scandal ; de aceea îl luase în grija ei și se străduise să îl liniștească cum se pricepea mai bine. Raoul dormea deja de două ore.

Băiețelul era în cămașa de noapte albă ce mătura podeaua. Madame Ratignolle îl aduse ținîndu-l de o mînă în timp ce cu cealaltă mînă, copilul se freca la ochi somnoros și necăjit. Edna îl luă în brațe, se așeză cu el în balansoar și începu să îl mîngiie și să îl alinte spunîndu-i tot felul de vorbe de dragoste, reușind în cele din urmă să îl liniștească și să îl adoarmă.

Nu era trecut de ora nouă. În afară de copii nu se culcase nimeni.

La început Léonce fusese foarte neliniștit, spuse Madame Ratignolle, și voise să pornească spre *Chênière*. Dar domnul Farival îl asigurase că soția lui fusese doar doborîtă de oboseală și de somn și că Tonie o va aduce înapoi ceva mai tîrziu astfel încît renunțase să mai traverseze golful. Se dusese la hotelul Klein în căutarea unui negustor de bumbac pe care voia să-l întîlnească în legătură cu niște polițe, acțiuni, bonuri sau cam așa ceva, Madame Ratignolle nu-și mai amintea exact. Spusese că nu va întîrzia mult. Nici ea nu se simțea prea bine, după cîte spunea, din pricina căldurii și a tensiunii. Avea la ea un evantai și sticluța cu săruri. Nu acceptă

să rămînă cu Edna căci Monsieur Ratignolle era singur și nimic nu-l supăra mai mult decît să fie lăsat singur.

Cînd Etienne adormi Edna îl duse în camera din spate; Robert veni cu ea și ridică plasa pentru țînțari ajutîndu-i să așeze copilul comod în pat. Doica dispăruse. Cînd ieșiră din vilă Robert îi ură noapte bună.

— Îți dai seama, Robert, că am fost împreună cît a fost ziua de lungă, încă de azi dimineață? îi spuse Edna la despărțire.

— În afară de acea sută de ani cînd ați dormit. Noapte bună.

Își dădură mîna iar tînărul se depărtă pornind spre plajă. Nu se opri lîngă nici unul din grupuri ci merse singur către golf.

Edna rămase afară așteptînd întoarcerea soțului ei. Nu simțea nici cea mai mică dorință să doarmă sau să se odihnească, nu o tenta nici să stea cu familia Ratignolle, nici să se alăture grupului adunat în jurul doamnei Lebrun, în fața casei, de unde ajungeau pînă la ea glasurile celor angajați într-o discuție aprinsă. Își lăsă gîndurile să se întoarcă spre zilele petrecute la Grand Isle și se întrebă din ce pricină vara aceasta fusese altfel decît toate celelalte veri din viața ei. Nu-și dădea seama decît de faptul că ea însăși — cea de acum — era oarecum altfel decît cea de altă dată. Că acum privea viața cu alți ochi și descoperea în sufletul ei trăsături noi care schimbau lumea înconjurătoare punînd-o într-o lumină nouă pe care pînă acum nici nu o bănuise.

Se întreba de ce plecase Robert și o lăsase singură. Nici nu-i trecu prin minte că poate s-a plictisit stînd toată ziua cu ea. Ea nu se plictisise și era sigură că nici el. Îi părea rău că plecase. Ar fi fost mult mai firesc să rămînă într-un moment în care nu era neapărat necesar să plece.

Așteptînd întoarcerea soțului ei Edna fredona încetișor un cîntec pe care îl cîntase Robert în timp ce traversau golful. Începea cu cuvintele: *„Ah! Si tu savais!* și fiecare vers se termina cu *„Si tu savais"*.

Robert nu avea o voce prea cultivată dar avea ureche muzicală și cînta corect. Glasul lui, melodia și refrenul cîntecului o urmăreau în chip obsedant.

XV

Intr-o seară, cînd Edna sosi la masă cam tîrziu, ca de obicei, în sufragerie se desfășura o discuție neobișnuit de aprinsă. Mai multe persoane vorbeau în același timp, glasul lui Victor răsuna mai tare decît al tuturor, chiar mai tare decît cel al mamei sale. Edna se întorsese tîrziu de la plajă, se îmbrăcase în grabă și avea obrajii îmbujorați. Chipul ei înfloritor, pus în valoare de rochia albă, cochetă, strălucea de o frumusețe cu totul neobișnuită. Luă loc ca întotdeauna între domnul Farival și Madame Ratignolle.

Se așeză și tocmai se pregătea să înceapă să mănînce supa — care se servise în clipa în care intrase în sufragerie — cînd mai multe glasuri îi aduseră la cunoștință, în același timp, că Robert urma să plece în Mexic. Lăsă lingura jos și privi în jur uluită. Stătuse cu ea toată dimineața, îi citise tot timpul dar nu rostise nici măcar un cuvînt despre Mexic. În cursul după-amiezii nu-l mai văzuse ; cineva îi spusese că este în casă cu mama lui, în cămăruța de la mansardă. Nu dăduse atenție acestui fapt, deși fusese oarecum surprinsă că nu venise să o caute mai tîrziu, cînd se dusese la plajă.

Privi spre el ; Robert ședea pe latura cealaltă a mesei, lîngă Madame Lebrun care prezida întreaga adunare. Pe chipul Ednei se oglindea o uimire profundă pe care nici măcar nu încerca să o ascundă. Robert îi răspunse cu un zîmbet șters și o privi ridicînd ușor din sprîncene. Părea încurcat și stînjenit.

— Cînd pleacă ? întrebă Edna adresîndu-se tuturor, ca și cum Robert nu era acolo să răspundă.

— La noapte !

— Chiar astă seară !

— Nemaipomenit !

— Ce l-o fi apucat ?!

Primi aceste răspunsuri deodată, rostite în franceză și engleză.

— Imposibil ! exclamă ea. Cum poate pleca cineva de la Grand Isle tocmai în Mexic într-o clipă ca și cum s-ar duce pînă la hotelul Klein sau la debarcader sau la plajă ?!

— Totdeauna am spus că am de gînd să plec în Mexic ! O spun de ani de zile ! strigă Robert cu un glas ce trăda încordarea și enervarea și arătînd ca un om care se apără de un roi de insecte supărătoare.

Madame Lebrun bătu în masă cu mînerul cuțitului.

— Vă rog să-l lăsați pe Robert să vă explice de ce pleacă și de ce tocmai astă seară ! strigă dînsa. Pe zi ce trece sufrageria asta seamănă tot mai mult cu o casă de nebuni dacă toată lumea vorbește deodată. Uneori ajung parcă să-mi doresc, Dumnezeu să mă ierte, ca Victor să-și piardă darul vorbirii !

Victor rise răutăcios și-i mulțumi mamei sale pentru dorința atît de pioasă arătînd însă că nu-și dă seama în ce măsură împlinirea ei ar fi de folos cuiva, singurul avantaj fiind poate acela că i-ar oferi ei posibilitatea și libertatea de a vorbi mai mult.

Domnul Farival era convins că încă din copilărie Victor ar fi trebuit dus în mijlocul oceanului și înecat. Victor găsea că acesta ar fi un mijloc mult mai potrivit de a scăpa de prezența bătrînilor care se bucură de privilegiul universal de a se face nesuferiți tuturor. Madame Lebrun deveni peste măsură de nervoasă ; Robert îi adresă fratelui său cîteva cuvinte aspre și tăioase.

— N-am de explicat mare lucru, mamă, spuse el și totuși începu să explice — privind mai ales spre Edna — că nu-l putea întîlni pe domnul cu care intenționa să lucreze la Vera Cruz decît luînd cutare vapor care pleca din New Orleans în cutare zi ; că Beaudelet urma să plece chiar în seara aceea cu încărcătura de legume, ceea ce îi dădea posibilitatea să ajungă în oraș la timp pentru a prinde vaporul.

— Dar cînd te-ai hotărît să faci asta ? întrebă domnul Farival.

— Azi după-amiază, răspunse Robert cu o undă de enervare în glas.

— La ce oră azi după-amiază ? insistă bătrînul cu o perseverență pisăloagă de parcă interoga un criminal la tribunal.

— Azi după-amiază la ora patru, domnule Farival, replică Robert pe un ton ridicat și cu un aer plin de măreție care îi aminti Ednei de un actor aflat pe scenă.

Își impusese să mănînce aproape toată supa iar acum culegea cu furculița bucățelele din rasolul de pește.

Profitînd de discuția generală despre Mexic, îndrăgostiții își vorbeau în șoaptă despre lucruri pe care le considerau, pe bună dreptate, interesante numai și numai pentru ei. Doamna în negru primise cîndva din Mexic un șir de mătănii de o lucrătură cu totul aparte împreună cu o indulgență specială, dar nu reușise încă să afle cu certitudine dacă indulgența este valabilă și dincolo de granițele Mexicului. Părintele Fochel de la catedrală încercase să o lămurească cum stau lucrurile dar dînsa nu era mulțumită de explicațiile primite. De aceea îl rugă insistent pe Robert să se intereseze și să afle, dacă va putea, dacă era îndreptățită să se bucure de avantajele oferite de indulgența ce însoțea ciudatele mătănii mexicane.

Madame Ratignolle își exprimă speranța că Robert va fi cît se poate de prudent în relațiile cu mexicanii pe care îi considera oameni nesinceri, răzbunători și lipsiți de scrupule. Era sigură că nu-i nedreptățește judecîndu-i astfel în totalitate. Personal nu cunoscuse decît un singur mexican care făcea niște scoverzi minunate și căruia i-ar fi acordat încredere fără șovăire datorită glasului său deosebit de blînd. Într-o zi a fost arestat pentru că își înjunghiase nevasta. Madame Ratignolle nu aflase pînă la urmă dacă fusese spînzurat sau nu.

Victor se înveselise și încerca să spună o anecdotă despre o tînără mexicană care servea ciocolata într-un restaurant de pe strada Dauphine. Nimeni nu era dispus să îl asculte în afară de bătrînul domn Farival care rîse cu hohote ascultînd povestea amuzantă.

Auzind cum vorbesc și strigă cu atîta înfocare Edna se întreba dacă nu cumva au înnebunit cu toții. Ea una nu găsea nimic de spus cu privire la Mexic și mexicani.

— La ce oră pleci ? îl întrebă pe Robert.

— La zece, răspunse el. Beaudelet vrea să aștepte răsăritul lunii.

— Ți-ai făcut toate pregătirile ?

— Absolut toate. Nu-mi iau decît o geantă și o să-mi strîng geamantanul cînd ajung în oraș.

Se întoarse să răspundă unei întrebări adresate de mama lui iar Edna, care își terminase cafeaua, se ridică de la masă.

Se duse direct în camera ei. Încăperea i se păru strîmtă și înăbușitoare venind de afară. Dar asta nu o deranja; se pare că aici, în casă, erau o mulțime de lucruri care trebuiau făcute. Se apucă să facă ordine pe toaletă bombănind nemulțumită de neglijența doicii care se afla în camera de alături și pregătea copiii pentru culcare. Adună hainele risipite prin încăpere, atîrnate de spătarele scaunelor și le puse la locul lor în șifonier sau în sertarele scrinului. Își scoase rochia și se îmbrăcă într-un capot mai larg și mai comod. Se pieptănă din nou după ce își periase părul cu o vigoare cu totul neobișnuită. Trecu apoi în camera cealaltă și-i ajută doicii să culce copiii.

Cei mici aveau chef de vorbă și de joacă — ar fi făcut orice numai să nu stea liniștiți și să doarmă. Edna trimise doica la masă și-i spuse că nu mai e nevoie să se întoarcă. Apoi se așeză și le spuse copiiilor o poveste. În loc să-i liniștească îi agită și mai tare și le alungă complet somnul. Ieși lăsîndu-i pe copii în toiul unei discuții aprinse, făcînd tot felul de presupuneri cu privire la sfîrșitul poveștii pe care mama promisese că o va termina în seara următoare.

Micuța negresă veni să o anunțe că Madame Lebrun o poftește pe doamna Pontellier să vină și să stea cu toți ceilalți „acasă" pînă la plecarea domnului Robert. Edna trimise vorbă că s-a dezbrăcat deja, că nu se simte prea bine dar că probabil va veni ceva mai tîrziu. Începu să se îmbrace din nou dar nu reuși să facă altceva decît să-și scoată capotul. Apoi se răzgîndi, își puse capotul din nou, ieși și se așeză în fața ușii. Era agitată și peste măsură de încălzită și începu să-și facă vînt mișcînd repede evantaiul. Madame Ratignolle veni să vadă ce s-a întîmplat.

— Sînt sigură că mi-a făcut rău gălăgia și agitația de la masă, spuse Edna. Pe de altă parte detest șocurile și surprizele. Ce idee și la Robert să plece așa, deodată, în felul ăsta caraghios și dramatic! Parcă ar fi o chesti-

une de viață și de moarte! Fără să-mi spună nici măcar un cuvînt toată dimineața cît a stat cu mine!

— Într-adevăr, consimți Madame Ratignolle, cred că atitudinea lui arată lipsă de considerație față de noi toți, dar mai cu seamă față de tine. Dacă ar fi fost vorba de altcineva nu m-aș fi mirat. Toți cei din neamul Lebrun au înclinație spre gesturi teatrale. Dar să-ți spun drept nu m-aș fi așteptat la una ca asta din partea lui Robert. Nu vrei să vii? Haide, draga mea, gestul tău ar putea părea jignitor.

— Nu, răspunse Edna puțin morocănoasă. Nu pot să mă apuc iarăși de corvoada îmbrăcatului. N-am nici un chef.

— Nici nu e cazul să te îmbraci. Ești foarte bine. Pune-ți doar un cordon. Uită-te cum sînt eu!

— Nu, se încăpățînă Edna, dar tu du-te. Madame Lebrun s-ar putea simți jignită dacă n-ar merge nici una din noi.

Madame Ratignolle îi ură Ednei noapte bună, o sărută și plecă fiind de fapt tentată să participe la discuția privitoare la Mexic și mexicani care continua cu însuflețire între toți oaspeții.

Ceva mai tîrziu veni Robert cu geanta de voiaj în mînă.

— Nu vă simțiți bine? o întrebă.

— Destul de bine. Pleci chiar acum?

Robert aprinse un chibrit și se uită la ceas.

— Peste douăzeci de minute.

Cînd lumina neașteptată și strălucitoare a chibritului se stinse, întunericul deveni parcă și mai profund. Tînărul se așeză pe un taburet pe care copiii îl lăsaseră afară.

— Ia-ți un scaun, spuse Edna.

— E foarte bun și ăsta, răspunse Robert.

Își puse pălăria moale, apoi o scoase cu un gest ce trăda nervozitate, își șterse fața cu batista și se văită de căldură.

— Ia evantaiul! zise Edna și i-l întinse.

— Nu, mulțumesc. E inutil. La un moment dat tot trebuie să te oprești și atunci parcă e și mai rău.

— Asta e o prostie pe care o spun toţi bărbaţii. N-am auzit nici unul care să aibă altă părere despre utilitatea evantaielor. Cît timp ai să fii plecat ?

— Poate pentru totdeauna. Nu ştiu. Depinde de o mulţime de lucruri.

— Şi totuşi, dacă nu va fi pentru totdeauna, pentru cît timp va fi ?

— Nu ştiu.

— Totul mi se pare nefiresc şi zadarnic. Nu-mi place povestea asta. Nu înţeleg de ce ai fost aşa de tăcut şi de misterios şi nu mi-ai spus nici un cuvînt toată dimineaţa.

Tînărul nu răspunse şi nu încercă să se apere. După cîteva minute spuse totuşi :

— N-aş vrea să rămîneţi supărată pe mine. Niciodată nu mi-aţi arătat că prezenţa mea vă enervează.

— Nu mă despart de tine supărată, răspunse Edna. Dar nu înţelegi ? M-am obişnuit să te văd şi să te ştiu în preajma mea tot timpul iar gestul tău dovedeşte lipsă de încredere şi chiar de amabilitate. Nici măcar nu-mi dai o explicaţie. Mă gîndeam că vom mai fi împreună, mă gîndeam ce plăcut va fi să ne revedem în oraş la iarnă.

— Şi eu mă gîndeam la toate astea, replică el. Poate tocmai de aceea... Se ridică şi îi întinse mîna : La revedere, dragă doamnă Pontellier, rămîneţi cu bine ! N-o să mă... sper că n-o să mă uitaţi chiar de tot.

Edna îi strîngea mîna încercînd parcă să-l mai reţină.

— Scrie-mi cînd ajungi acolo ! Îmi promiţi, Robert ? îl rugă dînsa.

— Promit. Mulţumesc. La revedere !

Ce ciudat ! Chiar şi cea mai indiferentă dintre cunoştinţe ar fi răspuns acestei rugăminţi într-un mod ceva mai cald decît un simplu : „Promit. Mulţumesc. La revedere !"

Fără îndoială îşi luase deja rămas bun de la ceilalţi oaspeţi aflaţi „acasă" căci coborî treptele şi porni spre Beaudelet care îl aştepta ceva mai încolo cu o vîslă pe umăr. Se depărtară în întuneric. Edna auzea doar glasul lui Beaudelet. După toate aparenţele Robert nu-i adresase tovarăşului său nici măcar un cuvînt de salut.

Edna își mușca nervos batista luptînd să-și stăpînească și să-și ascundă — față de ea însăși, așa cum ar fi făcut în prezența unei persoane străine — zbuciumul care o răvășea, o sfîșia. Ochii i se umplură de lacrimi.

Pentru prima dată se întîlnea din nou cu manifestările unei tulburări pe care o cunoscuse mai întîi în copilărie, apoi în fragedă adolescență și mai tîrziu cînd era domnișoară în adevăratul sens al cuvîntului. Faptul că recunoștea simptomele nu diminua cu nimic realitatea, nu făcea ca precizia adevărului constatat să fie cituși de puțin atenuată de speranța sau probabilitatea de a fi doar un moment trecător. Trecutul nu-i spunea nimic, nu-i oferea nici o lecție de care era dispusă să țină cont. Viitorul era o taină pe care nu încerca să o pătrundă. Numai prezentul era cu adevărat important căci îi aparținea în întregime avînd puterea de a o sfîșia așa cum făcea în clipa de față cînd îi refuza ceea ce ființa ei de curînd trezită la viață cerea în chip pătimaș.

XVI

— Ți-e tare dor de prietenul dumitale ? întrebă Mademoiselle Reisz într-o dimineață pășind încet pe urmele Ednei care tocmai ieșise din vilișoară și se îndrepta spre plajă. De cînd ajunsese să stăpînească tainele înotului Edna stătea mult în mare. Întrucît șederea lor la Grand Isle se apropia de sfîrșit i se părea că nu reușește să acorde suficient timp singurei ocupații care îi putea oferi momente de bucurie. Cînd Mademoiselle Reisz se apropie, o atinse pe umăr și îi vrobi, glasul ei sună ca un ecou al gîndurilor ce frămîntau mintea Ednei sau, mai exact, al sentimentelor ce-i stăpîneau permanent sufletul.

Plecînd, Robert parcă luase cu sine culoarea, strălucirea și sensul a tot ceea ce exista. Practic nu se schimbase nimic în jurul ei și totuși viața însăși devenise searbădă ca un veșmînt uzat ce nu mai merită purtat. Îl căuta pretutindeni, mai cu seamă în ceilalți, pe care îi făcea să-i vorbească despre el. Dimineața urca în cămăruța doamnei Lebrun înfruntînd cu curaj zăngănitul

bătrînei mașini de cusut. Stătea acolo și discuta cu dînsa în pauze așa cum făcuse Robert. Privea în jur la tablourile și fotografiile atîrnate pe pereți; găsise într-un colț un vechi album de familie și apela la Madame Lebrun cerîndu-i lămuriri asupra nenumăratelor chipuri și persoane pe care le descoperea între paginile lui.

O fotografie o înfățișa pe Madame Lebrun ținîndu-l pe Robert în brațe — un copilaș cu obrajii bucălați și pumnișorul băgat în gură. Numai ochii copilului de odinioară aminteau de bărbatul de acum. Și tot el era băiețelul cu bucle lungi, îmbrăcat în rochiță ținînd în mînă un bici. Edna se amuză și rîse copios văzînd fotografia ce îl înfățișa îmbrăcat în primii săi pantaloni lungi. I se păru interesantă o altă fotografie făcută înaintea plecării la colegiu — un chip slab și prelung cu ochi arzători, plini de ambiție și de planuri mărețe. Dar nu exista nici o fotografie recentă, nici una care să i-l amintească pe Robert cel care plecase de cinci zile lăsînd în urma lui un pustiu nesfîrșit.

Madame Lebrun îi explică :

— Cînd a trebuit să-și plătescă singur fotografiile Robert n-a mai vrut să se fotografieze. Zicea că are altceva mai bun de făcut cu banii.

Madame Lebrun primise o scrisoare de la el trimisă înainte de a pleca din New Orleans. Edna dori să vadă scrisoarea iar Madame Lebrun îi spuse să o caute că s-ar putea să fie pe masă, pe toaletă sau pe poliță.

Scrisoarea era pe raftul cu cărți. Pentru Edna era un obiect de mare interes și curiozitate; forma și mărimea plicului, timbrul, felul cum era scrisă adresa. Cercetă fiecare amănunt exterior înainte de a o deschide. Nu erau decît cîteva rînduri care o înștiințau că va pleca din oraș în cursul după-amiezii, că și-a strîns lucrurile cît se poate de bine, că se simte minunat și că îi trimite toată dragostea împreună cu rugămintea de a transmite calde salutări tuturor. Nu conținea nici un mesaj special pentru Edna, doar în post-scriptum spunea că, dacă doamna Pontellier dorește să termine cartea pe care el începuse să i-o citească, mama sa o va putea găsi pe masa din camera lui, printre alte cărți. Edna trăi un mo-

ment de adîncă gelozie văzind că, în loc să-i scrie ei, Robert se adresase mamei sale.

Se pare că toată lumea era convinsă că Edna îi duce dorul. Chiar și soțul ei, cînd veni în sîmbăta următoare plecării lui Robert, își exprimă regretul că a plecat.

— Cum te descurci fără el, Edna ? o întrebă.

— E plictisitor fără el, recunoscu ea.

Domnul Pontellier îl văzuse pe Robert în oraș iar Edna îl asaltă cu o mulțime de întrebări. Unde se întîlniseră ? Pe strada Carondelet, de dimineață. Intraseră să bea un pahar și să fumeze o țigară împreună. Despre ce vorbiseră ? Mai ales despre perspectivele activității sale în Mexic care, după părerea domnului Pontellier, erau promițătoare. Cum arăta ? Cum i s-a părut ? Sobru sau vesel sau altfel ? Foarte vesel și entuziasmat de gîndul călătoriei ceea ce i se părea normal domnului Pontellier fiind vorba de un tînăr pornit pe calea aventurii și îmbogățirii într-o țară necunoscută și ciudată.

Edna bătu din picior cu nerăbdare întrebîndu-se de ce se joacă copiii la soare cînd ar putea să se joace la umbra copacilor. Coborî și îi trimise la umbră și dojeni doica pentru că nu era mai atentă.

Nu i se păruse cîtuși de puțin ridicol că Robert devenise subiectul discuției cu soțul ei. Sentimentul pe care îl nutrea pentru Robert nu semăna cîtuși de puțin cu cel pe care îl avea sau îl avusese altă dată pentru soțul ei și nici cu cel pe care probabil îl va avea în viitor. De-a lungul vieții căpătase obiceiul de a păstra numai pentru sine o serie de gînduri și sentimente. Acestea nu luaseră nicicînd forme dramatice. Îi aparțineau în întregime, erau doar ale ei, iar Edna era perfect îndreptățită să le ascundă, căci nu priveau pe nimeni în afară de ea. Îi mărturisise cîndva doamnei Ratignolle că nu se va sacrifica niciodată pentru copiii ei sau pentru altcineva. Urmase o discuție foarte aprinsă ; cele două femei nu reușeau să se înțeleagă, parcă nu vorbeau aceeași limbă. Edna încercă să-și liniștească prietena, să-i explice :

— Sînt gata să renunț la ceea ce este neesențial. Pentru copiii mei aș da bani, mi-aș da viața, dar n-aș renunța la mine însămi. Nu pot să-ți explic mai clar.

E ceva care abia acum încep să înțeleg, care acum mi se dezvăluie.

— Nu înțeleg ce numești tu esențial și ce numești neesențial, replică Madame Ratignolle cu voioșie, dar o femeie care își dă viața pentru copiii ei nu poate face mai mult. Așa ne învață și biblia. Eu una sînt sigură că n-aș putea face mai mult.

— Ba da, ai putea, răspunse Edna rîzînd.

Nu rămase uimită de întrebarea adresată de Mademoiselle Reisz în dimineața aceea cînd, mergînd în urma ei spre plajă, pianista o bătuse ușurel pe umăr și o întrebase dacă nu-i simte lipsa tînărului ei prieten.

— Ah, bună dimineața, Mademoiselle. Dumneavoastră erați ? Bine-nțeles că mi-e dor de Robert. Mergeți să faceți o baie ?

— Ce rost are să fac baie acum, la sfîrșitul sezonului, cînd n-am pus piciorul în apă toată vara, răspunse cealaltă cam acru.

— Vă rog să mă scuzați, răspunse Edna stînjenită, căci ar fi trebuit să își aducă aminte de faptul că Mademoiselle Reisz evitase în mod constant marea, ceea ce fusese o sursă continuă de glume pentru ceilalți. Unii puneau asta pe seama fricii de a nu-și uda peruca și violetele ; alții găseau explicația în aversiunea naturală față de apă specifică celor cu înclinații artistice. Mademoiselle Reisz îi oferi Ednei bomboane de ciocolată dintr-o pungă de hîrtie pe care o scoase din buzunar vrînd astfel să-i arate că nu-i poartă pică. După cîte spunea mînca bomboane pentru calitățile lor nutritive, căci cuprindeau într-un volum mic o cantitate mare de hrană. Datorită lor reușea să nu moară de foame, întrucît mîncarea gătită de Madame Lebrun era imposibilă și numai o femeie ca ea putea avea nerușinarea de a oferi asemenea hrană și de a cere oamenilor să o mai și plătească.

— Cred că se simte tare singură fără fiul ei, spuse Edna vrînd să schimbe subiectul. Mai ales că era fiul preferat. Trebuie că i-a fost tare greu să-l lase să plece.

Mademoiselle Reisz rîse răutăcios :

— Fiul preferat ?! Vai, draga mea ! Cine ți-a mai băgat în cap și povestea asta ? Aline Lebrun nu trăiește

decît pentru Victor. L-a alintat pînă a făcut din el omul de nimic pe care îl vezi astăzi. Îl divinizează. Adoră pînă și pămîntul pe care calcă. Într-un fel Robert procedează foarte bine trimițînd familiei toți banii pe care îi cîștigă și păstrîndu-și doar strictul necesar. Fiul preferat, pe naiba ! Și mie mi-e dor de bietul băiat, draga mea ! Îmi făcea plăcere să-l aud și să-l văd umblînd pe-aici. E singurul din familia Lebrun care merită atenție. Vine deseori să mă vadă cînd sîntem în oraș. Îmi place să cînt pentru el. Victor ! Spînzurătoarea ar fi o pedeapsă prea ușoară pentru el. Mă mir că pînă acum Robert nu i-a tras o bătaie soră cu moartea.

— Cred că dădea dovadă de multă răbdare față de fratele lui, spuse Edna bucuroasă să vorbească despre Robert, indiferent în ce privință.

— Ah ! i-a tras o mamă de bătaie acum un an sau doi, spuse Mademoiselle Reisz. Totul a pornit de la o tînără spaniolă asupra căreia Victor considera că are unele drepturi. Într-o zi l-a întîlnit pe Robert stînd de vorbă cu fata, plimbîndu-se cu ea, scăldîndu-se împreună cu ea, sau ducîndu-i coșul — nu mai știu bine ce-a fost — și s-a purtat așa de jignitor și de violent încît Robert i-a tras o bătaie bună chiar acolo, ceea ce l-a mai potolit pentru un timp. Ar fi momentul să mai ia încă una.

— Fata se numea Mariequita ? întrebă Edna.

— Mariequita, da, exact, Mariequita ! Îi uitasem numele. Ah, e soi rău Mariequita asta !

Edna o privi pe Mademoiselle Reisz și se întrebă cum de-i suportase atîta timp răutățile. Fără voie simți că o cuprinde o deprimare, o tristețe adîncă. Nu avusese de gînd să intre în apă dar își puse costumul de baie și o lăsă pe pianistă singură, așezată la umbră în cortul copiilor. Pe măsură ce trecea timpul apa se răcea. Edna intră și începu să înoate cu o plăcere care o înfiora și-i dădea putere. Rămase în mare cît mai mult nădăjduind că Mademoiselle Reisz nu o va mai aștepta.

Dar Mademoiselle Reisz o așteptă. Se arătă deosebit de amabilă pe drumul spre casă și lăudă cu generozitate înfățișarea Ednei în costum de baie. Îi vorbi despre muzică. Își exprimă speranța că Edna va veni să o vadă

cînd va fi în oraş şi, cu un capăt de creion, îi notă adresa pe o bucată de carton găsită în buzunar :

— Cînd plecaţi ? întrebă Edna.

— Lunea viitoare. Şi dumneata ?

— Săptămîna viitoare, răspunse Edna şi adăugă : A fost o vară plăcută, nu-i aşa, Mademoiselle ?

— Da, consimţi Mademoiselle Reisz, ridicînd din umeri, ar fi fost destul de plăcută dacă nu erau ţînţarii şi gemenele Farival !

XVII

Soţii Pontellier aveau o locuinţă minunată în New Orleans, pe strada Esplanade. Era o casă mare cu două pavilioane avînd în faţă o verandă largă ale cărei coloane rotunde şi ornamentate sprijineau acoperişul înclinat. Zidurile erau de un alb strălucitor, iar obloanele exterioare şi jaluzelele erau verzi. În grădină, care era îngrijită cu o meticulozitate desăvîrşită, se găseau toate soiurile de flori şi plante ce creşteau în Louisiana de sud. Interiorul era amenajat cu tot ce putea fi mai bun conform gustului comun. Podelele erau acoperite cu cele mai moi covoare ; la uşi şi la ferestre se aflau draperii bogate şi de bun gust. Pe pereţi erau atîrnate picturi alese cu mult discernămînt şi rafinament. Paharele încrustate, argintăria, feţele de masă de damasc care apăreau zilnic pe masă trezeau invidia multor femei ai căror soţi erau mai puţin generoşi decît domnul Pontellier.

Domnului Pontellier îi plăcea să facă ocolul casei pentru a vedea dacă totul este în ordine, examinînd fiecare lucru în amănunt. Îşi preţuia în mod deosebit avutul mai cu seamă pentru că îi aparţinea şi simţea o plăcere deosebită să admire o pictură, o statuetă, o perdea din dantelă de preţ sau orice alt obiect după ce îl achiziţionase şi îl inclusese printre bunurile din locuinţa sa.

Marţea era ziua cînd doamna Pontellier îşi primea oaspeţii şi în fiecare marţi după-amiază se perinda un şir nesfîrşit de vizitatori : doamne care soseau în trăsuri sau în maşini de piaţă sau veneau pe jos dacă locuiau aproape şi dacă vremea era frumoasă. Erau întîmpinate

de un valet mulatru îmbrăcat în livrea ținînd în mînă o tăviță de argint. O slujnică purtînd pe cap o bonetă cochetă le oferea lichior, cafea sau ciocolată, după dorință. Doamna Pontellier, îmbrăcată într-o rochie de seară minunată, stătea toată după-amiaza în salon și își primea oaspeții. Uneori, seara, soseau și bărbații împreună cu soțiile lor.

Acesta fusese programul pe care doamna Pontellier îl respectase cu rigurozitate timp de șase ani, de cînd se căsătorise. Cîteodată, în cursul săptămînii, doamna Pontellier și soțul ei mergeau la un spectacol de teatru sau de operă.

Domnul Pontellier pleca de acasă dimineața între orele nouă și zece și rareori se întorcea înainte de șase jumătate sau șapte seara, căci cina se servea la șapte și jumătate.

La cîteva săptămîni după întoarcerea de la Grand Isle, într-o marți, domnul și doamna Pontellier se așezară la cină. Erau singuri. Copiii fuseseră luați la culcare; din cînd în cînd se auzea lipăitul picioarelor goale și glasul doicii care îi chema insistent pe un ton ridicat și totuși blînd și rugător. Doamna Pontellier nu era îmbrăcată în rochia de seară în care își primea de obicei oaspeții ci într-o rochie de casă obișnuită. Domnul Pontellier, căruia nu-i scăpau asemenea amănunte, observă acest lucru tocmai cînd își pusese supa în farfurie și o înapoia valetului.

— Ești obosită, Edna? Pe cine ai primit? Ai avut mulți oaspeți? o întrebă.

Gustă supa și începu să-i adauge piper, sare, oțet și muștar, aflate toate la îndemînă pe masă.

— Au fost destul de mulți, răspunse Edna care mînca supa cu o plăcere evidentă. Am găsit cărțile de vizită cînd m-am întors acasă. Am fost plecată.

— Plecată?! exclamă soțul ei al cărui glas trăda o dezamăgire profundă; puse pe masă sticluța cu oțet și își privi soția prin ochelari. Cum așa, ce te-a putut determina să pleci de acasă marțea? Ce-ai avut de făcut?

— Nimic, pur și simplu am avut chef să plec și am plecat.

— Sper că cel puțin ai prezentat o scuză acceptabilă, spuse soțul ei ceva mai liniștit adăugînd puțin piper la supă.

— Nu, n-am prezentat nici o scuză. I-am zis lui Joe să spună că sînt plecată și atîta tot.

— Vai, draga mea, eram convins că pînă acum ai ajuns să înțelegi că nu se cade să faci asemenea lucruri. Trebuie să respectăm *les convenances* dacă vrem să ținem pasul cu lumea. Dacă într-adevăr ai simțit nevoia să pleci azi după-amiază trebuia să dai o explicație plauzibilă pentru absența ta. Supa asta este într-adevăr imposibilă. Cum de n-a învățat încă femeia asta să facă o supă ca lumea?! A fost cumva doamna Belthrop?

— Adu tava cu cărțile de vizită, Joe. Nu mai știu cine a fost.

Valetul ieși și se întoarse după o clipă cu tăvița de argint încărcată de cărțile de vizită ale doamnelor. I-o oferi doamnei Pontellier.

— Dă-i-o domnului Pontellier, spuse dînsa.

Domnul Pontellier răsfoi cărțile de vizită ale celor ce trecuseră pe la soția lui, citi cu glas tare cîteva nume și comentă:

— „Domnișoarele Delasidas." Chiar azi dimineață am făcut o mulțime de planuri de viitor împreună cu tatăl lor. Drăguțe fete, ar fi timpul să se mărite. „Doamna Belthrop". Uite ce este, Edna! Nu-ți pot permite să o jignești pe doamna Belthrop. Soțul ei ne-ar putea cumpăra și vinde cu totul de zece ori. Afacerile cu el înseamnă pentru mine o sumă frumușică. Ar fi cazul să-i trimiți cîteva rînduri. „Doamna James Highcamp". Ah, cu cît ai mai puțin de-a face cu doamna Highcamp, cu atît mai bine. „Madame Laforcé". Și a bătut atîta drum biata bătrînă! „Domnișoara Wiggs", „Doamna Eleanor Boltons."

Împinse cărțile de vizită mai încolo.

— Of, Doamne! exclamă Edna care fierbea de mînie. De ce iei lucrurile așa în serios și faci atîta discuție?

— Nu fac nici o discuție numai că tocmai lucrurile astea care par niște fleacuri trebuiesc luate în serios. Tocmai astea au greutate.

Peştele era ars. Domnul Pontellier refuză să se atingă de el. Edna spuse că nu o supără puţin miros de arsură. Nici friptura nu era pe gustul lui dintr-un motiv sau altul şi nu-i plăcu nici felul cum erau servite legumele.

— Am impresia, spuse el, că se cheltuiesc destui bani în casa asta ca să primim măcar o dată pe zi o mîncare pe care să o poată mînca orice om fără să-şi piardă respectul faţă de sine.

— Altă dată spuneai că bucătăreasa noastră e o adevărată comoară, replică Edna cu indiferenţă.

— Poate că aşa era la început, cînd a venit, dar şi bucătăresele nu sînt decît nişte biete fiinţe omeneşti. Trebuiesc supravegheate, ca orice om pe care îl angajezi. Ce-ar fi dacă eu nu mi-aş supraveghea funcţionarii din birou şi i-aş lăsa să-şi facă de cap ? Mi-ar face nişte încurcături în afaceri de toată frumuseţea.

— Unde pleci ? întrebă Edna văzînd că soţul ei se ridică de la masă fără să fi luat nici măcar o îmbucătură în afară de o lingură din supa cea peste măsură de condimentată.

— Mă duc să mănînc la club. Noapte bună.

Ieşi în hol, îşi luă pălăria şi bastonul din cuier şi plecă.

Edna era oarecum obişnuită cu asemenea scene. Fusese deseori nefericită din pricina lor. Nu o dată se întîmplase ca, după o astfel de împrejurare, să-i piară orice dorinţă de a-şi termina masa. Alteori se dusese la bucătărie pentru a-i administra bucătăresei o dojană tardivă. O dată se dusese în camera ei şi studiase toată seara cartea de bucate reuşind în cele din urmă să alcătuiască meniul pentru o săptămînă întreagă şi rămînînd cu sentimentul că, de fapt, tot ce a realizat nu e nici pe departe ceea ce ar trebui să fie.

Dar în seara aceea Edna îşi sfîrşi cina singură făcînd un efort de voinţă. Avea obrajii îmbujoraţi şi ochii aprinşi de un foc lăuntric. După ce îşi termină masa se retrase în camera ei lăsînd vorbă valetului să spună eventualilor vizitatori că nu se simte bine.

Încăperea era mare şi frumoasă iar în lumina blîndă şi difuză părea mai bogată şi mai elegantă. Edna se aşeză în faţa ferestrei deschise şi privi spre ţesătura deasă de

plante ce alcătuia grădina. Părea că toată vraja şi tot misterul nopţii se adunaseră acolo, laolaltă cu parfumul florilor, plutind peste conturul unduitor, estompat de întuneric al frunzişului. Edna îşi căuta şi îşi găsea fiinţa în acest ceas blînd al luminii incerte care răspundea întru totul stării ei de spirit. Dar glasurile ce-i şopteau din noapte, ce coborau din cerul presărat de stele nu aveau darul să o liniştească. Îi vorbeau pe tonuri stridente, îi cîntau în ritmuri triste ce nu-i trezeau în suflet nici promisiuni, nici speranţe. Se întoarse şi începu să străbată camera de la un capăt la altul fără răgaz, fără odihnă. Avea în mînă o batistă subţire pe care o cocoloşi în palmă, o rupse în fîşii, o azvîrli cît colo. Se opri pentru o clipă, îşi scoase verigheta din deget şi o aruncă pe covor. Cînd o văzu acolo o strivi cu călcîiul încercînd să o zdrobească. Dar tocul delicat al pantofului nu reuşi să lase nici cea mai mică urmă sau zgîrietură pe inelul de metal strălucitor.

Cuprinsă de un val de furie apucă o vază de sticlă de pe masă şi o trînti pe dalele din faţa căminului. Simţea nevoia să distrugă ceva. Simţea nevoia să audă scrîşnetul şi zăngănitul cioburilor.

Speriată de zgomotul sticlei sparte o slujnică intră să vadă ce s-a întîmplat.

— A căzut o vază, spuse Edna. Nu-i nimic, lăsă că strîngi mîine dimineaţă.

— Vai de mine, doamnă, poate să vă intre un ciob în picior, spuse fata începînd să adune cioburile risipite pe covor. Uitaţi, v-am găsit verigheta sub scaun.

Edna întinse mîna, luă verigheta şi şi-o puse pe deget.

XVIII

A doua zi de dimineaţă, înainte de a pleca la lucru, domnul Pontellier îşi întrebă soţia dacă n-ar vrea să-l întîlnească în oraş ca să meargă împreună să caute nişte piese noi pentru bibliotecă.

— Cred că nu ne mai trebuie nimic în bibliotecă, Léonce. Hai să nu mai cumpărăm nimic ! Prea eşti risi-

pitor. Mă tem că nu te îngrijești deloc să pui deoparte niște bani.

— Draga mea Edna, ca să ajungi bogat trebuie să știi să faci bani nu să-i economisești, răspunse el.

Regretă că soția lui nu era dispusă să meargă cu el la cumpărături. Își luă rămas bun de la ea cu un sărut, îi spuse că nu prea arată bine și că trebuie să se îngrijească. Era neobișnuit de palidă și de tăcută.

Edna rămase pe veranda din fața casei privind în urma lui și culegînd cu gîndurile aiurea cîteva mănunchiuri de iasomie ce se înălțau pe un spalier în apropiere. Inspiră parfumul florilor și le băgă în decolteul rochiei albe de dimineață cu care era îmbrăcată. Băieții trăgeau de-a lungul banchetei vagonetul unui „tren expres“ pe care îl umpluseră cu bețe și cuburi. Doica venea în urma lor cu pași mici și repezi și cu un aer de spaimă și îngrijorare pe care și-l impusese pentru momentul respectiv. Pe stradă un negustor ambulant de fructe își striga marfa în gura mare.

Edna privea drept înainte iar chipul ei luase o expresie absentă și indiferentă. Nimic nu-i trezea interesul. Strada, copiii, vînzătorul de fructe, florile ce creșteau sub ochii ei, toate făceau parte dintr-o lume ce-i devenise dintr-o dată străină și ostilă.

Se întoarse în casă. Își pusese în gînd să vorbească cu bucătăreasa despre tot ce se petrecuse cu o seară înainte, dar domnul Pontellier o crużase de această sarcină ingrată pentru care soția sa era total nepregătită. Discuțiile între domnul Pontellier și angajații săi erau de obicei foarte convingătoare. Plecase de acasă încredințat că în seara aceea și în cîteva seri următoare se vor bucura amîndoi de o cină ce își merita cu adevărat numele.

Edna își petrecu vreo două ceasuri privindu-și vechile schițe. Le vedea clar defectele și slăbiciunile, îi săreau în ochi. Încercă să lucreze puțin dar nu se simți în stare. În cele din urmă alese cîteva schițe pe care le considera cele mai reușite; puțin mai tîrziu se îmbrăcă și plecă de acasă luîndu-le cu sine. Era deosebit de frumoasă și de distinsă în rochia de stradă. Își pierduse culoarea căpătată la mare iar acum pielea obrajilor și a feței era albă, netedă și proaspătă sub podoaba bogată a

părului castaniu deschis. Ici și colo avea cîțiva pistrui pe față iar la tîmplă, pe jumătate ascunsă sub păr, și pe buza de jos avea cîte o aluniță.

În timp ce mergea pe stradă Edna se gîndea la Robert. Se afla încă sub vraja vechilor sentimente. Încercase să-l uite dîndu-și seama că amintirile nu-i servesc la nimic. Dar gîndurile i se îndreptau spre el în chip obsedant stăpînind-o cu puterea lor. Nu se oprea cu gîndul asupra unor momente anumite petrecute împreună, nici nu își amintea vreun amănunt aparte al înfățișării lui ; ceea ce o urmărea era conștiința existenței, a realității lui și chiar dacă uneori sentimentul acesta se estompa, pierzîndu-se parcă într-o ceață a uitării, după un timp se redeștepta și mai intens umplîndu-i sufletul de un dor neînțeles.

Edna se îndrepta spre locuința familiei Ratignolle. Prietenia înfiripată la Grand Isle nu se stinsese, iar cele două femei se văzuseră destul de des de la întoarcerea în oraș. Familia Ratignolle avea o casă nu prea departe de a Ednei, la colțul unei străduțe lăturalnice unde Monsieur Ratignolle avea o drogherie a cărei activitate era constantă și prosperă. Moștenise afacerea de la tatăl său iar Monsieur Ratignolle deținea o poziție bine stabilită printre concetățenii săi bucurîndu-se de reputația unui om de o integritate și clarviziune de invidiat. Familia sa locuia deasupra magazinului, într-un apartament confortabil, clădirea avînd și o intrare separată printr-o *porte cochère*. Felul lor de a trăi i se părea Ednei tipic franțuzesc, avînd o notă străină foarte pronunțată. În salonul mare și primitor care se întindea pe toată suprafața locuinței soții Ratignolle își invitau prietenii din două în două săptămîni la o *soirée musicale* la care se adăuga uneori divertismentul unei partide de cărți. Un prieten cînta la violoncel. Altul își aducea flautul iar altul vioara ; unii interpretau piese vocale iar alții cîntau la pian dînd dovadă de mai mult sau mai puțin gust și talent. Aceste *soirées musicales* oferite de soții Ratignolle erau celebre și era un adevărat privilegiu să fii invitat la ele.

Edna își găsi prietena ocupată cu trierea rufelor ce sosiseră de la spălătorie în dimineața aceea. Se între-

rupse din treabă de îndată ce o văzu pe Edna care fusese primită fără nici un fel de protocol.

— Asta poate s-o facă și Cité. De fapt e treaba ei, îi explică Ednei care își ceru scuze pentru că a întrerupt-o.

Madame Ratignolle chemă o tînără negresă pe care o instrui în franțuzește să verifice cu mare atenție lista pe care i-o înmînă. Îi spuse să vadă mai ales dacă a fost înapoiată o batistă fină a domnului Ratignolle, căci lipsise săptămîna trecută ; îi mai atrase atenția să pună deoparte rufele ce trebuiau cusute sau țesute.

Apoi, cuprinzînd-o pe Edna după mijloc o conduse spre salonul din față unde era răcoare și unde aerul era încărcat de parfumul dulce al trandafirilor mari aflați în vaze în fața căminului.

Acasă Madame Ratignolle era mai frumoasă ca oricînd, îmbrăcată într-un capot ce-i lăsa brațele complet goale și îi punea în evidență linia plină și armonioasă a gîtului alb.

— Poate am să reușesc totuși să-ți fac cîndva un portret, rosti Edna după ce se așezară. Scoase sulul de schițe și începu să le desfacă. Cred că ar trebui să mă apuc din nou de lucru. Simt nevoia să fac ceva. Cum îți par ? Crezi că merită să studiez ceva mai mult și să reîncep lucrul ? Aș putea lua lecții cu Laidpore.

Era conștientă de faptul că părerea Adèlei Ratignolle în această privință era practic fără valoare și că ea însăși nu numai că își făcuse o părere ci luase deja o hotărîre, dar își dorea să audă cîteva cuvinte de laudă și de încurajare care să o ajute să pornească la treabă din toată inima.

— Ești excepțional de talentată, draga mea !

— Da de unde ! protestă Edna mulțumită.

— Excepțional, ascultă-mă pe mine ! repetă Madame Ratignolle privind schițele pe rînd mai întîi de aproape, apoi de la distanță, lăsîndu-și capul într-o parte cu ochii pe jumătate închiși. Fără îndoială, acest țăran bavarez merită pus în ramă ! Iar acest coș cu mere ! În viața mea n-am văzut ceva mai autentic ! Aproape că-ți vine să întinzi mîna și să iei un măr.

Auzind laudele prietenei sale Edna nu-și putu stăpîni un sentiment de automulțumire deși își dădea seama

în acelaşi timp de adevărata lor valoare. Păstră cîteva schiţe iar pe celelalte i le dădu doamnei Ratignolle, care aprecie darul cu mult peste valoarea lui iar, ceva mai tîrziu, cînd Monsieur Ratignolle veni să ia prînzul, soţia sa îi arătă desenele cu deosebită mîndrie.

Domnul Ratignolle era unul dintre acei oameni care se poate spune că sînt ca sarea pămîntului. Era de o veselie debordantă care mergea mînă în mînă cu un suflet bun, generos şi caritabil şi cu o minte echilibrată. Atît el cît şi soţia lui vorbeau englezeşte cu un uşor accent franţuzesc care se simţea în felul cum pronunţau cuvintele şi în grija şi atenţia cu care se exprimau. Soţul Ednei vorbea englezeşte fără nici un pic de accent. Soţii Ratignolle se înţelegeau perfect. Dacă se poate spune că două fiinţe omeneşti au reuşit pe acest pămînt să se contopească într-una singură, acesta era fără îndoială cazul căsniciei lor.

Cînd Edna luă loc la masă alături de ei îşi spuse : „E de preferat un prînz alcătuit din ierburi". Dar nu peste mult timp constată că nu i se oferă un prînz alcătuit din ierburi ci un meniu bogat şi ales, simplu şi satisfăcător în toate privinţele.

Monsieur Ratignolle se arătă încîntat să o vadă deşi găsi că nu arată chiar aşa de înfloritor ca la Grand Isle şi îi recomandă un tonifiant. Vorbi o mulţime despre tot felul de lucruri : puţină politică, cîteva ştiri locale, mici bîrfe despre vecini. Vorbea cu o însufleţire şi o seriozitate care dădea o importanţă exagerată fiecărei silabe pe care o rostea. Soţia lui îl asculta cu mult interes, uneori chiar lăsînd furculiţa din mînă ca să îl urmărească mai bine, intervenind, continuînd frazele începute de el.

Cînd plecă de la ei Edna se simţi mai deprimată şi nicidecum mai liniştită. Imaginea fugară a armoniei conjugale ce i se oferise nu-i stîrni nici regrete, nici dorinţe. Nu era modelul de viaţă ce i se potrivea, aşa încît vedea în el doar o plictiseală cumplită şi fără scăpare. Se simţi cuprinsă de un fel de milă pentru Madame Ratignolle — un fel de milă faţă de acea existenţă anostă ce nu reuşea niciodată să ridice omul dincolo de limitele unei satisfacţii oarbe pe care nu o putea tulbura nici o clipă de nelinişte, o existenţă în care n-ar fi simţit gustul de-

lirului vieții. Edna se întrebă vag ce sens dădea oare expresiei „delirul vieții". Îi trecuse prin minte ca o impresie neașteptată.

XIX

Edna își dădu seama că făcuse o prostie, o copilărie cînd își călcase în picioare verigheta și spărsese vaza de cristal. Nu mai avu asemenea izbucniri care să o determine la descărcări atît de inutile. Începu să se comporte cum îi convenea și să-și trăiască sentimentele după cum îi plăcea. Renunță cu totul la zilele de marți petrecute acasă și nu mai răspunse la vizitele celor ce treceau pe la ea. Nu se mai strădui în chip inutil să își conducă gospodăria *en bonne ménagère* ci venea și pleca cînd avea chef și, în măsura posibilităților, își îngăduia orice capriciu trecător.

Domnul Pontellier fusese un soț foarte atent atîta timp cît soția lui dăduse dovadă de supunere tacită. Dar comportarea ei atît de diferită și de neașteptată îl uimea profund, pur și simplu îl șoca. Pe de altă parte neglijarea totală a îndatoririlor ei de soție îl înfuria ; cînd domnul Pontellier deveni grosolan Edna îi răspunse cu insolență. Se hotărîse să nu dea înapoi nici măcar cu un pas.

— Mi se pare o nebunie strigătoare la cer ca o femeie, sufletul unei gospodării și mamă a doi copii, să-și petreacă în atelier zile întregi pe care le-ar dedica cu mai mult folos spre binele familiei sale.

— Am chef să pictez, răspunse Edna. Poate că n-am să simt mereu așa.

— Atunci pictează, pentru numele lui Dumnezeu ! Dar nu-ți lăsa familia să se ducă dracului ! Uită-te la Madame Ratignolle : nu lasă ca totul să se transforme într-un haos numai pentru că se ocupă de muzică. Și e mult mai înzestrată pentru muzică decît ești tu pentru pictură !

— Nu sînt pictoriță după cum nici ea nu e muziciană ! Nu din cauza picturii am lăsat totul baltă.

— Atunci din ce cauză ?
— Ei, nu știu nici eu. Lasă-mă în pace ! Mă enervezi !
Domnul Pontellier ajunse să se întrebe uneori dacă nu cumva soției lui începuse să i se tulbure mintea. Vedea cît se poate de clar că nu mai este cea de altă dată. În realitate nu era capabil să vadă că, pe zi ce trecea, Edna devenea tot mai mult ea însăși și că își lepăda acea falsă înfățișare pe care ne-am obișnuit să o purtăm în lume ca pe un veșmînt.

Domnul Pontellier o lăsă în pace, așa cum îi ceruse și plecă la serviciu. Edna intră în atelier — o încăpere largă aflată la mansardă. Lucra cu interes și multă dăruire, cu toate acestea ceea ce realiza nu o mulțumea cituși de puțin. O vreme angajă tot personalul casei în serviciul artei. Ceru copiilor să îi pozeze. La început le plăcu ideea dar mai tîrziu, cînd își dădură seama că, de fapt, nu era un joc inventat anume pentru amuzamentul lor, le pieri orice interes pentru această ocupație. Doica stătea nemișcată ca o statuie în fața șevaletului Ednei ceasuri întregi în timp ce copiii rămaseră în grija slujnicei iar sufrageria rămase nedereticată. Dar veni și rîndul slujnicei să servească drept model cînd Edna observă că umerii și spatele fetei aveau linia unei sculpturi clasice și că părul ei, eliberat de sub boneta severă, îi poate servi drept sursă de inspirație. În timp ce lucra, Edna fredona uneori *„Ah ! Si tu savais !"*

Cîntecul îi trezea amintiri emoționante. Auzea din nou clipocitul apei și fîlfîitul pînzelor. Revedea strălucirea lunii deasupra golfului și simțea adierea caldă, blîndă și schimbătoare a vîntului dinspre sud. Își simțea trupul străbătut de un fior tulburător care îi aprindea privirea și îi moleșea mîna ce ținea penelul.

Avea zile cînd se simțea fără motiv nespus de fericită. Era fericită pur și simplu pentru că trăia și respira, pentru că simțea că toată făptura ei se contopește cu soarele, cu culorile, cu parfumul și cu căldura luxuriantă a minunatei clime sudice. Atunci îi plăcea să hoinărească singură prin locuri ciudate și necunoscute. Descoperi o mulțime de unghere însorite și îmbietoare făcute parcă anume pentru visare. Și îi plăcea nespus de mult să viseze, să fie singură și nestingherită de nimeni.

Avea zile cînd se simţea fără motiv nefericită, cînd parcă nu merita să fii nici trist nici vesel, nici viu nici mort, cînd viaţa îi părea un infern grotesc iar toată omenirea o adunătură de viermi ce se zbat zadarnic înaintea sfîrşitului inevitabil. În astfel de zile nu putea nici să lucreze, nici să ţească visuri menite să-i aprindă sîngele şi să-i înteţească bătăile inimiii.

XX

Tocmai într-o asemenea stare de spirit se afla în ziua cînd porni să o caute pe Mademoiselle Reisz. Păstra încă impresia destul de neplăcută pe care i-o lăsase ultima lor discuţie ; cu toate acestea simţi nevoia să o vadă şi mai cu seamă să o asculte cîntînd la pian. Plecă în căutarea ei într-o după-amiază devreme. Din păcate rătăcise sau pierduse notiţa dată de Mademoiselle Reisz şi, căutînd în cartea de telefon, află că locuieşte destul de departe, pe strada Bienville. Cartea de telefon în care căutase era veche de vreo doi ani aşa încît ajungînd la numărul indicat Edna constată că locuinţa era ocupată de o familie respectabilă de mulatri care aveau *chambres garnies* de închiriat. Locuiau acolo de şase ani şi nu ştiau absolut nimic despre Mademoiselle Reisz. De fapt nu ştiau nimic despre nici unul din vecini ; o încredinţară pe Edna că locatarii lor erau oameni de cea mai bună condiţie. Edna nu zăbovi mult să discute cu Madame Pouponne deosebirile de condiţie socială şi se îndreptă spre o băcănie din apropiere convinsă fiind că Mademoiselle Reisz lăsase proprietarului adresa.

Acesta o informă pe Edna că o cunoştea pe Mademoiselle Resiz mult mai bine decît ar fi dorit să o cunoască. De fapt i-ar fi plăcut să nu o cunoască deloc şi să nu ştie nimic despre ea — cea mai antipatică şi nesuferită femeie care locuise vreodată pe strada Bienville. Slavă Domnului că se mutase de acolo şi că n-avea habar unde se dusese.

Din pricina obstacolelor neaşteptate ce se iviseră, în loc să se stingă, dorinţa Ednei de a o vedea pe Mademoiselle Reisz spori înzecit. Se tot întreba cine i-ar

putea da informațiile de care avea nevoie cînd îi veni în minte ideea că Madame Lebrun este persoana cea mai în măsură să o ajute. Știa prea bine că n-are rost să o întrebe pe Madame Ratignolle deoarece aceasta se afla în relații foarte reci cu pianista și nu dorea să știe absolut nimic despre ea. Într-o anumită împrejurare își exprimase părerile în termeni aproape la fel de categorici ca și băcanul din colț.

Edna știa că Madame Lebrun s-a întors în oraș, căci era deja mijlocul lui noiembrie. Mai știa unde locuiește familia Lebrun pe strada Chartres.

Privită de afară clădirea arăta ca o închisoare avînd gratii la uși și la ferestrele de la parter. Gratiile de fier rămăseseră de pe vremea vechiului *règime* și nu se gîndise nimeni să le îndepărteze. Pe o latură, un zid înalt înconjura grădina. Ușa sau poarta ce dădea spre stradă era încuiată. Edna sună la soneria de la poarta laterală a grădinii și se așeză pe băncuță așteptînd să fie primită.

Cel care îi deschise poarta fu Victor. La un pas în urma lui venea o negresă ștergîndu-și miinile pe șorț. Încă înainte de a-i vedea, Edna îi auzise angajați într-o dispută aprinsă, femeia cerîndu-și în mod categoric dreptul de a-și exercita îndatoririle, dintre care făcea parte și aceea de a răspunde la sonerie.

Cînd o văzu pe doamna Pontellier, Victor fu cuprins de uimire și încîntare, sentimente pe care nici măcar nu încercă să le ascundă. Era un tînăr de nouăsprezece ani cu sprîncene negre, cu o înfățișare plăcută, semănînd mult cu mama lui dar înzestrat cu o vitalitate de zece ori mai mare. Îi porunci negresei să se ducă și să-i spună imediat mamei sale că doamna Pontellier dorește să o vadă. Femeia răspunse bombănind că nu e dispusă să facă jumătate din treabă de vreme ce nu i s-a permis să-și facă datoria în întregime și se apucă să curețe grădina, treabă pe care o făcuse înainte de acest incident. Victor o admonestă prompt cu o ploaie de cuvinte aspre care, din cauza vitezei și incoerenței cu care fuseseră rostite, rămăseseră practic de neînțeles pentru Edna. Indiferent de conținutul său, dojana fu convingătoare, căci femeia lăsă jos hîrlețul și intră bombănind în casă.

Edna nu dori să intre în casă. Era foarte plăcut afară, sub bolta lăturalnică unde se aflau scaune, un fotoliu din răchită și o măsuță. Se așeză căci se simțea obosită după atîta drum, începu să se legene încet și să aranjeze faldurile umbrelei de mătase. Victor își trase un scaun lîngă ea. Îi explică imediat că atitudinea jignitoare a negresei se datorează lipsei de severitate căci el nu era totdeauna acasă ca să pună lucrurile la punct. Venise de pe insulă doar cu o zi înainte și urma să se întoarcă chiar a doua zi. Rămînea pe insulă toată iarna, locuia în casa de acolo, se îngrijea de întreținerea ei și făcea pregătirile necesare pentru primirea oaspeților de vară.

Dar un bărbat are nevoie de puțină varietate, din cînd în cînd, îi spuse el doamnei Pontellier, așa încît uneori inventa cîte un pretext care să-i permită să vină în oraș. Doamne, ce se mai distrase cu o seară înainte! Nu voia să afle mama lui, așa că începu să-i povestească pe șoptite. Amintirile îl umpleau de încîntare. Fără îndoială, nu avea de gînd să-i povestească totul doamnei Pontellier căci fiind femeie nu putea înțelege astfel de lucruri. Dar totul pornise de la o fată care îl privise pe furiș printre perdele și îi zîmbise cînd trecuse prin fața ei. Și tare mai era frumoasă! Îi zîmbise și el desigur, se apropiase și intrase în vorbă cu ea. Dacă doamna Pontellier își închipuie că el este omul care să lase să-i scape o asemenea ocazie, înseamnă că nu-l cunoaște. Fără să vrea Edna își dădu seama că tînărul o distrează. Probabil că privirea ei trăda într-o oarecare măsură interes sau bună dispoziție. Băiatul deveni mai îndrăzneț și în scurt timp doamna Pontellier ar fi fost probabil nevoită să asculte o poveste foarte picantă dacă Madame Lebrun nu și-ar fi făcut apariția la timp.

Conform obiceiului din timpul verii Madame Lebrun era îmbrăcată în alb. O întîmpină cu o privire plină de bunăvoință. Nu dorește doamna Pontellier să poftească înăuntru? N-ar vrea să guste ceva răcoritor? Și ce mai face simpaticul domn Pontellier și ce mai fac drăguții de copilași? A mai pomenit vreodată doamna Pontellier un noiembrie atît de călduros?

Victor se duse și se așeză pe balansoarul de răchită din spatele mamei sale de unde o putea vedea pe Edna

foarte bine. În timp ce stătuseră de vorbă îi luase umbrela iar acum o ridică și o învîrti deasupra capului lăsîndu-se pe spate. Cînd Madame Lebrun începu să se vaiete că i se pare *așa* de monotonă viața la oraș, că acum întîlnești *așa* de puține cunoștințe, că Victor este *așa* de ocupat cu treburile cînd reușește să vină în oraș pentru o zi sau două, tînărul începu să se frămînte pe loc și să-i facă ștrengărește cu ochiul Ednei în batjocură. Ea avea sentimentul că e părtașă la o crimă și încerca să își impună o expresie severă și dojenitoare.

O înștiințară că nu primiseră de la Robert decît două scrisori în care nu le spunea mare lucru. Cînd mama îl rugă să meargă în casă să le caute, Victor o asigură că nici nu merită să se deplaseze pînă acolo. Își amintea perfect conținutul lor pe care — fiind pus la încercare — îl turui pe nerăsuflate.

O scrisoare fusese trimisă din Vera Cruz iar cealaltă din Mexico City. Îl întîlnise pe Montel care făcuse totul pentru a-i facilita avansarea. Deocamdată, din punct de vedere financiar nu era mai avantajat decît în postul pe care îl ocupase la New Orleans dar perspectivele erau desigur mult mai promițătoare. Mai scria despre ceea ce văzuse în Mexico City, despre clădiri, despre oameni și obiceiurile lor, despre condițiile de viață pe care le întîlnise acolo. Transmitea celor de acasă toată dragostea. Îi trimitea mamei sale un cec și își exprima speranța că le va transmite tuturor prietenilor salutări pline de afecțiune. Cam ăsta era în esență conținutul celor două scrisori. Edna își dădea seama că dacă ar fi existat un mesaj pentru ea i s-ar fi comunicat. Simți că o cuprinde din nou deprimarea cu care plecase de acasă și își aminti că dorea să o vadă pe Mademoiselle Reisz.

Madame Lebrun știa unde locuiește Mademoiselle Reisz. Îi dădu Ednei adresa și își exprimă regretul că nu dorește să mai rămînă puțin și să își amîne vizita la Mademoiselle Reisz pentru o altă zi. Era deja tîrziu.

Victor o însoți pînă la banchetă, ridică umbrela și o ținu deasupra capului pînă ce Edna se urcă în mașină. O rugă insistent să nu uite că mărturisirile ce i le făcuse erau strict confidențiale. Dînsa începu să rîdă și îl ta-

chină puțin, amintindu-și prea tîrziu că ar fi trebuit să adopte o atitudine rezervată.

— Ce minunat arăta doamna Ponteilier, îi spuse Madame Lebrun fiului ei.

— Fermecătoare ! consimți el. Viața la oraș îi priește de minune. Parcă nici nu mai e femeia pe care o știam.

XXI

După părerea unora motivul pentru care Mademoiselle Reisz își alegea întotdeauna locuința la ultimul etaj era acela de a se feri de primejdia cerșetorilor, negustorilor ambulanți și vizitatorilor. Cămăruța din față avea o mulțime de ferestre. Marea lor majoritate erau mizerabile dar, întrucît stăteau mai tot timpul deschise, faptul nu avea prea mare importanță. Prin ele pătrundea adesea o mare cantitate de fum și de funingine ; totodată pătrundea însă și aerul și lumina, în măsura în care se putea. De la ferestre se vedea cotul rîului, catargele vaselor și coșurile mari ale vapoarelor cu aburi ce călătoreau pe Mississippi. Un pian imens făcea ca încăperea să pară strîmtă. Camera alăturată era dormitorul iar în cealaltă se găsea o lampă cu petrol pe care pianista își gătea uneori, cînd nu avea chef să coboare la restaurantul din apropiere. Tot acolo mînca și își ținea vesela într-un bufet antic, murdar și scorojit de vreme.

Cînd Edna bătu la ușa camerei din față și intră, o văzu pe Mademoiselle Reisz lîngă fereastră cosînd sau cîrpind o pereche de jambiere vechi tricotate. Zărind-o pe Edna, micuța pianistă începu să rîdă copios. Rîsul ei era o contorsionare a feței și a întregului corp. Părea neașteptat de ștearsă așa cum se vedea în lumina amurgului. Încă mai purta dantela ponosită și buchetul de violete artificiale prins într-o parte.

— Așadar ți-ai amintit în cele din urmă de mine, spuse pianista. Îmi spuneam : „Niciodată n-o să vină“.

— Vroiați să vin ? întrebă Edna zîmbind.

— Nu prea m-am gîndit la asta, răspunse Mademoiselle Reisz. Cele două femei se așezaseră pe canapeluța desfundată de lîngă perete. Totuși mă bucur că ai ve-

nit. Am pus dincolo nişte apă la fiert, tocmai mă pregăteam să fac o cafea. O să o bem împreună. Şi ce mai face *la belle dame ?* Tot mai frumoasă ! Tot mai înfloritoare ! Tot mai mulţumită !

Prinse mîna Ednei între degetele ei osoase şi puternice şi, ţinînd-o uşor şi fără afecţiune, începu să execute un fel de dublu motiv pe ambele ei feţe.

— Da, da, continuă dînsa, m-am gîndit uneori : „Niciodată n-o să vină. A promis că vine cum fac totdeauna doamnele din înalta societate fără a avea vreun gînd serios. N-o să vină.“ Căci, de fapt, nu cred că îţi sînt prea simpatică, doamnă Pontellier.

— Nu ştiu dacă îmi sînteţi sau nu simpatică, replică Edna uitîndu-se la micuţa pianistă cu o privire nedumerită.

Sinceritatea răspunsului doamnei Pontellier îi plăcu nespus domnişoarei Reisz. Îşi exprimă recunoştinţa dispărînd imediat in regiunea lămpii cu gaz şi răsplătindu-şi musafira cu ceaşca de cafea promisă. Atît cafeaua cît şi pişcoturile servite odată cu ea erau cît se poate de binevenite pentru Edna, căci refuzase trataţia oferită de Madame Lebrun şi începuse să i se facă foame. Pianista puse tava pe care le adusese pe o măsuţă din apropiere şi se aşeză din nou pe canapeaua desfundată.

— Am primit o scrisoare de la prietenul dumitale, rosti dînsa în timp ce adăugă puţină frişcă în cafeaua Ednei şi i-o oferea.

— Prietenul meu ?!

— Da, prietenul dumitale Robert, mi-a scris din Mexico City.

— V-a scris *dumneavoastră ?* repetă Edna uimită, amestecind cafeaua, cu gîndurile aiurea.

— Da, mie. De ce nu ? Nu mai amesteca atîta cafeaua că se răceşte, bea-o ! Deşi scrisoarea putea la fel de bine să-ţi fie trimisă dumitale. De la un capăt la altul nu spune altceva decît doamna Pontellier.

— Arătaţi-mi-o, spuse tînăra rugător.

— Nu. O scrisoare nu priveşte decît pe cel care o scrie şi pe cel căruia i se adresează.

— N-aţi spus că vorbeşte despre mine de la un capăt la altul ?

— Vorbește despre dumneata dar nu-ți este adresată. „Ați văzut-o pe doamna Pontellier ? Cum arată ?“ mă întreabă. „După cum spune doamna Pontellier“ sau „după cum a spus odată doamna Pontellier.“ „Dacă se întîmplă să treacă pe la dumneavoastră doamna Pontellier cîntați-i piesa mea preferată *Impromptu*-ul de Chopin. Aș vrea să știu ce impresie îi face.“ Și tot așa, ca și cum își inchipuie că ne vedem în mod frecvent.

— Arătați-mi scrisoarea !

— A, nu !

— Ați răspuns deja ?

— Nu.

— Arătați-mi scrisoarea !

— Nu și iarăși nu !

— Atunci cîntați-mi *Impromptu*-ul !

— E cam tîrziu. La ce oră trebuie să fii acasă ?

— Nu mă interesează ora. Mi-ați pus o întrebare cam nepoliticoasă. Cîntați-mi *Impromptu*-ul !

— Dar nu mi-ai spus nimic despre dumneata. Cu ce te ocupi ?

— Pictez, răspunse Edna rizînd. Încerc să devin artistă. Închipuiți-vă !

— Artistă ?! Ce pretenții, Madame !

— De ce ? Nu credeți că aș putea deveni artistă ?

— Nu te cunosc destul de bine ca să-mi dau o părere. Nu cunosc nici talentul nici temperamentul dumitale. A fi artist implică o mulțime de lucruri ; ai nevoie de multe daruri, daruri native nu dobîndite prin eforturi proprii. Dar, pentru a izbîndi, un artist are nevoie, mai presus de orice, de un suflet curajos.

— Ce înțelegi prin suflet curajos ?

— Curajos, *ma foi* ! Un suflet viteaz. Acel suflet capabil să cuteze și să sfideze.

— Arătați-mi scrisoarea și cîntați-mi *Impromptu*-ul. Vedeți că sînt perseverentă. Oare aceasta nu e o trăsătură importantă pentru un artist ?

— E important pentru o femeie bătrînă și slabă pe care ai reușit să o cucerești, replică Mademoiselle Reisz cu zîmbetul ei contorsionat.

Scrisoarea se afla chiar acolo, în sertarul măsuței pe care Edna tocmai pusese ceașca de cafea. Mademoiselle

Reisz trase sertarul și scoase scrisoarea aflată deasupra teancului. I-o dădu Ednei și fără nici un cuvînt se ridică și se îndreptă spre pian.

Începu să cînte încet un interludiu. Era o improvizație. Se apleca asupra pianului iar trupul ei frînt în curbe și unghiuri lipsite de grație părea diform. Treptat, pe nesimțite, interludiul se contopi cu acordurile grave de început ale *Impromptu*-ului de Chopin.

Edna nu-și dădu seama cînd a început și cînd s-a sfîrșit piesa. Stătea pe colțul canapelei citind scrisoarea lui Robert la lumina împuținată. Pianista trecuse de la Chopin la acordurile vibrante ale cîntecului de dragoste al Isoldei pentru ca apoi să se întoarcă la prima piesă străbătută de o tristețe adîncă și mișcătoare.

Cămăruța se cufundase treptat în întuneric. Pe nesimțite muzica își schimbase tonalitatea — era acum ciudată și fantastică, tulburătoare, insinuantă, jalnică, blîndă și rugătoare. Era tot mai întuneric. Sunetele umpleau încăperea, zburau afară în noapte pe deasupra caselor, pe deasupra cotului rîului și se pierdeau apoi în liniștea cerului.

Edna plîngea întocmai cum plînsese într-o noapte la Grand Isle cînd se deșteptaseră în ea glasuri noi și ciudate. Se ridică oarecum speriată să-și ia rămas bun.

— Pot să mai vin, Mademoiselle ? întrebă din prag.

— Vino oricînd dorești. Ai grijă ! E întuneric pe scări și pe palier. Vezi să nu cazi !

Mademoiselle Reisz se întoarse și aprinse o lumînare. Scrisoarea lui Robert zăcea pe covor. Se aplecă și o ridică. Era mototolită și udă de lacrimi. Mademoiselle Reisz o netezi, o puse la loc în plic și puse plicul în sertarul măsuței.

XXII

Într-o dimineață cînd se afla în oraș domnul Pontellier se opri la vechiul său prieten doctorul Mandelet, medicul curant al familiei. Doctorul se retrăsese oarecum din activitate odihnindu-se — după spusele sale — pe laurii gloriei. Se bucura de reputația unui om înțelept

mai degrabă decît priceput, lăsînd practicarea medicinei pe seama asistenţilor săi şi a confraţilor mai tineri, şi de aceea era solicitat mai mult pentru a da sfaturi. Îşi oferea totuşi serviciile ca medic cîtorva familii de care îl legau relaţii prieteneşti. Una dintre acestea era familia Pontellier.

Domnul Pontellier îl găsi în biroul său citind în faţa ferestrei deschise. Casa era departe de stradă, în mijlocul unei grădini minunate, aşa că la fereastra biroului era o linişte odihnitoare. Doctorului îi plăcea nespus să citească. Cînd intră domnul Pontellier, privi oarecum nemulţumit pe deasupra ochelarilor întrebîndu-se cine cutezase să îl tulbure la acel ceas al dimineţii.

— Ah, Pontellier ! Sper că nu eşti bolnav. Vino şi ia loc. Ce veşti îmi aduci în dimineaţa asta ?

Era un bărbat voinic, cu părul încărunţit, cu ochi mici albaştri cărora anii le împuţinaseră strălucirea dar nu şi puterea de pătrundere.

— Nu sînt niciodată bolnav, doctore ! Ştii că sînt plămădit dintr-un aluat tare, căci mă trag din vechea familie creolă a Pontellier-ilor care se usucă şi în cele din urmă se sting. Am venit să te consult, ba nu, nu chiar să te consult ci să-ţi vorbesc despre Edna. Nu ştiu ce-i cu ea.

— Madame Pontellier nu se simte bine ? se minună doctorul. Cum se poate, am văzut-o cam acum o săptămînă trecînd pe strada Canal şi mi s-a părut a fi însăşi întruchiparea sănătăţii.

— Fără îndoială, arată cît se poate de bine, spuse domnul Pontellier aplecîndu-se puţin în faţă şi învîrtindu-şi bastonul între palme, dar comportarea ei nu e cum trebuie. E ciudată, nu mai e ca altă dată. Nu reuşesc s-o înţeleg şi m-am gîndit că dumneata m-ai putea ajuta.

— Cum se comportă ? întrebă doctorul.

— Ştiu eu, e greu de spus, răspunse domnul Pontellier sprijinindu-se de spătarul scaunului. Nu-i mai pasă cîtuşi de puţin de gospodărie.

— Ei, Doamne, nu sînt toate femeile la fel, dragul meu Pontellier, trebuie să ţinem seama...

— Ştiu, ştiu, ţi-am spus că nu e uşor de explicat. Întreaga ei atitudine faţă de mine, faţă de toţi şi toate,

s-a schimbat. Știi că-mi ies din fire cam repede, dar nu-mi place să mă port grosolan cu o femeie, mai ales cu soția mea. Însă uneori sînt nevoit să o fac iar după ce mă fac de rîs mă simt îngrozitor de prost. Mă pune într-o situație cît se poate de dificilă, continuă el nervos. I-au intrat în cap tot felul de idei ciudate despre drepturile eterne ale femeilor și... sper că înțelegi... ne întîlnim dimineața la micul dejun.

Bătrînul își înălță sprîncenele stufoase, buza groasă de jos deveni și mai proeminentă și începu să bată ușurel cu vîrfurile moi ale degetelor în brațele fotoliului.

— Ce i-ai făcut, Pontellier ?

— Ce i-am făcut ? *Par bleu !*

— Nu cumva, întrebă doctorul zîmbind, a frecventat ultimul timp societatea unor așa zise intelectuale, a unor femei cu pretenții de ființe superioare și ultraspirituale ? Mi-a vorbit și soția mea despre ele.

— Tocmai asta e, izbucni domnul Pontellier, că n-a mai văzut pe nimeni în ultimul timp. A renunțat la primirile de marți, și-a părăsit toate cunoștințele, umblă de una singură, se înghesuie prin autobuze, se întoarce acasă tîrziu. Ți-am spus că se poartă cam ciudat. Nu-mi place deloc povestea asta. Sînt cam îngrijorat.

Era un element nou pentru doctor.

— Nu cumva e ceva ereditar ? întrebă cu toată seriozitatea. Nu cumva există niște antecedente de familie mai deosebite ?

— Da de unde ! Se trage dintr-o veche familie presbiteriană din Kentucky, cît se poate de sănătoasă. După cîte am auzit tatăl ei avea obiceiul să ispășească păcatele săvîrșite în cursul săptămînii prin rugăciunile de duminică. Am convingerea că bătrînul are cei mai grozavi cai de curse și cea mai frumoasă fermă din întregul Kentucky. Margaret, pe care o cunoști, a moștenit educația presbiteriană în întregime. Sora cea mică, e șireată ca o vulpe. De altfel urmează să se căsătorească peste cîteva săptămîni.

— Îndeamn-o pe soția dumitale să meargă la nuntă, exclamă doctorul întrezărind soluția fericită. Îngăduie-i să stea o vreme cu rudele ei. O să-i facă foarte bine.

— Exact asta și vreau. Dar nu vrea să se ducă la nuntă. Spune că o cununie e cel mai lamentabil spectacol care se poate vedea pe fața pămîntului. Ca soț e grozav de plăcut să ți se spună așa ceva! exclamă domnul Pontellier pe care amintirea acestor cuvinte îl irită din nou.

— Pontellier, spuse doctorul după cîteva clipe de gîndire, lasă-ți soția în pace o vreme. N-o mai enerva și nu te mai enerva din pricina ei. Femeia, dragul meu, este un organism ciudat și delicat, iar o femeie sensibilă și echilibrată cum este soția dumitale, după cîte știu, este o ființă cu totul aparte. Pentru a rezolva cu succes asemenea probleme e nevoie de un psiholog de mare finețe. Dacă niște ființe obișnuite ca mine și ca dumneata încearcă să înțeleagă ciudățeniile lor rezultatul nu poate fi decît deplorabil. Majoritatea femeilor sînt capricioase, cu toane. La soția dumitale este vorba numai de un capriciu, care se datorează unei cauze sau unor cauze pe care n-are rost să încercăm să le pătrundem. Va trece totul cu bine, mai cu seamă dacă o lași în pace. Trimite-o să stea de vorbă cu mine!

— Imposibil! N-am nici un motiv să o fac, obiectă domnul Pontellier.

— Atunci am să trec eu să o văd, spuse doctorul. O să vin într-o seară la cină *en bon ami*.

— Chiar te rog, îl îndemnă domnul Pontellier. Cînd vii? Să zicem joi. Poți să vii joi? întrebă ridicîndu-se să plece.

— Foarte bine, pe joi. S-ar putea ca soția mea să aibă ceva aranjat pentru joi. Dacă sînt ocupat te anunț. Dacă nu, așteaptă-mă!

Înainte de a pleca domnul Pontellier se întoarse și spuse rîzînd:

— Foarte curînd am să plec la New York cu niște afaceri. Am niște planuri mari și vreau să fiu la fața locului, să manevrez treburile și să-mi aranjez socotelile. Te țin la curent cu afacerea dacă te interesează, doctore.

— Nu, dragul meu, îți mulțumesc, răspunse doctorul. Las asemenea aventuri în seama voastră, a celor tineri care aveți încă în sînge pasiunea vieții.

— Voiam să spun, continuă domnul Pontellier, cu mîna pe clanță, că s-ar putea să lipsesc mai mult de acasă. Mă sfătuiești să o iau pe Edna cu mine ?

— Fără îndoială, dacă dorește să meargă. Dacă nu, las-o aici. Nu o contrazice. O să-i treacă această stare, fii fără grijă. O să dureze o lună, două, trei, poate mai mult, dar pînă la urmă o să treacă. Nu-ți pierde răbdarea !

— La revedere, *a jeudi !* spuse domnul Pontellier și ieși.

Tot timpul cît durase discuția doctorul ar fi vrut să întrebe : „Nu cumva e vorba despre un bărbat ?", dar îl cunoștea pe creol prea bine ca să facă o asemenea gafă.

Nu își reluă imediat lectura ci rămase un timp pe gînduri privind în grădină.

XXIII

Tatăl Ednei se afla în oraș și locuia la ei de cîteva zile. Fiica nu era deosebit de atașată de tată dar aveau o serie de gusturi comune și se simțeau bine împreună. Sosirea lui fu un element nou și binevenit care tulbură emoțiile Ednei dîndu-le o direcție nouă.

Tatăl venise să cumpere un dar de nuntă pentru fiica sa Janet și niște haine în care să se poată prezenta cum se cuvine la ceremonie. Domnul Pontellier alese darul, căci de obicei toți cei ce aveau de a face cu el se supuneau gustului său în treburi de acest fel. Sugestiile lui în materie de îmbrăcăminte — chestiune care de cele mai multe ori ia proporțiile unei adevărate probleme — erau de o valoare inestimabilă pentru socrul său. Numai că în ultimele cîteva zile bătrînul fusese în întregime în mîinile Ednei care, alături de el, cunoscuse o serie de emoții cu totul noi. Fusese colonel în armata confederată și, împreună cu titlul, își păstrase și înfățișarea milităroasă adecvată. Avea părul alb și mătăsos, ca și mustața, ceea ce contrasta puternic cu fața aspră și arsă de soare. Era înalt și slab, purta pernuțe sub umerii hainelor, ceea ce făcea ca pieptul său să capete în mod fals o lărgime impresionantă. Edna și tatăl ei formau

o pereche foarte distinsă care atrăgea atenția tuturor în timpul peregrinărilor lor. Imediat după sosire îl luă cu ea în atelier și îi făcu o schiță. Colonelul luă lucrurile foarte în serios. Dacă fiica sa ar fi fost de zece ori mai talentată, tatăl nu s-ar fi mirat căci era ferm convins că își înzestrase toate fetele cu germenii unor talente excepționale și că nu depindea decît de strădania lor pentru a ajunge la realizări remarcabile.

Stătea țeapăn, fără să clipească în fața șevaletului Ednei întocmai cum înfruntase odinioară gurile tunurilor Îl deranja intrarea copiilor care îl priveau cu ochii plini de uimire cum ședea nemișcat în atelierul luminos al mamei lor. Dacă se apropiau îi îndemna să plece printr-un gest foarte grăitor, făcut cu piciorul, căci nu voia nici măcar să își clintească brațul, umerii drepți sau liniile feței.

Din dorința de a-l face să se simtă cît mai bine Edna o invită pe Mademoiselle Reisz să îl cunoască, întrucît îi promisese că îl va delecta cu o audiție de pian în interpretarea ei, dar pianista refuză invitația. Așa că cei doi participaseră la o *soirée musicale* la familia Ratignolle. Monsieur și Madame Ratignolle se dovediră plini de atenție față de colonel oferindu-i locul oaspetelui de onoare și invitîndu-l să cineze cu ei în duminica următoare sau în orice altă zi i-ar conveni. Comportarea doamnei Ratignolle era de o cochetărie naivă și cuceritoare, fermecîndu-l cu ochii, cu gesturile și cu avalanșa de complimente pînă ce colonelul simți că bătrînul său cap a întinerit cu treizeci de ani pe umerii împodobiți cu pernuțe. Incapabilă să înțeleagă, Edna se minuna. Era o ființă total lipsită de cochetărie.

Printre invitații la *soirée musicale* remarcă vreo doi-trei bărbați dar nu s-ar fi simțit în stare să-și etaleze farmecele de felină sau să recurgă la vicleșuguri tipic femeiești pentru a le atrage atenția. Personalitatea lor îi stîrnea interesul în mod plăcut. Gîndurile ei zăboviră asupra lor și se bucură cînd, în timpul unei pauze, veniră să stea de vorbă cu ea. Adeseori privirea unui necunoscut întîlnit pe stradă îi rămăsese întipărită în minte și uneori chiar o tulburase.

Domnul Pontellier nu participa la asemenea *soirées musicales*. Le considera *bourgeois* și se simțea mult mai bine la club. Spunea că muzica interpretată la aceste *soirées* este prea grea pentru el, că îi depășește gusturile lipsite de rafinament. Madame Ratignolle se arătă flatată de această scuză. Dar nu era de acord cu faptul că domnul Pontellier se duce mereu la club și avu chiar curajul de a-i spune deschis Ednei acest lucru.

— Ce păcat că domnul Pontellier nu stă mai mult acasă seara. Cred că atunci ați fi mai... sper că nu te superi că-ți spun... mai apropiați.

— Vai de mine! exclamă Edna cu o privire inexpresivă. Ce m-aș face dacă ar sta acasă?! Nici n-am avea ce să ne spunem.

De fapt nici tatălui ei nu avea mare lucru să-i spună; dar el nu o contrazicea. Constată că o interesează persoana lui dar în același timp își dădea seama că interesul ei s-ar putea să nu fie de lungă durată și pentru prima oară în viață avu sentimentul că îl cunoaște cu adevărat. Era veșnic preocupată să îl servească și să-i îndeplinească dorințele. Grija aceasta îi făcea plăcere. Nu îngăduia nici unui slujitor și nici unui copil să facă ceea ce putea face ea însăși. Soțul ei observă toate acestea și își spuse că trebuie să fie expresia unui puternic atașament filial pe care nu îl bănuise pînă atunci.

Colonelul obișnuia să bea cîteva „păhărele“ în cursul zilei, ceea ce nu-l tulbura cîtuși de puțin. Era un adevărat expert în combinarea băuturilor tari. Chiar născocise cîteva cărora le dăduse niște denumiri fantastice și pentru realizarea cărora era nevoie de tot felul de ingrediente, iar sarcina Ednei era să i le procure.

În joia cînd doctorul Mandelet luă masa la familia Pontellier, nu reuși să descopere în comportarea doamnei Pontellier nici un semn al acelei stări depresive pe care i-o descrisese soțul ei. Era strălucitoare și plină de viață. Fusese împreună cu tatăl ei la o cursă de cai și, în clipa cînd se așezară la masă, erau încă preocupați de evenimentele acelei după-amieze iar discuția se desfășura în jurul cursei. Doctorul pierduse de mult contactul cu noutățile în materie de curse. Amintirile lui în acest domeniu datau din „vremurile bune de altă dată“, cum

spunea el, din anii cînd grajdurile Lecompte erau la modă și recurse la acest bagaj de amintiri ca să nu rămînă cu totul în afara discuției și să nu pară lipsit de spirit modern. Dar nu reuși să îl întreacă pe colonel și nici să îl impresioneze cu cunoștințele sale născocite din zilele de odinioară. Edna mizase pe tatăl ei în această ultimă aventură care se sfîrșise cu impresii cît se poate de favorabile pentru amîndoi. Mai mult decît atît, întîlniseră acolo cîteva persoane absolut fermecătoare după părerea colonelului. Doamna Mortimer Merriman și doamna James Highcamp care veniseră însoțite de Alcée Arobin și care stătuseră împreună cu ei făcînd ca orele să treacă atît de plăcut încît se înveselea numai gîndindu-se la tot ce a fost.

Domnul Pontellier nu avea o pasiune deosebită pentru cursele de cai și nu era deloc dispus să încurajeze această distracție, mai ales gîndindu-se la soarta fermei din Kentucky. Încercă să își exprime dezacordul în termeni generali, ceea ce nu făcu decît să stîrnească mînia și spiritul de contradicție al socrului său. Urmă o discuție aprinsă în care Edna susținu cu ardoare cauza tatălui ei iar doctorul rămase neutru.

Pe sub sprîncenele stufoase își urmărea gazda cu atenție constatînd o schimbare subtilă care o transformase din femeia indiferentă pe care o cunoștea într-o ființă în care, în clipa de față, parcă palpita forța de viață. Vorbea cu pasiune și energie. Gesturile și privirea ei nu trădau nici o urmă de reținere. Toate îi aminteau doctorului de un animal suplu și frumos care se trezește în lumina soarelui.

Cina fu minunată. Vinul roșu era cald iar șampania rece și sub influența lor binefăcătoare stinghereala amenințătoare se topi și dispăru odată cu aroma băuturii.

Domnul Pontellier deveni mai familiar și se lăsă furat de amintiri. Povesti cîteva amintiri plăcute din vremurile de demult pe cînd trăia pe plantația din Iberville, din copilărie cînd pleca la vînătoare de oposumi împreună cu un prieten negru, cînd se cățăra în pecani, împușca botgroși și hoinărea fără țintă prin păduri și cîmpii făcînd tot felul de năzbîtii.

Colonelul, lipsit de simțul umorului și incapabil să intuiască ceea ce se potrivea momentului respectiv, își aminti de zilele aspre și sumbre și povesti o întîmplare serioasă în care jucase un rol cu totul aparte și fusese tot timpul personajul principal. Nici doctorul nu fu mai inspirat în alegerea sa, căci le spuse povestea veche dar mereu nouă și ciudată despre dragostea mistuitoare a unei femei în căutare de drumuri noi și necunoscute și care, după zile de cumplită frămîntare, s-a întors la ceea ce o stîrnise inițial. Acesta era doar unul din numeroasele documente mărunte de viață omenească pe care avusese prilejul să le întîlnească în lunga sa carieră de medic. Povestea nu păru să o impresioneze pe Edna în mod deosebit. Avea și ea de spus o poveste despre o femeie care fugise într-o noapte cu iubitul ei într-o pirogă și nu se mai întorsese niciodată. Dispăruse printre insulele Baratariene și nimeni nu mai auzise nimic despre ei, nimeni nu le dăduse de urmă de atunci încoace. Totul era propria ei născocire. Le spuse că Madame Antoine îi povestise întîmplarea. Și asta era o născocire. Poate fusese un vis. Dar fiecare cuvînt pe care îl rostise cu înflăcărare le păru plin de adevăr celor ce o ascultau. Îi făcu să simtă respirația fierbinte a nopții tropicale, să vadă lunecarea prelungă a pirogii pe apa scînteind în lumina lunii, să audă bătaia aripilor păsărilor înălțîndu-se speriate din stufărișul ce creștea în bălțile sărate; îi făcu să vadă chipurile palide ale îndrăgostiților strîns îmbrățișați, pierduți în uitare și îndreptîndu-se spre ținuturi necunoscute.

Șampania era rece și în seara aceea aroma ei subtilă zămislea închipuiri fantastice în amintirile Ednei.

Afară, departe de strălucirea focului și de lumina blîndă a lămpilor, noaptea era rece și mohorîtă. Mergînd spre casă în întuneric doctorul își petrecu de două ori peste piept pelerina demodată. Își cunoștea semenii mai bine decît majoritatea oamenilor, le înțelegea viața interioară care rareori se dezvăluie ochilor nepricepuți. Îi părea rău că acceptase invitația soților Pontellier. Simțea că îmbătrînește și că are tot mai multă nevoie de liniște

sufletească. Nu voia ca secretele altor inimi să îi fie o povară.

„Sper că nu e Arobin" murmură pentru sine în timp ce mergea. „Sper din tot sufletul că nu e Alcée Arobin."

XXIV

Între tată și fiică avu loc o discuție aprinsă, aproape violentă în legătură cu refuzul Ednei de a lua parte la nunta surorii sale. Domnul Pontellier nu voi să se amestece, să facă uz de influența sau de autoritatea sa. Urmă întocmai sfatul doctorului Mandelet și o lăsă să facă cum vrea. Colonelul îi reproșă fiicei sale lipsa de respect și afecțiune filială, absența sentimentelor față de sora ei, precum și a oricărei considerații specific feminine. Argumentele sale erau false și neconvingătoare. Presupunea că Janet nu va accepta nici o scuză — uitînd că, de fapt, Edna nici măcar nu prezentase vreun motiv. Presupunea că Janet nu-i va mai vorbi niciodată și era sigur că Margaret va proceda astfel.

Edna se bucură cînd scăpă de tatăl ei, cînd acesta dispăru în sfîrșit cu tot cu ținuta sa de sărbătoare, cu darurile de nuntă, cu hainele sale cu pernuțe la umeri, cu citatele din Biblie, cu „băuturica" și cu înjurăturile sale formidabile.

Domnul Pontellier plecă curînd după el. Intenționa ca, în drum spre New York, să se oprească la nuntă și să încerce prin toate mijloacele oferite de bani și de dragoste să șteargă oarecum urmele comportării de neînțeles a Ednei.

— Ești prea îngăduitor, mult prea îngăduitor, Léonce, declară colonelul. Are nevoie de autoritate, de constrîngere. Pune piciorul în prag odată pentru totdeauna. E singura cale de a domina o nevastă, crede-mă !

Colonelul era probabil inconștient de faptul că își constrînsese soția într-atît încît o făcuse în cele din urmă să intre în mormînt. Domnul Pontellier bănuia oarecum că așa se petrecuseră lucrurile dar considera inutil să mai spună ceva după atîția ani.

Edna nu simți aceeași ușurare la plecarea soțului ei cum simțise cînd plecase tatăl ei. Pe măsură ce se apropia ziua plecării sale pentru o perioadă destul de îndelungată deveni mai tandră și mai afectuoasă amintindu-și de nenumăratele lui atenții, de gesturile ce-i arătaseră în mod repetat un devotament fierbinte. Se arăta preocupată de sănătatea și de bunăstarea lui. Se agita prin casă ocupîndu-se de îmbrăcămintea lui, de lenjeria groasă întocmai cum ar fi făcut Madame Ratignolle în împrejurări asemănătoare. Izbucni în plîns cînd îl văzu plecînd, îl numi dragul și bunul ei prieten și rămase convinsă că foarte curînd se va simți singură și va veni la New York să fie alături de el.

În cele din urmă însă, cînd se văzu singură se simți cuprinsă de o liniște binefăcătoare. Chair și copiii plecaseră. Bătrîna doamnă Pontellier însăși venise și îi luase împreună cu doica la Iberville. Dînsa nu cutezase să spună că se teme că copiii vor fi neglijați în timpul absenței lui Léonce ; de-abia dacă îndrăznise să se gîndească la asta. Îi dorea cu înfocare — avea pentru ei o dragoste aproape sălbatică. Nu voia să-i vadă crescînd pur și simplu ca pe niște „copii ai trotuarului", după cum spunea ea ori de cîte ori cerea să îi ia pentru o vreme. Voia să-i facă să cunoască natura, izvoarele, cîmpiile, pădurile, libertatea atît de dragă copiilor. Voia ca și ei să guste din viața pe care o trăise tatăl lor și pe care o îndrăgise atît de mult cînd fusese și el copil.

Cînd rămase în sfîrșit singură Edna scoase un oftat de ușurare, adînc și sincer. Se plimbă de la un capăt la altul al casei, trecu dintr-o cameră într-alta, de parcă vedea totul pentru prima oară. Se așeză cînd pe un scaun, cînd pe un fotoliu, parcă nu le mai încercase, nu se mai odihnise în ele niciodată. Dădu apoi ocol casei pe dinafară cercetînd totul, urmărind dacă ferestrele și obloanele erau în ordine. Privi florile ca pe niște cunoștințe noi ; se apropie de el cu prietenie, ceea ce o făcu să se simtă bine în mijlocul lor. Aleile grădinii erau umede și Edna îi strigă slujnicei să-i aducă pantofii de cauciuc. Rămase în grădină săpînd în jurul plantelor, aplecîndu-se, aranjîndu-le, culegînd frunzele moarte și uscate. Își făcu apariția cățelușul copiilor, care veni să-și

bage nasul și să o încurce la treabă. Edna îl dojeni, făcu haz de el, se jucă cu el. Grădina mirosea atît de plăcut și era atît de frumoasă în lumina soarelui de după-amiază. Culese toate florile strălucitoare pe care le găsi și intră cu ele în casă urmată de cățel.

Chiar și bucătăria căpătă deodată un farmec deosebit pe care nu-l sesizase pînă atunci. Intră pentru a-i da dispoziții bucătăresei, pentru a-i spune că măcelarul va trebui să livreze mult mai puțină carne, că nu vor mai avea nevoie decît de jumătate din cantitatea obișnuită de pîine, lapte și produse de băcănie. Îi spuse bucătăresei că va fi extrem de ocupată pe perioada absenței domnului Pontellier, și o rugă să ia asupra ei toată grija și responsabilitatea aprovizionării.

În seara aceea Edna cină de una singură. Candelabrul cu cîteva lumînări așezat în mijlocul mesei lumina încăperea numai atît cît era nevoie. Dincolo de cercul de lumină în care se afla Edna, sufrageria mare părea sumbră și misterioasă. Întrecîndu-se pe sine, bucătăreasa îi servi o masă copioasă — pulpă friptă fragedă și aromată. Vinul era gustos, castanele glasate erau întru totul pe gustul ei. Era minunat să poți sta la masă într-un capot comod.

Într-o clipă de sentimentalism se duse cu gîndul la copii și la Léonce și se întrebă ce or fi făcînd. Mîngîie de cîteva ori cățelul și-i vorbi cu glas prietenos despre Etienne și Raoul. Cățelul se arătă nespus de uimit și de bucuros de aceste gesturi prietenești și își dovedi recunoștința printr-o serie de lătrături scurte și repezi și printr-o vioiciune neobișnuită.

După cină Edna intră în bibliotecă și citi din Emerson pînă ce o apucă somnul. Își dădu seama că neglijase complet cititul și își propuse să înceapă din nou o serie de lecturi de împrospătare a cunoștințelor acum cînd timpul îi stătea la dispoziție în întregime și îl putea folosi cum dorea.

Făcu o baie odihnitoare și se duse la culcare. Pe cînd se cuibărea comod sub plapumă simți cum o cuprinde un sentiment de împăcare cum nu mai cunoscuse pînă atunci.

XXV

Cînd ziua era noroasă și întunecată Edna nu se simțea în stare să lucreze. Avea nevoie de soare pentru a-i liniști și imblînzi sentimentele și a le aduce la un nivel stabil. Ajunsese într-o etapă cînd parcă nu-și mai căuta drumul ci lucra, atunci cînd avea dispoziția necesară, cu ușurință și siguranță. Fiind lipsită de orice ambiție și fără să năzuiască spre mari realizări își găsea mulțumire în lucrul în sine.

În zilele ploioase și mohorîte Edna pleca de acasă și căuta compania celor cu care se împrietenise la Grand Isle. Alteori rămînea acasă și se lăsa pradă unei stări care îi devenise deja atît de cunoscută încît îi tulbura liniștea sufletească. Nu o cuprindea disperarea în adevăratul sens al cuvîntului dar avea sentimentul că viața trece pe lîngă ea lăsîndu-și promisiunile deșarte și neîmplinite. Și totuși erau zile cînd își pleca urechea și se lăsa purtată, amăgită de promisiunile noi pe care tinerețea ei le făurea.

Se ducea uneori la curse. Într-o după-amiază strălucitoare Alcée Arobin și doamna Highcamp veniră să o ia cu trăsura lui Arobin. Doamna Highcamp era o femeie trecută de patruzeci de ani, blondă, cu ochi albaștri, înaltă și zveltă, inteligentă și sociabilă, lipsită de afectare, avînd o comportare degajată și o privire pierdută. Avea o fiică ce îi servea drept pretext pentru a cultiva societatea tinerilor de lume. Unul dintre ei era Alcée Arobin. Era o figură bine cunoscută la curse, la operă, la cluburile mondene. Ochii săi purtau un zîmbet permanent care aproape totdeauna reușea să trezească o bună dispoziție asemănătoare în ochii celui ce îl privea sau îi asculta glasul plin de voioșie. Avea un fel de a se purta calm și uneori puțin impertinent. Avea o siluetă zveltă, un chip plăcut pe care nu-l umbreau prea multe gînduri și sentimente ; se îmbrăca în stilul obișnuit al bărbaților moderni.

După ce o întîlnise pe Edna la curse împreună cu tatăl ei îi arătase o admirație nețărmurită. O mai întîlnise și înainte, cu alte ocazii, dar pînă în ziua aceea i se păruse complet inaccesibilă. El o îndemnase pe

doamna Highcamp să treacă pe la Edna și să o invite să meargă cu ei la Jockey Club pentru a participa la marele eveniment al sezonului de curse.

Existau probabil cîțiva bărbați care cunoșteau caii la fel de bine ca Edna dar fără îndoială că nu era nici unul care să îi cunoască mai bine. Se așeză între cei doi însoțitori ca fiind cea mai în măsură să își dea păreri. Făcu haz de pretențiile lui Arobin și o compătimi pe doamna Highcamp pentru lipsa ei de cunoștințe. Caii de curse îi erau prieteni și tovarăși apropiați încă din copilărie. Își aminti atmosfera grajdurilor și a padocului, simțindu-le în nări mirosul specific. Nu-și dădu seama că vorbește întocmai ca tatăl ei în timp ce caii strălucitori pășeau agale în șir prin fața lor. Parie pe o miză foarte mare și norocul o favoriză. Pasiunea jocului îi aprinse obrajii și privirea și îi pătrunse în sînge și în gînd ca o otravă. Cei din jur întorceau capul să o privească și unii chiar trăgeau cu urechea la ce spunea sperînd să prindă o sugestie incertă dar mult dorită. Arobin se molipsi de înflăcărarea Ednei care îl atrăgea ca un magnet. Doamna Highcamp rămase ca de obicei netulburată privind cu aceeași indiferență pe sub sprîncenele arcuite.

Răspunzînd invitației doamnei Highcamp, Edna rămase să cineze la ea. Rămase și Arobin și dădu drumul trăsurii.

Cina se desfășură într-o atmosferă liniștită și monotonă pe care numai Arobin se străduia să o învioreze puțin. Doamna Highcamp își exprimă regretul că fiica sa nu venise la curse și îi dădu de înțeles că pierduse mult preferînd să meargă la „Cercul Dante" în loc să vină cu ei. Fata nu răspunse nimic ci doar mirosi o frunză de mușcată cu o expresie indiferentă dar totodată plină de înțeles. Domnul Highcamp era un om șters, chel, care nu vorbea decît cînd era obligat. Era complet nereceptiv. Doamna Highcamp se dovedi plină de atenție și de afecțiune față de soțul ei. În timpul mesei i se adresă aproape numai lui. După cină se retraseră în bibliotecă și citiră ziarele de seară la lumina lămpii în timp ce tinerii trecură în salonul alăturat să stea de vorbă. Domnișoara Highcamp cîntă la pian cîteva piese

de Grieg. Era clar că înțelesese perfect răceala ce caracteriza muzica compozitorului dar nu și poezia sa. În timp ce o asculta Edna se întreba dacă nu cumva își pierduse complet gustul pentru muzică.

Cînd veni vremea ca Edna să plece domnul Highcamp mormăi o ofertă stîngace de a o însoți, privind în același timp cu o îngrijorare lipsită de tact spre picioarele sale încălțate în papuci. Arobin fu cel care o conduse acasă. Drumul cu mașina era lung și se făcuse deja tîrziu cînd ajunseră în strada Esplanade. Arobin îi ceru permisiunea să intre pentru o clipă să își aprindă țigara — i se terminaseră chibriturile. Își umplu cutia cu chibrituri dar nu își aprinse țigara decît după ce Edna își exprimase dorința de a merge și altă dată cu el la curse.

Edna nu se simțea obosită și nu-i era somn. Îi era foame din nou căci cina oferită de doamna Highcamp — deși de o calitate excelentă — fusese neîndestulătoare. Căută în cămară și scoase o bucată de brînză și niște pesmeți. Deschise o sticlă de bere pe care o găsi în răcitor. Se simțea grozav de agitată și tulburată. Pe cînd zgîndărea tăciunii din cămin fredona o melodie fantastică și mesteca un pesmet.

Ar fi dorit să se întîmple ceva, orice, nici ea nu știa ce. Îi păru rău că nu-i spusese lui Arobin să mai rămînă o jumătate de oră ca să mai stea de vorbă despre curse. Numără banii pe care îi cîștigase. Dar nu mai avea nimic de făcut așa că se duse la culcare. Se răsuci în pat timp de cîteva ceasuri cuprinsă de o agitație continuă.

În mijlocul nopții își aminti că uitase să-i scrie soțului ei obișnuita scrisoare ; se hotărî să o facă a doua zi și să-i povestească cum își petrecuse după-amiaza la Jockey Club. Stătu în pat trează și alcătui în minte o scrisoare ce nu semăna cîtuși de puțin cu cea pe care o scrise a doua zi. Cînd slujnica o trezi de dimineață Edna îl visă pe domnul Highcamp cîntînd la pian la ușa unui magazin cu articole muzicale de pe strada Canal în timp ce soția lui îi spunea lui Alcée Arobin pe cînd se urcau într-o mașină ce avea să-i ducă spre strada Esplanade :

— Ce păcat că un asemenea talent a fost neglijat ! Dar trebuie să plec.

Cîteva zile mai tîrziu, cînd Alcée Arobin trecu să o ia pe Edna cu trăsura, doamna Highcamp nu era cu el. Arobin spuse că vor trece să o ia și pe dînsa. Cum însă doamna respectivă nu fusese înștiințată de intenția lui nu o găsiră acasă. Fiica ei tocmai pleca la ședința unei secții a Societății Folclorice și își exprimă regretul că nu îi poate însoți. Arobin se arătă complet uluit și o întrebă pe Edna dacă nu ar dori să invite pe altcineva.

Dînsa consideră că nu merită să pornească în căutarea nici uneia din cunoștințele aparținînd lumii mondene din care se retrăsese. Se gîndi la Madame Ratignolle dar știa că frumoasa ei prietenă nu pleca de acasă decît pentru a face o plimbare agale în preajma casei, cu soțul ei, după căderea serii. Mademoiselle Reisz ar fi rîs de o asemenea propunere din partea Ednei. Probabil că Madame Lebrun ar fi venit cu plăcere dar dintr-un anumit motiv Edna nu dorea să o invite. Așa încît se duseră singuri — ea și Arobin.

După-amiaza se dovedi a fi deosebit de interesantă. O copleși din nou emoția ca un acces de febră latentă. Începu să vorbească pe un ton familiar și confidențial. Nu era greu să intri în relații amicale cu Arobin. Felul său de a se purta invita parcă la destăinuire. Se străduia să ignore etapa preliminară, aceea a cunoașterii, atunci cînd era vorba de o femeie frumoasă și captivantă.

Rămase să cineze cu Edna. Mai tîrziu se așeză în preajma focului. Își petrecură timpul vorbind și glumind; și înainte de a veni timpul să plece Arobin îi spunea cît de diferită ar fi fost viața lui dacă ar fi cunoscut-o cu cîțiva ani înainte. Cu o sinceritate nedisimulată îi povesti ce copil rău și neascultător fusese și pe neașteptate își ridică mîneca voind să-i arate o cicatrice de la încheietura mîinii, urma unei lovituri de sabie pe care o căpătase într-un duel desfășurat la periferia Parisului cînd avea nouăsprezece ani. Privind atent cicatricea roșie de pe pielea albă a încheieturii, Edna îi atinse mîna. O zvîcnire scurtă și necontrolată a mîinii făcu ca degetele ei să îi cuprindă încheietura ca într-un clește. Arobin simți în palmă unghiile ei ascuțite.

Edna se ridică și se îndreptă în grabă spre cămin.

— Totdeauna mă tulbură și îmi face rău cînd văd o rană sau o cicatrice, spuse ea. Nu trebuia să o privesc.

— Vă rog să mă iertați, îi spuse Arobin apropiindu-se, nu m-am gîndit nici o clipă că ar putea fi un spectacol neplăcut.

Venise foarte aproape de ea iar îndrăzneala din privirea lui alungă tot ceea ce ținea de vechea ei personalitate făcînd-o să dispară pentru a lăsa loc senzualității care acum se deștepta în ființa ei. Expresia oglindită pe chipul ei îl îndemnă pe Arobin să îi ia mîna și să i-o rețină îndelung în timp ce își luă rămas bun de la ea.

— Mai mergeți la curse ? o întrebă.

— Nu, răspunse Edna. M-am săturat de curse. Nu vreau să pierd toți banii pe care i-am cîștigat și trebuie să lucrez cît mai e vremea frumoasă în loc să...

— Să lucrați, desigur. Mi-ați promis că-mi arătați lucrările dumneavoastră. Cînd pot să vin la atelier. Mîine dimineață ?

— Nu.

— Poimîine ?

— Nu, nu.

— Vai, vă rog să nu mă refuzați. Mă pricep destul de bine la treburile astea. V-aș putea ajuta cu un sfat, cu o părere.

— Nu. Noapte bună. De ce nu plecați odată ce mi-ați spus noapte bună ? Nu-mi face plăcere prezența dumneavoastră, continuă ea cu o voce stridentă, încercînd să își retragă mîna. Simți că vorbele ei sînt lipsite de demnitate și de sinceritate și își dădea seama că și el simte acest lucru.

— Îmi pare rău că nu vă sînt pe plac. Îmi pare rău că v-am supărat. Cu ce v-am supărat ? Ce-am făcut ? Nu mă puteți ierta ?

Se aplecă și își apăsă îndelung buzele pe mîna ei într-un sărut ce ar fi vrut parcă să dureze la nesfîrșit.

— Domnule Arobin, rosti Edna rugător, sînt foarte tulburată de emoțiile acestei după-amieze ; nu-mi pot reveni. Probabil că purtarea mea v-a indus în eroare. Aș vrea să plecați, vă rog.

Vorbea cu glas stins și monoton. Arobin își luă pălăria de pe masă și rămase cu ochii pironiți asupra fo-

cului fără să o privească. Timp de cîteva minute păstră o tăcere impresionantă.

— Nu v-am înțeles greșit, doamnă Pontellier, rosti în cele din urmă. Propriile mele emoții m-au indus în eroare. Nu m-am putut stăpîni. Cum aș putea face altfel cînd sînt lîngă dumneavoastră? Vă rog să nu vă mai gîndiți la asta, să nu vă frămîntați. Vedeți, plec în clipa în care îmi porunciți. Dacă vreți să nu mă mai vedeți, am să rămîn departe. Dacă îmi permiteți să mă întorc, mă voi... ah, îmi dați voie să mă întorc?

Îi adresă o privire rugătoare la care ea nu răspunse. Comportarea lui Alcée Arobin era atît de convingătoare încît uneori îl înșela chiar și pe el însuși.

Edna nu-și bătea capul să afle dacă era sincer sau nu. Cînd rămase singură își privi automat mîna pe care el i-o sărutase cu atîta înfocare. Apoi își sprijini capul de polița căminului. Se simțea ca o femeie care, furată de o clipă de pasiune, se lasă pradă unui gest de infidelitate și își dă seama de însemnătatea lui fără a scăpa întru totul de sub vraja strălucirii lui. Gîndul care îi trecea nelămurit prin minte era: „Ce-ar spune el?"

Nu se gîndea la soțul ei; se gîndea la Robert Lebrun. Acum soțul ei îi apărea ca un bărbat cu care se măritase fără a avea nici măcar scuza iubirii.

Aprinse o lumînare și urcă în dormitor. Alcée Arobin nu însemna absolut nimic pentru ea. Și totuși prezența lui, comportarea lui, căldura privirii lui și mai cu seamă sărutul lui pe care îl simțea încă pe mînă o amețiseră ca un narcotic.

Se cufundă într-un somn greu, presărat de visuri nelămurite.

XXVI

Alcée Arobin îi trimise Ednei o scrisoare de scuze bine ticluită pe un ton de o sinceritate emoționantă. Scrisoarea o făcu să se simtă jenată căci, privind lucrurile cu mai mult calm și mai multă detașare, își dădu seama că se purtase absurd dînd gestului său o semnificație atît de adîncă și de dramatică. Era convinsă că amploa-

rea întregii întîmplări izvora doar din importanța pe care i-o dăduse ea însăși. Dacă nu răspundea scrisorii însemna că acordă prea multă atenție unui fapt mărunt. Dacă îi răspundea pe un ton serios Arobin ar putea rămîne cu impresia că totuși, într-o clipă de slăbiciune, cedase influenței lui. La urma urmei nu era mare lucru să îți sărute mîna un bărbat. Faptul că îi trimisese scrisoarea de scuze o întărîta. Răspunse pe tonul ușuratic și ironic pe care considera că îl merită, spunîndu-i că îl va primi cu plăcere să o privească la lucru cînd va dori și cînd îi vor permite treburile.

Arobin replică prompt prezentîndu-se la ea acasă cu aerul său de o naivitate dezarmantă. După aceea aproape că nu trecea zi în care să nu-l vadă sau să nu-și amintească de el. Era neîntrecut în a inventa pretexte. Adoptă o atitudine de supunere voioasă și de adorare tacită. Era gata oricînd să se supună toanelor ei, care erau în egală măsură cînd binevoitoare cînd distante. Edna se obișnui cu el. Ajunseră în relații de prietenie și intimitate trecînd dintr-o etapă în alta mai întîi cu pași mici, apoi din ce în ce mai rapid. Arobin îi vorbea uneori într-un fel care la început o uimea și o făcea să roșească ; mai tîrziu într-un fel care îi făcea plăcere adresîndu-se instinctelor ce se deșteptau în chip năvalnic în ființa ei.

Nimic nu reușea să liniștească tulburarea ce cuprindea simțurile Ednei ca o vizită la Mademoiselle Reisz. În clipele acelea, prin personalitatea sa uimitoare, femeia aceea reușea datorită artei ei desăvîrșite să pătrundă în sufletul Ednei și să îl elibereze.

Într-o după-amiază cețoasă, cu o atmosferă grea și apăsătoare, Edna urcă treptele ce duceau spre apartamentul de la mansardă al pianistei. Hainele îi erau îmbibate de umezeală. Era înfrigurată și trasă la față cînd intră în cameră. Mademoiselle Reisz zgîndărea focul în soba ruginită care afuma și încălzea încăperea în egală măsură. Încerca să încălzească pe sobă un ibric cu ciocolată. Locuința îi păru Ednei tristă și mizeră în clipa cînd intră. Bustul prăfuit al lui Beethoven se încruntă la ea de pe poliță.

— Ah ! Iată că răsare soarele ! exclamă Mademoiselle Reisz ridicîndu-se de lîngă sobă unde stătuse în ge-

nunchi. Acum vom avea destulă lumină și căldură. Pot să las focul în pace.

Închise ușa sobei cu zgomot și veni să o ajute pe Edna să-și scoată pelerina udă.

— Ți-e frig, ești tristă. În curînd ciocolata o să fie caldă. Dar mai bine ți-ar prinde o gură de coniac. Aproape că nici nu m-am atins de sticla pe care mi-ai adus-o cînd eram bolnavă.

Mademoiselle Reisz avea un fular roșu înfășurat în jurul gîtului ; își ținea capul aplecat într-o parte din cauză că avea gîtul înțepenit.

— Am să beau puțin coniac, spuse Edna scoțîndu-și mănușile și galoșii. Sorbi băutura din sticlă ca un bărbat. Apoi, lăsîndu-se pe canapeaua incomodă rosti : Mademoiselle, am de gînd să mă mut din casa de pe strada Esplanade.

— Ah ! exclamă pianista fără a se arăta nici foarte surprinsă, nici deosebit de curioasă. Parcă nimic nu o mai uimea cu adevărat. Încercă să își aranjeze buchetul de violete care i se desprinsese din păr. Edna o trase lîngă ea pe canapea și, scoțînd o agrafă de-a ei, prinse florile artificiale ponosite în locul obișnuit.

— Nu vă mirați ?

— Nu prea tare. Unde pleci ? La New York ? La Iberville ? În Mississippi la tatăl dumitale ?

— La cîțiva pași mai încolo, răspunse Edna rîzînd, într-o căsuță cu patru camere aflată după colț. De cîte ori trec pe lîngă ea îmi pare așa de plăcută, de primitoare și de odihnitoare ! E de închiriat ! Am obosit ocupîndu-mă de casa aia mare. Oricum, niciodată n-am simțit că e casa mea, n-am simțit că e căminul meu. Prea multă bătaie de cap. Trebuie să țin prea mulți servitori. Am obosit ocupîndu-mă de ei.

— Asta nu e motivul dumitale adevărat, *ma belle*. N-are rost să mă minți. Nu-ți cunosc motivul, dar nu mi-ai spus adevărul.

Edna nu negă și nu încercă să se justifice.

— Nici casa, nici banii necesari pentru întreținerea ei nu sînt ai mei. Nu e un motiv suficient ?

— Sînt ai soțului dumitale, replică Mademoiselle Reisz ridicînd din umeri și înălțîndu-și sprîncenele cu un aer răutăcios.

— Ah! Văd că nu reușesc să vă păcălesc. Atunci am să vă spun: e un capriciu. Am niște bani ai mei, din moștenirea rămasă de la mama, din care tata îmi trimite uneori cîte ceva. În iarna asta am cîștigat o mulțime de bani la curse și am început să-mi vînd lucrările. Laidpore e din ce în ce mai mulțumit de ceea ce fac, spune că lucrările mele au cîștigat în forță și originalitate. Nu-mi pot da seama de asta dar simt că lucrez cu mai multă încredere și ușurință. Totuși, așa cum vă spuneam, am vîndut o mare parte din ele prin intermediul lui Laidpore. Pot să trăiesc în căsuța aceea cheltuind foarte puțin sau deloc și avînd o singură slujnică. Bătrîna Celestine care lucrează la mine uneori e de acord să stea cu mine și să mă ajute la treburi. Sînt sigură că o să mă simt bine și o să mă bucur din plin de sentimentul de libertate și independență.

— Ce spune soțul dumitale?

— Nu i-am spus încă. De-abia azi dimineață m-am gîndit la asta. Fără îndoială va crede că mi-am pierdut mințile. Poate și dumneavoastră gîndiți la fel.

Mademoiselle Reisz clătină încet din cap.

— Nu-ți înțeleg clar motivul.

Nici Edna nu îl înțelegea prea bine; dar i se revelă în cele cîteva momente de tăcere ce urmară. Se simțise îndemnată instinctiv să renunțe la generozitatea soțului ei în clipa în care se elibera de supunerea ce-i datora. Nu știa ce se va întîmpla cînd se va întoarce el. Va trebui să-i dea o explicație, o lămurire. Își spunea că lucrurile se vor aranja de la sine într-un fel sau altul dar, indiferent ce avea să fie, era hotărîtă să nu mai aparțină nimănui în afară de sine însăși.

— Am să dau o petrecere mare înainte de a pleca din casa veche. Va trebui să veniți și dumneavoastră. Am să vă ofer tot ce vă place mai mult. O să cîntăm, o să dansăm și o să ne veselim, și Edna scoase un oftat ce venea din adîncul ființei sale.

Dacă se întîmpla ca Mademoiselle Reisz să primească vreo scrisoare de la Robert în intervalul dintre vizitele

Ednei, i-o arăta fără ca aceasta să i-o mai ceară. Apoi se aşeza la pian şi cînta ce-i trecea prin minte, în timp ce tînăra citea scrisoarea.

Sobiţa duduia, devenise incandescentă iar ciocolata din ibric sfîrîia şi pocnea. Edna se duse şi deschise uşa sobei iar Mademoiselle Reisz se ridică, luă o scrisoare de sub bustul lui Beethoven şi i-o dădu.

— Alta ! Aşa de repede ! strigă ea şi ochii îi străluceau de fericire. Spuneţi-mi, Mademoiselle, ştie că îi citesc scrisorile ?

— Pentru nimic în lume ! S-ar supăra şi nu mi-ar mai scrie niciodată dacă ar bănui. Dumitale îţi scrie ? Nici măcar un rînd ! Îţi transmite vreun mesaj ? Nici măcar un cuvînt. Şi toate acestea pentru că te iubeşte, bietul de el şi încearcă să te uite, căci nu eşti liberă să îl asculţi sau să fii a lui.

— Atunci de ce îmi arătaţi scrisorile lui ?

— Nu m-ai rugat ? Pot oare să-ţi refuz ceva ? Ah, nu reuşeşti să mă înşeli, şi Mademoiselle Reisz se apropie de instrumentul atît de îndrăgit şi începu să cînte. Edna nu se apucă să citească scrisoarea imediat. Rămase cu ea în mînă în timp ce muzica îi pătrundea în suflet ca o văpaie luminînd şi încălzind colţurile întunecate ale sufletului său, pregătind-o astfel pentru bucurie şi înălţare.

— Ah ! strigă ea lăsînd să-i cadă scrisoarea din mînă. De ce nu mi-aţi spus ? Se apropie şi prinse mîinile pianistei ridicîndu-le de pe clape. Vai, cîtă răutate ! Cîtă indiferenţă ! De ce nu mi-aţi spus ?

— Că se întoarce ? Nu e cine ştie ce noutate, *ma foi*. Mă mir că n-a venit mai de mult.

— Dar cînd ? Cînd ? întrebă Edna cu nerăbdare. Nu spune cînd.

— Spune „foarte curînd". Ştii şi dumneata exact atît cît ştiu şi eu. Găseşti în scrisoare totul !

— Dar de ce ? De ce vine ? Ah, dacă aş şti... şi ridicînd în grabă scrisoarea de pe covor întoarse paginile cînd pe o parte cînd pe alta căutînd să afle motivul nemărturisit.

— Dacă aş fi tînără şi aş fi îndrăgostită, spuse Mademoiselle Reisz întorcîndu-se cu taburetul, prinzîndu-şi

miinile osoase între genunchi și privind în jos spre Edna care ședea pe covor cu scrisoarea în mînă, cred că bărbatul acela ar trebui să fie cu adevărat un *grand esprit*, un om cu năzuințe înalte și înzestrat cu puterea de a le realiza ; un bărbat care să fie cu mult deasupra semenilor săi și să se remarce printre ei. Cred că dacă aș fi tînără și aș fi îndrăgostită nu aș considera că un om obișnuit merită devotamentul meu.

— Acum dumneavoastră sînteți cea care spune minciuni, Mademoiselle, și care încearcă să înșele. Sau poate n-ați fost niciodată îndrăgostită și nu știți ce înseamnă asta. Cum, chiar credeți că o femeie știe de ce iubește ? întrebă Edna cuprinzîndu-și genunchii cu brațele și privind chipul contorsionat al pianistei. Credeți că stă să aleagă ? Credeți că își spune : „Iată un distins demnitar care poate ajunge președinte“ sau „Am să-mi dăruiesc inima acestui muzician al cărui nume celebru este pe buzele tuturor“ sau „Acestui bancher care stăpînește piața monetară a lumii“ ?

— Mă interpretezi greșit în mod intenționat, *ma reine*. Ești îndrăgostită de Robert ?

— Da, răspunse Edna.

Era pentru prima oară cînd recunoștea acest lucru, iar chipul ei, presărat ici și colo de pete roșii, devenise strălucitor.

— De ce îl iubești, întrebă Mademoiselle Reisz, cînd n-ar trebui să-l iubești ?

Din cîteva mișcări Edna se tîrî pînă aproape de Mademoiselle Reisz care îi cuprinse în palme chipul radios.

— De ce ? Pentru că are un păr castaniu care i se ondulează spre spate în jurul tîmplelor ; pentru că închide și deschide ochii, pentru că are două buze și o bărbie colțuroasă, pentru că nu-și poate îndrepta unul din degetele mici din cauză că a jucat baschet cu prea multă pasiune în tinerețe. Pentru că...

— Pe scurt, pentru că îl iubești, rîse Mademoiselle Reisz. Ce-ai să faci cînd o să se întoarcă ? întrebă dînsa.

— Ce-am să fac ? Absolut nimic, am să fiu veselă și fericită că trăiesc.

Era deja veselă și fericită numai la gîndul întoarcerii lui. Cerul mohorît și apăsător care o întristase cu cîteva

ceasuri mai devreme îi dădea acum putere și bună dispoziție în timp ce călca prin bălțile străzilor în drum spre casă.

Se opri la o cofetărie și comandă o uriașă cutie cu bomboane pentru copiii aflați la Iberville. Puse în cutie un bilețel pe care mîzgăli cîteva cuvinte drăgăstoase și le trimise o ploaie de sărutări.

Seara, înainte de masă, Edna îi trimise soțului ei o scrisoare fermecătoare comunicîndu-i intenția ei de a se muta temporar în căsuța de după colț și a da o masă de adio înaintea plecării precum și regretul că nu avea să participe și el, că nu era cu ea să-i dea o mînă de ajutor la alcătuirea meniului și la primirea oaspeților. Scrisoarea era sclipitoare, de o veselie debordantă.

XXVII

— Ce-i cu tine? întrebă Arobin în seara aceea. Nu te-am văzut niciodată atît de fericită.

Edna era deja obosită și se odihnea pe un fotoliu lîngă foc.

— Nu știi că profetul timpului ne-a anunțat că foarte curînd vom vedea soarele.

— Da, cred că asta ar putea fi un motiv destul de serios, recunoscu el și cred că nu ai găsi altul nici dacă aș sta aici cu tine toată noaptea și te-aș implora.

Ședea foarte aproape de ea pe un taburet mic și în timp ce vorbea îi atingea ușor șuvițele de păr ce îi cădeau pe frunte. Ednei îi făcea plăcere mîngîierea lui și închise ochii cu voluptate.

— Zilele astea, continuă ea, am de gînd să mă adun și să încerc să mă gîndesc, să mă lămuresc ce fel de femeie sînt căci, sincer vorbind, nu prea știu. Judecînd după toate normele cunoscute sînt un exemplar diabolic, plin de răutate, al sexului femeiesc. Numai că nu prea reușesc să mă conving că sînt așa. Trebuie să mă mai gîndesc la asta.

— Nu te mai osteni! De ce-ai face-o? De ce să-ți bați capul cu asta cînd pot să-ți spun eu ce fel de femeie ești.

Degetele lui alunecară pe obrajii calzi și delicați, spre bărbia ei hotărîtă și plină, marcată de tendințe de îngrășare.

— Desigur, ai să-mi spui că sînt adorabilă și tot felul de lucruri amețitoare. Nu te mai osteni.

— Nu. N-am să-ți spun nimic din toate astea deși, chiar dacă aș face-o, n-aș spune minciuni.

— O cunoști pe Mademoiselle Reisz ? întrebă Edna fără nici o legătură.

— Pianista ? O știu din vedere. Am auzit-o cîntînd.

— Uneori spune în glumă niște lucruri foarte ciudate cărora nu le dai nici o atenție pe moment și la care ajungi să te gîndești mult mai tîrziu.

— De pildă ?

— Cum ar fi acesta : astăzi cînd am plecat de la ea m-a cuprins în brațe și mi-a pipăit omoplații ca să vadă, după spusele ei, dacă am aripi puternice. „Pasărea care vrea să se înalțe în zbor deasupra cîmpiei netede a tradiției și prejudecăților trebuie să aibă aripi puternice. E un spectacol dureros să le vezi pe cele neputincioase zdrobite, istovite, zbătîndu-se să ajungă înapoi pe pămînt."

— Încotro ai vrea să zbori ?

— N-am de gînd să mă avînt într-un zbor extraordinar. Nu înțeleg prea bine ce voia să spună.

— Am auzit că e cam nebună, spuse Arobin.

— Mie mi se pare încîntător de sănătoasă, replică Edna.

— Am auzit că e grozav de antipatică și de nesuferită. De ce ai început să-mi vorbești despre ea cînd eu vroiam să vorbesc despre tine ?

— Of, vorbește despre mine, dacă vrei ! exclamă Edna împreunîndu-și mîinile sub cap. Dar lasă-mă să mă gîndesc la altceva în timp ce vorbești.

— Gîndurile tale mă fac gelos astă seară. Te fac ceva mai blîndă ca de obicei dar îmi dau seama că hoinăresc departe, ca și cum n-ar fi aici, lîngă mine.

Edna îl privi și zîmbi. Ochii lor se aflau foarte aproape. Arobin se aplecă peste fotoliu, întinse brațul peste trupul ei în timp ce cu cealaltă mînă încă îi mîngîia părul. Continuau să se privească în tăcere. Cînd Aro-

bin se aplecă și o sărută, Edna îi prinse capul în palme și-i apăsă buzele pe ale ei.

Era primul sărut din viața ei la care ființa sa răspundea cu adevărat. Era flacăra care aprindea în ea dorința.

XXVIII

În noaptea aceea, după ce Arobin plecă, Edna plînse puțin. Acesta era doar un moment din șirul nesfîrșit de emoții ce o asaltară. Trăia sentimentul copleșitor al iresponsabilității. Trăia surpriza noului și neobișnuitului. Simțea mustrarea soțului ei venind dinspre toate obiectele ce o înconjurau, obiecte pe care el le agonisise pentru existența ei materială. Simțea mustrarea lui Robert care era prezentă prin acea dragoste mai iute, mai aprigă și mai puternică ce se deșteptase în sufletul ei. Mai presus de orice, trăia sentimentul iluminării. I se părea că i se ridicase un văl de pe ochi, ajutînd-o astfel să vadă și să înțeleagă sensul vieții — acest monstru alcătuit din frumusețe și brutalitate. Dar printre sentimentele contradictorii ce o asaltaseră nu se afla nici rușinea nici remușcarea. Simțea doar o durere surdă, născută din regretul că sărutul care o înfiorase nu fusese dăruit din dragoste, că nu iubirea fusese cea care îi oferise această cupă a vieții.

XXIX

Fără ca măcar să aștepte răspunsul soțului ei cuprinzînd părerile și dorințele sale în acest sens, Edna grăbi pregătirile în vederea mutării din casa de pe strada Esplanade în căsuța de după colț. O neliniște febrilă îi însoțea fiecare acțiune legată de acest scop. Nu trecea nici o clipă de ezitare, nici o clipă de odihnă între gînd și împlinire. În dimineața următoare ceasurilor petrecute cu Arobin, Edna se apucă foarte devreme să își aranjeze noua locuință și să grăbească pregătirile pentru a se instala în ea. Între zidurile casei sale se simțea ca o ființă ce a pătruns și a întîrziat prea mult sub bolțile unui tem-

plu interzis pe care mii de voci înăbușite o îndeamnă să îl părăsească.

Tot ceea ce îi aparținea din casă, tot ceea ce nu dobîndise prin dărnicia soțului ei ceru să fie transportat la locuința cealaltă, acoperind lipsurile simple și mărunte din propriile sale resurse.

Cînd trecu pe la ea în cursul după-amiezei Arobin o găsi cu mînecile suflecate, trebăluind împreună cu slujnica. Părea plină de forță, arăta minunat, nu fusese niciodată mai frumoasă decît acum, îmbrăcată în rochia albastră veche, legată la cap cu o eșarfă roșie de mătase ca să-i ferească părul de praf. Era cățărată pe o scară înaltă și desprindea un tablou de pe perete cînd Arobin intră. Întrucît găsise ușa descuiată intrase fără nici un fel de protocol imediat după ce sunase.

— Coboară ! spuse el. Vrei să-ți frîngi gîtul ?

Edna îl salută cu o indiferență prefăcută și se arătă foarte preocupată de îndeletnicirea ei.

Dacă Arobin se așteptase să o găsească lenevind sau dispusă să-i facă reproșuri, sau pradă unei stări de spirit sentimentale sau lacrimogene cu siguranță că rămase surprins.

Era desigur pregătit pentru orice împrejurare, pentru oricare din aceste atitudini așa încît se adaptă ușor și firesc situației în care se găsi pus.

— Te rog, coboară, insistă el ținînd scara și privind în sus către ea.

— Nu, răspunse Edna, Ellen se teme să se urce pe scară, Joe are treabă la „hulubărie“ — așa îi spune Ellen pentru că e mică și arată ca o hulubărie — iar cineva trebuie s-o facă și pe asta.

Arobin își scoase haina și se arătă dispus să înfrunte soarta în locul ei. Ellen îi aduse un halat de-al ei și, văzînd cum și-l potrivește în fața oglinzii cît mai caraghios cu putință, izbucni într-un rîs convulsiv, imposibil de stăpînit. Nici Edna nu reuși să își stăpînească un zîmbet cînd, la rugămintea lui, îl încheie la halat. Așa încît acum fu rîndul lui să se urce pe scară, să dea jos tablourile, perdelele, să desprindă diversele piese decorative urmînd îndrumările Ednei. Cînd termină își scoase halatul și se duse să se spele pe mîini.

Cînd se întoarse o găsi pe Edna așezată pe un taburet, măturînd alene covorul cu vîrful unui pămătuf de șters praful.

— Mă lași să mai fac și altceva? întrebă el.

— Asta-i tot, răspunse Edna. Restul îl poate face Ellen.

Îi dădu ceva de făcut slujnicei în sufragerie întrucît nu dorea să rămînă singură cu Arobin.

— Și cum rămîne cu petrecerea? întrebă el. Marele eveniment. *Le coup d'état!*

— Va fi poimîine. De ce o numești *coup d'état?* Ah, o să fie minunat! Am să pun tot ce am mai bun — cristal, argint și aur, Sèvres, flori, muzică și șampanie să te scalzi în ea. Am să-i îngădui lui Léonce să achite notele de plată. Mă întreb ce-o să zică cînd le-o vedea.

— Și mă mai întrebi de ce îi spun *coup d'état.*

Arobin își pusese haina și se oprise în fața ei întrebînd-o dacă cravata îi sta cum trebuie. Edna îi răspunse că da fără a-și ridica privirea mai sus de marginea gulerului lui.

— Cînd te muți la „hulubărie"... ca să adoptăm termenul formulat de Ellen.

— Poimîine după cină. Am de gînd să dorm acolo.

— Ellen, fii bună și adu-mi un pahar cu apă, o rugă Arobin. Praful din perdele, dacă nu te superi că vorbesc de asta, mi-a uscat gîtul ca iasca.

— Cît Ellen e plecată după apă, spuse Edna, ridicîndu-se, am să-mi iau rămas bun de la tine și am să-ți îngădui să te retragi. Trebuie să fac ordine în mizeria asta și mai am o mulțime de lucruri de pus la cale.

— Cînd te văd? întrebă Arobin încercînd să o mai rețină, căci slujnica plecase din cameră.

— La cină, bine-nțeles. Ești invitat.

— Nu mai înainte? Nu în seara asta, sau mîine dimineață? Nici mîine la prînz, nici mîine seară? Nu-ți dai seama și singură, fără să-ți mai spun, eu, că e o veșnicie pînă atunci?

Venise după ea pe coridor, însoțind-o pînă la scară, și rămase privind în urma ei pe cînd urca treptele cu capul pe jumătate întors spre el.

— Nici o clipă mai devreme, răspunse ea.

Dar îi răspunse rîzînd și privindu-l cu ochii care îi dădeau tăria să aștepte și îi făceau așteptarea un adevărat chin.

XXX

Deși Edna vorbise ca despre o petrecere în stil mare cina fu de fapt de proporții foarte reduse și deosebit de rafinată, în sensul că nu invită decît foarte puțini oaspeți alegîndu-i cu mult discernămînt. Socotise că va avea doisprezece oaspeți în jurul mesei sale de mahon, uitînd pentru moment că Madame Ratignolle era *soufrante* și nu ieșea în lume și neputînd anticipa ca Madame Lebrun se va scuza în ultima clipă. Așa încît în cele din urmă nu au fost decît zece invitați, o societate intimă și plăcută.

Veniseră domnul și doamna Merriman — o femeie mărunțică, drăguță și vioaie trecută de treizeci de ani ; soțul ei, un bărbat jovial, un fel de pierde-vară, care se amuza copios de glumele celorlalți, făcîndu-se astfel deosebit de plăcut tuturor. Doamna Highcamp venise împreună cu ei. Era de față, bine-nțeles, Alcée Arobin, iar Mademoiselle Reisz acceptase invitația. Edna îi trimisese un nou buchețel de violete împodobit cu dantelă neagră pentru a și-l prinde în păr. Monsieur Ratignolle veni singur și prezentă scuze în numele soției sale. Victor Lebrun, care se afla întîmplător în oraș pentru a se recrea primi invitația din toată inima. Mai era și o domnișoară Mayblunt, trecută de douăzeci de ani, care privea lumea prin lornion cu cel mai viu interes. Se spunea și se considera că este o intelectuală ; se bănuia că scrie și publică sub un *nom de guerre*. Venise împreună cu un anume domn Gouvernail, care colabora la unul din ziarele cotidiene, o persoană despre care nu se putea spune nimic deosebit în afară de faptul că era foarte atent și că părea un om liniștit și inofensiv. Edna însăși era cea de a zecea iar la ora opt și jumătate se așezară la masă, gazda fiind încadrată de Arobin și de Monsieur Ratignolle.

Doamna Highcamp stătea între Arobin și Victor Lebrun. Apoi venea doamna Merriman, domnul Gouvernail, domnișoara Mayblunt, domnul Merriman și Mademoiselle Reisz alături de Monsieur Ratignolle.

Aspectul mesei era de-a dreptul magnific, efectul datorîndu-se feței de masă de satin de un galben pal ce se zărea de sub fișiile de dantelă. În sfeșnice masive de alamă se aflau lumînări ce ardeau molcom sub abajururi de mătase galbenă ; trandafiri roșii și galbeni, mari și parfumați umpleau încăperea. După cum spusese, Edna pusese pe masă piese de aur, argint și cristal care scînteiau întocmai ca bijuteriile doamnelor.

Pentru această împrejurare fuseseră înlăturate scaunele obișnuite, rigide din sufragerie și fuseseră adunate din toată casa scaunele cele mai comode și mai îmbietoare. Întrucît era foarte scundă, domnișoarei Reisz i se puseseră pe scaun niște perne să o înalțe, cum sînt uneori așezați copiii mici pe cărți groase.

— E ceva nou, Edna ? întrebă domnișoara Mayblunt privind prin lornion spre un minunat buchet de diamante ce sclipea, mai bine zis scînteia, în părul Ednei, chiar deasupra frunții.

— Nou-nouț, scos din cutie, este de fapt un cadou de la soțul meu. L-am primit azi dimineață de la New York. Acum aș putea să vă mărturisesc că astăzi este ziua mea, împlinesc douăzeci și nouă de ani. Mi-ar face plăcere ca, la momentul potrivit, să închinați un pahar în sănătatea mea. Pînă atunci vă invit să gustați din acest cocteil combinat... se spune „combinat“ ? întrebă ea adresîndu-se domnișoarei Mayblunt,... combinat de tata în cinstea cununiei surorii mele Janet.

În fața fiecărui oaspete se afla un păhărel avînd înfățișarea și strălucirea unei pietre de granat.

— Așadar, ținînd seama de toate astea, rosti Arobin poate că n-ar fi rău să începem închinînd în sănătatea colonelului un pahar de cocteil combinat de dînsul, cu ocazia zilei de naștere a celei mai fermecătoare femei, a fiicei pe care tot domnia sa a creat-o.

Această glumă fu urmată de un hohot de rîs atît de autentic și de contagios din partea domnului Merriman

încît cina începu într-o atmosferă voioasă care nu se întunecă nici o clipă.

Domnișoara Mayblunt ceru permisiunea de a-și păstra băutura neatinsă în pahar doar pentru a o admira. Avea o culoare superbă ! Nu mai văzuse niciodată ceva atît de minunat iar sclipirile ca de granat ce le arunca erau o adevărată raritate. Declară și rămase neclintită în convingerea că bătrînul colonel era un adevărat artist.

Monsieur Ratignolle era hotărît să ia totul foarte în serios : aperitivele, mîncarea, vesela, decorația casei, chiar și pe cei prezenți. Privind pe deasupra papionului îl întrebă pe Arobin dacă era rudă cu unul din cei doi avocați ce alcătuiau firma Laitner și Arobin. Tînărul îi răspunse că Laitner îi era prieten apropiat și că îi îngăduise să împodobească cu numele său denumirea firmei și astfel să apară înscris pe o tăbliță ce onora strada Perdido.

— În ziua de astăzi sînt atîția oameni curioși, atîtea instituții iscoditoare, spuse Arobin, încît ești nevoit — pentru a salva aparențele — să creezi impresia unei ocupații chiar dacă nu o ai.

Monsieur Ratignolle îl privi cam lung, după care se întoarse și o întrebă pe Mademoiselle Reisz dacă găsea concertele simfonice la înălțimea celor din iarna trecută. Mademoiselle Reisz îi răspunse în franțuzește, ceea ce era oarecum nepoliticos în împrejurările de față, dar Ednei i se păru o comportare caracteristică pianistei. Mademoiselle Reisz nu avea de spus decît lucruri neplăcute despre stagiunea de concerte simfonice, nu avea de făcut decît considerații jignitoare la adresa tuturor muzicienilor din New Orleans, luîndu-i pe fiecare în parte și pe toți laolaltă. Era clar că era preocupată doar de delicatesele ce îi stăteau în față.

Domnul Merriman spuse că remarca domnului Arobin privitoare la persoanele iscoditoare îi amintise de un om sosit din Waco la hotelul „St. Charles" cu cîteva zile în urmă... dar cum întîmplările povestite de domnul Merriman erau totdeauna cam anoste și lipsite de haz, soția sa rareori îi îngăduia să le ducă pînă la capăt. Îl întrerupse întrebîndu-l dacă își amintește numele autorului cărții pe care o cumpărase săptămîna trecută pen-

tru a o trimite unei prietene din Geneva. Vorbea despre cărţi cu domnul Gouvernail încercînd să-i afle părerile despre problemele actuale ale literaturii. Soţul său îi relată întîmplarea cu omul din Waco numai domnişoarei Mayblunt care pretinse că găseşte povestirea grozav de nostimă şi de amuzantă.

Doamna Highcamp urmărea cu un interes apatic dar sincer volubilitatea caldă şi impetuoasă a vecinului ei din stînga, Victor Lebrun. Interesul său faţă de el nu slăbise nici măcar pentru o clipă din momentul cînd se aşezaseră la masă iar cînd Victor se întorcea spre doamna Merriman, care era mai drăguţă şi mai volubilă, doamna Highcamp aştepta cu o uşoară indiferenţă să prindă momentul prielnic pentru a-i recîştiga atenţia. Din cînd în cînd se auzea muzică — acorduri de mandolină — destul de îndepărtată pentru a însoţi în chip plăcut conversaţia fără a o stînjeni.

Se mai auzea de afară clipocitul molcom şi monoton al unei fîntîni ; sunetele acestea pătrundeau în încăpere prin ferestrele deschise odată cu parfumul greu al florilor de iasomie.

Rochia de satin a Ednei de un galben auriu se revărsa în falduri bogate ce o încadrau de o parte şi de cealaltă. Pe umeri purta un voal uşor dantelat. Era de culoarea pielii, lipsindu-i doar căldura dar avînd toată bogăţia de nuanţe reflectată de carnaţia ei tînără. Întreaga sa atitudine, înfăţişarea ei în clipa cînd îşi sprijinea capul de spătarul înalt al scaunului şi îşi deschidea braţele avea ceva din aerul unei regine, al femeii făcute să conducă, să contemple, să fie singură.

Dar pe cînd şedea împreună cu oaspeţii simţi cum o cuprinde din nou plictiseala de altă dată, deznădejdea care o copleşea atît de des, care o învăluia ca o obsesie, ca o stare venind din afară, independentă de voinţa ei. Era un sentiment care se anunţa ; o pală de vînt rece care parcă izvora dintr-o peşteră uriaşă unde se auzeau vaiete discordante. O cuprinse dorul sfîşietor care îi aducea totdeauna în minte chipul celui drag şi îi dădea totodată sentimentul apăsător al irealizabilului.

Clipele treceau, printre oaspeţi se înfiripase o atmosferă de camaraderie ce îi lega ca un fir magic, apropi-

indu-i și legîndu-i prin glume și voie-bună. Monsieur Ratignolle fu primul care rupse plăcuta vrajă. La ora zece ceru permisiunea să se retragă. Madame Ratignolle îl aștepta acasă. Era *bien souffrante* și era stăpînită de o teamă nelămurită pe care numai prezența soțului ei o putea liniști.

Mademoiselle Reisz se ridică odată cu Monsieur Ratignolle care se oferi să o conducă pînă la mașină. Pianista mîncase bine, gustase din vinurile minunate, aromate și probabil că se cam amețise căci se înclină cu bună-voință în fața tuturor cînd se retrase de la masă. O sărută pe Edna pe umăr și îi șopti :

— *Bonne nuit, ma reigne, soyez sage !*

Fusese puțin uimită în clipa în care se ridicase, sau mai exact coborîse de pe perne, iar Monsieur Ratignolle o luă de braț curtenitor și se îndepărtă împreună cu ea.

Doamna Highcamp împletea o cunună de trandafiri galbeni și roșii. Cînd o termină o așeză ușor pe părul negru buclat al lui Victor. Acesta se lăsase mult pe spate, sprijinindu-se de spătarul scaunului confortabil și ținea un pahar cu șampanie în dreptul luminii.

Împodobit cu cununa de trandafiri, atins parcă de bagheta unui vrăjitor, Victor se transformă într-o imagine a frumuseții orientale. Obrajii lui aveau culoarea strugurilor striviți iar în ochii întunecați îi licărea un foc stins.

— *Sapristi !* exclamă Arobin.

Dar doamna Highcamp mai avea ceva de adăugat tabloului. Luă de pe spătarul scaunului o eșarfă albă de mătase pe care o purtase mai devreme. O aranjă în falduri elegante pe pieptul tînărului încercînd oarecum să ascundă costumul de seară negru și convențional. Victor nu prea se sinchisea de ce-i făcea, zîmbea doar arătîndu-și puțin dinții albi și strălucitori și continua să privească printre gene lumina filtrată prin paharul de șampanie.

— Ah, ce minunat să poți picta în culori mai bine decît în cuvinte ! exclamă domnișoara Mayblunt care, privindu-l, se lăsă furată de un vis poetic.

„Era imaginea negustată a plăcerii
Pe galben-auriu pictată-n sînge roșu“
murmură Gouvernail ca pentru sine.

Efectul băuturii asupra lui Victor era acela că obișnuita sa volubilitate se transforma în tăcere. Părea că se lăsase pradă unui vis, că descoperise plăsmuiri încîntătoare în licoarea aurie.

— Cîntă, îl rugă doamna Highcamp. N-ai vrea să ne cînți ?

— Lăsați-l în pace, spuse Arobin.

— Joacă teatru, sugeră doamna Merriman, lăsați-l să-și facă gustul !

— Cred că a paralizat, spuse rîzînd doamna Merriman. Și aplecîndu-se spre scaunul lui Victor îi luă paharul din mînă și i-l duse la gură. Acesta sorbi vinul încet și cînd paharul fu gol doamna Merriman îl puse pe masă și șterse buzele tînărului cu batista ei mică și subțire.

— Da, am să cînt pentru dumneavoastră, spuse el întorcîndu-se cu fața spre doamna Highcamp. Își împreună mîinile sub cap și privind în tavan începu să fredoneze încet, încercîndu-și glasul ca un interpret care își acordează instrumentul. Apoi, privind spre Edna, începu să cînte :

„Ah ! Si tu savais !“

— Nu, strigă ea, nu cînta asta. Nu vreau să-l cînți, și puse paharul pe masă așa de energic și de impulsiv încît îl ciocni de cană. Vinul se vărsă pe pantalonii lui Arobin iar o parte se scurse pe rochia neagră de voal a doamnei Highcamp. Victor pierduse orice noțiune de bună cuviință sau crezuse că gazda nu vorbește serios și continuă :

„Ah ! Si tu savais
Ce que tes yeux me disent“

— Ah, taci, taci odată ! exclamă Edna și împingînd scaunul, se ridică, se duse în spatele lui și îi acoperi gura cu palma. Victor sărută palma moale ce îi apăsa buzele.

— Nu, nu, n-am să cînt, doamnă Pontellier. Nu știam că vorbiți serios, spuse el privind-o cu ochi mîngîietori. Sărutul lui atinse mîna Ednei ca o înțepătură plăcută. Îi luă cununa de trandafiri de pe cap și o azvîrli la celălalt capăt al camerei.

— Gata, Victor, ai jucat teatru destul! Dă-i doamnei Highcamp eșarfa.

Doamna Highcamp desprinse cu mîinile sale eșarfa cu care îl împodobise pe Victor. Domnișoara Mayblunt și domnul Gouvernail își dădură seama brusc că e timpul să își ia rămas bun. Iar domnul și doamna Merriman se întrebară uimiți cum de se făcuse așa de tîrziu.

Înainte de a se despărți de Victor, doamna Highcamp îl invită să îi facă o vizită fiicei sale, care va fi desigur încîntată să îl cunoască și să discute cu el în franțuzește sau să cînte împreună cu el cîntece franțuzești. Victor își exprimă dorința și intenția de a trece pe la domnișoara Highcamp cu prima ocazie. Îl întrebă pe Arobin dacă mergea în aceeași direcție cu el. Arobin îi răspunse că nu.

Cei care cîntaseră la mandolină dispăruseră de mult, pe nesimțite. O tăcere adîncă se lăsase asupra străzii largi și frumoase. Vocile oaspeților care se împrăștiau făceau notă discordantă în armonia liniștită a nopții.

XXXI

— Și acum? întrebă Arobin care rămăsese cu Edna după plecarea celorlalți.

— Și acum? repetă Edna, se ridică și își întinse brațele simțind nevoia să se destindă după ce șezuse atît de mult timp.

— Ce urmează? întrebă el.

— Toți slujitorii au plecat. Au plecat odată cu cîntăreții. I-am concediat. Casa trebuie închisă și încuiată iar eu am să merg pînă după colț, la hulubărie, iar mîine dimineață am s-o trimit pe Celestine să strîngă pe-aici.

Arobin privi în jur și începu să stingă luminile.

— Cum rămîne cu camerele de sus? întrebă el.

— Cred că totul e în ordine dar s-ar putea să mai fi rămas vreo fereastră deschisă. Mai bine să ne uităm. Ia o lumînare și du-te să vezi. Și adu-mi pelerina și pălăria pe care le-am lăsat pe patul din camera din mijloc.

Arobin urcă cu lumînarea în mînă iar Edna începu să închidă ușile și ferestrele. Îi părea rău că trebuie să

închidă înainte de a aerisi casa de fum și de mirosul băuturii. Arobin îi găsi pelerina și pălăria, le aduse jos și o ajută să se îmbrace.

Cînd totul fu închis și toate luminile stinse ieșiră pe ușa din față, Arobin încuie și luă cheia, urmînd să o ducă în locul Ednei. O ajută să coboare scările.

— Vrei un buchețel de iasomie? o întrebă rupînd în treacăt cîteva flori.

— Nu, nu vreau nimic.

Părea tristă și nu avea nimic de spus. Arobin îi oferi brațul, Edna se sprijini de el ridicîndu-și cu cealaltă mînă trena grea a rochiei de satin. Privind în jos observă linia neagră a piciorului lui mișcîndu-se înainte și înapoi foarte aproape de ea, în contrast cu luciul auriu al rochiei. Undeva departe răsună șuieratul unui tren și se auziră clopotele bătînd miezul nopții. Nu întîlniră pe nimeni în timpul scurtei lor plimbări.

„Hulubăria" se zărea dincolo de poarta încuiată și de un *parterre* care fusese cam neglijat. Fațada avea o mică boltă către care dădea o fereastră înaltă și ușa de la intrare. Ușa dădea direct în salon; nu exista o altă intrare laterală. În fundul curții se găsea o cameră de serviciu în care se instalase bătrîna Celestine.

Edna lăsase pe masă o lampă aprinsă cu flacăra mică. Reușise să facă în așa fel încît încăperea să pară locuibilă și primitoare. Pe masă erau cîteva cărți iar în apropiere se găsea un fotoliu. Podeaua fusese reparată de curînd iar ici și colo era acoperită cu covorașe, pe pereți erau cîteva tablouri de bun gust. Dar încăperea era plină de flori. Erau o surpriză pentru Edna. Le trimisese Arobin spunîndu-i Celestinei să le aranjeze în absența Ednei. Lîngă salon era dormitorul ei iar la capătul unui mic coridor se afla sufrageria și bucătăria.

Edna se așeză dînd semne evidente de oboseală.

— Ești obosită? o întrebă Arobin.

— Da, și mi-e frig și sînt deprimată. Mă simt de parcă aș fi fost încordată la o intensitate prea mare și parcă s-ar fi rupt ceva în mine.

Își lăsă capul pe masă sprijinindu-l de brațul gol.

— Ai nevoie de odihnă, spuse el, și de liniște. Am să plec și am să te las să te odihnești.

— Da, răspunse Edna.

Arobin rămăsese în picioare lîngă ea şi îi mîngîia părul cu mîna sa moale, cu puteri magnetice. Mîngîierea lui îi liniştea tot corpul. Ar fi adormit imediat dacă el ar fi continuat să o mîngîie pe cap. Îşi trecea uşor mîna în sus, pornind de la ceafă, netezindu-i părul.

— Sper că ai să te simţi mai bine şi mai mulţumită mîine dimineaţă, spuse el. Ai vrut să faci prea multe în ultimele zile. Cina din seara asta a fost picătura care a umplut paharul. Puteai să renunţi la asta.

— Da, recunoscu ea, a fost o prostie.

— Nu, a fost minunat, dar te-a istovit.

Mîna îi alunecă încet spre umerii ei frumoşi şi simţea cum trupul Ednei răspunde mîngîierii lui. Se aşeză lîngă ea şi o sărută uşor pe umăr.

— Credeam că pleci, spuse Edna cu glas nesigur.

— Plec după ce îţi urez noapte bună.

— Noapte bună, murmură ea.

Arobin nu răspunse ci continuă să o mîngîie. Nu-i ură noapte bună decît după ce reuşi să o supună prin rugăminţi blînde şi seducătoare.

XXXII

Cînd domnul Pontellier află de intenţia soţiei sale de a-şi părăsi căminul şi de a se instala în altă parte, îi trimise imediat o scrisoare plină de reproşuri pe un ton de dezaprobare categorică. Soţia sa îi dăduse nişte explicaţii pe care nu era dispus să le accepte ca valabile. Nădăjduia că nu acţionase în urma unei hotărîri pripite şi o rugă insistent să ţină seama în primul rînd şi mai presus de toate de ceea ce va spune lumea. Nu se gîndise la un scandal cînd formulase acest avertisment; nici nu-i putea trece prin minte un asemenea lucru în legătură cu reputaţia soţiei sale sau a sa. Se gîndea doar la integritatea sa financiară. S-ar fi putut răspîndi zvonul că soţii Pontellier au greutăţi şi că sînt nevoiţi să îşi organizeze gospodăria la dimensiuni mai modeste decît pînă atunci. Asta ar putea aduce prejudicii inestimabile proiectelor sale în afaceri.

Dar amintindu-și de dispoziția ei capricioasă din ultimul timp și bănuind că acționase imediat cu hotărîre și energie, domnul Pontellier intui situația cu promptitudinea sa obișnuită și o rezolvă cu tactul și abilitatea ce-l caracterizau în afaceri.

Odată cu scrisoarea adresată Ednei cuprinzînd dezacordul său trimise unui arhitect bine cunoscut dispoziții — cele mai amănunțite dispoziții — cu privire la renovarea casei sale, la unele schimbări pe care le plănuia de mult și pe care le dorea realizate în timpul absenței sale.

Oameni de încredere și pricepuți în meșteșugul impachetatului și mutatului au fost angajați pentru a transporta mobila, covoarele, tablourile, pe scurt, tot ce se putea transporta — și a le pune la adăpost. Într-un timp uimitor de scurt casa familiei Pontellier intră pe mîna meșterilor. Urma să i se adauge o aripă — un colțișor retras pentru odihnă, urmau să fie împodobite cu fresce și parchet încăperile în care nu se făcuseră încă aceste amenajări.

Mai mult decît atît, într-unul din cotidiene apăru o notiță care anunța că domnul și doamna Pontellier intenționau să facă o călătorie în străinătate în timpul verii și că minunata lor locuință din strada Esplanade avea să treacă prin transformări somptuoase și că deci nu va fi utilizabilă înainte de întoarcerea lor. Domnul Pontellier salvase aparențele!

Edna admiră abilitatea intervenției sale și evită orice prilej de a-i încurca planurile. Cînd situația prezentată de domnul Pontellier fu cunoscută și acceptată, Edna păru mulțumită că lucrurile s-au aranjat astfel.

Hulubăria o mulțumea din plin. Căpătă imediat aspectul intim al unui cămin căci ea însăși îi dădea un farmec ce o învăluia ca o strălucire. Avea sentimentul că din punct de vedere social coborîse cu o treaptă dar în același timp simțea că se înălțase din punct de vedere spiritual. Fiecare pas în direcția eliberării de obligații îi dădea putere, o făcea să simtă că și-a îmbogățit personalitatea. Începu să privească cu propriii săi ochi, să vadă și să înțeleagă manifestările mai subtile ale vieții.

Nu se mai mulțumea să „trăiască din păreri" cînd propriul său suflet o îndemna.

La scurt timp după aceea, mai exact după cîteva zile, Edna se duse să petreacă cîteva zile cu copiii la Iberville. Erau zile minunate de februarie în a căror atmosferă se simțea promisiunea verii.

Ce fericire să-și revadă copiii ! Plînse de bucurie cînd se simți cuprinsă de brațele lor micuțe, cînd simți obrajii lor tari și îmbujorați lipiți de obrajii ei aprinși. Le privea chipurile cu ochi lacomi ce nu se mulțumeau doar privind. Și cîte aveau să-i povestească mamei lor ! Despre porci și vaci și măgăruși ! Cum se duseră la moara de dincolo de Gluglu, cum merseseră la pescuit pe lac cu unchiul Jasper, cum jumuliseră pecanii împreună cu băiețelul negru al Lidiei și încărcaseră vreascuri în trenulețul expres. Era mult mai distractiv să încarci vagonetul cu vreascuri adevărate pentru focul adevărat al bătrînei Susie decît să tîrîi cuburile vopsite pe bancheta din strada Esplanade !

Se duse ea însăși cu ei să vadă porcii și vacile, să vadă cum negrii taie bambusul, să devasteze pecanii și să pescuiască în lac. Petrecu împreună cu ei o săptămînă întreagă, dăruindu-se lor cu totul, umplîndu-și sufletul de viața lor plină de tinerețe. Copiii ascultară cu sufletul la gură cum le povestea despre casa din strada Esplanade, acum plină de muncitori care ciocăneau, tăiau, băteau și umpleau locul de zarvă. Voiau să știe unde se află patul lor, ce se întîmplase cu balansoarul în formă de cal, unde dormea Joe, unde plecaseră Ellen și bucătăreasa. Dar mai presus de orice ardeau de nerăbdare să vadă căsuța de după colț. Era loc de joacă ? Erau băieți în cartier ? Raoul, cuprins de o presimțire sumbră își exprimă convingerea că nu erau decît fete. Unde vor dormi ei și unde va dormi tata ? Edna le răspundea că zîna cea bună va aranja totul cum se cuvine.

Bătrîna doamnă Pontellier rămase încîntată de vizita Ednei și o copleși cu tot felul de atenții delicate. Se bucură cînd află că locuința din strada Esplanade nu era în stare de folosință. Acesta era un prilej și o promisiune de a ține copiii la ea cît mai mult.

Edna se despărți de copii cu inima strînsă, făcînd un adevărat efort. Plecă ducînd cu sine sunetul glasurilor lor și senzația mîngîierii obrajilor lor. În drum spre casă o însoți tot timpul amintirea lor ca un cîntec minunat. Dar în momentul cînd ajunse în oraș cîntecul încetase să mai răsune în sufletul ei. Era din nou singură.

XXXIII

Se întîmplase uneori ca, mergînd să o vadă pe Mademoiselle Reisz să nu o găsească acasă, fiind plecată la vreo lecție sau după cumpărături gospodărești. Atunci micuța pianistă lăsa cheia la intrare într-un ascunziș pe care Edna îl cunoștea. În general în asemenea cazuri Edna intra și aștepta să se întoarcă.

Într-o după-amiază, cînd bătu la ușa domnișoarei Reisz, nu primi nici un răspuns, așa că descuie ușa ca de obicei, intră și găsi apartamentul gol, așa cum se așteptase. Avusese o zi încărcată și pornise în căutarea prietenei sale din nevoia de a se odihni, de a-și afla un refugiu și de a vorbi despre Robert.

Toată dimineața lucrase la un tablou — un studiu de portret al unui tînăr italian — completînd lucrarea fără model, dar fusese întreruptă de nenumărate ori din pricina unor incidente neînsemnate în modesta ei gospodărie și a unor obligații sociale.

Madame Ratignolle venise pînă la ea cu mare greutate evitînd — după cum spunea — străzile prea aglomerate. Îi reproșă Ednei că o neglijase mult în ultimul timp. Pe de altă parte era foarte curioasă să vadă căsuța cea nouă și felul cum era gospodărită. Voia să afle totul în legătură cu cina ; Monsieur Ratignolle plecase *așa* de devreme. Ce se mai întîmplase după plecarea lui ? Șampania și strugurii pe care Edna îi trimisese fuseseră delicioși. Nu avea poftă de mîncare aproape deloc și datorită lor își refăcuse și întărise puțin stomacul. Unde Dumnezeu avea să-l găzduiască pe domnul Pontellier și pe copii în căsuța asta ? Apoi o făcu pe Edna să-i promită că va veni să stea cu ea cînd îi va sosi ceasul cel greu.

— Oricînd, la orice oră, draga mea, o asigură Edna.

Înainte de a pleca Madame Ratignolle spuse :

— În unele privințe îmi pari tare copilăroasă, Edna. Parcă procedezi fără acel dram de înțelepciune care este necesar în viață. De aceea cred că n-ai să te superi dacă te sfătuiesc să fii puțin mai prudentă cît ai să locuiești aici singură. De ce nu încerci să iei pe cineva să stea cu tine ? Oare Mademoiselle Reisz n-ar vrea să vină ?

— Nu, n-ar vrea să vină iar eu nu mi-aș dori să o am tot timpul în preajmă.

— Vezi, din cauză că... știi cît de rău-voitori sînt oamenii... cineva vorbea despre faptul că te vizitează Alcée Arobin. Fără îndoială, asta n-ar avea nici o importanță dacă domnul Arobin n-ar avea o reputație așa de îngrozitoare. Monsieur Ratignolle îmi spunea că numai atenția lui ar fi suficientă pentru a compromite o femeie.

— Se laudă cu succesele lui ? întrebă Edna cu indiferență, concentrîndu-se asupra tabloului.

— Nu cred. Cred că are puțină decență în privința asta. Dar caracterul său e prea bine cunoscut de bărbați. N-am să mai pot veni să te văd. Am făcut o foarte mare imprudență venind astăzi.

— Fii atentă la trepte ! strigă Edna.

— Nu mă uita, o rugă Madame Ratignolle și nu te supăra pentru ceea ce ți-am spus în legătură cu Arobin și nici pentru sugestia de a-ți lua pe cineva să locuiască cu tine.

— Nici o grijă, răspunse Edna, rîzînd, poți să-mi spui orice.

Își luară rămas bun și se sărutară. Madame Ratignolle nu mergea prea departe, iar Edna rămase în prag un timp privind în urma ei.

Apoi, în cursul după-amiezei doamna Merriman și doamna Highcamp trecură să-i facă o vizită de curtoazie. Edna își spuse că se puteau lipsi de această formalitate. Veniseră de asemenea să o invite să joace *vingt-et-un* într-o seară la doamna Merriman. O rugară să vină devreme la cină iar domnul Merriman sau domnul Arobin o vor conduce acasă. Edna primi invitația fără prea mare

plăcere. Se cam săturase de doamna Merriman și de doamna Highcamp.

Tîrziu în cursul după-amiezei își căută refugiul la Mademoiselle Reisz; stătu acolo singură și așteptînd-o simți cum o cuprinde un fel de liniște ce emana parcă din atmosfera cămăruței simple și sărăcăcioase.

Edna ședea lîngă fereastra prin care se vedeau acoperișurile caselor și rîul. Pervazul era încărcat cu ghivece de flori și Edna se apucă să culeagă frunzele uscate ale mușcatei roz. Era o zi caldă iar dinspre rîu venea o adiere plăcută. Își scoase pălăria și o puse pe pian. Începu din nou să rupă frunzele și să scormonească pămîntul din jurul plantelor, cu acul de la pălărie. La un moment dat i se păru că o aude pe Mademoiselle Reisz venind. Dar era doar o micuță negresă care veni să aducă niște rufe de la spălătorie; le lăsă în camera alăturată și plecă.

Edna se așeză la pian și începu să descifreze încet, cu o singură mînă, partitura muzicală ce se afla în fața ei. Trecu o jumătate de oră. Din cînd în cînd se auzeau pașii celor ce intrau sau ieșeau prin holul de jos. Descifrarea ariei o preocupa din ce în ce mai mult, cînd se auzi din nou o bătaie în ușă. Se întrebă într-o doară ce făceau oamenii aceștia cînd găseau ușa încuiată la Mademoiselle Reisz.

— Intră! strigă dînsa și se întoarse cu fața spre ușă. De data aceasta cel care își făcu apariția fu Robert Lebrun. Edna încercă să se ridice, dar n-ar fi reușit să o facă fără a-și trăda neliniștea ce o cuprinsese văzîndu-l, așa încît se lăsă din nou pe taburetul de la pian și exclamă:

— Ia te uită! Robert!

Robert se apropie și îi dădu mîna aproape fără să-și dea seama ce face sau ce spune.

— Doamnă Pontellier! Cum se face că... Doamne! Ce bine arătați! Mademoiselle Reisz nu-i aici? Nici nu-mi trecea prin minte că am să vă văd.

— Cînd te-ai întors? întrebă Edna cu glas tremurător ștergîndu-și fața cu batista.

Părea că stă incomod pe taburet și Robert o invită să ia loc pe scaunul de lîngă fereastră. Edna se mută cu mișcări mecanice iar el se așeză pe taburet.

— M-am întors alaltăieri, răspunse Robert sprijinindu-și brațul pe claviatură, ceea ce dădu naștere unui sunet puternic și discordant.

— Alaltăieri ! repetă Edna cu glas tare și continuă să repete în gînd „alaltăieri“ ca și cum i se părea ceva de neînțeles. Își închipuise că o va căuta chiar din primul ceas și iată că trăiau sub același cer de alaltăieri și nu se întîlniseră decît din întîmplare. Fără îndoială că Mademoiselle mințise cînd îi spusese „Bietul băiat, te iubește!“

— Alaltăieri, repetă ea rupînd o mușcată și dacă nu ne-am fi întîlnit astăzi aici n-ai fi... cînd ?... adică... nu aveai de gînd să vii să mă vezi ?

— Bine-nțeles că aș fi venit să vă văd. Dar am avut atîtea... Întorcea nervos foile partiturii de pe pian. Am început să lucrez chiar ieri la vechea firmă. De fapt am cam aceleași șanse aici ca și acolo... Vreau să spun că s-ar putea să fie rentabil în viitor. Mexicanii nu prea erau binevoitori.

Deci se întorsese pentru că mexicanii nu prea erau binevoitori, pentru că afacerile erau la fel de rentabile aici ca și acolo ; pentru orice alt motiv în afară de dorința de a fi alături de ea. Își aminti de ziua cînd șezuse pe podea întorcînd pe toate fețele scrisoarea lui, căutînd motivul ce rămăsese nemărturisit.

Nici nu băgase de seamă cum arăta. Îi simțise doar prezența, dar acum se întoarse și îl privi cu atenție. La urma urmei fusese plecat timp de cîteva luni dar nu era deloc schimbat. Părul, avînd aceeași culoare ca al ei, i se ondula spre spate în jurul tîmplelor întocmai ca odinioară. Nu avea pielea mai bronzată decît pe vremea cînd era la Grand Isle. Cînd Robert o privi în tăcere pentru o clipă descoperi în ochii lui aceeași mîngîiere tandră la care se adăuga acum o căldură și o rugăminte pe care nu le mai văzuse altădată — aceeași privire ce pătrunsese în ungherele adormite ale sufletului ei și le trezise la viață.

De sute de ori își închipuise întoarcerea lui și prima lor întîlnire. De obicei aceasta se petrecea la ea acasă

unde Robert venea să o caute fără întîrziere. Totdeauna își imaginase că Robert își va mărturisi sau își va trăda într-un fel sau altul dragostea ce i-o purta. Și iată, în realitate stăteau la distanță de trei metri, ea lîngă fereastră strivind în palme frunze de mușcată și mirosindu-le, el învîrtindu-se pe taburetul de la pian și spunînd :

— M-am mirat grozav cînd am auzit că domnul Pontellier e plecat. E curios. Mademoiselle Reisz nu mi-a spus. Și mutarea dumneavoastră... mi-a spus mama ieri. Credeam că ați fi preferat să plecați cu dînsul la New York sau la Iberville cu copiii în loc să stați aici și să vă bateți capul cu grijile gospodăriei. Am auzit că plecați în străinătate. Așadar nu o să vă mai avem ca oaspete la Grand Isle în vara viitoare. Nu prea o să fie... o vedeți des pe Mademoiselle Reisz ? Mi-a vorbit mult de dumneavoastră în puținele scrisori pe care mi le-a trimis.

— Îți amintești că mi-ai promis că-mi scrii cînd ai plecat ?

Chipul lui Robert se îmbujoră.

— Nu-mi închipuiam că scrisorile mele ar putea fi interesante pentru dumneavoastră.

— Asta e o scuză, nu un adevăr.

Edna își luă pălăria de pe pian. Și-o aranjă pe cap și o fixă trecînd acul prin cocul ei bogat cu un gest hotărît.

— Nu o mai așteptați pe Mademoiselle Reisz ? întrebă Robert.

— Nu, am constatat că atunci cînd nu vine pînă la ora asta se întoarce de cele mai multe ori foarte tîrziu.

Își puse mănușile iar Robert își luă pălăria.

— Nu o aștepți ? întrebă Edna.

— Nu, dacă credeți că întîrzie. Apoi, simțind parcă deodată că răspunsul său e lipsit de amabilitate adăugă : și aș fi lipsit de plăcerea de a vă conduce acasă.

Edna încuie ușa și puse cheia la loc în ascunzătoare. Porniră împreună pășind cu grijă pe străzile și trotuarele pline de noroi, împiedicîndu-se de tarabele negustorilor de mărfuri ieftine. Făcură o parte din drum cu mașina și cînd coborîră trecură prin fața locuinței familiei Pontellier care arăta parcă pe jumătate prăbușită și risipită. Robert nu cunoștea casa și o privi cu interes.

— Nu v-am văzut niciodată la dumneavoastră acasă, remarcă el.

— Mă bucur.

— De ce ?

Edna nu răspunse. Merseră mai departe, dădură colțul și Ednei i se păru că în cele din urmă visele i se transformă în realitate în clipa cînd Robert intră în casă împreună cu ea.

— Trebuie să rămîi și să iei masa cu mine, Robert. Vezi că sînt singură și e așa de mult de cînd nu te-am văzut. Am atîtea lucruri să te întreb !

Își scoase mănușile și pălăria. Robert era nehotărît, încercă să se scuze spunînd că îl așteaptă mama lui : murmură ceva neînțeles despre o întîlnire. Edna scăpără un chibrit și aprinse lampa de pe masă ; se întuneca. Cînd văzu la lumina lămpii tristețea oglindită pe chipul ei de pe care dispăruse toată bucuria, Robert își aruncă pălăria cît colo și se așeză pe un scaun.

— Ah ! Știți foarte bine că aș vrea să rămîn dacă îmi îngăduiți ! exclamă el.

Bucuria reapăru pe chipul ei. Începu să rîdă, se apropie și îi puse o mînă pe umăr.

— În clipa asta ești iarăși Robert cel de odinioară. Mă duc s-o anunț pe Celestine.

Plecă grăbită să-i spună Celestinei să mai pună un tacîm. O trimise chiar să mai cumpere ceva delicatese pe care nu și le dorise pentru ea. Și îi recomandă să toarne cafeaua cu multă atenție și să aibă grijă ca omleta să fie făcută atît cît trebuie.

Cînd se întoarse, Robert răsfoia revistele, schițele și tot ce se găsea împrăștiat pe masă în mare dezordine. Găsi o fotografie și exclamă :

— Alcée Arobin ! Ce Dumnezeu caută fotografia lui aici ?

— Am încercat să-i schițez portretul într-o zi, răspunse Edna, și s-a gîndit că fotografia mi-ar putea fi de folos. Era în casa cealaltă. Am crezut că a rămas acolo. Probabil că am împachetat-o împreună cu celelalte materiale de lucru.

— Cred că ar fi bine să i-o dați înapoi dacă nu vă mai trebuie.

— Ah ! Am o mulțime de asemenea fotografii. Nu m-am gîndit niciodată să le dau înapoi. N-au nici un fel de valoare.

Robert continua să privească fotografia.

— După părerea mea... credeți că e un chip care merită pictat ? E prieten cu domnul Pontellier ? Nu mi-ați spus niciodată că îl cunoașteți.

— Nu e prieten cu domnul Pontellier, e prieten cu mine. Îl știu de mult... adică, îl cunosc mai bine de puțin timp. Dar aș vrea să vorbim despre tine, să-mi spui ce-ai văzut, ce-ai făcut și cum te-ai simțit în Mexic.

Robert aruncă fotografia.

— Am văzut valurile și plaja albă de la Grand Isle, strada liniștită năpădită de iarbă din *Chênière*, vechea cetate de pe Grand Terre. Am lucrat ca o mașină, și m-am simțit ca un suflet rătăcit. N-a fost nimic interesant.

Edna își lăsă capul în palmă protejîndu-și ochii de lumină.

— Și dumneavoastră ce-ați văzut, ce-ați făcut, ce-ați simțit în timpul ăsta ?

— Am văzut valurile și plaja albă de la Grand Isle, strada liniștită, năpădită de iarbă din *Chênière Caminada*, vechea cetate însorită de pe Grand Terre. Am lucrat cu ceva mai multă rațiune decît o mașină și totuși m-am simțit ca un suflet rătăcit. N-a fost nimic interesant.

— Doamnă Pontellier, sînteți crudă, spuse Robert cu patos închizînd ochii și sprijinindu-și capul de spătarul scaunului.

Rămaseră tăcuți pînă cînd bătrîna Celestine îi anunță că masa e gata.

XXXIV

Sufrageria era foarte mică. Masa rotundă de mahon a Ednei ar fi ocupat-o aproape în întregime. Așa cum era aranjată nu erau decît doi-trei pași de la măsuță pînă la bucătărie, pînă la polița căminului, pînă la bufetul mic și la ușa laterală care dădea spre curtea îngustă pavată cu dale.

Cînd li se anunță cina amîndoi căpătară un aer mai oficial. Nu-și mai regăsiră vechea personalitate. Robert îi relată întîmplări din timpul șederii sale în Mexic iar Edna îi vorbi despre evenimentele care l-ar putea interesa petrecute în absența lui. Cina fu cît se poate de obișnuită cu excepția celor cîteva delicatese care Edna ceruse să fie cumpărate. Bătrîna Celestine, cu un *tignon* multicolor înfășurat în jurul capului intra și ieșea întruna, ocupîndu-se cu interes de toate, din cînd în cînd se oprea să schimbe cîteva cuvinte în limba localnicilor cu Robert, pe care îl cunoștea de cînd era copil.

Robert ieși să cumpere niște foiță pentru țigări de la o tutungerie apropiată iar cînd se întoarse constată că Celestine servise cafeaua în salon.

— Poate că totuși n-ar fi trebuit să mă întorc, spuse el. Cînd vă plictisesc, spuneți-mi să plec !

— Niciodată nu mă plictisești. Probabil că ai uitat de ceasurile nesfîrșite petrecute la Grand Isle cînd ne obișnuisem unul cu altul, ne obișnuisem să fim împreună.

— N-am uitat nimic din ce-a fost la Grand Isle, răspunse el fără să o privească, răsucindu-și o țigară. Punga cu tutun pe care o puse pe masă era din mătase, împodobită cu o broderie bogată care nu putea fi lucrată decît de mîna unei femei.

— Parcă îți țineai tutunul într-o punguță de cauciuc, spuse Edna luînd-o și privind cu atenție lucrătura.

— Da, s-a pierdut.

— De unde ți-ai cumpărat-o pe asta ? Din Mexic ?

— Mi-a dat-o o fată din Vera Cruz ; sînt foarte darnice, răspunse el scăpărînd un chibrit și aprinzîndu-și țigara.

— Cred că sînt foarte frumoase femeile mexicane, foarte pitorești cu ochii lor negri și eșarfele dantelate.

— Unele sînt frumoase, altele sînt hidoase. Așa cum sînt femeile de pretutindeni.

— Cum era cea care ți-a dăruit punguța ? Probabil că ai cunoscut-o foarte bine.

— Era o fată obișnuită. Cît se poate de neinsemnată. Am cunoscut-o destul de bine.

— Ai vizitat-o acasă ? Avea o casă interesantă ? Mi-ar place să aflu și să știu mai multe despre oamenii pe care i-ai cunoscut și despre impresia pe care ți-au făcut-o.

— Există oameni care îți lasă impresii ce nu durează nici măcar cît urma lăsată de o vîslă pe apă.

— Așa era fata aceea ?

— Aș fi lipsit de generozitate dacă aș spune că făcea parte din această categorie.

Își puse punguța în buzunar vrînd parcă să îndepărteze discuția odată cu obiectul neînsemnat de la care pornise.

Arobin își făcu apariția cu un mesaj din partea doamnei Merriman care o anunță că partida de cărți se amînă întrucît unul din copii era bolnav.

— Ce mai faci, Arobin ? spuse Robert, ridicîndu-se din întuneric.

— Ah ! Lebrun ! Ia te uită ! Am aflat ieri că te-ai întors. Cum s-au purtat cu tine cei din Mexic ?

— Destul de bine.

— Dar nu atît de bine încît să te facă să rămîi. Totuși sînt niște fete extraordinare în Mexic. Credeam că n-am să reușesc niciodată să mă despart de Vera Cruz cînd am fost acolo acum cîțiva ani.

— Ți-au brodat și ție papuci, punguțe de tutun, panglici de pălărie și alte asemenea lucruri ? întrebă Edna.

— O, Doamne ! Nici gînd ! N-am reușit să le cîștig bunăvoința în așa mare măsură. Mă tem că impresia pe care au făcut-o asupra mea a fost mai puternică decît cea pe care le-am lăsat-o eu.

— Înseamnă că ai avut mai puțin noroc decît Robert.

— Totdeauna am avut mai puțin noroc decît Robert. Ți-a făcut confidențe sentimentale ?

— V-am stingherit destul, spuse Robert ridicîndu-se și dînd mîna cu Edna. Transmiteți-i salutări domnului Pontellier cînd îi scrieți.

Dădu mîna cu Arobin și plecă.

— Drăguț băiat Lebrun ăsta, spuse Arobin după ce Robert plecă. Nu te-am auzit niciodată vorbind despre el.

— L-am cunoscut vara trecută la Grand Isle, răspunse ea. Uite fotografia ta. Nu vrei s-o iei ?

— Ce să fac cu ea ? Aruncă-o !

— Nu merg la doamna Merriman, spuse ea. Dacă o vezi, spune-i. Sau poate ar fi mai bine să-i scriu. Cred că am să-i scriu acum să-i spun că îmi pare rău că are copilul bolnav și că să nu conteze pe mine.

— Ar fi o idee bună, spuse Arobin. Nu te condamn. O adunătură de proști !

Edna deschise mapa, scoase un toc și niște hîrtie și începu să scrie un bilețel. Arobin aprinse o țigară de foi și se apucă să citească ziarul de seară pe care îl avusese în buzunar.

— În cît sîntem astăzi ? întrebă ea.

Arobin îi spuse.

— Vrei să o pui la poștă cînd pleci ?

— Bine-nțeles.

Arobin îi citi cîteva pasaje din ziar în timp ce ea făcea ordine pe masă.

— Ce-ai vrea să faci ? o întrebă aruncînd ziarul din mînă. Vrei să faci o plimbare pe jos sau cu trăsura sau îți dorești altceva ? E o noapte minunată pentru o plimbare cu trăsura.

— Nu vreau să fac nimic, vreau doar să stau liniștită. Du-te și distrează-te ! Nu mai sta.

— Am să plec dacă trebuie, dar n-am să mă distrez. Știi că nu trăiesc decît cînd sînt lîngă tine.

Se ridică să-i ureze noapte bună.

— Asta e una din frazele pe care le spui de obicei femeilor ?

— Am mai spus-o și altă dată dar cred că niciodată nu am fost așa de convins de adevărul spuselor mele, răspunse el zîmbind.

Ochii îi erau lipsiți de strălucire, avînd doar o privire absentă, visătoare.

— Noapte bună ! Te ador. Somn ușor ! rosti el, îi sărută mîna și plecă.

Edna rămase singură, pierdută într-un fel de visare, ca o toropeală. Retrăi clipă de clipă timpul petrecut împreună cu Robert din momentul cînd intrase pe ușă la Mademoiselle Reisz. Își aminti cuvintele lui, privirea lui. Ce puține, ce neîndestulătoare fuseseră pentru inima ei flămîndă ! O plăsmuire — imaginea seducătoare a unei tinere mexicane — îi apăru în fața ochilor. Se simți

sfîşiată de gheara geloziei. Se întrebă cînd va mai veni Robert. Nu spusese că va reveni. Stătuse alături de el, îi auzise glasul şi îi atinsese mîna. Dar i se părea că pe vremea cînd era plecat în Mexic îl simţise mai aproape.

XXXV

Dimineaţa era plină de soare şi de speranţă. Edna nu vedea înaintea ei nici un fel de piedică — numai promisiunea unei bucurii fără margini. Stătea în pat trează, cu ochii strălucitori, plini de închipuiri. „Te iubeşte, bietul băiat !" Dacă ar reuşi să îşi întipărească în minte această convingere ce altceva ar mai avea importanţă ? Îşi dădu seama că făcuse o prostie, o copilărie lăsîndu-se pradă deznădejdii în seara trecută. Trecu în revistă motivele care justificau fără îndoială rezerva lui Robert. Nu erau de neînvins ; nu vor rezista dacă o iubea cu adevărat ; nu puteau rezista în faţa propriei ei pasiuni de care el va ajunge să-şi dea seama cu timpul. Şi-l închipui plecînd la serviciu în dimineaţa aceea. Îşi imagină chiar şi felul cum era îmbrăcat, cum mergea pe stradă, cum cotea după un colţ sau altul, îl văzu aplecîndu-se asupra unei mese de lucru, stînd de vorbă cu cei ce intrau în birou, plecînd să-şi ia prînzul şi probabil căutînd-o cu privirea printre trecători. Va veni la ea în cursul după-amiezei sau al serii, va şedea şi îşi va pregăti o ţigară, vor sta puţin de vorbă iar apoi va pleca exact cum făcuse cu o seară înainte. Dar ce minunat va fi să îl aibă aproape ! Nu va avea nici un fel de regret, nici nu va căuta să-i alunge reticenţa dacă se va arăta dornic să se poarte la fel.

Edna îşi luă micul dejun pe jumătate îmbrăcată. Slujnica îi aduse o scrisoare minunată mîzgălită de Raoul în care îi transmitea toată dragostea, îi cerea să îi trimită nişte bomboane şi îi spunea că în dimineaţa aceea găsiseră zece purceluşi albi lîngă scroafa cea mare şi albă a Lidiei.

Sosi şi o scrisoare de la soţul ei în care îi spunea că speră să se întoarcă la începutul lui martie după care se vor pregăti pentru călătoria în străinătate pe care i-o

promisese de mult și pe care simțea că acum și-o poate permite din plin ; se simțea în stare să călătorească așa cum se cuvine, netulburat de grija micilor economii, datorită speculațiilor sale recente în Wall Street.

Sprea marea ei surprindere primi și un bilet de la Arobin scris la club la miezul nopții. Nu voia decît să-i spună bună dimineața, să-și exprime speranța că a dormit bine, să o asigure de devotamentul lui la care spera că și ea răspunde într-o oarecare măsură.

Toate scrisorile îi făceau plăcere. Le răspunse copiilor plină de voie bună promițîndu-le bomboane și felicitîndu-i pentru fericita descoperire a purcelușilor.

Îi răspunse soțului ei pe un ton prietenos și evaziv, fără a avea intenția precisă de a-l amăgi, pentru simplul motiv că își pierduse complet simțul realității ; se abandonase în voia soartei iar acum aștepta cu indiferență consecințele.

La biletul lui Arobin nu răspunse. Îl aruncă sub capacul de la soba Celestinei.

Edna lucră timp de cîteva ceasuri cu multă plăcere. Nu primi pe nimeni în afară de un negustor de tablouri care o întrebă dacă e adevărat că urmează să plece să studieze la Paris.

Îi răspunse că s-ar putea să plece iar negustorul o rugă să îi trimită cîteva studii pariziene care să-i parvină la timp pentru perioada sărbătorilor din decembrie.

Robert nu veni în ziua aceea. Edna fu profund dezamăgită. Nu veni nici a doua zi, nici în cele următoare. În fiecare dimineață se trezea plină de speranță și în fiecare noapte se lăsa pradă deznădejdii. Era tentată să îl caute. Dar în loc să cedeze tentației încerca să evite orice prilej care ar putea-o aduce în calea lui. Nu se mai duse pe la Mademoiselle Reisz și nu mai trecu prin preajma casei doamnei Lebrun cum ar fi făcut dacă el ar fi fost în Mexic.

Cînd într-o seară Arobin o îndemnă să facă o plimbare cu el cu trăsura acceptă — merseră departe pe Shell Road, pînă la lac. Caii erau plini de vigoare, puțin cam greu de stăpînit. Ednei îi plăcea viteza cu care înaintau și chiar tropotul iute, ascuțit al copitelor lovind șoseaua tare. Nu se opriră nicăieri să bea sau să mă-

nînce. Arobin nu făcea imprudențe gratuite. Mîncară și băură cînd se întoarseră în sufrageria micuță a Ednei, adică destul de devreme în cursul serii.

Era tîrziu cînd Arobin plecă. Dorința lui de a o vedea și de a fi cu ea ajunsese să fie mai mult decît un capriciu. Îi descoperise senzualitatea latentă care se înfiora ca o floare tropicală inertă și sensibilă sub mîngîierea lui delicată ce răspundea dorințelor firii ei.

Cînd adormi în seara aceea nu o mai cuprinse deznădejdea, iar în dimineața următoare nu se mai trezi plină de speranțe.

XXXVI

Undeva la marginea orașului se afla o grădină, un colțișor năpădit de verdeață, cu cîteva mese verzi așezate la umbra portocalilor. O pisică bătrînă dormea toată ziua la soare, pe trepte și o bătrînă mulatră dormea în fotoliul de lîngă fereastra deschisă în timpul cînd nu avea de lucru, pînă ce se întîmpla ca cineva să ciocănească în tăblia unei mese. Avea de vînzare lapte, brînză grasă, pîine și unt. Nimeni nu făcea o cafea așa de grozavă și nu reușea să dea puiului fript culoarea galben-aurie pe care i-o dădea ea.

Localul era prea modest pentru a atrage atenția lumii mondene și destul de liniștit pentru a scăpa atenției celor care căutau plăcerea și risipa. Edna îl descoperise întîmplător într-o zi cînd poarta masivă de lemn rămăsese întredeschisă. Zărise o măsuță verde pe care razele de soare filtrate printre frunzele tremurătoare o împodobeau cu pete de umbră și lumină. Intrînd o descoperise pe mulatra cea somnoroasă, pisica pe jumătate adormită, și paharul cu lapte care îi amintea de gustul celui pe care îl băuse la Iberville.

Adeseori se oprea în locul acela în timpul peregrinărilor sale; uneori își lua o carte și stătea un ceas sau două la umbră cînd nu mai era nimeni acolo. O dată sau de două ori luase cina singură, în liniște, după ce o anunțase pe Celestine dinainte să nu pregătească nimic acasă. Era ultimul loc din oraș în care s-ar fi putut aștepta să întîlnească o cunoștință.

Cu toate acestea nu se miră cînd — într-o după-amiază tîrzie, pe cînd mînca o cină modestă avînd în față o carte deschisă și mîngîind pisica ce-i devenise prietenă — nu se miră prea tare cînd îl văzu pe Robert intrînd pe poarta înaltă.

— Nu mi-e dat să te întîlnesc decît din întîmplare, spuse Edna împingînd pisica pe scaunul alăturat. Robert se arătă surprins, stînjenit, aproape jenat să o întîlnească într-un loc atît de neașteptat.

— Veniți des pe aici ? o întrebă.

— Aproape că locuiesc aici, răspunse ea.

— Treceam deseori pe aici să beau o ceașcă de cafea bună de la Catiche. Acum vin pentru prima oară de cînd m-am întors.

— O să cerem să-ți aducă o farfurie și o să mîncăm împreună ? Totdeauna e destulă mîncare pentru doi sau chiar trei.

Edna intenționase să fie indiferentă și rezervată ca și el cînd îl va întîlni din nou ; ajunsese la această hotărîre printr-un raționament îndelungat și amănunțit în timpul uneia din stările ei de deznădejde. Dar hotărîrea îi slăbi cînd îl văzu în fața ochilor, așezat lîngă ea în grădina mică, de parcă providența atotștiutoare îi mînase pașii în calea ei.

— De ce m-ai ocolit, Robert ? întrebă Edna închizînd cartea care fusese deschisă pe masă.

— De ce îmi puneți întrebări atît de directe, doamnă Pontellier ? De ce mă obligați să recurg la subterfugii prostești ? întrebă el cu o căldură neașteptată. Cred că n-are nici un rost să vă spun că am fost foarte ocupat sau că am fost bolnav sau că v-am căutat și nu v-am găsit acasă. Vă rog să îmi acceptați oricare din aceste scuze.

— Ești însăși întruchiparea egoismului, spuse ea. Îmi ascunzi ceva — nu știu ce — dar ai un motiv egoist și cruțîndu-te nu te ostenești nici o clipă să te întrebi ce cred eu sau cum resimt eu răceala și nepăsarea ta. Bănuiesc că găsești comportarea mea lipsită de feminitate dar m-am obișnuit să îmi exprimi deschis gîndurile. Pentru mine nu contează iar tu ești liber să mă consideri lipsită de feminitate dacă vrei.

— Nu, vă consider doar crudă, așa cum v-am mai spus acum cîteva zile. Poate că nu o faceți intenționat dar am impresia că mă împingeți spre destăinuiri care nu ar duce la nimic. Ca și cum ați vrea să mă vedeți dînd la iveală o rană numai pentru plăcerea de a o privi, fără a avea intenția sau puterea de a o vindeca.

— Nici măcar nu te las să mănînci. Nu lua în seamă ce spun. N-ai luat nici o înghițitură.

— Am venit doar pentru o ceașcă de cafea.

Chipul său expresiv era desfigurat de emoție.

— Nu-i așa că e un loc minunat ? remarcă Edna. Îmi pare foarte bine că a rămas practic nedescoperit. E atît de liniștit, de plăcut aici. Îți dai seama că aproape nu se aude nici un zgomot ? E așa de adăpostit, departe chiar și de drumul mașinilor. Cu toate astea nu mă supără faptul că trebuie să merg pe jos. Totdeauna am un sentiment de regret pentru femeile cărora nu le place să meargă pe jos. Au foarte mult de pierdut, le scapă nenumărate crîmpeie de viață cu adevărat rare ; iar noi, femeile, cunoaștem foarte puțin viața în ansamblul ei.

Catiche aduce totdeauna cafeaua fierbinte. Nu știu cum reușește să facă asta aici, în aer liber. Cafeaua făcută de Celestine se răcește de la bucătărie pînă în sufragerie. Trei bucăți ? Cum de poți s-o bei așa de dulce! Ia puțină salată la friptură : e fragedă și iute. Și mai ai și avantajul că aici poți fuma la cafea. Acum, în oraș... nu vrei să fumezi ?

— Mai tîrziu, răspunse el punînd pe masă o țigară de foi.

— Cine ți-a dat-o ? întrebă ea rîzînd.

— Am cumpărat-o. Am impresia că am ajuns risipitor. Am cumpărat o cutie întreagă.

Edna era hotărîtă să nu-i mai pună întrebări indiscrete și să nu-l mai facă să se simtă stînjenit.

Pisica deveni mai prietenoasă și se așeză în brațele lui Robert în timp ce își fuma țigara. Îi mîngîie blana mătăsoasă și îi vorbi Ednei despre ea. Se uită la cartea aflată pe masă, pe care el o citise, îi povesti sfîrșitul spunîndu-i că vrea să o cruțe de efortul de a o mai citi pînă la capăt.

O însoți din nou pînă acasă ; se întunecase cînd ajunseră la micuța „hulubărie". Edna nu-l invită să rămînă, ceea ce îl bucură căci îi permitea să stea fără a se mai osteni să găsească o scuză stîngace pe care nu era dispus să o caute. O ajută să aprindă lampa, apoi Edna se duse în camera ei să-și scoată pălăria și mănușile și să se spele pe față și pe mîini.

Cînd se întoarse Robert nu mai răsfoia desenele și revistele ca data trecută ; ședea ascuns în umbră cu capul sprijinit de spătar, pierdut parcă în visare. Edna se învîrti puțin pe lîngă masă aranjînd cărțile. Apoi traversă camera și se apropie de el. Se aplecă peste brațul fotoliului și îl strigă :

— Robert ! Dormi ?

— Nu, răspunse el privind-o.

Edna se aplecă și îl sărută — un sărut ușor, delicat, lipsit de patimă — apoi se îndepărtă. Robert veni după ea și o cuprinse în brațe, strîngînd-o doar la piept. Edna ridică mîna, îi atinse fața și îi apropie obrazul de al ei. Gestul era plin de dragoste și de tandrețe. Robert îi căută iarăși buzele. Apoi o trase spre canapea, o așeză alături de el și îi cuprinse mîna cu amîndouă palmele.

— Acum știi, spuse el, cu ce mă lupt încă din vara trecută, de la Grand Isle, știi ce m-a făcut să plec și ce m-a adus înapoi.

— De ce te-ai împotrivit ? întrebă ea cu chipul strălucind de o lumină blîndă.

— De ce ? Pentru că nu erai liberă ; erai soția lui Léonce Pontellier. Nu puteam să nu te iubesc chiar dacă erai de zece ori soția lui dar atîta timp cît eram departe de tine reușeam să nu ți-o mărturisesc.

Edna îi puse cealaltă mînă pe umăr, apoi pe obraz și îl mîngîie ușor. Robert o sărută din nou. Chipul său era îmbujorat și aprins.

— Departe, în Mexic, m-am gîndit tot timpul la tine, am tînjit după tine...

— Dar nu mi-ai scris, îl întrerupse ea.

— Îmi intrase în cap ideea că și tu ții la mine și mi-am pierdut mințile. Mi-a pierit din minte totul în afară de visul nebunesc de a face cumva să fii soția mea.

— Soția ta !

— Aş fi renunţat la credinţă, la cinste, numai să ştiu că ţii la mine.

— Atunci înseamnă că uitaseşi de tot că sînt soţia lui Léonce Pontellier.

— Of, Doamne ! Eram complet nebun, construiam visuri absurde, imposibile, îmi aminteam de bărbaţi care acordaseră soţiilor libertatea, s-au mai întîmplat asemenea lucruri.

— Da, s-au mai întîmplat asemenea lucruri.

— M-am întors plin de planuri nesăbuite şi nelămurite. Şi cînd am ajuns aici...

— Cînd ai ajuns aici nici măcar nu te-ai apropiat de mine !

Îl mîngîia încă pe obraz.

— Mi-am dat seama ce ticălos am fost să mă gîndesc la aşa ceva, chiar dacă ai fi fost de acord.

Edna îi cuprinse faţa în palme şi îl privi intens, ca şi cum ar fi vrut să nu-şi mai desprindă privirea de pe chipul lui. Îi sărută fruntea, ochii, obrajii, buzele.

— Ai fost un băiat tare, tare prostuţ şi ţi-ai irosit timpul visînd lucruri imposibile şi gîndindu-te că domnul Pontellier mi-ar putea reda libertatea ! Nu mai fac parte din bunurile domnului Pontellier de care poate dispune cum doreşte. Trăiesc cum vreau. Dacă ar fi să-ţi spună : „Poftim, Robert, ia-o şi fiţi fericiţi, e a ta !“ aş rîde de voi amîndoi.

Chipul lui păli uşor.

— Ce vrei să spui ? întrebă el.

Se auzi o bătaie în uşă. Bătrîna Celestine intră să-i spună că venise slujnica doamnei Ratignolle să o anunţe că stăpîna ei se simţea rău şi că o roagă pe doamna Pontellier să se ducă imediat la dînsa.

— Da, da, spuse Edna ridicîndu-se. I-am promis. Spune-i să mă aştepte. Merg cu ea.

— Să te conduc, se oferi Robert.

— Nu, răspunse ea. Mă duc cu slujnica.

Intră în camera ei să-şi pună pălăria iar cînd se întoarse se aşeză din nou lîngă el pe canapea. Robert nici nu se mişcase. Edna îl cuprinse cu braţele după gît.

— La revedere, dragul meu Robert. Spune-mi la revedere !

Robert o sărută cu o pasiune pe care nu o mai simțise pînă atunci în mîngîierea lui și o strînse la piept.

— Te iubesc, șopti Edna, numai pe tine, numai și numai pe tine. Tu m-ai trezit vara trecută dintr-un vis prostesc de o viață. Ah ! m-ai făcut să sufăr tare mult cu nepăsarea ta. Doamne ! Cît am suferit ! Acum ești aici și ne vom iubi, dragul meu Robert. Vom fi totul unul pentru celălalt. Nimic altceva nu mai are importanță. Trebuie să plec la prietena mea. Dar ai să mă aștepți, indiferent cît de tîrziu. Ai să mă aștepți, Robert ?

— Nu pleca, nu pleca ! Ah, Edna, rămîi cu mine, o rugă el. Ce rost are să pleci ?! Rămîi cu mine, rămîi cu mine !

— Mă întorc cît pot de repede. Am să te găsesc aici.

Își ascunse fața la pieptul lui, îi spuse din nou bun rămas. Vocea ei fermecătoare și dragostea nemărginită ce i-o purta îi amorțiseră simțurile, îi anulaseră orice dorință în afară de aceea de a o ține lîngă el.

XXXVII

Edna intră mai întîi în farmacie. Monsieur Ratignolle prepara o soluție, turnînd cu mare atenție un lichid roșu într-o sticluță. Îi era recunoscător Ednei pentru că venise, prezența ei îi va fi de mare ajutor soției sale. Madame Ratignolle avea o soră care fusese totdeauna alături de ea în asemenea clipe grele, dar care nu reușise să vină de la fermă iar Adèle fusese cît se poate de nefericită pînă în clipa cînd doamna Pontellier îi promisese cu atîta bunăvoință că va veni. Săptămîna trecută doica dormise la ei în fiecare noapte căci locuia foarte departe. Iar doctorul Mandelet trecuse pe la ei în fiecare după-amiază. Îi așteptau să sosească dintr-o clipă într-alta.

Edna urcă în grabă pe o scară dosnică ce lega farmacia de apartamentul de deasupra. Toți copiii dormeau în camera din spate. Madame Ratignolle era în salon, unde ajunsese minată de suferință și de nerăbdare. Ședea pe canapea, îmbrăcată într-un capot alb larg strîn-

gînd în mînă cu un gest nervos o batistă. Avea obrajii supți și aprinși, ochii ei albaștri, blînzi aveau o privire rătăcită și nefirească. Părul bogat era strîns la spate și împletit iar acum coada lungă se odihnea pe perna canapelei ca un șarpe auriu încolăcit. Doica — o mulatră cu o înfățișare plăcută, purtînd șorț și bonetă albă, o îndemna să se întoarcă în dormitor.

— N-are rost, n-are nici un rost, îi spuse imediat Ednei, Madame Ratignolle. Trebuie să-l schimbăm pe doctorul Mandelet. A îmbătrînit și a devenit nepăsător. A spus că o să fie aici la șapte și jumătate ; trebuie să fie deja opt. Vezi cît e ceasul, Josephine !

Femeia avea o fire veselă și nu era dispusă să ia nimic prea în serios, mai ales cînd era vorba de o situație care îi era așa de bine cunoscută. O îndemnă pe Madame Ratignolle să aibă răbdare și curaj. Dar dînsa își mușcă adînc buza de jos iar Edna zări broboane de sudoare ivindu-se pe fruntea ei albă. După cîteva clipe oftă adînc și își șterse fața cu batista mototolită. Părea sleită de puteri. Doica îi aduse o batistă curată, stropită cu parfum.

— Asta e prea de tot ! strigă Adèle. Mandelet merită să fie ucis. Unde e Alphonse ? E posibil să fiu părăsită astfel... uitată de toată lumea ?

— Părăsită ! Asta-i bună ! exclamă doica. Dar ea unde era ? Și doamna Pontellier care renunțase desigur la o seară plăcută acasă ca să stea cu ea ? Și Monsieur Ratignolle care venea chiar în clipa aceea pe coridor ? Iar Josephine era cît se poate de sigură că a auzit trăsura doctorului Mandelet. Da, iat-o, e jos la intrare !

Adèle consimți să se întoarcă în camera ei. Se așeză pe marginea unei canapeluțe joase aflată lîngă pat !

Doctorul Mandelet nu dădu nici o atenție mustrărilor adresate de Madame Ratignolle. Era obișnuit să le audă în asemenea împrejurări și era mult prea convins de loialitatea pacientei sale ca să o pună la îndoială.

Se bucură cînd o văzu pe Edna și o rugă să meargă cu el în salon ca să stea de vorbă împreună. Dar Madame Ratignolle nu fu de acord ca Edna să o părăsească nici măcar pentru o clipă. Între momentele de mare du-

rere vorbea și ea cîte puțin spunînd că asta o face să-și mai uite suferința.

Edna nu se simțea în largul ei. O cuprinse o spaimă nelămurită. Propria ei experiență îi părea acum ireală, îndepărtată și aproape uitată. Își amintea durerile sfîșietoare, mirosul greu de cloroform, toropeala care îi amorțea simțurile, clipa deșteptării cînd descoperea făptura micuță căreia îi dăduse viață venită să se adauge mulțimii nesfîrșite de suflete ce se nasc și pier.

Începu să regrete că venise ; prezența ei nu era necesară. Ar fi putut născoci un motiv ca să nu vină ; chiar și acum ar putea născoci un motiv ca să plece. Dar nu plecă. Fu martora momentelor de tortură, cu sufletul sfîșiat de suferință și de o revoltă sinceră și arzătoare împotriva legilor firii.

Era încă uluită și gîtuită de emoție cînd, ceva mai tîrziu, se aplecă să își sărute prietena și își luă rămas bun de la ea. Adèle o mîngîie pe obraz și șopti cu glas sfîrșit :

— Gîndește-te la copii, Edna ! Ah, gîndește-te la copii ! Nu-i uita !

XXXVIII

Edna era încă amețită cînd ieși afară, în aer liber. Trăsura doctorului se întorsese să îl ia și îl aștepta în fața porții. Edna nu voia să intre în trăsură și îi spuse doctorului Mandelet că va merge pe jos ; nu-i era teamă și voia să meargă singură. Doctorul îi spuse vizitiului să îl aștepte în fața casei doamnei Pontellier iar el porni împreună cu Edna spre casă.

Sus pe cer, departe, deasupra străzilor înguste, deasupra caselor înalte străluceau stelele. Aerul era blînd și mîngîietor dar se simțea răcoarea nopții și a primăverii. Mergeau încet, doctorul cu pași grei și măsurați, cu mîinile la spate ; Edna absentă, așa cum mersese într-o noapte la Grand Isle, ca și cum gîndurile i-ar fi luat-o înainte iar ea se străduia să le ajungă din urmă.

— N-ar fi trebuit să fiți acolo, doamnă Pontellier, spuse doctorul. Nu era un loc potrivit pentru dumneavoastră. Adèle e foarte capricioasă în asemenea împre-

jurări. Mai erau o mulțime de femei pe care le-ar fi putut chema, femei lipsite de sensibilitate. Cred că a fost o adevărată cruzime din partea ei. N-ar fi trebuit să vă duceți.

— Ei, nu-i nimic! răspunse ea cu indiferență. Cred că de fapt nici nu contează. Odată și odată tot trebuie să ne gîndim la copii, cu cît mai curînd cu atît mai bine.

— Cînd se întoarce Léonce?

— Destul de curînd. În martie.

— Plecați în străinătate?

— Poate... nu, eu nu merg. Nu mai vreau să fiu constrînsă să fac unele lucruri. Nimeni n-are dreptul... poate cu excepția copiilor... și chiar în acest caz mi se pare că... mi se părea că...

Își dădu seama că vorbele îi trădează incoerența gîndurilor și se opri brusc.

— Problema este, oftă doctorul intuind sensul cuvintelor ei, că tinerețea este sortită iluziilor. Cred că este un dar al firii, o capcană menită să asigure existența mamelor pentru perpetuarea neamului. Dar natura nu ține seamă de consecințele morale, de condițiile arbitrare pe care le creăm și pe care ne simțim datori să le păstrăm cu orice preț.

— Da, răspunse ea. Anii care au trecut ni se par visuri — dacă am putea dormi și visa într-una — dar să te trezești și să descoperi... Ei, știu eu, poate că totuși e mai bine să te trezești și chiar să suferi decît să rămîi prizonier al iluziilor toată viața.

— Am impresia, draga mea, spuse doctorul la despărțire, dîndu-i mîna, am impresia că ai necazuri. N-am de gînd să-ți cer să-mi faci mărturisiri. Vreau să-ți spun doar că dacă te simți vreodată tentată să te destăinuiești poate că te-aș putea ajuta. Sînt convins că te-aș înțelege și cred că puțini sînt cei care ar fi capabili de așa ceva, foarte puțini, draga mea!

— Nu știu cum se face dar nu mă simt tentată să vorbesc despre ceea ce mă frămîntă. Să nu credeți că sînt nerecunoscătoare sau că nu vă prețuiesc înțelegerea. Uneori mă apasă tristețea și suferința. Dar nu doresc nimic altceva decît să-mi aleg singură calea. Știu că asta înseamnă foarte mult cînd trebuie să călcăm în pi-

cioare viața, inima și prejudecățile altora, dar nu contează, n-aș vrea să calc în picioare viața copiilor. Of, Doamne, nu știu ce vorbesc, domnule doctor. Noapte bună ! Nu mă învinuiți de nimic !

— Ba da, am să te învinuiesc dacă nu treci să mă vezi zilele astea. Vom sta de vorbă despre lucruri pe care nici nu te-ai gîndit vreodată că le-ai putea discuta. O să ne facă bine amîndurura. Nu vreau să te învinuiești de nimic, indiferent ce s-ar întîmpla. Noapte bună, copila mea !

Edna intră pe poartă, dar în loc să se ducă în casă se așeză sub boltă pe treapta de la intrare. Noaptea era blîndă și liniștită. Parcă emoțiile sfîșietoare ale ultimelor ceasuri se desprindeau de ea ca un veșmînt mohorît și incomod pe care nu trebuie decît să îl desfaci ca să scapi de el. Se întoarse cu gîndul la ceasul petrecut înainte ca Adèle să o cheme ; și toată ființa ei se înfiora din nou amintindu-și cuvintele lui Robert, îmbrățișarea lui, sărutul lui. În clipa de față nu-și putea închipui fericirea omenească mai mare decît aceea de a fi stăpînă pe ființa iubită. Mărturisirea dragostei lui i-l dăruise deja în parte. Cînd se gîndea că este acolo, aproape, și că o așteaptă o cuprindea amețeala uluitoare a speranței. Era foarte tîrziu ; probabil că dormea. Îl va trezi cu un sărut. Spera să îl găsească dormind ca să îl trezească cu mîngîierile ei.

Totuși, își aminti glasul Adèlei șoptindu-i : „Gîndește-te la copii ! Nu-i uita !“ Avea să se gîndească la copii ; această hotărîre îi pătrunsese în suflet ca o lovitură de moarte — dar nu în seara asta. Mîine va avea timp să se gîndească la toate.

Robert nu o aștepta în salonaș. Nu era nicăieri. Casa era goală. Pe un petic de hîrtie așezat lîngă lampă scrisese în grabă :

„Te iubesc. Rămîi cu bine — pentru că te iubesc.“

Ednei i se făcu rău citind aceste cuvinte. Se îndreptă spre canapea și se așeză. Apoi se întinse fără să rostească un cuvînt. Nu o prinse somnul. Nu se duse la culcare. Lampa sfîrîi și se stinse. Era încă trează de dimineață cînd Celestine descuie ușa bucătăriei și intră să aprindă focul.

XXXIX

Victor, înarmat cu un ciocan, cuie și șipci, repara un colț de streașină. Mariequita stătea lîngă el, legănîndu-și picioarele, privindu-l cum lucrează și dîndu-i cuie din cutia de scule. Soarele îi învăluia în razele sale. Fata își acoperise capul cu șorțul strîns ca o pernuță pătrată. Vorbeau de mai bine de o oră. Nu se plictisea niciodată ascultînd cum Victor îi povestește despre cina doamnei Pontellier. Exagera fiecare amănunt așa încît totul părea un adevărat festin al lui Lucullus. Florile fuseseră așezate în butoaie, după cîte spunea el. Sorbiseră șampanie din cupe uriașe de aur, însăși Venus răsărind din spuma mării n-ar fi înfățișat un spectacol mai încîntător decît doamna Pontellier, strălucind de frumusețe și împodobită cu diamante, așezată în capul mesei, iar toate celelalte doamne apăreau ca niște hurii tinere înzestrate cu un farmec irezistibil.

Mariequitei îi intrase în cap ideea că Victor e îndrăgostit de doamna Pontellier iar el îi răspundea în doi peri, astfel încît nu făcea decît să-i confirme bănuiala. Fata se întristă și plînse puțin amenințîndu-l că va pleca și îl va lăsa cu doamnele lui. Erau cel puțin zece bărbați în *Chênière* îndrăgostiți nebunește de ea și cum acum era la modă să iubești o persoană căsătorită, putea oricînd să fugă la New Orleans cu soțul Celinei.

Soțul Celinei era un prost, un laș și un porc și ca să i-o dovedească Victor promise să-i crape capul cu ciocanul cînd i-o mai ieși în cale. Promisiunea lui o mai liniști pe Mariequita. Își șterse lacrimile și se mai înviora gîndindu-se la această posibilitate.

Vorbeau încă despre cină și despre tentațiile vieții la oraș cînd însăși doamna Pontellier își făcu apariția de după colțul casei. Cei doi tineri rămaseră muți de uimire în fața a ceea ce le părea a fi o nălucă. Dar era chiar dînsa, în carne și oase, avînd întipărită pe chip oboseala și efortul călătoriei.

— Am venit pe jos de la debarcader, spuse ea și am auzit zgomot. Mi-am închipuit că tu trebuie să fii și că repari streașina. Faci o treabă minunată. Mereu picura pe podele vara trecută. Ce tristă și pustie pare casa!

Îi fu cam greu lui Victor să priceapă că doamna Pontellier venise cu barca lui Beaudelet, că venise singură și că nu avea altă dorință decît să se odihnească.

— Știți, deocamdată nu este nimic aranjat. Am să vă cedez camera mea; e singura în stare de folosință.

— Mă mulțumesc cu orice, îl asigură ea.

— Și dacă o să puteți să vă împăcați cu mîncarea gătită de Philomel, continuă el, deși, cît sînteți dumneavoastră aici poate reușesc să o conving pe mama ei să vină. Crezi că ar veni ? întrebă Victor întorcîndu-se spre Mariequita.

Aceasta răspunse că s-ar putea să accepte să vină pentru cîteva zile și pentru o sumă de bani destul de mare.

Văzind-o pe doamna Pontellier fata își închipuise imediat că este vorba de o întîlnire aranjată între cei doi îndrăgostiți. Dar uimirea lui Victor era așa de sinceră, iar indiferența doamnei Pontellier atît de evidentă încît acest gînd supărător nu stărui mult în mintea ei. O studie cu mare interes pe această doamnă care dădea cele mai grozave mese din America și care îi subjugase pe toți bărbații din New Orleans.

— La ce oră mănînci ? întrebă Edna. Mi-e tare foame, dar nu pregăti nimic special.

— Sînt gata într-o clipă, spuse Victor grăbindu-se să își strîngă uneltele. Puteți merge în camera mea să vă scuturați puțin de praf și să vă odihniți. Vă conduce Mariequita.

— Mulțumesc, răspunse Edna. Dar să-ți spun drept mă bate gîndul să cobor la plajă și să mă spăl în apa mării și să înot puțin înainte de masă.

— Apa e prea rece ! exclamară amîndoi deodată. Nici să nu vă gîndiți !

— Ei, mă duc să încerc, să-mi moi doar vîrfurile picioarelor. După părerea mea soarele este destul de tare să încălzească oceanul pînă la fund. Poți să-mi dai niște prosoape ? Ar fi bine să mă duc chiar acum ca să mă întorc la timp. Cred că pînă după-amiază s-ar face prea rece.

Mariequita dădu fuga și aduse din camera lui Victor cîteva prosoape pe care i le dădu Ednei.

— Sper că aveți pește la masă, spuse Edna gata să plece, dar nu pregătiți nimic special dacă nu aveți.

— Du-te și caut-o pe mama Philomelei, îi porunci Victor fetei. Eu mă duc la bucătărie să văd ce pot face. Doamne, Dumnezeule! Femeile n-au pic de minte! Putea să-mi dea de veste!

Edna porni spre plajă mergînd mecanic, fără să observe nimic în afară de faptul că soarele ardea puternic. Nu se oprea cu gîndul asupra nici unei idei deosebite. Se gîndise la toate stînd trează pînă dimineața întinsă pe canapea, după plecarea lui Robert.

Își spusese în repetate rînduri: „Astăzi este Arobin, mîine va fi altcineva. Mie mi-e tot una, Léonce Pontellier nu contează — dar Raoul și Etienne!“ Acum înțelegea clar sensul propriilor sale cuvinte cînd îi spusese Adèlei Ratignolle că ar fi gata să renunțe la ceea ce este neesențial dar că nu se va sacrifica niciodată de dragul copiilor.

În noaptea aceea de veghe o cuprinsese deznădejdea și nu o mai părăsise nici o clipă. Nu-și dorea nimic pe lume. Nu dorea alături de ea altă ființă în afară de Robert; își dădea însă seama că și el, poate chiar și amintirea lui, vor dispărea într-o zi din viața ei lăsînd-o cu desăvîrșire singură. Copiii îi apăreau în fața ochilor ca niște forțe adverse care o copleșiseră, care o dominaseră și încercaseră să o atragă într-o sclavie a sufletului pentru toată viața. Dar găsise calea de evadare. Nu se gîndea la toate astea în timp ce înainta spre plajă.

Apele golfului se întindeau în fața ei strălucind în soare în mii de scîntei. Glasul mării este seducător, încărcat de șoapte fără sfîrșit, de murmur, de vuiet, chemînd sufletul să se cufunde în abisuri de singurătate. Pe plaja albă, de la un capăt la celălalt, nu se zărea nici o ființă. O pasăre cu aripa frîntă se zbătea lovind aerul cu mișcări neputincioase, învîrtindu-se, coborînd tot mai jos, din ce în ce mai aproape de apă.

Edna își găsise costumul de baie vechi și decolorat, agățat în același cui.

Și-l puse, lăsîndu-și hainele în cabină. Dar cînd ajunse la malul mării, absolut singură, aruncă de pe ea veșmintele urîte și incomode și pentru prima oară în

viață rămase goală sub cer, bătută de razele soarelui, mîngîiată de adierea vîntului, îmbiată de valuri.

Ce ciudat și înspăimîntător i se părea să stea goală sub cerul liber! Ce minunat! Se simțea ca o făptură nou-născută care deschide ochii pentru prima oară într-o lume ce-i aparține și pe care n-a cunoscut-o încă.

Valurile mici, încununate de spumă îi îmbrățișau picioarele albe, i se încolăceau ca niște șerpi în jurul gleznelor. Merse mai departe. Apa era rece; dar ea nu se opri. Apa era adîncă dar ea își înălță trupul alb și înaintă cu mișcări puternice, prelungi. Mîngîierea mării este senzuală, cuprinzînd trupul într-o îmbrățișare strînsă, molatică.

Înainta mereu. Își aminti de noaptea cînd înotase departe și de spaima care o cuprinsese la gîndul că nu va mai fi în stare să se întoarcă la țărm. Acum nu privea înapoi, ci înainta mereu gîndindu-se la pajiștea năpădită de iarbă pe care o traversase în copilărie, avînd impresia că nu are nici început nici sfîrșit.

Începu să-și simtă brațele și picioarele obosite.

Se gîndi la Léonce și la copii. Făceau parte din viața ei. Dar nu aveau dreptul să își închipiue că puteau pune stăpînire pe ea în întregime, pe trupul și pe sufletul ei. Ce-ar mai fi rîs Mademoiselle Reisz dacă ar fi știut, ce batjocoritor ar fi zîmbit. „Și mai zici că ești artistă! Ce pretenții, Madame! Un artist trebuie să aibă un suflet curajos, care cutează și sfidează!

O cuprindea, o copleșea epuizarea.

„Rămîi cu bine — pentru că te iubesc." El nu știa, nu înțelegea. Nu va înțelege niciodată. Poate că doctorul Mandelet ar fi înțeles dacă ar fi stat de vorbă cu el — dar era prea tîrziu; țărmul rămăsese departe în urmă iar puterile o părăsiseră.

Privi în zare și vechea teamă o cuprinse din nou pentru o clipă, apoi se stinse. Edna auzi glasul tatălui ei, apoi cel al surorii sale Margaret. Auzi lătratul unui cîine bătrîn legat de un platan. Pintenii ofițerului de cavalerie zornăiau cînd traversa veranda. Se auzea zumzet de albine iar în aer plutea miros greu de garoafe.

MAI TARE CA ZEII

„Nici zeilor nu le este dat să iubească și totodată să fie înțelepți"

PROVERB LATINESC

I

— Ai putea măcar să te prefaci că nu-ți face nici o plăcere treaba asta, Paula, spuse doamna Von Stoltz cu glasul său plîngăreț de om bolnav, adresîndu-se fiicei sale care stătea în fața oglinzii și mai adăuga cîteva mici podoabe rochiei sale cît se poate de simple.

— Și la ce bun, Mütterchen? Recunosc că nu e întru totul pe gustul meu, dar în ceea ce privește avantajele chiar și tu trebuie să recunoști că sînt cît se poate de mulțumitoare.

— Să-ți spun drept, nu cred că asta este cariera pe care o visa pentru tine bietul tău tată. Ori de cîte ori mă plîngeam că prea stai tot timpul la lucru, îmi răspundea: „Vreau ca Paula să fie în frunte", spuse doamna Von Stoltz privind pe fereastră, departe, în zare, spre cerul mohorît de noiembrie, spre acel „undeva" care ar putea fi lăcașul răposatului ei soț.

— Nici nu poate fi vorba de o carieră, mamă, e doar o cotitură, răspunse fata constatind efectul reușit al unei agrafe de chihlimbar pe care și-o fixase în părul auriu strîns în coc. Trebuie să ne cîștigăm pîinea cu orice preț așteptînd să se ivească acea mult dorită carieră. Și îți dai seama că o asemenea ocazie îmi deschide o mulțime de perspective.

— Nu văd deloc la ce îți folosește să te înjosești punîndu-ți talentul în slujba unui serviciu atît de banal. La urma urmei cine sînt acești oameni?

Întrebarea mamei sfîrși într-un acces de tuse care o zdruncină lăsînd-o fără glas și fără putere.

— Vai, mamă, te-am lăsat prea mult lîngă fereastră, spuse Paula și se grăbi să împingă scaunul pe rotile în apropierea focului care arunca o lumină și o căldură

plăcută în întreaga încăpere, transformîndu-i simplitatea în frumusețe ca sub puterea unei vrăji. Să nu uit, adăugă ea după ce își instală mama cît mai comod, încă nu m-am pregătit pentru acel „serviciu atît de banal" cum îl numești tu. Și, apropiindu-se de pianul ce se găsea într-o nișă la capătul odăii, luă un sul de partituri și îl întinse în fața ei. Apoi, amintindu-și parcă de întrebarea mamei sale, se întoarse pe taburet și îi răspunse :

— Nu știi ? Familia Brainard, oameni fini și grozav de bogați. Fiica lor este fata despre care ți-am mai povestit, cea care s-a dus la conservator să își cultive vocea iar bătrînul Engfelder i-a spus, în felul său dur, să se întoarcă acesă pentru că metodele sale nu sînt destul de perfecționate pentru a face imposibilul.

— Ah, despre ei e vorba !

— Da, această petrecere e dată în cinstea sosirii fiului lor de la Yale sau Harvard, sau cam așa ceva. Și, întorcîndu-se spre pian, începu să cînte încet melodiile de dans, în timp ce mama ei rămase cu privirea pironită asupra focului și cu aceeași expresie tristă pe care muzica veselă parcă o accentua.

— Ei, cu *asta* n-am să am nici un fel de probleme, spuse Paula cu o siguranță liniștitoare, după ce termină ultimul vals. Nu găsesc aici nimic care să mă îndemne să dau frîu liber originalității, n-o să-mi fie greu să obțin efectele muzicii de orgă.

— Nu mă lăsa pradă unor gînduri atît de negre, Paula. Nervii mei sînt încordați la maximum.

— Prea ești pornită contra dansului, mamă. Pe ici, pe colo am găsit cîteva măsuri care nu erau rele deloc.

— Așa ți se pare din pricina tinereții tale. Eu am depășit de mult asemenea iluzii.

— Ce mamă inconsecventă ești ! exclamă fata rîzînd. Chiar ieri mi-ai spus că vîrsta este cea care mă face să nu suport aspectele banale ale vieții de fiecare zi. Că tinerețea, în căutarea bucuriilor sale, le găsește adesea în locuri nebănuite, nu-i așa ?

— Nu mai pierde vremea, Paula, cîntă ceva, cîntă ceva !

— Ce vrei să asculți ? întrebă Paula, trecîndu-și mîinile peste clape într-o suită de acorduri.

— „Berceuse“ a lui Chopin. Dar cînt-o încet de tot și puțin mai lent, cum o cînta iubitul tău tată.

Doamna Von Stoltz își lăsă capul pe spate sprijinindu-se de perne și cu ochii închiși savură muzica minunată ce venea ca o voce ireală din trecut, mîngîindu-i sufletul cu pacea amintirilor dragi.

Cînd ultimele sunete se stinseră, Paula se apropie de mama ei și privindu-i chipul palid observă că avea lacrimi în gene.

— Vai, mamă, te-am întristat, strigă ea disperată.

— Nu, copila mea, mi-ai făcut o bucurie de care nici nu-ți dai seama. Nu mă mai doare nimic. Muzica ta a avut asupra mea efectul pe care cîntecele lui Faranelli l-au avut asupra sărmanului rege Philip al Spaniei : m-a vindecat.

O bucurie caldă îi inundase chipul, iar ochii aveau aproape strălucirea sănătății redobîndite.

— În timp ce te ascultam, Paula, sufletul mi s-a desprins de trup și a retrăit o seară petrecută cu mulți ani în urmă. Eram în frumoasa noastră cameră din Leipzig. Aerul curat și lumina lunii pătrundeau prin fereastra deschisă și prin perdea acoperind parchetul lustruit cu o rețea tremurătoare. Te țineam în brațe și am simțit din nou greutatea trupului tău mic și durduliu. Tatăl tău era la pian și cînta „Berceuse“. Deodată m-ai tras spre tine și mi-ai șoptit : „Ist es nicht wonderschen, mama ?“ Cînd a terminat tu adormiseși, iar tatăl tău mi te-a luat din brațe și te-a așezat cu grijă în pat.

Paula îngenunche lîngă mama ei, îi strînse mîinile firave și i le sărută cu dragoste.

— Trebuie să pleci, liebchen. Cheam-o pe Berta, o să aibă grijă de toate. Mă simt foarte bine astă seară. Dar nu te întoarce prea tîrziu.

— Vin cît pot de devreme, probabil cu ultima mașină. N-am să pot sta mai mult pentru că altfel va trebui să vin pe jos. Știi adresa dacă ai cumva nevoie de mine ?

— Da, da, dar nu va fi nevoie.

Paula își sărută mama cu dragoste și ieși în noaptea mohorîtă de noiembrie cu sulul de partituri sub braț.

II

Uşa reşedinţei impunătoare la care sună Paula fu deschisă de un valet care o invită politicos să „poftească sus".

— Condu-o pe domnişoara în salonul de muzică, James, rosti de undeva de sus o voce, fără îndoială aceea de ale cărei imposibilităţi se ocupase atît de succint Herr Engfelder, iar Paula fu condusă printr-un şir de încăperi minunate, a căror căldură şi lumină blîndă erau o adevărată binefacere după aerul rece de afară.

Odată ajunsă în salonul de concerte, îşi scoase şalul şi se aşeză comod aşteptînd să vadă ce se mai întîmplă. În faţa ei stătea un minunat Steinway, asupra căruia ochii i se opriră cu lacomă admiraţie, iar în degete simţi fiorul dorinţei de a-i descoperi puterile îmbietoare. Mirosul florilor umplea aerul ca o otravă subtilă iar în încăpere plutea zîmbetul blînd al aşteptării, întrerupt cînd şi cînd de sunetul unor paşi grăbiţi de femeie ce se auzeau de sus sau de zgomotele înfundate ce sugerau o activitate gospodărească undeva departe.

Curînd în salon îşi făcu apariţia un tînăr — studentul, desigur — căci privi cu un ochi critic, de stăpîn, la decoraţia sărbătorească şi se incumetă chiar să facă pe ici pe colo mici îmbunătăţiri. Apoi, privindu-şi cu o încîntare ce-i poate fi iertată frumoasa siluetă atletică reflectată în oglindă, o zări pe Paula care îl privea avînd în ochii albaştri un zîmbet reţinut.

— Ce dracu ! exclamă el tresărind. Apoi apropiindu-se spuse : Vă rog să mă iertaţi domnişoară... domnişoară...

— Von Stoltz.

— Domnişoară Von Stoltz, repetă el, remarcînd ţinuta ei simplă şi prezenţa sulului de partituri şi trăgînd concluzia corectă. Nu v-am văzut cînd am intrat. Sînteţi de mult aici ? Şi staţi singură ? E cît se poate de neplăcut !

— Am venit acum cîteva minute şi m-am simţit minunat.

— Sint convins, rosti el cu o privire ce promitea un şir nesfîrşit de fraze măgulitoare pe care le-ar putea rosti după o cunoaştere mai apropiată.

În timp ce aprindea gazul la unul din braţele laterale pentru ca Paula să vadă notele mai bine, doamna Brainard şi fiica ei, în toalete strălucitoare, intrară în salon, şi se apropiară de ea salutînd-o amabil şi politicos.

— George, pentru Dumnezeu, exclamă mama lui, stinge gazul, strici tot efectul luminărilor !

— Dar domnişoara Von Stoltz nu poate descifra partitura fără lumină, mamă.

— Nu mă îndoiesc că domnişoara Von Stoltz cunoaşte piesele pe dinafară, replică doamna Brainard, căutînd confirmarea în privirea Paulei.

— Nu, doamnă, nu sînt obişnuită să interpretez muzică de dans, iar aceasta îmi este complet necunoscută, răspunse tînăra arătînd foile pe care George le desfăcuse şi le aşezase pe suport.

— Vai de mine ! Complet necunoscută ? exclamă domnişoara Brainard. Şi domnul Sohmeir, care ne-a spus că vom fi cît se poate de mulţumiţi !

Paula se grăbi să o asigure pe tînăra atît de îngrijorată că era întru totul capabilă să-i mulţumească pe deplin.

Soneria începu să sune întruna. Siluete înfăşurate în pelerine de seară dispăreau cu paşi uşori grăbiţi în sus pe scări, urmate de slujitori îmbrăcaţi în negru. Încăperile se umplură treptat de zumzetul caracteristic unui grup de fete stimulate de prezenţa bărbaţilor aflaţi în apropiere, iar Paula, fără a se lăsa rugată, atacă primele măsuri ale unui vals îmbietor.

Cîteva ceasuri mai tîrziu, în timpul unei pauze între dansuri, pe cînd bărbaţii recurgeau cu toată tăria la batiste şi evantaie iar fetele îşi căutau odihna adoptînd poziţii din cele mai graţioase — cu excepţia cîtorva care erau veşnic neobosite — cineva lansă o sugestie susţinută de rugăminţi insistente, ceea ce îl determină pe George să îşi aducă banjo-ul. Urmă un moment foarte plăcut în care talentul tînărului fu răsplătit cu binemeritate aplauze. Celor de faţă nu le fusese dat nicicînd să vadă o asemenea măiestrie în mînuirea acestui instru-

ment pe care îl ținea cînd deasupra capului, cînd la spate, cînd legănîndu-l în aer ca pe un pendul de ceasornic și, în același timp, reușind să interpreteze o melodie sălтăreaţă. Acordurile erau atît de antrenante încît o tînără nimfă cu ochii negri, o adeptă declarată a Terpsichorei și admiratoarea cea mai devotată a lui George se hotărî să încerce cîțiva pași dintr-un dans din Virginia pe care îl învățase pe cînd locuia pe o plantație din sud. Întreaga scenă se încheie într-un ropot de aplauze și de exclamații pline de admirație.

Trebuie să recunoaștem însă că acest mic episod nu reprezenta deloc cel mai fericit preludiu la minunata arie a bijuteriilor din „Faust" cu care domnișoara Brainard consimți să delecteze auditoriul în continuare. Faptul că domnișoara Brainard avea voce era un adevăr binecunoscut în familie, stabilit încă de pe vremea cînd această tînără articula primele gîngureli de copil în care cei ce o înconjurau cu dragoste reușiseră să descopere acea promisiune pe care ulterior timpul o confirmase atît de nechibzuit.

Geniul autentic nu poate fi ucis nici chiar dacă o întreagă armată de domni Engfelder s-ar ridica să îl stăvilească cu împotrivirea lor profană.

Interpretarea domnișoarei Brainard se dovedi a fi un adevărat triumf al sunetului și, cum îmbujorarea plină de mîndrie a succesului o îndemna la o condescendență amabilă, o invită pe domnișoara Von Stoltz „să cînte ceva".

Paula consimți cu bunăvoință și alese o suită de piese de clasici contemporani. Ce puțin reușeau cei ce o ascultau să prețuiască în interpretarea ei rezultatele unei munci de o viață, ale exercițiului îndelungat care o făceau să fie cotată de experți drept o adevărată maestră a tehnicii ! Dar tehnicii Paula îi adăugă și sentimentele și interpretarea artistului, iar ascultînd-o pînă și Ignoranța aducea geniului său omagiul emoției tăcute.

Cînd se ridică de la pian urmă un moment de liniște căruia îi puse capăt nimfa cu ochi negri — gata oricînd să se facă remarcată în timpul unei pauze — care exclamă cu frivolitate :

— Ce drăguț !

— Foarte frumos ! spuse altcineva.
— Ce n-aş da să cînt şi eu aşa !
Fiecare compliment stîngaci cădea ca un duş rece peste înflăcărarea Paulei.
Apoi începu să întrebe cît e ceasul şi care era ora de plecare a autobuzului, iar George, care se afla în apropiere, se uită la ceas şi o anunţă că ultimul autobuz trecuse de mai bine de o jumătate de oră.
— Dar, adăugă el, dacă nu vine nimeni să vă ia, vă conduc eu acasă cu plăcere.
— Nu vine nimeni, căci autobuzul care trece pe aici m-ar fi lăsat chiar la uşă şi, mărturisind astfel încurcătura în care se afla, acceptă tacit oferta lui George.
Se afla într-o situaţie nouă. Drumul pe jos, în noaptea liniştită alături de acest tînăr, cu o înfăţişare plăcută îi dădea un sentiment de încîntare. Vorbea atît de frumos şi cu atîta uşurinţă. Paula se simţea minunat în tovărăşia lui care îi sugera forţă şi ocrotire. Cînd uneori, luptîndu-se cu rafalele puternice de vînt, se sprijinea de el, îi simţea muşchii braţelor ca de fier.
Nu semăna cu nici unul din bărbaţii pe care îi cunoştea. Nu semăna cîtuşi de puţin cu Poldorf, pianistul a cărui siluetă rotunjită n-ar fi fost chiar aşa de supărătoare dacă Paula n-ar fi ştiut că aceasta se datorează consumului excesiv de bere. Bătrînul Engfelder, cu părul său lung, cu ochelarii săi şi cu făptura sa deşirată şi dezmembrată era exclus de la început din comparaţie. Cît despre Max Kuntzler, talentatul compozitor şi profesorul ei de armonie, în clipa de faţă Paula nu putea spune nimic cu adevărat nefavorabil, în afară de afirmaţia generală, imprecisă, dar foarte sigură, că nu semăna deloc cu George.
În ciuda admiraţiei sale, fata nu putea rămîne surdă la glasul care îi spunea în chip neiămurit că i-ar fi plăcut ca tînărul să nu fie atît de priceput în mînuirea banjo-ului.
Îşi urmară drumul vorbind cu voioşie pînă cînd, ajungînd la colţul străzii unde locuia, Paula văzu în faţa uşii trăsurica doctorului Sinn.
Brainard simţi fiorul de spaimă şi uimire ce o cuprinse pe Paula în clipa în care rosti iuţind pasul :

— Vai de mine ! Mama trebuie că se simte rău, foarte rău, văd că au chemat doctorul !

Ajungînd acasă deschise repede ușa pe care o găsi descuiată, în timp ce George rămase mai în urmă neștiind ce să facă. În holul de la intrare lampa de gaz ardea cu flacără mare iar din capul scărilor Berta o privea cu ochii plini de spaimă fără să rostească un cuvînt. O vecină îi ieși în întîmpinare căutînd cu bunăvoință să amîne, măcar pentru o clipă, vestea tristă a loviturii pe care soarta i-o dăduse în timp ce interpretase, fericită și inconștientă, muzica de dans.

III

Au trecut cîteva luni din seara în care soarta a lipsit-o pe Paula pentru a doua oară de existența unui părinte iubitor

După ce durerea primelor momente a trecut, fata s-a dăruit cu toate puterile muncii vrînd să dobîndească în lumea muzicală acea poziție pe care au visat-o pentru ea tatăl și mama ei.

Rămase în aceeași locuință ocupînd acum doar jumătate din ea ; reușea să facă față treburilor gospodărești cu ajutorul credincioasei Berta.

Prietenii fuseseră atenți și binevoitori cu tînăra lovită de nenorocire. Dar mai cu seamă doi dintre ei îi arătaseră un devotament constant ce dovedea un interes mai puternic decît cel născut din simpla grijă prietenească.

Dragostea lui Max Kuntzler pentru Paula era un sentiment ce îl cuprinsese la vîrsta maturității sobre cu o profunzime, cu o trăinicie ce nu putea fi zdruncinată sau diminuată doar de refuzul ei. Îi ceruse îngăduința de a-i rămîne prieten și, bucurîndu-se de privilegiul delicat și protector pe care această relație i-l oferea, căutase să nu răspundă acceptării sale cu sentimente mai călduroase.

Într-o seară Paula se afla în salonaș și lucra la niște transpuneri muzicale cînd se auzi soneria urmată de zgomotul unor pași ce înaintau pe coridor făcînd ca inima să-i bată mai tare și mîna să-i tremure.

George Brainard intră în salon și, mai înainte ca ea să se ridice să îl întîmpine, veni și se așeză pe scaunul de lîngă ea.

— Ești neobosită ca o furnică, spuse el privind partiturile ce le avea în față. Totdeauna am sentimentul că sosirea mea te întrerupe din lucru și totuși cred că o întrerupere ți-ar prinde uneori cît se poate de bine.

— Nu uita, răspunse ea zîmbind, că așa am fost crescută. Trebuie să fiu totdeauna la înălțimea chemării mele. Odihna ar aduce după sine declinul.

— Oare n-ai fi de acord să urmezi o altă chemare? întrebă el privind-o, iar în ochii săi negri și frumoși se oglindea o seriozitate neobișnuită.

— A, nu, niciodată!

— Nici dacă ar fi vorba de chemarea ce nu cere decît strădania de a iubi?

Paula nu răspunse, ci rămase cu privirea ațintită asupra semnelor neînțelese pe care le făcea cu creionul pe foile din fața ei.

George se ridică, făcu nerăbdător cîțiva pași prin cameră, apoi veni din nou lîngă ea și spuse:

— Te iubesc, Paula. Nu se poate să nu-ți fi dat seama de asta decît dacă ești complet lipsită de intuiție. Astăzi ceva mă îndeamnă să-ți vorbesc. De cînd te cunosc, continuă el, străduindu-se să o privească în ochii ce se plecau tot mai mult asupra lucrului, m-am înălțat din ce în ce mai sus în cercurile paradisului, mîngîiat de iluzia binefăcătoare că și tu... ții la mine. Dar astăzi m-a cuprins un sentiment de spaimă... spaima că ai putea, cu un singur cuvînt, să mă arunci din nou în prăpastia nefericirii fără sfîrșit. Spune-mi că mă iubești, Paula. Cred că mă iubești și totuși aștept răspunsul tău cu inima plină de îndoieli nelămurite.

Îi cuprinse mîna, iar fata nu și-o retrase.

— De ce taci? De ce nu-mi spui un cuvînt? întrebă el disperat.

— Nu pot vorbi de bucurie și de durere, răspunse ea. Faptul că știu că mă iubești îmi umple inima de o fericire ce-mi poate lumina toată viața. Și sînt tristă pentru că vorbele tale îmi arată că trebuie să ne despărțim.

— Mă iubești și vorbești de despărțire ? Niciodată ! Vei fi soția mea. De acum încolo sîntem uniți. Draga mea Paula, spuse George strîngînd-o lîngă el, toată viața mea va fi închinată fericirii tale.

— Nu pot să mă mărit cu tine, spuse Paula scurt, desfăcîndu-se din îmbrățișarea lui.

— De ce ? întrebă el brusc.

Se priveau drept în ochi.

— Pentru că nu intră în planurile mele de viitor.

— Nu-ți cer să renunți la nici unul din planurile tale. Te rog să îmi îngădui să le înfăptuiești alături de mine.

George cunoștea în Paula numai pe fiica femeii americane liniștite. Nu o văzuse niciodată stăpînită de firea pasionată a tatălui ei. Obrajii i se îmbujorară, ochii albaștri ajunseră aproape negri din pricina emoției puternice.

— Taci, spuse ea, nu mă mai ispiti, și se aruncă în genunchi lîngă masa alături de care stăteau, strînse partiturile în brațe și își sprijini pe ele obrazul înfierbîntat.

— Ce știi tu despre viața mea ? întrebă ea pătimaș. Ce înțelegi din ea ? Care muzica înseamnă pentru tine mai mult decît un simplu divertisment ? Nu-ți dai seama că eu o simt curgîndu-mi în vine odată cu sîngele, că îmi e mai dragă ca viața, ca bogăția, ca dragostea însăși ? și glasul îi tremură dureros.

— Paula, ascultă-mă ! Nu vorbi ca o femeie fără minte !

Ea se ridică iute și întinse un braț vrînd parcă să-l împiedice să se apropie.

— Ai fi de acord să te duci la o mînăstire și să-ți iei de soție o călugăriță care s-a dăruit cu jurămînt lui Dumnezeu ?

— Da, dacă acea călugăriță m-ar iubi. Ar fi de datoria ei față de ea însăși, față de mine și de Dumnezeu să se căsătorească cu mnie.

Paula se așeză pe canapea ca și cum emoția de adineaori o părăsise cu totul ; iar George veni și se așeză lîngă ea.

— Spune-mi doar că mă iubești, Paula, o rugă insistent.

— Te iubesc, răspunse ea încet, cu buzele pălite.

Tînărul o cuprinse în brațe, o strînse la piept stăpînit de o fericire fără grai și îi sărută buzele palide redîndu-le culoarea roșie a vieții.

— Vrei să fii soția mea ?

— Trebuie să aștepți. Vino peste o săptămînă și am să-ți răspund.

George fu nevoit să accepte această amînare.

După ce zilele de așteptare trecură, George se întoarse să primească răspunsul, care îi fu dat de bătrîna care ocupa etajul de sus.

— Ach Gott ! Fräulein Von Stoltz ist schon in Leipzig gegangen !

Toate astea s-au petrecut cu mulți ani în urmă. George Brainard este la fel de chipeș ca intotdeauna, cu toate că a început să se ingrașe puțin datorită obiceiurilor vieții casnice. Nu mai are ca odinioară acel gust aparte pentru muzică, prin care se distinsese ca un interpret remarcabil la banjo. Este o pierdere pe care soția sa cu ochii negri o regretă nespus ; cu toate acestea chiar și dinsa a făcut unele concesii odată cu trecerea timpului, renunțînd la dansurile din Virginia ca fiind incompatibile cu îndatoririle serioase ale unei soții și mame.

Poate că ați văzut în ziarul de dimineață că celebra pianistă, domnișoara Paula von Stoltz se află la Leipzig odihnindu-se după un turneu de concerte lung și fructuos.

Profesorul Max Kuntzler se află de asemenea la Leipzig cu acea perseverență neclintită, cu răbdarea tăcută care adeseori izbîndește în cele din urmă.

FATA DIN SAINT PHILIPPE

Marianne era înaltă, suplă și puternică. Îmbrăcată în scurta veche din piele de căprioară arăța mai degrabă ca un băiețandru bine făcut decît ca o tînără franțuzoaică de șaptesprezece ani. Ieșind din pădure o întîmpină dinspre apus strălucirea orbitoare a soarelui. Își ridică o clipă mîna cu palma întoarsă ca să-și ferească ochii de lumină, apoi continuă să coboare panta ușoară care ducea spre satul Saint Philippe ce se zărea în fața sa, chiar pe malul rîului Mississippi.

Marianne ducea o pușcă pe umăr cu ușurința unui soldat. Mersul ei era la fel de sigur ca al cerbului ce pășește fără teamă pe crestele bine cunoscute. În felul cum își înălța capul mic, cum se întorcea să privească cînd într-o parte, cînd în alta și să adulmece parfumul verii tîrzii fata avea de asemenea ceva din mișcările cerbului. Spre apus, pe fundalul cerului roșiatic începuseră să se înalțe din coșurile caselor coloane subțiri de fum albăstrui. Aceasta îi arătă că nevestele se apucaseră deja să pregătească masa de seară, iar fata iuți pasul, cîntînd încetișor și înaintînd prin pajiștea acoperită cu iarbă pe care pășteau risipite vitele cu pielea lucioasă.

Satul Saint Philippe era format din mai puțin de douăzeci de case care nu se deosebeau una de alta decît prin prezența unei camere în plus atunci cînd proprietarului îi dădea mîna să o construiască. Toate erau făcute din bușteni bine înfipți în pămînt sau înălțați deasupra unei temelii joase de piatră și avînd două sau trei camere grupate în jurul unui cămin de piatră construit în mijloc. În fața casei se găsea o verandă primitoare acoperită de o prelungire a acoperișului de șindrilă.

Cînd Marianne intră în sat într-o astfel de verandă era adunat un grup de bărbați care vorbeau cu glas tare și gesticulau cu emoție și înflăcărare.

Se aflau la cîrciuma lui Sans-Chagrin ; văzînd că tatăl său Picoté Laronce, se găsea printre cei adunați în verandă, Marianne se opri lîngă gard. Cel ce se apropie cînd o văzu însă nu fu tatăl ei ci tînărul Jacques Labrie.

— Ei, ai avut noroc, Marianne? o întrebă văzînd cum e îmbrăcată.

— Nu prea, răspunse fata arătînd traista de vînătoare care-i atîrna cam ușor pe umăr. Soldații ăia leneși din fort nu au altă treabă decît să sperie și să îndepărteze vînatul. Dar ce înseamnă toată vorbăria și agitația asta ? Credeam că s-a lămurit definitiv povestea cu *monsieur le curé*. Tata stă liniștit în colț, parcă nici nu ia parte la discuție. Ce s-a întîmplat ?

— Același necaz ca acum un an, Marianne. Ne-am mulțumit doar să protestăm, atîta timp cît englezii nu au venit să-și ceară drepturile. Dar astăzi am aflat că foarte curînd vor veni să ia în stăpînire Fort Chartres.

— Niciodată ! exclamă fata. Oare nu i-au respins indienii Natchez ori de cîte ori au încercat să înainteze de-a lungul rîului ? Crezi că acest trib de oameni prudenți le va îngădui acum să meargă mai departe ?

— De data asta nu vin de-a lungul rîului. Au traversat munții și se apropie dinspre răsărit.

— Ah ! murmură fata pălind de spaimă. Iată un rege cu care ne putem mîndri ! Louis al vostru care stă în palatul de la Versailles și dăruiește provinciile și oamenii ca pe niște zorzoane ! Ei, și pe urmă ?

— Vino, Marianne ! spuse tînărul ieșind din curte și venind lîngă ea. Am să te conduc acasă și am să-ți spun totul pe drum. Așa cum știi Sans-Chagrin s-a întors azi dimineață din West Illinois și a povestit lucruri uimitoare despre noul centru comercial de acolo, satul lui Laclede.

— Cel pe care l-au numit Saint Louis ? întrebă fata descurajată, unde s-a mutat cu toată familia bătrînul Toussaint din Kaskaskia.

— Bătrînul Toussaint e înțelept, Marianne, căci după cum spune Sans-Chagrin, orașul de dincolo de rîu crește

ca prin farmec. E deja de două ori mai mare decît Saint Philippe și Kaskaskia la un loc. Cînd englezii vor ajunge la Fort Chartres, St. Ange de Bellerive le va ceda fortul și va trece împreună cu oamenii săi dincolo de rîu, în satul lui Laclede, în afară de căpitanul Vaudry care are permisiunea să se întoarcă în Franța.

— Căpitanul Alexis Vaudry se întoarce în Franța, repetă ea cu un glas ce se modula ca un cîntec de jale. Englezii se apropie dinspre răsărit ! Și toate veștile astea au sosit astăzi în timp ce vînam în pădure !

— Nu-ți dai seama ce se petrece, Marianne ? întrebă el privind-o pieziș cu prudență.

Ajunseseră la intrare și, în timp ce intră în casă urmată de Jacques, Marianne se întoarse spre el și îi spuse :

— Nu, Jacques, nu văd nici o cale de scăpare.

Se așeză încet la masă cuprinsă parcă brusc de o oboseală ce îi tăia picioarele.

— Îi urîm pe englezi, rosti Jacques apăsat, aplecîndu-se peste masa la care se așezase lîngă ea.

— Fără îndoială, îi urîm pe englezi, repetă fata ca și cum era un adevăr de la sine înțeles ce nu mai trebuia comentat.

— După cum știi numai partea de răsărit a provinciei Louisiana a fost cedată Angliei. Nu există om în Saint Philippe care să nu aleagă moartea în locul vieții trăite ca supus al acestei țări. Dar nimeni nu va fi nevoit să facă această alegere, adăugă el zîmbind. Peste o săptămînă, Marianne, Saint Philippe va fi părăsit.

— Vrei să spui că oamenii își vor părăsi casele și se vor muta în noul centru comercial.

— Întocmai.

— Dar am auzit, sînt sigură că am auzit cu mult timp în urmă că regele Louis a dăruit ținuturile sale din Louisiana vărului său din Spania și că împreună au cedat partea de răsărit a provinciei Illinois, Angliei. Ceea ce înseamnă că partea de apus rămîne sub stăpînire spaniolă, Jacques.

— Dar Spania nu este Anglia, răspunse Jacques oarecum încurcat. Nici un francez care are puțin respect de sine nu ar accepta să trăiască ca supus englez, adăugă el pătimaș. Toți am luat aceeași hotărîre — să pă-

răsim Saint Philippe imediat ! Toți în afară de unul, Marianne.

— Și acela ?

— Acela este tatăl tău.

— Tatăl meu ! Ah, trebuia să mă aștept la asta. Ce spune ? întrebă ea cu nerăbdare.

— Spune că e bătrîn, că a trăit aici mulți ani.

— E adevărat, spuse fata pe gînduri. M-am născut aici, în Saint-Philippe la fel ca și tine, Jacques.

— Spune, continuă tînărul, că nu se poate despărți de moara lui și că nu vrea să o părăsească.

— Moara, moara ! Nu ! exclamă Marianne ridicîndu-se brusc. Nu asta e motivul. Vrei să știi de ce tata nu vrea să plece din Saint Philippe ? întrebă fata apropiindu-se de o fereastră din spate cu obloanele pe jumătate închise și deschizîndu-le cu un gest hotărît. Vino, Jacques ! Acesta este motivul, zise ea întinzînd brațul frumos și puternic spre locul unde o cruce de lemn marca prezența unui mormînt sub un arțar cu ramurile întinse.

Rămaseră amîndoi tăcuți o vreme privind dîmbul acoperit de iarba care reflecta ultimile licăriri ale soarelui ce dispărea. Apoi Jacques murmură răspunzînd parcă unui gînd nerostit :

— Într-adevăr, a iubit-o mult. Fără îndoială tot ce-a fost mai bun în el s-a dus odată cu dînsa. Și tu, Marianne ? întrebă apoi cu blîndețe.

— Eu, Jacques ? Numai pentru bătrîni amintirile sălășluiesc în morminte, răspunse fata cam fără vlagă. Viața mea aparține tatălui meu. Nu pot decît să mă supun hotărîrii lui, oricare ar fi aceea.

Marianne îl lăsă pe Jacques lîngă fereastra deschisă și intră în camera alăturată ca să-și scoată costumul de vînătoare. Cînd se întoarse era îmbrăcată cu hainele ce fuseseră cîndva ale mamei sale — o fustă scurtă de stofă de culoare închisă, un mic ilic verde dantelat acoperit de un șal de muselină strîns în falduri peste piept ; pe cap purta boneta albă a franțuzoaicelor de rînd.

Jacques aprinsese pentru ea focul în căminul mare de piatră și plecase fără veste.

Totul era adevărat. În toamna anului 1765 un grup de englezi condus de căpitanul Sterling din garda de scoţieni traversă Aleganii şi veni să ia în stăpînire pe cale paşnică ţinuturile din Illinois care pînă atunci fuseseră inaccesibile.

Sosirea lor nu a părut nimănui atît de detestabilă cum a fost pentru locuitorii din Saint Philippe. După întrunirea agitată de la Sans-Chagrin oamenii s-au apucat cu o grabă febrilă să părăsească satul care fusese pentru mulţi dintre ei singurul loc cunoscut. Bărbaţi, femei şi copii păreau cuprinşi de dorinţa diabolică de a distruge. Uşi, ferestre, podele, tot ceea ce putea folosi la o nouă construcţie fu luat de la cea veche. Zile în şir strînseră şi încărcară în căruţe rudimentare construite anume în acest scop. Vitele fură adunate de pe păşuni şi mînate în cirezi spre nord.

Cînd ultima dintre aceste făpturi nesupuse dispăru, din Saint Philippe nu rămase decît scheletul a ceea ce fusese odinioară ; iar Picoté Laronce şi fiica sa se treziră singuri în mijlocul vetrelor părăsite.

— Te aşteaptă o viaţă tristă, copila mea, spuse bătrînul strîngînd-o pe Marianne la piept.

— Nu va fi tristă, tată, îl linişti ea depărtîndu-se puţin ca să-l privească în ochi. Am să am multă treabă. O să uităm... o să încercăm să uităm că trăim printre englezi. Iar într-o zi, cînd vom reuşi să strîngem multe piei, vom merge să ne vedem prietenii aflaţi în marele oraş despre care se vorbeşte atît de mult. Să nu crezi, tată, că sînt mîhnită pentru că sîntem singuri.

Dar tăcerea era apăsătoare. La fel ca şi imaginea locuinţelor părăsite la ale căror ferestre nu se mai iveau chipuri zîmbitoare şi unde muzica rîsului de copii nu se mai auzea.

Marianne muncea, vîna şi prindea tot mai multă putere. Tatăl său semăna tot mai mult cu un copil. Cînd nu era cu el, bătrînul şedea ore în şir pe un scaun grosolan la umbra arţarului iar în ochii săi bătrîni şi tulburi se oglindea o expresie stinsă de mulţumire.

Într-o zi, cînd căpitanul Vaudry veni călare de la Fort Chartres, strălucitor în uniforma sa de ofiţer francez, îi găsi pe Picoté şi pe Marianne stînd singuri, mînă în mînă.

Auzise că numai ei rămăseseră în Saint Philippe și venise să vadă dacă e adevărat și să-i induplece, dacă va putea, să se întoarcă cu el în Franța, la La Rochelle unde Picoté trăise cîndva. Dar îndemnul său fu zadarnic. Picoté nu cunoștea altă casă decît cea în care locuise cu soția lui și nu voia să își sfîrșească zilele decît în locul unde se odihnea ea. Iar Marianne spunea mereu același lucru — că se supune voinței tatălui ei.

Dar într-o seară, cînd se întoarse de la vînătoare și îl găsi cufundat în somnul veșnic sub arțar, își dădu seama că e singură și că nu mai trebuie să se supună decît propriei sale voințe. Atunci inima sa se dovedi a fi tare ca stejarul iar nervii ca oțelul. Îl duse cu dragoste în casă. Plînse pentru moartea lui, aprinse două luminări sfințite, i le puse la căpătîi și îl veghe toată noaptea.

În zori ferecă ușile și ferestrele și, încălecînd pe sprintenul căluț indian, porni în goană spre fortul aflat la distanță de cinci mile pentru a căuta ajutorul de care avea nevoie.

Căpitanul Vaudry și alții veniră în grabă la Saint Philippe cînd auziră de nenorocirea care s-a abătut asupra Mariannei. I se trimise vorbă bunului părinte din Kaskaskia iar acesta veni să se roage și să binecuvînteze. Jacques era la Kaskaskia cînd se primi vestea morții lui Picoté și se grăbi cît putu să vină în ajutorul fetei aflate la necaz.

Așadar Marianne nu fu singură. În jurul ei se aflau prieteni buni și de nădejde. După ce Picoté fu așezat la locul de odihnă, sub arțar, după ce se rosti ultima binecuvîntare bunul preot se întoarse spre Marianne și-i spuse :

— Vino cu mine la Kaskaskia, copila mea. Tatăl tău avea mulți prieteni acolo, și nu există familie care să nu fie gata să-ți deschidă ușa să te primească. Acum, că el s-a dus, nu se cade să locuiești singură în Saint Philippe.

— Vă mulțumesc, părinte, răspunse fata, dar noaptea asta trebuie să o petrec singură. Dacă am să mă hotărăsc să vin la bunii mei prieteni din Kaskaskia am să sosesc mîine dimineață călare pe ponei.

Şi Jacques îi vorbi încercînd să o înduplece cu blîndeţe.

— Ştii bine, Marianne, ce vreau să-ţi spun şi ce port în inimă. Nu numai mie îmi eşti dragă ci şi tatălui meu şi mamei mele şi toţi sîntem dornici să te avem alături de noi, să faci parte din familia noastră. Acolo, în noul sat Saint Louis, am început o viaţă nouă. Îngăduie-mi să te rog un lucru : nu refuza să o împarţi cu mine înainte de a încerca măcar să o cunoşti.

Fata ridică mîna vrînd să-i arate că a vorbit destul şi îi întoarse spatele cu un gest hotărît.

— Du-te, prietene, spuse ea, lasă-mă singură. Du-te după preot, mergi unde merge şi el. Dacă am să mă hotărăsc am să-ţi dau de veste, dacă nu, ia-ţi gîndul de la Marianne.

Se lăsă încă o noapte liniştită peste Saint Philippe. Marianne era singură în casă ; nici măcar morţii nu mai erau cu ea. Nu ştia însă că sub bolta casei învecinate căpitanul Vaudry veghea ca o santinelă înfăşurat în manta.

Aproape de drum, în curtea casei Mariannei se înălţa „copacul cel mare din Saint Philippe" sub care se afla o masă grosolană înconjurată de bănci. Adesea Picoté şi fiica sa mîncaseră aici, poftind să împartă cu ei hrana modestă pe orice trecător dornic să stea la masa lor.

Aici şedea căpitanul Vaudry a doua zi de dimineaţă cînd Marianne ieşi din casă îmbrăcată în scurta din piele de căprioară şi cu puşca pe umăr.

— Ce faci aici, căpitane Vaudry ? întrebă ea văzîndu-l, iar tresărirea ei trăda nemulţumire.

— Te aşteptam, Marianne. Pe mine nu mă poţi alunga la fel de uşor ca pe ceilalţi.

Apoi, îmbiind-o cu un glas plin de căldură îi vorbi despre Franţa :

— Ah, Marianne nici nu ştii ce e viaţa, căci ai trăit aici, în această Americă sălbatică. Îngăduie-i preotului din Kaskaskia să rostească vorbele ce te vor face soţia mea şi am să te duc într-o ţară unde oamenii cumpără dînd în schimb aur, nu piei. Unde ai să te împodobeşti cu bijuterii şi mătăsuri şi ai să calci pe covoare moi.

Unde viața poate fi un șir nesfîrșit de plăceri. Nu-ți spun toate astea ca să te ademenesc ci ca să îți arăt că viața poate avea bucurii la care nici nu visezi și care pot fi ale tale dacă vrei.

— Destul, căpitane Alexis Vaudry! M-am gîndit uneori că mi-ar plăcea să aflu ce este acela lux; am simțit uneori că mi-ar plăcea să gust din dulceața acestui trai. Și totuși acestea n-au fost decît dorințe trecătoare. Mi-am petrecut noaptea chibzuind și hotărîrea mea e luată.

— Te iubesc, Marianne.

Ședea cu mîinile împreunate pe masă iar ochii săi minunați, plini de dragoste o priveau țintă. Dar fata continuă fără să șovăie:

— N-aș putea trăi aici, în Saint Philippe sau în Kaskaskia. Marianne nu se va supune niciciînd englezilor. Nici dincolo de rîu nu e mai bine. În orice clipă spaniolii se pot hotărî să îi trezească cu brutalitate pe cei ce trăiesc în amorțeala împăcării.

— Te iubesc, Marianne, te iubesc!

— Nu știi oare căpitane Vaudry, spuse ea cu o încăpățînare sălbatică, că am trăit în aerul curat al pădurii și al izvoarelor și că ele fac parte din ființa mea? Nu sînt făcută să aduc pe lume sclavi

— Cum de te poți gîndi la copii și la sclavi! Privește în ochii mei, Marianne, și gîndește-te la dragoste!

— Nu vreau să privesc în ochii tăi, căpitane Vaudry, murmură fata plecîndu-și ochii cu pleoapele tremurătoare, nu vreau să îți ascult vorbele și să-ți citesc pe chip dragostea. Dragoste! Am mai văzut asta și altă dată, te-am mai ascultat și altă dată pînă ce mă lăsau puterile și tremuram ca un copil, pînă ce inima începea să-mi bată ca a unui bolnav. Du-te cu tot cu bijuteriile, catifelele, și dragostea ta! Du-te în Franța la regele tău trădător! N-am nevoie de așa ceva!

— Ce vrei să spui, Marianne? întrebă tînărul, pălind la auzul vorbelor ei. Nu vrei să te supui nici Angliei, nici Spaniei, disprețuiești Franța. Ce-ți mai rămîne!

— Îmi rămîne libertatea! răspunse fata apucînd pușca și săltînd-o pe umăr. Marianne se duce la tribul de Cherokee! Nu mă poți opri, n-are rost nici măcar să

încerci. S-ar putea să-mi fie greu dar mai bine mor decît să trăiesc în sclavie !

În timp ce Vaudry rămase neclintit, mut de uimire și durere, în timp ce Jacques nădăjduia să primească vești, în timp ce bunul părinte privea neliniștit din pragul casei să vadă dacă nu se ivește fata, Marianne le întoarse spatele tuturor.

Cu pușca pe umăr porni să urce încet panta ușoară cu privirea dîrză și curajoasă îndreptată spre soarele ce se înălța.

O VIZITĂ LA AVOYELLES

Toți cei ce veneau de la Avoyelles povesteau aceleași lucruri despre Mentine. *Cher Maître !* Cum se schimbase ! Avea și copii, mulți de nici nu mai pridídea cu ei — erau patru deja. Jules nu avea grijă decît de el însuși. Nu se ducea la biserică decît rareori și nu făceau niciodată vizite. Trăiau într-o sărăcie cumplită. Doudouce auzise povestea de nenumărate ori — ultima dată chiar în dimineața aceea.

— Stai ! strigă el oprind catîrul chiar în mijlocul brazdei de bumbac. Încă de dimineață umblase poticnindu-se în urma plugului și deodată simți că nu mai poate. Încălecă pe catîr și porni înapoi spre grajd lăsînd plugul cu lama strălucitoare înfipt în pămîntul roșcat de la Cane River. Îi vuia capul ca o moară, îl năpădiră amintirile, îl amețeau hotărîrile luate în pripă din clipa cînd aflase ultimele vești despre Mentine.

Era conștient că Mentine s-ar fi măritat cu el acum șapte ani dacă Jules Trodon n-ar fi venit la Avoyelles și n-ar fi amețit-o cu ochii săi frumoși și vorba sa dulce. Doudouce se resemnase atunci, căci fericirea fetei îi era mai scumpă decît a lui. Dar acum știa că suferă cumplit și fără speranță, luptîndu-se cu lipsurile obișnuite și mărunte ale vieții. Așa îi spuseseră toți. Iar astăzi parcă nu mai putea răbda să stea liniștit știind toate astea. Simțea că trebuie să vadă cu ochii lui cum stau lucrurile. Trebuie să incerce să o ajute, pe ea și pe copii, dacă îi stă în putință.

În noaptea aceea nu-l prinse somnul. Stătu treaz privind cum razele lunii traversează podeaua goală a camerei ; ascultînd sunetele necunoscute și parcă ireale ce veneau dinspre stufărișul de pe malul rîului. Dar spre dimineață o văzu pe Mentine așa cum o văzuse ultima dată,

îmbrăcată în rochia albă și împodobită cu vălul de mireasă. Îl privi și întinse miinile spre el și i se păru că în ochii și în gestul ei citește o chemare — rugăminte de a o ajuta, de a o scăpa. Visul acesta fusese hotărîtor. A doua zi Doudouce porni spre Avoyelles.

Locuința lui Jules Trodon se afla cam la vreo două mile de Marksville. Era alcătuită din trei camere legate una de alta ce dădeau spre o verandă îngustă. Totul avea un aspect de sărăcie și mizerie în ziua aceea de vară cînd Doudouce ajunse acolo cam pe la vremea prînzului. Se opri în fața porții, ceea ce stîrni lătratul furios al cîinilor care coborîră în grabă treptele vrînd parcă să îl atace. Doi copii arși de soare, cu picioarele goale, un băiat și o fetiță, stăteau în verandă și il priveau prostește.

— Țineți cîinii, spuse Doudouce dar copiii nu făcură altceva decît să îl privească.

— Jos, Pluto ! Jos, Achille ! strigă cu o voce ascuțită femeia care apăru din casă ținînd în brațe un copilaș firav de un an sau doi. Numai o clipă se priviră fără să se recunoască.

— *Mais*, Doudouce, tu ești, *comment* ! Nu zău, dacă-mi spunea cineva azi dimineață ! Adă un scaun, Jules ! Asta-i domnul Doudouce, de la Natchitoches, unde a trăit cîndva mama voastră. *Mais*, nu te-ai schimbat deloc, arăți minunat, Doudouce !

Doudouce îi dădu mîna încet, fără prea mult entuziasm și se așeză greoi pe scaunul îmbrăcat în piele punîndu-și pălăria cu boruri largi pe podea, lîngă el. Se simțea tare stingher în hainele de sărbătoare cu care era îmbrăcat.

— Am venit cu niște treburi la Marksville, începu el și mi-am zis : „*Tiens*, doar n-ai să treci pe lîngă ușa lor fără să le dai măcar binețe."

— *Par exemple* ! Ce-ar zice Jules dacă ar ști ! *Mais*, arăți minunat, nu te-ai schimbat defel, Doudouce !

— Și tu arăți minunat, ești Mentine cea de odinioară. Îi păru rău că nu avea tăria să spună o minciună mai mare.

Mentine se mișcă stînjenită și își pipăi reverul în căutarea unui bold cu care să își prindă rochia veche în

locul unde îi lipsea un nasture. Ținea copilul în poală. Doudouce se întrebă amărît dacă ar fi recunoscut-o văzînd-o în altă parte, nu la ea acasă. I-ar fi recunoscut ochii căprui, blînzi și veseli căci erau neschimbați ; dar trupul ei, care arătase atît de delicat în rochia de mireasă era jalnic deformat. Se întunecase la față, avea pielea uscată ca pergamentul și era înspăimîntător de slabă. În jurul ochilor și gurii avea riduri adînci săpate parcă de bătrînețe.

— Și cum o mai duceți pe-acolo ? întrebă Mentine cu un glas care devenise strident, tot țipînd la copii și la cîini.

— Toată lumea-i bine. A cam dat molima prin sat anul ăsta. Te-au așteptat toți întruna, Mentine.

— Ce tot spui, Doudouce, n-am avut încotro cu bucata aia amărîtă de pămînt sterp a lui Jules. Zice că dacă mai vine un an ca ăsta trebuie să vîndă tot.

Copiii se înghesuiau în jurul ei și nu-și puteau lua ochii de la Doudouce. Încercă zadarnic să se împrietenească cu ei. Apoi sosi Jules de la cîmp călare pe catîrul cu care muncise și pe care îl legă afară la poartă.

— A venit Doudouce de la Natchitoches, Jules, îi strigă Mentine, s-a oprit și la noi să ne vadă, *en passant*.

Jules urcă în verandă și cei doi bărbați își strînseră mîna, Doudouce cam fără vlagă, cum făcuse și cu Mentine, Jules cu mai multă vigoare și arătîndu-se bucuros.

— Ei, ești un om norocos, n-am ce zice, exclamă el cu tonul său încrezător, dacă încă mai poți să te plimbi așa ! Nu ți-ar mai da mîna s-o faci dacă ai avea șase guri de hrănit, *allez* !

— Nu, nu, fără îndoială ! consimți Mentine rîzînd tare. Doudouce tresări ca și mai înainte înțelegînd sensul vorbelor lui necruțătoare. Soțul ăsta al Mentinei nu se schimbase deloc în șapte ani, se făcuse doar mai voinic, mai puternic și mai chipeș. Dar Doudouce nu-i spuse nimic.

După ce luară prînzul — alcătuit din pastramă de porc fiartă, pîine de porumb și melasă — Doudouce nu mai avu altceva de făcut decît să își ia rămas bun odată cu plecarea lui Jules.

La poartă descoperiră că băiețelul cel mic ajunsese primejdios de aproape de copitele catîrului, drept care fu certat și amenințat după cum merita.

— Cred că-i plac caii, remarcă Doudouce. Seamănă cu tine, Mentine. Am un căluț la mine acasă, spuse el adresîndu-se copilului, care nu-mi e de nici un folos. E un mustang mititel, bun și vinjos. Numai să-l lași să pască și să-i mai dai din cînd în cînd cîte o mînă de grăunțe. Și-i tare blînd ! Poate și maică-ta să călărească pe el duminica, cînd se duce la biserică. Ei, ce zici, îl vrei ?

— Ce spui, Jules ? îl întrebă tatăl.

— Ce spui ? repetă Mentine care legăna copilul pe poartă. *Tit sauvage, va !*

Doudouce dădu mîna cu toți, chiar și cu cel mic, și o porni pe jos în direcția opusă celei în care plecase Jules călare pe catîr. Era uluit. Se poticnea pășind pe drumul gloduros căci se abținuse mai bine de o oră iar acum lacrimile îl orbeau.

O iubise pe Mentine cu mulți ani în urmă, cînd era tînără și frumoasă iar acum înțelegea că încă o iubește. Începînd din ziua nunții încercase să nu se mai gîndească la ea și să nu se mai frămînte și își închipuise că a reușit. Dar acum o iubea cu o dragoste nouă. Pentru că nu mai era frumoasă o iubea. Pentru că floarea proaspătă a tinereții ei fusese strivită cu brutalitate, pentru că ajunsese atît de rău, pentru că era Mentine, o iubea cu disperare, așa cum o mamă își iubește un copil bolnav. Ar fi vrut să îl alunge pe bărbatul acela și să o strîngă la piept împreună cu copiii, să-i țină lîngă el toată viața.

După cîteva clipe Doudouce se întoarse și o privi pe Mentine care rămăsese în poartă cu copilul. Dar ochii ei nu erau întorși spre el. Privea după bărbatul ei care se ducea spre cîmp.

O ÎNTÎMPLARE RUȘINOASĂ

I

Așezată în colțul cel mai plăcut al verandei largi din fața casei fermierului Kraumer, Mildred Orme era cît se poate de mulțumită.

Nu era o fermă de felul celor despre care citeai în povestirile umoristice. Avea pămînturi întinse pe care grîul se unduia în soare și strălucea ca o mare de aur. Meramec, rîul din apropiere, era făcut din argint sau, mai bine zis, din cristal căci pe alocuri apa era atît de limpede că puteai vedea pietrișul de pe fund strălucind ca niște nestemate galbene și verzi. De-a lungul malurilor copacii creșteau pînă aproape de apă și chiar în apă iar ramurile sălciilor îi atingeau suprafața.

Casa era mare și încăpătoare așa cum e firesc să fie o locuință la țară. Și stăpînul ei era mare și voinic. Stăpîna era mărunțică și slabă și totdeauna ea era cea care ieșea la prînz să tragă clopotul cel mare care chema la masă oamenii ce lucrau la fermă.

Din colțul ei liniștit unde se delecta cu Browning și Ibsen, Mildred o privea zilnic făcînd acest lucru. Dar cînd oamenii urcau scările tropăind și traversau greoi veranda ca să intre în casă unde li se servea prînzul, Mildred nu-i privea niciodată. De ce ar face-o ? Nu e prea plăcut să vezi niște pătimași iar ea nu avea vocație de antropolog. Dar într-o zi, cînd un grup de vreo șase oameni se apropia, o foaie pe care o lăsase din neglijență pe balustradă, zbură drept în calea lor. Unul din ei o ridică și i-o dădu cînd trecu prin verandă. Era tînăr și bronzat, desigur, din pricina soarelui. Avea ochi albaștri frumoși și părul blond răvășit. Avea umeri largi și drepți, brațele puternice și curate. Nu era deloc o prezență lip-

sită de farmec îmbrăcat în hainele grosolane care îi lăsau gîtul gol și îi dădeau posibilitatea să se miște în voie.

Mildred nu reuși să remarce toate acestea în fracțiunea de secundă cînd îi aruncă o privire recunoscătoare. Avu nevoie de cîteva zile ca să le vadă. Căci de fiecare dată cînd treceau prin fața ei îl căuta cu privirea printre ceilalți vrînd să-i adreseze un zîmbet plin de condescendență, la care se pricepea de minune. Dar el nu o privea niciodată. Fără îndoială, unei fete inteligente de douăzeci de ani, care a refuzat deja cîteva cereri în căsătorie și a ajuns la concluzia că viața e o treabă tare plicticoasă, puțin îi pasă dacă un argat se uită la ea sau nu. Iar Mildred nici nu se sinchisea și toată întîmplarea n-ar fi preocupat-o nici măcar o clipă dacă nu și-ar fi vîrît dracu coada și nu ar fi născocit împrejurarea pe care condițiile naturale nu o oferiseră. Era vară ; era plictisită ; era jignită, și acesta a fost începutul unei întîmplări rușinoase.

— Cine sînt oamenii ăștia care muncesc pentru dumneavoastră, doamnă Kraummer ? De unde îi adunați ?

— Îi adunăm de peste tot. Unii sînt din partea locului, alții sînt străini.

— Și tînărul acela cu umeri largi... e vecin cu dumneavoastră ? Cel care mi-a înapoiat hîrtia acum cîteva zile, vă amintiți ?

— A, nu ! S-ar putea spune că e un fel de vagabond. Dar muncește ca o mașină.

— Are o înfățișare tare neplăcută. Nu vă e frică să-l angajați, dacă nu-l cunoașteți ?

— Dar de ce să-mi fie frică ? întrebă rîzînd femeia cea măruntică. Nici dacă ar fi surd sau mut n-ar vorbi așa de puțin. N-am crezut că ești atît de copilăroasă.

— Vai, doamnă Kraummer, nu vreau să credeți că sînt un copil, cum spuneți, sau că sînt lașă, după cum lăsați să se înțeleagă. Întrebați-l dacă nu vrea să mă ducă mîine cu trăsura la biserică. Vedeți că nu mi-e chiar așa de frică de el, adăugă ea zîmbind.

Argatul cel necioplit răspunse rugăminții ei refuzînd-o pur și simplu. Nu putea să o însoțească pentru că se ducea la pescuit.

— Dar, îi sugeră doamna Kraummer, Hans Platzfeldt te poate duce la biserică sau unde dorești. Hans ăsta e un băiat bun în care poți avea toată încrederea.

— Vă mulțumesc foarte mult. Mă gîndesc că o să am de scris o mulțime de scrisori mîine și cred că o să fie foarte cald. Pînă la urmă cred că n-am să mă duc la biserică.

Era cît pe-aci să plîngă de necaz. Să fie disprețuită de un argat oarecare ! Ea, Mildred Orme, care ar fi trebuit să fie împreună cu toată familia la Narragansett și care venise în acest loc retras în căutarea liniștii ce-i îngăduia să se înalțe pe culmile gîndirii rafinate. Reflectă cu uimire la firea de neînțeles a pălmașilor.

După ce îi transmise acest răspuns nepoliticos, trecînd prin veranda unde ședea Mildred, tînărul o privi totuși într-un fel care îi tăie pur și simplu răsuflarea, căci în ochii lui citi o îndrăzneală neașteptată.

Iar privirea aceea de nepătruns îi rămase întipărită în minte. Nu reușea să o alunge.

II

Nici nu era chiar așa de cald a doua zi cînd Mildred o porni pe poteca îngustă ce ducea spre rîu traversînd lanul unduitor. Grîul galben îi venea pînă la piept. Ochii căprui ai fetei reflectau strălucirea sa aurie cînd ajunse în mijlocul lui și cînd auzi murmurul cu care lanul răspundea adierii blînde. Cine a traversat un lan de grîu în toiul verii cunoaște foșnetul acesta.

În pădure era o răcoare plăcută și solemnă. Iar acolo, la malul rîului, se afla ticălosul care o jignise atît de adînc, mai întîi cu nepăsarea sa, apoi cu îndrăzneala neașteptată a privirii sale.

— Pescuiești ? întrebă Mildred cu o politețe și o demnitate binevoitoare menită să stabilească clar poziția sa față de el. Întrebarea era total lipsită de sens, căci tînărul stătea nemișcat cu undița în mînă și cu ochii țintă la un dop ce se legăna încolo și încoace pe apă.

— Da, doamnă, răspunse el scurt.

— Nu te stînjenesc dacă stau aici o clipă să văd ce reușești să prinzi ?

— Nu, doamnă.

Rămase nemișcată ținînd strîns cartea pe care o luase cu sine. Pălăria de pai îi alunecase în mod nepermis într-o parte, dînd la iveală bretonul ondulat de un castaniu deschis ce îi acoperea fruntea pe jumătate. Obrajii aveau culoarea fragedă pe care soarele reușise să le-o împrumute ; la fel și buzele.

Toți ceilalți oameni plecaseră îmbrăcați în haine de sărbătoare. Poate că acesta nu avea nimic mai bun decît hainele de lucru pe care le purta și acum. Un sentiment de milă tipic femeilor o cuprinse gîndindu-se la această posibilitate. Tînărul nu rosti nici un cuvînt. Mildred se întrebă oare cîte ceasuri ar fi în stare să stea așa, așteptînd răbdător ca peștele să vină la momeală. În ceea ce o privea situația începuse să o plictisească și se hotărî în cele din urmă să facă o schimbare.

— Mă lași să încerc și eu puțin, te rog ? Am o idee.

— Da, doamnă.

„Omul ăsta trebuie să fie complet tîmpit, cu vorbirea lui monosilabică“ își spuse fata în gînd. Apoi își dădu seama că vorbirea monosilabică este caracteristică oricărui necioplit.

Puse cu grijă cartea jos și luă undița pe care el i-o puse în mînă încet. Apoi fu rîndul lui să stea deoparte și să privească tăcut și respectuos spectacolul fascinant.

— Ah ! strigă fata deodată cuprinsă de emoție în clipa cînd văzu că ața e trasă în apă.

— Stați așa ! Nu încă !

Într-o clipă fu lîngă ea. Cu ochii țintă la firul încordat prinse undița încercînd să o împiedice să o tragă afară cum păruse că vrea să facă. Adică intenționase să apuce undița, dar mîna sa bronzată nimeri exact peste mîna albă a fetei.

Tresări violent cînd se trezi atît de aproape de părul castaniu deschis care îi mîngîia fața, de obrazul înfierbîntat aflat la cîțiva centimetri de umărul său, de ochii negri tineri care îl priviră o clipă și îi vorbiră fără grai.

Apoi, nu se știe de ce, nu se știe cum, brațele sale o cuprinseră și îi sărută buzele. Mildred n-ar fi putut spune dacă o sărutase o dată sau de zece ori.

Albă ca varul, fata privi în jur și îl văzu dispărînd cu pași mari pe poteca pe care ea însăși venise pînă aici. Apoi rămase singură.

Doar păsările văzuseră ce se întîmplase iar Mildred știa că poate conta pe discreția lor. Nu fierbea de mînie cum ar fi făcut alta în locul ei. Rușinea îi întuneca mințile. Dar în același timp se întreba în chip nelămurit dacă era cazul să le spună soților Kraummer că buzele ei neprihănite își pierduseră nevinovăția. Să își dea în vileag încurcătura ? Nu. Odată ajunsă în camera ei va cîntări în liniște situația și va hotărî ce e de făcut. Secretul trebuia să rămînă numai al ei, o povară îngrozitoare pe care trebuia să o poarte pînă ce va reuși să uite totul.

III

Și de teamă ca nu cumva să uite, Mildred plînse în noaptea aceea. Toată ziua întîmplarea oribilă o obsedase, făcînd-o să se întrebe dacă nu cumva și-a pierdut mințile. Îi era teamă că așa stăteau lucrurile. Altminteri de ce fusese sărutul acela cea mai plăcută clipă pe care o trăise în cei douăzeci de ani de viață ? Păstra pe buze aceeași senzație ca în clipa cînd fusese sărutată. Neliniștea dulce îi alungase somnul de pe pernă.

Dar Mildred nu era dispusă să schimbe împrejurările exterioare ale vieții sale pentru a ceda unui capriciu rușinos ce se născuse întîmplător în sufletul ei ca un vis urît. Nu voia să se ferească de nimic. Se va purta întocmai ca și pînă acum.

A doua zi de dimineață găsi pe scaunul pe care ședea în verandă cartea pe care o uitase pe malul rîului. Altă jignire ! Dar se purtă așa cum se hotărîse și veni să șadă pe verandă ca de obicei în locul bine cunoscut. Știa cînd Vinovatul trecea pe lîngă ea deși niciodată nu-și ridica ochii. Oare numai văzul și auzul ne pot spune ase-

menea lucruri? Mildred o știa din pricina unui val de amețeală ce o cuprindea și a altor semne neînțelese.

Într-o zi îl privi pe furiș în timp ce el stătea de vorbă cu fermierul Kraummer în mijlocul curții. Cînd se îndepărtă, Mildred rămase amețită parcă ar fi băut prea mult vin. Apoi, fără să șovăie se întoarse și începu să se pregătească pentru a-și lua rămas-bun de la familia Kraummer.

După-amiază tîrziu primi cîteva scrisori. Una din ele suna astfel:

„Draga mea Mildred, mă aflu la Narragansett și regret nespus că nu te-am găsit aici. Așadar te afli la ferma familiei Kraummer de la Iron Mountain. Ei bine, ce spui de aiuritul ăla de Fred Evelyn? Căci numai un aiurit poate face asemenea isprăvi. Anul trecut s-a apucat să conducă un tractor peste cîmpuri. Anul ăsta ară pămîntul cot la cot cu pălmașii. Anul viitor o să găsească altceva la fel de ciudat — și asta pentru că vrea să cunoască mai multe feluri de a trăi și alte asemenea motive demne de un Don Quijote. Sîntem foarte buni prieteni. Mi-a scris că s-a făcut puternic ca un taur. Dar nu mi-a spus că te afli acolo. Știu că nu te prea împaci cu el căci nu are deloc înclinații intelectuale — îl detestă pe Tolstoi și îl critică pe Ibsen. Nu prea se omoară cu cărțile — spune că sînt ochelari prin care privesc viața cei cu vederea scurtă. Să nu-l umilești, draga mea, și să nu fii prea aspră cu el. Are un suflet minunat chiar dacă este cel mai mare zăpăcit din toată America."

Mildred încercă să se gîndească sperînd să constate că veștile aduse de această scrisoare îi vor ușura chinul rușinii care o frămînta. Dar nu reuși. Știa bine că nu va reuși.

În lumina amurgului ce se accentua porni din nou prin grîul parfumat și greu de rouă. Poteca era foarte lungă și foarte îngustă. Cînd ajunse la jumătatea drumului îl zări pe Vinovat venind spre ea. Ce putea să facă? Să se întoarcă și să fugă ca un copil? Să se ascundă în grîu ca un animal speriat? Nu avea decît să treacă pe lîngă el cu toată demnitatea pe care i-o impunea împrejurarea.

Dar el nu-i îngădui să treacă. Se opri hotărît în fața ei, în mijlocul potecii, cu pălăria în mînă, cu o expresie tulburată întipărită pe chip.

— Domnișoară Orme, rosti el, toată săptămîna trecută, ceas de ceas, am vrut să vă spun că sînt cel mai hăituit animal ce viețuiește pe fața pămîntului.

Mildred nu se împotrivi. Întreaga ei atitudine părea să arate că părerea ei coincide întru totul cu a lui.

— Dacă aveți un tată, un frate, sau pe altcineva căruia aș putea să-i spun toate astea...

— Cred că sporiți jignirea, domnule, vorbind despre ea. Vă rog să nu mai pomeniți niciodată despre asta. Vreau să uit ce s-a întîmplat. Vă rog să mă lăsați să trec.

— Ah, exclamă el cu emoție, vreți să uitați ! Atunci poate că, fiind dornică să uitați totul, veți avea generozitatea să îl iertați pe vinovat cîndva.

— Cîndva, repetă ea în șoaptă privind parcă prin el, dar nu la el, cîndva... poate... cînd am să reușesc să mă iert pe mine însămi.

Tînărul rămase nemișcat privind cum silueta ei zveltă și dreaptă se depărtează încet și se micșorează. Se întreba ce-o fi vrut să spună. Apoi, simți că i se pune un nod în gît și că obrajii pîrjoliți de soare i se îmbujorează în clipa în care înțelese care ar putea fi sensul vorbelor ei.

MOTIVUL DOAMNEI MOBRY

I

Era primăvară cînd sub mărul încărcat de flori Editha Payne acceptă în sfîrșit să se căsătorească cu John Mobry.

Îl refuzase într-una timp de trei ani cu o consecvență care uimea pe toată lumea aproape la fel de mult cum îi uimea perseverența dorinței lui de a se căsători cu ea. Era cît se poate de neînsemnată — o englezoaică despre al cărei trecut nu se știa nimic; și pe deasupra mai era și guvernantă; nu era nici foarte tînără și nici foarte frumoasă. Dar John Mobry făcea parte din categoria acelor bărbați care, cînd își pun ceva în gînd, se luptă și nu renunță atîta timp cît întrezăresc o posibilitate de a-și împlini dorința.

Norocul l-a adus în preajma ei în ziua aceea de primăvară, sub mărul înflorit, cînd resorturile sufletului ei lucrau într-un anume fel făcînd să-i slăbească și să-i înfrîngă hotărîrea de o viață.

Privea dincolo de el, departe de el, spre dealurile verzi mîngîiate și înviorate de lumina soarelui, și mai departe, spre o negură de nepătruns. Chipul ei ostenit avea expresia celui învins care s-a luptat vitejește iar acum nu-și mai dorește decît odihna.

— Fie, John, dacă vrei tu, spuse ea lăsîndu-și mîna în mîna lui.

În clipa aceea luă în sinea ei hotărîrea de a nu mai privi nicicînd în negura de nepătruns. Dar de ce îl refuzase atîta timp era o întrebarea pe care ceilalți și-au pus-o atîta timp cît sînt oamenii în stare să se preocupe de astfel de lucruri.

II

Era din nou primăvară.

Tinărul care încerca să citească așezat comod în nișa adîncă a unei ferestre, se întoarse și-i spuse fetei care cînta la pian :

— Naomi, de ce primăvara vine totdeauna ca o revelație, ca o surpriză minunată ?

— Stai puțin, Sigmund, și cîntă ultimele măsuri ale partiturii pe care o avea în față, apoi se ridică și se duse lîngă el la fereastră.

Era un adevărat model de frumusețe fizică și de sănătate : vioaie, zveltă cu pielea fragedă, purtînd pe buze și în obraji culorile tinereții, purtînd în buclele bogate ale părului castaniu strălucirea și căldura tinereții. În ochii căprui se oglindea cînd strălucirea, cînd visarea și adeseori uimirea.

— Primăvara ? spuse ea. De ce vine ca o revelație ? De unde să știu ? Cînd îmi pui întrebări știi bine că inversezi rolurile.

Îi luă cartea din mînă și se uită în treacăt peste pagini.

— Știi, ești o fată tare ciudată, spuse el privind-o cumva cu admirație, dar și cu o indiferență ușor disprețuitoare, căci era tînăr și era student. La fel mi-ai răspuns și azi dimineață cînd te-am întrebat... ce te-am întrebat oare ?

— Mi-ai cerut să-ți explic farmecul muzicii lui Chopin. Știi bine, continuă ea, că nu mă pricep să răspund întrebărilor care încep cu „de ce". Știu doar că anumite sunete, anumite scene, sau emoții mă impresionează, o știu pentru că o simt. Nu-mi bat capul să găsesc explicații. Nu uita, Sigmund, că știu foarte puțin.

— Fără îndoială că ai nevoie de puțină instruire și e mare păcat că n-ai avut parte de ea. Hai să facem împreună un curs în vara asta. Ești de acord ?

Era un student mîndru, sigur de armele sale.

— Nu cred, Sigmund răspunse Naomi rîzînd. Și chiar dacă aș vrea, ar fi inutil căci mama n-ar accepta nici odată. Știi care e părerea ei despre utilitatea „-ologiilor" și „-ismelor" pentru o femeie.

— Instruirea la care mă gîndeam nu se alcătuiește doar din „-ologii" și „-isme".

— După cîte îmi amintesc cărțile nu au reprezentat niciodată o preocupare importantă în viața mea, îl întrerupse ea. Mi-am petrecut jumătate din viață sub cerul liber, călărind peste dealuri, adeseori bătută de ploi. O, Doamne, natura și tot ce cuprinde ea! Nimic nu se compară cu asta, Sigmund. Ce culori! Uită-te la purpuriul ce inveșmîntează acum dealurile acelea dinspre răsărit. Uită-te la nenumăratele nuanțe de verde ce se întind în fața noastră, la petele cafenii ale cîmpului proaspăt arat presărate ici și colo. Și la cerul de un albastru atît de intens ce mărginește norii albi ca de catifea. În seara asta vor fi de un auriu roșcat.

— Cu ce ochi lacomi privești totul... ochi ce percep culoarea în chip primitiv. Știi oare cum să-i folosești? Cum să ți-i faci folositori?

— Ah, nu, Sigmund, spuse ea. Muzica este singurul lucru pe care l-am învățat și l-am studiat. Cred că mama n-ar fi reușit să mă împiedice dacă ar fi vrut. Nimic pe lume nu are pentru mine semnificația pe care o are muzica. Am sentimentul că într-o zi Adevărul însuși mi se va dezvălui prin mijlocirea armoniei sunetelor. Mă întreb dacă mai e pe lume vreo ființă care să aibă auzul atît de ascuțit și de rafinat, capabil să prindă nu muzica sferelor, ci a pămîntului, subtilitatea acordurilor majore și minore pe care le interpretează vîntul atingînd ramurile copacilor. Ai auzit vreodată respirația pămîntului, Sigmund? întrebă ea cu ochii mari și plini de voie bună văzînd uimirea ce se oglindea în ochii lui.

Apoi, rîzînd și fredonînd refrenul vesel al unei arii de operă, sări în picioare iute ca o pisică și, apucînd o floretă de lîngă perete, făcu o piruetă și se opri în poziție de atac în mijlocul camerei.

Tînărul o urmase cu aceeași rapiditate. Își măsurară distanța cu eleganță și demnitate și se priviră în ochi provocator. Apoi timp de cîteva minute se înfruntară atacînd și parînd iar în încăpere se auzi doar clinchetul și scrîșnetul lamelor subțiri de oțel, duduitul pașilor pe parchet în timpul unui atac. Numai în clipa cînd chipul

prelung și palid al doamnei Mobry se ivi în ușa deschisă cu prudență înfruntarea luă sfîrșit.

— Știi, Naomi, spuse ea parcă cerîndu-și scuze, și intrînd în cameră, n-am auzit pianul și...

— Și te-ai întrebat ce nenorocire s-o fi întîmplat, răspunse fata îmbujorată și veselă punînd arma din nou lîngă perete. Îi dădeam vărului Sigmund o lecție de scrimă, mamă.

— Știi că tatăl tău vine astăzi mai devreme cu trenul, Naomi. O să fie mîhnit dacă n-ai să-l întîmpini la gară.

— Și pe bună dreptate ar fi uimit și mîhnit. S-a mai întîmplat oare vreodată să îl dezamăgesc ?

Și părăsi încăperea simulînd totodată un atac împotriva lui Sigmund cu o armă nevăzută și rîzînd de propriul ei gest.

Doamna Mobry se apropie de pian și începu să strîngă partiturile pe care Naomi le lăsase oarecum în dezordine și le aranjă pe suport. Căuta parcă să-și facă de lucru ; avînd o casă plină de slujitori nu-i mai rămînea de făcut aproape nici un fel de muncă fizică, întrucît bogăția fusese unul din lucrurile pe care John Mobry le urmărise cu perseverență cu mulți ani în urmă.

Doamna Mobry trecuse de cincizeci de ani, părul ușor încărunțit era pieptănat cu cărare la mijloc și bine strîns în jurul tîmplelor. Se așeză și începu să se legene încetișor strîngîndu-și pelerina în jurul umerilor delicați.

— Nu ți-e rece cu fereastra deschisă, Sigmund ? întrebă ea. Bănuiesc că nu. Sîngele tînăr e fierbinte.

Dar Sigmund se duse să închidă fereastra fără să se laude că sîngele îi clocotește în vine. Spuse doar :

— Ai dreptate, mătușă Editha, aerul acestei primăveri timpurii este înșelător.

— Voiam să stau de vorbă numai cu tine o clipă, dragul meu, începu dînsa imediat, ducînd mîna la gură și tușind oarecum stînjenită. Cred că această măsură de prevedere este total inutilă, de fapt sînt sigură de asta ; dar în viață e bine să fim sinceri, în măsura în care putem. Și fără îndoială cînd tinerii se află împreună...

Sigmund se întrebă în gînd ce-o fi vrînd să spună mătușă-sa.

— Vreau să spun... e un lucru de care tu n-aveai cum să-ți dai seama... dorința noastră și a fiicei noastre este să nu se căsătorească niciodată. Întrucît vei sta la noi toată vara m-am gîndit că ar fi mai bine să te pun în temă imediat cu această hotărîre de familie ca să fim toți liniștiți și să evităm orice consecințe neplăcute.

Doamna Mobry zîmbi ușor spunînd aceasta și își netezi părul la tîmple cu mîinile sale prelungi și delicate.

— A făcut Naomi o asemenea promisiune ? întrebă Sigmund convins că aceasta ar fi o mare nechibzuință.

— Nu, nu e vorba de o promisiune, dar a fost totdeauna de la sine înțeles. Încă de cînd era mică i-am insuflat dorința de a rămîne toată viața alături de mine. Pare o dorință egoistă... știu că pare o dorință egoistă ; chiar și unchiul tău e de aceeași părere cu toate că nu s-a împotrivit niciodată hotărîrii mele.

— Mi se pare că în această dorință întrezăresc un instinct natural mai degrabă decît un egoism rece, mătușă Editha. Poate că e ceva peste care nu poți trece. Îmi amintesc că am aflat că ai fost grozav de îndurerată acum doi ani cînd s-a căsătorit Edward.

Doamna Mobry păli și glasul îi tremura ușor cînd răspunse :

— Nu-l pot ierta pe Edward. Ne-a înșelat căsătorindu-se astfel cu toate că știa că nu sînt deloc de acord. Faptul că unchiul tău l-a trimis să preia conducerea afacerilor din Middleburg a fost o adevărată nenorocire. Căsătoria nu s-ar fi încheiat dacă Edward ar fi rămas aici, lîngă mine, unde îi era locul.

— Vai, mătușă Editha, dar nici măcar nu e o nenorocire, așa de mare. S-a căsătorit cu o femeie minunată și cred că este cît se poate de fericit. Dacă ai fi de acord să-i faci o vizită și ai vedea cu ochii dumitale cît e de mulțumit cred că i-ai ierta această *coup d'état*.

Sigmund își spunea că mătușa sa ține la părerile ei cu o încăpățînare prostească. Dar cum ajunsese să admită deja posibilitatea de a se îndrăgosti de verișoara sa Naomi, nu îl supăra faptul că doamna Mobry îl prevenise cu atîta înțelepciune. Dacă avea să calce în foc o va face cu ochii deschiși.

Sigmund era fiul surorii domnului Mobry ; era student la medicină, avea douăzeci și doi de ani, era puțin obosit și slăbit de muncă și venise aici, sperînd să se refacă în zona deluroasă dinspre apus. În copilărie venise adeseori în vizită la familia unchiului John iar vărul său Edward — cu doi ani mai mare ca el — îi fusese bun prieten. Dar nu mai venise pe aici de patru ani. O lăsase pe Naomi o fetișcană stîngace și gălăgioasă de paisprezece ani. Cînd revenise constatase că verișoara sa era parcă o ființă cu totul nouă.

El insuși era un tînăr blond, chipeș, plin de speranțe și de încredere în viitor ; totuși se străduia din răsputeri să își cultive un cinism interesant care nu reușea însă să convingă pe nimeni.

III

Dacă intenția doamnei Mobry ar fi fost ca Sigmund să se îndrăgostească de fiica ei, n-ar fi putut născoci un plan atît de machiavelic ca cel pe care îl folosise. Dar singura ei dorință fusese să ia o măsură de precauție împotriva căsătoriei. Așa încît nu putea avea nici un motiv de nemulțumire căci își făcuse datoria în chip temeinic și sigur.

Această măsură fu pentru Sigmund singura pavăză — bietul naiv ; pe toate celelalte le lăsă deoparte. Era mai mult decît o pavăză. Era un document redactat, semnat, parafat și încredințat conștiinței sale care îi îngăduia să trăiască alături de Naomi dînd posibilitatea sufletului său tînăr și nestăpînit să fie vulnerabil așa cum se întîmplă cu orice suflet tînăr și nestăpînit.

Trăiră clipe atît de fericite în zilele acelea de primăvară și vară și se ocupară de lucruri atît de plăcute ! Căci trebuie să fie minunat să te scoli cînd dimineața este încă cenușie și să hoinărești încălțat în cizme înalte prin iarba fragedă, argintată de rouă de pe coastele dealurilor. Să pîndești cu pușca pregătită ca puiul de potîrniche să-și ia zborul pe neașteptate din cotloanele gardurilor. Să vezi cum cerul se înflăcărează spre răsărit și face pămîntul umed să scînteieze.

Sau poate că le plăcea mai mult, sau cel puţin la fel de mult, să plece împreună la braţ la distanţă de trei mile, legănaţi de trăsurica trasă de căluţul gras şi leneş care se oprea să se adape ori de cîte ori traversau albia aproape secată a rîului Meramec unde apa curgea limpede ca cristalul peste pietrele strălucitoare de pe fund. Şi era mereu dornic să se oprească şi să se odihnească la umbra marelui nuc care marca hotarul moşiei Mobry. Naomi îi îngăduia căluţului să facă totdeauna ce doreşte şi de cele mai multe ori acesta voia să pască iarba fragedă ce creştea pe marginea drumului.

Nu e de mirare deci că micile lor escapade la oraş durau uimitor de mult. Dar, la urma urmei, ce altceva aveau de făcut decît să piardă timpul ? Şi exact asta şi făceau de dimineaţă pînă seara. Uneori, aşezaţi în barca zveltă, pluteau pe rîul ce şerpuieşte ca o panglică de argint printre dealurile verzi din sudul statului Missouri. Înaintau pe firul apei cînd deasupra lor străluceau stelele sau luna, lunecau pe lîngă maluri, la umbra sălciilor plîngătoare, cînd soarele ardea nemilos odată cu sosirea zilelor fierbinţi de vară.

Atunci ochii albaştri ai lui Sigmund nu găseau în toată lumea nimic mai frumos decît ochii căprui ai verişoarei sale, care se umpleau de uimire din pricina neliniştii dulci ce o învăluia cînd îi surprindea privirea şi îi răspundea în acelaşi fel.

Au şi citit mult în vara aceea. Se găsesc în cărţi o mulţime de lucruri în afară de „-isme" şi „-ologii". Omenirea a avut dintotdeauna poeţi ce au ştiut să cînte. Şi, lucru ciudat, Sigmund nu găsea nimic mai instructiv pentru mintea neiniţiată a verişoarei sale decît să îi citească despre iubirile lui Lancelot sau despre disperarea adîncă a Julietei. Iar Naomi oftă adesea auzind aceste poveşti şi uneori chiar plîngea căci Sigmund i le spunea cu mult suflet şi păreau cît se poate de adevărate.

Cea dintîi grijă a doamnei Mobry şi a lui John Mobry în egală măsură, era sănătatea fiicei lor ; apoi venea grija pentru fericirea ei. Acestea fuseseră lucruri atît de bine stabilite şi de riguros respectate încă din copilărie încît mamei i s-ar fi iertat desigur dacă şi-ar fi îngăduit cînd şi cînd să le scape din vedere. Dar aşa ceva nu se

întîmpla niciodată. Naomi trebuia să aibă totdeauna obrajii îmbujorați iar dacă nu-i avea mama ei trebuie să știe de ce. Cînd fata deveni mai leneșă și mai visătoare — căci vara era foarte călduroasă — mama vru să afle de ce se purta astfel.

— Zău că nu știu, mamă. Căldura asta apăsătoare ar face ca sîngele oricărei făpturi să circule ceva mai leneș.

IV

Într-o dimineață cînd membrii familiei s-au sculat și s-au adunat la masa de dimineață au aflat că Naomi se trezise cu mult înaintea lor și o pornise într-una din plimbările ei obișnuite. Cînd ieșise din căsuța lui, grădinarul o văzuse plecînd în zori și — după spusele lui — fata îi strigase :

— Noi nu sîntem niște leneși, Heinrich, să stăm în pat cînd pămîntul s-a trezit deja.

Toți erau convinși că Naomi își va face apariția dintr-o clipă în alta, îmbujorată și cu părul în dezordine, și își va lua locul la masă. Sigmund era neliniștit pentru că Naomi nu era de față, doamna Mobry era îngrijorată și privea întruna spre fereastră pîndind cel mai mic zgomot. Cînd masa luă sfîrșit John Mobry fu nevoit să plece la gară fără să-și ia rămas bun de la Naomi ca în fiecare dimineață, ceea ce îl îngrijora și îl întrista căci sărutul de rămas bun al iubitei sale fiice îi era sursa de inspirație pentru toată ziua.

Sigmund porni în căutarea ei. Era sigur că o va găsi pe vîrful celui mai apropiat deal, așezată pe platoul stîncos pe care îl cunoștea. Dar nu era nici acolo, nici în poiana cu stejari, nici în alte locuri pe unde o căută. Era presat de timp căci soarele devenise arzător. O porni înapoi fiind sigur că o va găsi acasă. Trecînd pe lîngă o potecă îngustă ce străbătea pădurea și ducea spre rîu se întoarse instinctiv gîndindu-se că s-ar putea să o găsească la marginea apei unde fetei îi plăcea mult să stea. Acolo o găsi. Stătea în barcă, lîngă malul celălalt al

rîului, nemişcată sub ramurile sălciilor, cu pălăria mare de pai căzută într-o parte, peste faţă.

— Naomi ! Ah, Naomi ! strigă el.

Auzindu-i glasul fata ridică ochii, apoi apucă vîslele şi din cîteva lovituri puternice se apropie de locul unde o aştepta Sigmund. Sări din barcă fără să primească ajutorul ce i-l oferea şi, trecînd pe lîngă el, o porni în grabă la deal, şi nu se opri decît în vîrf unde se aşeză pe trunchiul uriaş al unui copac prăbuşit.

Sigmund o urmă oarecum mirat şi se aşeză lîngă ea.

— Nu trebuie să stăm aici prea mult, Naomi, Mătuşa Editha e îngrijorată de lipsa ta. De ce ai stat aşa de mult ? N-ar trebui să faci asemenea lucruri.

— Sigmund, şopti ea, se apropie mai mult de el şi îl înlănţui cu braţele, vreau să mă săruţi, Sigmund.

Oare s-a cutremurat pămîntul de s-a înfiorat atît de adînc Sigmund ? Oare cerul şi văzduhul s-au înroşit în faţa ochilor lui ? Oare braţele i s-au împietrit de îi atîrnă pe lîngă trup în timp ce ea îl îmbrăţişează ? Spera zadarnic să îşi regăsească puterile cînd fata îl sărută. Apoi braţele lui îşi făcură datoria. Nu se putea altfel ; era tînăr, era o făptură omenească. Dar nu încercă să o sărute din nou. Rămase nemişcat ţinînd-o pe Naomi în braţe ; capul fetei se sprijinea pe pieptul lui, acolo unde inima îi bătea nebuneşte.

— Ah, Sigmund, totul este aşa cum am visat azi dimineaţă cînd m-am trezit. Apoi m-am necăjit pentru că dormeai buştean în camera ta în timp ce eu eram trează şi aveam nevoie de tine. Şi ai dormit întruna şi n-ai venit. Cum de-ai putut face aşa ceva ? M-am supărat şi am plecat şi am hoinărit pe dealuri. Am crezut că ai să vii după mine, dar n-ai venit. N-am vrut să mă întorc pînă nu vii. Şi adineaori m-am urcat în barcă şi cînd am ajuns în mijlocul rîului... ascultă, Sigmund... soarele m-a lovit în cap, ţinea ceva în mînă... nu, nu, nu în mînă...

— Naomi !

... şi apoi nu m-am mai sinchisit de nimic căci acum ştiu totul, ştiu ce spun păsările printre ramurile copacilor...

— Naomi, uită-te la mine !

— Ca Sigfried care cînta din fluier sub un copac anul trecut la oraș. Pot să-ți povestesc tot ce spun peștii în apă. Vorbeau sub barcă cînd m-ai strigat...

— Naomi ! Of Doamne ! Naomi, uită-te la mine.

Atunci Sigmund a privit-o drept în ochi, în ochii care îi erau atît de dragi și în care nu mai licărea nici o lumină.

— Mătușă Editha, spuse Sigmund intrînd în camera mătușii sale care se plimba neliniștită așa cum făcuse toată dimineața, mătușă Editha, Naomi e în bibliotecă. Am dus-o acolo. Mă tem că aerul rece al dimineții i-a făcut rău. Și cred că și soarele i-a făcut rău... stai, mătușă Editha... căci doamna Mobry îi strîngea brațul cu degete ca de oțel și pornise clătinîndu-se spre bibliotecă.

— Cum îndrăznești să-mi spui că Naomi e bolnavă ? Nu se poate să fie bolnavă, spuse ea gîfîind, în viața ei n-a fost bolnavă.

Ajunseră în bibliotecă și cînd intrară o găsiră pe Naomi așezată pe un fotoliu cu fața spre ușă. Ca un copil se juca cu bucățele de hîrtie pe care le rupea și le așeza una lîngă alta pe o pernă. În clipa următoare doamna Mobry se prăbuși ca moartă în brațele lui Sigmund.

Dar cînd se lăsă noaptea, îngenuncheată la picioarele soțului ei, suspinînd ca un acuzat, îi spunea frînturi dintr-o poveste pe care el de-abia dacă o auzea în marea sa durere.

— E în sîngele neamului meu de mai multe generații, John, iar eu știam și m-am măritat cu tine. O, Doamne, de s-ar termina totul odată cu mine și cu ea, proumbița mea rănită ! Dar Edward are deja un copil, John, șopti ea cu ochii plini de groază, și se vor naște alții și acum văd crima pe care am făcut-o căsătorindu-mă cu tine și aud blestemul rostit de glasul generațiilor ce vor veni.

CALINE

Soarele coborîse mult spre apus iar umbrele erau îmbietoare. În mijlocul unui mic ogor, la umbra unei căpițe de fîn, dormea o fată. Dormise mult și adînc cînd ceva o trezi deodată, ceva ca o lovitură. Deschise ochii și privi în sus spre cerul fără nori. Căscă și își întinse alene brațele și picioarele lungi, arse de soare. Apoi se ridică fără a se sinchisi de paiele ce-i rămăseseră prinse în părul negru, pe pieptarul roșu și pe fusta albastră de bumbac care nu-i acoperea gleznele goale.

Coliba de bîrne în care locuia împreună cu părinții ei era dincolo de îngrăditura în mijlocul căreia dormise. Mai departe se întindea o porțiune defrișată care era folosită pentru cultura bumbacului. În rest nu se vedea decît pădurea deasă străbătută de o fișie prelungă ce înconjura coama dealului de-a lungul căreia străluceau șinele de oțel ale căii ferate.

Cînd Caline ieși din umbră văzu un șir lung de vagoane care probabil se opriseră brusc. Oprirea lor neașteptată o trezise, căci nu-și amintea să se fi întîmplat vreodată așa ceva și la început le privi mută de uimire. Probabil că se întîmplase ceva cu locomotiva iar cîțiva călători coborîseră și înaintau vrînd să afle care-i necazul. Alții se îndreptau agale spre coliba lîngă care Caline se oprise la umbra unui dud bătrîn și privea. Tatăl ei oprise catîrul la capătul brazdei de bumbac și privea și el sprijinit de plug.

În grup erau cîteva doamne. Pășeau cu stîngăcie pe pămîntul tare și glodurcs încălțate în botine cu tocuri înalte și își ridicau cu grijă fustele. Își țineau umbrelele deasupra capului și rîdeau cu glas tare de glumele spuse de bărbații care le însoțeau.

Încercară să intre în vorbă cu fata dar nu reușiră să înțeleagă franceza populară în care aceasta le răspunse.

Unul din ei — un tînăr cu trăsături plăcute — scoase un caiet din buzunar și începu să schițeze portretul fetei. Caline rămase neclintită cu mîinile la spate, cu ochii mari ațintiți asupra lui.

Înainte de a apuca să termine portretul se auzi o chemare și porniră toți înapoi spre tren cu pași mărunți și grăbiți. Locomotiva scrîșni, pufăi de cîteva ori în aerul liniștit și dispăru într-o clipă ducînd cu sine încărcătura sa omenească.

După această întîmplare Caline nu se mai simți întocmai ca mai înainte. Privea cu un interes nou și ciudat șirurile de vagoane care treceau, repede încolo și încoace în fiecare zi și se întreba de unde vin și încotro se duc oamenii aceștia.

Tatăl și mama ei nu știau ce să-i răspundă, puteau să-i spună doar că vin de *„loin là bas“* și că se duc *„Djieu sait é où“*.

Într-o zi mersese cîteva mile de-a lungul șinei ca să stea de vorbă cu bătrînul acar care locuia lîngă marele rezervor de apă. Da, el știa. Oamenii aceia veneau din marile orașe din nord și se duceau spre orașul din sud. Știa o mulțime de lucruri despre oraș ; era un loc minunat. Trăise și el cîndva acolo. Sora lui locuia acolo și ar fi tare mulțumită să aibă o fată atît de bună cum era Caline să-i ajute la gătit, la curățenie și să-i vadă de copii. Și, după părerea lui, Caline ar putea cîștiga nici mai mult nici mai puțin de cinci dolari pe lună la oraș.

Așa că fata se duse ; într-o rochie nouă de bumbac, încălțată cu pantofii de sărbătoare, și cu un bilețel păstrat cu sfințenie pe care acarul i-l trimitea surorii sale.

Femeia locuia într-o căsuță lucrată în stuc, avînd obloane verzi și trei trepte la intrare. Păreau a fi sute de astfel de case pe stradă. Peste acoperișurile caselor se ridicau catargele înalte ale vaselor iar în diminețile liniștite se auzea zumzetul pieței franțuzești.

Mai întîi Caline rămase uluită. Fu nevoită să își modifice toate cunoștințele pentru a se pune de acord cu realitatea. Sora acarului era o stăpînă bună și blîndă. După vreo două săptămîni o întrebă pe fată dacă îi place

acolo. Caline se simțea foarte bine, căci era plăcut să te plimbii cu copiii duminica după-amiază la umbra silozurilor de zahăr mari și impunătoare sau să șezi pe baloturile de bumbac și să privești masivele vapoare cu abur, bărcile grațioase, și remorcherele zgomotoase care circulau pe rîul Mississippi. O cuprindea o emoție plăcută cînd se ducea în piața franțuzească, unde chipeșii măcelari gasconi erau gata să o salute, să ofere duminica buchete de flori frumoasei fete și să arunce în coș o mulțime de daruri.

Cînd stăpîna o întrebă din nou peste încă o săptămînă dacă este în continuare mulțumită, fata nu mai era chiar așa de sigură. Iar cînd o întrebă iarăși Caline se întoarse și se duse să se așeze în spatele cisternei mari și galbene ca să plîngă neștiută de nimeni. Căci acum înțelesese că nu marele oraș și mulțimea sa de oameni o căutase cu atîta ardoare ci pe tînărul cu trăsături plăcute care îi făcuse portretul în ziua aceea la umbra dudului.

DIVORȚUL DOAMNEI CÉLESTIN

Madame Célestin purta totdeauna un capot de stambă curat și comod cînd ieșea dimineața să măture veranda. Avacotul Paxton găsea că-i stă foarte bine în capotul cenușiu cu o fundă mare la spate și la care purta totdeauna o eșarfă trandafirie înnodată la gît. Mătura veranda în fiecare dimineață cînd avocatul Paxton trecea pe acolo în drum spre biroul său din strada St. Denis.

Uneori se oprea și se apleca peste gard ca să-i spună bună dimineața pe îndelete, ca să-i admire sau să-i critice tufele de trandafiri sau, cînd avea mai mult timp, să asculte ce avea de spus Madame Célestin. De obicei avea de spus o mulțime de lucruri. Își ridica cu o mînă trena capotului de stambă și, legănînd grațios mătura în cealaltă, se apropia cu pași mărunți de locul unde se oprise avocatul sprijinit comod de gardul de stinghii.

Bine-nțeles că îi vorbise de necazurile ei. Toată lumea știa ce necazuri are Madame Célestin.

— Să vă spun drept, Madame, i-a zis el odată cu glasul său stăpînit și convingător, tipic avocățesc, e mai mult decît poate îndura firea omenească... firea unei femei. Cînd vă văd cum vă rupeți mîinile — și privi în jos la vîrfurile trandafirii a două degete ce se zăreau prin găurile mănușilor mari din piele de căprioară — cosind, dînd lecții de muzică, făcînd numai Dumnezeu știe ce alte treburi ca să vă întrețineți pe dumneavoastră și pe cei doi copii.

Chipul ei plăcut strălucea de bucurie cînd îl auzea cum înșiră necazurile pe care le îndură.

— Aveți dreptate, domnule. De patru luni n-am mai văzut nici o lețcaie de la Célestin, nu mi-a dat și nu mi-a trimis nici măcar un ban.

— Ticălosul ! murmură avocatul Paxton în barbă.

— *Pourtant*, continuă dînsa, se spune că scoate o mulțime de bani acolo, la Alexandria, cînd se ține de treabă.

— Îmi închipui că nu l-ați văzut de cîteva luni, își dădu cu părerea avocatul.

— Au trecut șase luni bune de cînd n-am mai dat ochii cu Célestin, recunoscu ea.

— Asta e, exact așa cum v-am spus. Pur și simplu v-a părăsit, refuză să vă asigure existența. Și nu m-aș mira deloc dacă aș afla că s-a purtat urît cu dumneavoastră.

— Ei, știți, domnule, un bărbat care bea... ce poți să te aștepți de la el ? răspunse dînsa tușind evaziv. Și dacă ați ști ce de promisiuni mi-a făcut ! Ei, măcar să am eu atîția dolari cîtea făgăduieli am auzit de la Célestin, n-ar mai trebui să muncesc, *je vous garantis*.

— Și după părerea mea, Madame ați face o mare prostie dacă ați mai răbda, cînd există tribunalul care vă poate oferi dezlegarea prin divorț.

— Mi-ați mai zis de asta, domnule avocat. Am să mă mai gîndesc. Cred că aveți dreptate.

Madame Célestin s-a gîndit la divorț, ba chiar a și vorbit despre el ; iar avocatul Paxton era din ce în ce mai interesat de acest subiect.

— Știți, domnule, în legătură cu divorțul — Madame Célestin îl aștepta în dimineața aceea — m-am sfătuit cu ai mei și cu prieteni, și să vă spun cinstit, toți se împotrivesc din toate puterile.

— Desigur, nici nu mă îndoiesc, era de așteptat, Madame, în această comunitate de creoli. V-am prevenit că o să întîmpinați obiecții și că va trebui să le faceți față și să le înfruntați cu curaj.

— Ah, nu mă tem ! Am să le înfrunt ! *Maman* spune că o asemenea rușine nu s-a mai întîmplat în familia noastră. Dar ei îi dă mîna să vorbească. Ce griji a avut ea ? Spune că trebuie să mă duc neapărat să stau de vorbă cu Père Dunchéron, știți, duhovnicul meu... Ei, o să mă duc, ca să fie *maman* mulțumită. Dar nici toți duhovnicii din lume n-or să mă facă să mai rabd purtarea lui Célestin.

Cîteva zile mai tîrziu o găsi tot acolo, îl aștepta.

— Știți, domnule, în legătură cu divorțul...

— Da, da, răspunse avocatul descoperind cu plăcere o expresie nouă de hotărîre în ochii ei căprui și în linia buzelor ei frumoase. Bănuiesc că ați stat de vorbă cu Père Dunchéron și că a trebuit să-l înfruntați și pe el cu curaj.

— Ah, cît despre asta, mi-a ținut o întreagă predică, nu alta ! Că o să iasă scandal și că dau pildă rea și tot așa, de ziceam că nu mai sfîrșește ! Zice că dacă-i după el, se spală pe mîini. Și că să mă duc să stau de vorbă cu episcopul.

— Sînt încredințat că n-o să reaușească să vă schimbe hotărîrea, spuse avocatul bîlbîindu-se puțin, cu o neliniște pe care nici el nu o înțelegea prea bine.

— Nu mă cunoașteți, domnule avocat, răspunse rîzînd Madame Célestin, dînd din cap și legănînd mătura într-un fel ce vroia să-i dea de înțeles că a încheiat discuția.

— Ei bine, Madame Célestin ! Și episcopul ?

Avocatul Paxton stătea acolo, sprijinit de stinghiile subțiri ; Madame Célestin nu-l văzuse.

— Ah, dumneavoastră erați, domnule avocat, și în grabă se apropie de el cu o nerăbdare ce nu putea decît să-i facă plăcere.

— Am vorbit cu monseniorul, începu dînsa. Avocatul citise deja pe chipul ei expresiv că nu-și schimbase hotărîrea. Vai, cîtă putere de convingere, cred că nu se află om mai convingător în toată parohia Natchitoches ! M-a făcut să plîng cînd mi-a vorbit de necazurile mele, cît mă înțelege de bine, cum suferă pentru mine. V-ar mișca și pe dumneavoastră, domnule avocat, dacă l-ați auzi spunînd că pasul pe care vreau să-l fac înseamnă primejdie, ispită. Că e de datoria oricărui catolic să rabde totul pînă la capătul puterilor. Și de viața singuratică și plină de renunțări pe care va trebui să o duc... de toate mi-a vorbit.

— Dar nu v-ați schimbat hotărîrea, după cîte văd, zîmbi avocatul mulțumit.

— Nu, nici gînd, replică ea cu hotărîre. Episcopul nu știe ce înseamnă să trăiești cu un om ca Célestin și

să fii nevoit să rabzi toate cîte le-am răbdat eu. Nici chiar papa nu m-ar putea face să mai îndur așa ceva dacă spuneți că legea îmi dă dreptul să mă descotorosesc de Célestin.

Avocatul Paxton trecea printr-o schimbare vizibilă. Renunță la hainele de fiecare zi și începu să se îmbrace cu cele de sărbătoare cînd mergea la birou. Era mai preocupat de aspectul pantofilor săi, al gulerului său, de poziția cravatei ce o purta. Își peria și își potrivea favoriții cu o grijă ce nu-l caracterizase pînă atunci. Apoi căpătă obiceiul caraghios de a se lăsa pradă visurilor în timp ce mergea pe străzile bătrînului oraș. Ar fi minunat să-și ia o soție, se gîndea. Iar în vis nu vedea pe nimeni mai potrivit pentru acest rol plăcut și sfînt decît pe drăgălașa Madame Célestin, care acum îi acaparase gîndurile. Bătrînul Natchitoches nu i-ar accepta cu plăcere, probabil ; dar fără îndoială lumea era destul de mare ca să le ofere un loc dincolo de hotarele orașului.

Inima îi bătea îngrijorător de tare într-o dimineață cînd se apropie de casa unde locuia Madame Célestin și o zări ca de obicei după tufele de trandafiri făcîndu-și de lucru cu mătura. Își terminase treaba în verandă și pe trepte iar acum mătura aleea cu dale ce mărginea stratul de violete.

— Bună dimineața, Madame Célestin !

— Ah, dumneavoastră sînteți, domnule avocat.

Avocatul aștepta. Și dînsa părea că așteaptă. Apoi se încumetă să rostească oarecum șovăitor :

— Știți, domnule, în legătură cu divorțul. M-am tot gîndit... cred că ar fi mai bine să nu vă mai bateți capul cu divorțul.

Cu coada măturii desena rotocoale în palma ascunsă în mănușă și le privea cu un ochi critic. Chipul ei îi păru avocatului neobișnuit de îmbujorat ; sau poate era doar efectul eșarfei trandafirii de la gît.

— Da, cred că nu mai e nevoie să vă bateți capul. Știți, Célestin a venit acasă aseară. Și mi-a promis pe cuvînt de onoare că începe o viață nouă.

DINCOLO DE RÎU

Rîul se arcuia ca o seceră în jurul limbii de pămînt unde își avea coliba La Folle. Între colibă și rîu se întindea o bucată de pămînt părăsit unde păşteau vitele cînd era destulă apă în rîu. Undeva, în pădurea ce se întindea în spate, ca un tărîm necunoscut, femeia stabilise o graniță imaginară dincolo de care nu trecea niciodată. Aceasta era singura manifestare a tulburării ei.

Era o negresă voinică și osoasă, trecută de treizeci şi cinci de ani. Numele ei adevărat era Jacqueline, dar toţi cei ce locuiau pe plantaţie îi spuneau La Folle pentru că în copilărie trecuse printr-o spaimă ce o făcuse să-și „piardă mințile" cu adevărat și nu-și mai revenise pe deplin niciodată.

Totul se întîmplase cînd în pădure se dăduse o luptă însoțită de împușcături ce durase toată ziua. Se lăsa seara cînd P'tit Maître apăruse în coliba în care trăia mama Jacquelinei, clătinîndu-se pe picioare, negru de praf și plin de sînge, hăituit de urmăritori. Această imagine îi zdruncinase mintea de copil.

Locuia singură în coliba izolată, căci restul satului se mutase de mult dispărînd de sub ochii ei și din sfera ei de viață. Era vînjoasă și își lucra bucata de pămînt pe care creștea bumbac, porumb și tutun ca cel mai vrednic bărbat. Dar despre lumea de dincolo de rîu nu mai știa de mult nimic în afară de ceea ce plăsmuia închipuirea sa bolnăvicioasă.

Cei ce locuiau la Bellisime se obișnuiseră cu ea și cu felul ei de a fi și nu-i mai dădeau importanță. Nici cînd „Old Mis'" a murit, oamenii nu s-au mirat văzînd că La Folle nu a trecut rîul ci a rămas pe malul unde locuia, plîngînd și jelind.

Acum stăpînul de la Bellissime era P'tit Maître. Era un om între două vîrste, avînd cîteva fiice frumoase și un băiețel pe care La Folle îl iubea ca pe propriul ei copil. Îi spunea Chéri și toți ceilalți îi spuneau la fel datorită ei.

Nici una dintre fete nu fusese pentru ea ceea ce era Chéri. Toate veniseră cu plăcere să stea cu ea și să-i asculte poveștile despre întîmplări uimitoare ce se petreceau totdeauna „departe, dincolo de rîu".

Dar nici una din ele nu-i mîngîiase mîna neagră ca Chéri, nici una nu-și lăsase capul pe genunchii ei cu atîta încredere și nu adormise în brațele ei așa cum făcuse el odinioară. Căci Chéri rareori mai făcea astfel de lucruri acum, cînd devenise mîndrul posesor al unei puști și își tunsese buclele negre.

În vara aceea — în vara cînd Chéri îi dăruise două bucle negre legate cu o panglică roșie — apa rîului era atît de scăzută încît chiar și copiii cei mai mici reușeau să treacă prin albie iar vitele fuseseră trimise la păscut mai la vale pe rîu. La Folle regretă plecarea lor căci îi erau dragi acești tovarăși fără grai, îi plăcea să-i simtă în preajmă și să-i audă noaptea păscînd chiar lîngă gardul ei.

Era într-o sîmbătă după-amiază și nu mai era nimeni pe cîmp. Bărbații se duseseră în satul învecinat să-și facă tîrguielile obișnuite iar femeile erau ocupate cu treburile casnice — La Folle întocmai ca și celelalte. Atunci își spăla și își cîrpea cele cîteva haine pe care le avea, își deretica prin casă și își cocea pîinea.

Cînd făcea asta niciodată nu-l uita pe Chéri. Astăzi împletise *croquignoles* în cele mai ciudate și îmbietoare forme. Așa încît, cînd îl văzu pe băiat traversînd anevoie ogorul părăsit cu pușca mică, nouă și strălucitoare pe umăr, îl strigă bucuroasă :

— Chéri ! Chéri !

Dar nu era nevoie să-l cheme, căci Chéri venea drept spre ea. Își îndesase în buzunare o portocală, migdale și stafide pe care le pusese deoparte pentru ea de la masa bogată ce se servise în ziua aceea în casa tatălui său.

Era un băiețel de zece ani cu chipul luminos. După ce își goli buzunarele, La Folle îi mîngîie obrăjorul bu-

călat și îmbujorat, îi șterse mîinile unsuroase cu șorțul și îi aranjă părul. Apoi privi cum, ținînd prăjiturile în mînă, traversă bucata de pămînt din spatele colibei pe care ea creștea bumbac și dispăru în pădure.

Se lăudase cu isprăvile pe care avea să le facă cu pușca la vînătoare.

— Crezi că sînt multe căprioare în pădure, La Folle? întrebase el cu aerul preocupat al unui vînător cu experiență.

— *Non, non!* Nu căuta căprioare, Chéri, spusese femeia rîzînd. Sînt prea mari. Adu tu pentru La Folle o veveriță mare și grasă, să-și facă mîncare pentru mîine și o să fie tare mulțumită.

— Cu o veveriță nu faci nimic. Am să-ți aduc mai multe, La Folle, se lăudase băiatul și plecase.

După o oră, cînd femeia auzi pocnetul puștii copilului la marginea pădurii nu s-ar fi neliniștit, dacă, în clipa următoare, n-ar fi răsunat un țipăt ascuțit de durere.

Era exact cum își închipuise. Îl găsi pe Chéri întins la pămînt cu pușca alături. Gemea înduioșător

— Sînt mort, La Folle! Sînt mort! Sînt pierdut!

— *Non, non!* strigă La Folle cu hotărîre și îngenunche lîngă el. Ia-o pe la La Folle de gît, Chéri. Nu-i nimic, n-o să pățești nimic.

Îl ridică în brațele ei puternice.

Chéri ținuse arma cu gura în jos. Se împiedica[illegible] — nu știa nici el cum. Știa doar că îi intrase un glonte în picior și era convins că îi sunase ceasul. Acum, cu capul sprijinit de umărul femeii, gemea și plîngea de durere și de spaimă.

— Ah, La Folle! La Folle! Mă doare așa de tare! Nu mai pot, La Folle!

— Nu plînge, *mon bébé, mon bébé, mon* Chéri! îi spunea femeia încercînd să-l liniștească în timp ce înainta cu pași mari. Are La Folle grijă de tine. Vine doctorul Bonfils și-l face bine pe *mon* Chéri!

Ajunsese la ogorul părăsit. În timp ce-l traversa purtînd în brațe neprețuita povară privea întruna neliniștită în jur. O cuprinsese o frică cumplită — frica de lumea

de dincolo de rîu, groaza tulbure și bolnăvicioasă de care nu mai scăpase încă din copilărie.

Cînd ajunse la malul rîului se opri și începu să strige după ajutor de parcă era în joc însăși viața copilului :

— Oh, P'tit Maître — P'tit Maître ! *Venez donc ! Au secours ! Au secours !*

Nu răspunse nimeni. Lacrimile fierbinți ale lui Chéri îi șiroiau pe umăr. Îi strigă pe nume pe toți cei ce locuiau acolo și totuși nu primi nici un răspuns.

Strigă și se jeli ; dar, fie că nu o auzi nimeni, fie că nimeni nu dădu atenție chemării ei disperate, nu primi nici un răspuns. Și în tot acest timp Chéri gemea și plîngea și se ruga să fie dus acasă, la mama lui.

La Folle privi pentru ultima dată în jur cu groază. Era stăpînită de o spaimă fără margini. Strînse copilul la piept, simțind că inima îi bate nebunește, înăbușit, ca un ciocan. Apoi, închizînd ochii, se repezi în josul malului și nu se opri pînă ce nu ajunse în partea cealaltă.

Se opri tremurînd și deschise ochii. Apoi o porni pe poteca ce șerpuia printre copaci.

Nu mai vorbea cu Chéri, ci șoptea întruna :

— *Bon Dieu, ayez pitié La Folle ! Bon Dieu, ayez pitié moi !*

Se lăsa condusă parcă de instinct. Cînd ajunse la loc deschis și poteca deveni mai largă, strînse din nou ochii ca să nu vadă lumea necunoscută și înfricoșătoare.

Un copil care se juca în iarbă o zări apropiindu-se și scoase un strigăt de uimire.

— La Folle ! țipă el cu glas ascuțit și strident. La Folle a trecut rîul !

Într-o clipă vestea se răspîndi de la o colibă la alta.

— Uite ! La Folle a trecut rîul !

Copii, bătrîni, bărbați și femei cu copii în brațe se adunară la uși și la ferestre să vadă spectacolul înspăimîntător. Cei mai mulți se cutremurau gîndindu-se cu o teamă superstițioasă la ceea ce putea prevesti întîmplarea :

— Îl aduce pe Chéri ! strigau unii.

Cei mai curajoși se adunau în jurul ei și o urmau îndeaproape, pentru a se retrage imediat, mai speriați, în clipa cînd femeia își întorcea spre ei fața cu trăsă-

turi răvășite. Avea ochii injectați iar pe buzele negre îi apăruse o spumă albă.

Cineva alergase înainte pînă la veranda unde P'tit Maître ședea la masă cu oaspeții.

— P'tit Maître! La Folle a trecut rîul! Uitați-o acolo! Îl aduce pe Chéri!

Această veste uimitoare fu cea dintîi care anunță sosirea femeii.

Ajunsese aproape. Înainta cu pași mari. Privea țintă drept înainte cu ochii plini de spaimă, și respira greu ca un animal ostenit.

Ajungînd în dreptul scărilor, pe care nu le-ar fi putut urca, puse copilul în brațele tatălui său. Apoi lumea care pentru ea fusese înveșmîntată în roșu se întunecă deodată — ca în ziua cînd văzuse sînge și praf de pușcă.

Se clătină o clipă. Mai înainte ca un braț puternic să apuce să o sprijine se prăbuși la pămînt.

Cînd își reveni, La Folle era din nou acasă, în coliba ei, întinsă în patul ei. Razele lunii ce pătrundea prin ferestrele deschise și pe ușă luminau îndeajuns pentru ca negresa ce ședea la masă să poată pregăti o fiertură de ierburi aromate. Era foarte tîrziu.

Cei care trecuseră pe acolo mai devreme și constataseră că La Folle e în aceeași stare de leșin plecaseră deja. Fusese și P'tit Maître împreună cu doctorul Bonfils care spusese că s-ar putea ca La Folle să moară.

Dar moartea trecuse pe lîngă ea. La Folle îi vorbi cu glas limpede și sigur femeii care pregătea fiertura într-un colț.

— Dacă-mi dai o gură de fiertură bună, Tante Lizette, cred că aș putea să dorm.

Și dormi, intr-adevăr; atît de adînc, atît de sănătos, încît bătrîna Lizette putu să plece fără mustrări de conștiință și să ajungă, traversînd cîmpul luminat de lună, la propria ei colibă din satul cel nou.

Primele adieri ale dimineții cenușii și răcoroase o treziră pe La Folle. Se ridică liniștită ca și cum nici o furtună nu-i zdruncinase, nu-i primejduise viața doar cu o zi în urmă.

Își puse fusta nouă albastră și șorțul alb căci își aduse aminte că e duminică. Își făcu o cafea neagră

tare, o bău cu plăcere, ieși din colibă, traversă vechiul cîmp atît de cunoscut și ajunse din nou la malul rîului.

Nu se opri, cum făcuse de atîtea ori, ci îl traversă cu pași mari și hotărîți de parcă făcuse asta toată viața.

După ce trecu printre tufișurile și tulpinile țepoase de bumbac ce mărgineau malul celălalt, ajunse la capătul unui lan unde, sub lumina primelor raze, bumbacul alb ce acum se deschidea, încărcat de rouă, strălucea pînă departe ca argintul înghețat.

Privind peste cîmpuri La Folle trase adînc aerul în piept. Pășea încet și nesigur, ca un copil care abia învață să meargă, privind mereu în jurul ei.

În colibele care ieri se umpluseră de larmă la sosirea ei era liniște acum. Nu se trezise nimeni la Bellissime. Doar păsările ce țîșneau din tufișuri ici și colo se sculaseră și își înălțau primele triluri.

Cînd La Folle ajunse pe pajiștea întinsă și mătăsoasă ce înconjura casa, păși încet și cu plăcere pe covorul moale pe care era minunat să calci.

Se opri să vadă de unde venea mirosul ce îi trezea în simțuri amintiri din vremuri de demult.

Se înălța delicat din straturile de violete năpădite de verdeață, presărate de mii de flori albastre și parfumate. Izvora din cupele albe ca de ceară ale magnoliilor ce se aplecau asupra ei, din florile de iasomie ce o înconjurau.

Erau și trandafiri, nesfîrșit de mulți. De o parte și de alta palmierii își arcuiau grațios ramurile bogate. Toate păreau vrăjite în veșmîntul scînteietor de rouă.

La Folle bătu ușor la prima ușă. Curînd mama lui Chéri deschise ușa prudent. Cu iuțeală și pricepere își alungă de pe chip uimirea ce o cuprinse văzînd-o pe La Folle.

— Ah, La Folle ! Tu ești așa de dimineață ?

— *Oui, madame*. Am venit să văd cum îi merge bietului meu Chéri.

— E mult mai bine, La Folle, îți mulțumesc. Doctorul Bonfils spune că nu-i nimic grav. Acum doarme. Vrei să te întorci mai tîrziu, cînd se trezește ?

— *Non, madame*, am să aştept aici pînă se scoală Chéri.

La Folle se aşeză pe treapta cea mai de sus a verandei.

O expresie de uimire şi încîntare i se aşternu pe chip în timp ce privea, pentru prima dată, cum soarele se înalţă peste lumea nouă şi minunată de dincolo de rîu.

DOAMNA DE LÎNGĂ RÎUL ST. JOHN

Zilele şi nopţile erau pustii pentru Madame Delisle. Gustave, soţul ei, era departe, undeva în Virginia, împreună cu Beauregard, iar ea era aici, în vechea casă de lîngă rîul St. John, numai cu sclavii.

Madame Delisle era foarte frumoasă. Aşa de frumoasă încît îi făcea plăcere să stea ore în şir în faţa oglinzii şi să-şi admire frumuseţea ; să-şi admire strălucirea părului auriu, melancolia dulce a ochilor albaştri, linia graţioasă a trupului, pielea de culoarea piersicii. Era şi foarte tînără. Aşa de tînără încît îi plăcea să fugărească cîinii, să necăjească papagalul şi nu putea să adoarmă noaptea decît dacă bătrîna negresă, Manna-Loulou stătea cu ea şi îi spunea poveşti.

Pe scurt, era un copil ce nu avea puterea să înţeleagă sensul tragediei a cărei desfăşurare ţinea lumea civilizată în tensiune. Numai efectul imediat al acestei drame o impresiona : pustiul care se întindea pretutindeni şi-i întuneca viaţa lipsind-o de bucurie.

Sépincourt o găsi foarte singură şi tristă într-o zi cînd trecu pe acolo să stea de vorbă cu ea. Era palidă şi ochii ei albaştri erau întunecaţi de lacrimile pe care încercase să le stăpînească. Era francez şi locuia în apropiere. Îl lăsa indiferent această luptă între fraţi, această duşmănie care nu-l privea deloc ; îl supăra mai ales pentru că îi făcea viaţa neplăcută ; şi totuşi era destul de tînăr şi ar fi putut avea o fire mai iute şi mai înflăcărată.

În ziua aceea, cînd el plecă, Madame Delisle avea ochii ceva mai puţin întunecaţi şi parcă reuşise să-şi alunge întrucîtva tristeţea ce o apăsase. Acea legătură tainică şi înşelătoare numită compasiune îi ajutase să se descopere unul pe altul.

Veni des pe la dînsa în vara aceea, îmbrăcat totdeauna într-un costum răcoros de doc alb, cu o floare la

butonieră. Ochii lui căprui priveau în ai ei cu o căldură prietenească ce o alina așa cum mîngîierea poate alina un copil necăjit. Madame Delisle începu să aștepte ca silueta lui zveltă, ușor adusă de spate, să se ivească și să se apropie agale pe aleea mărginită de o parte și de alta de magnolii.

Uneori ședeau toată după-amiaza în colțul umbrit de viță al verandei, sorbind cafeaua neagră pe care Manna-Loulou le-o aducea din cînd în cînd ; și în primele zile vorbeau, vorbeau întruna, dezvăluindu-și unul altuia, fără să-și dea seama, tainele sufletului. Apoi veni o vreme — foarte curînd — cînd parcă nu mai aveau ce-și spune.

Sépincourt îi aducea vești despre război, le comentau fără interes, după lungi tăceri pe care nici unul din ei nu le băgă de seamă. Uneori sosea pe căi ocolite cîte o scrisoare de la Gustave, scrisă pe un ton reținut și trist. O citeau și suspinau împreună.

O dată se opriră în fața portretului lui din salon ; Gustave îi privea cu ochii săi buni, plini de îngăduință. Madame Delisle șterse portretul cu o batistă subțire și pe neașteptate sărută cu dragoste pînza pictată. În ultimele luni adevăratul portret al soțului ei se pierdea tot mai departe într-o ceață pe care dînsa nu o putea pătrunde cu însușirile și puterile cu care era înzestrată.

Într-o zi, în amurg, cînd stăteau alături în tăcere, privind peste mlaștina aurită de lumina apusului, Sépincourt îi spuse :

— *M'amie,* hai să plecăm din țara asta care este așa de tristă. Să plecăm amîndoi la Paris.

Madame Delisle crezu că glumește și începu să rîdă nervos.

— Fără îndoială, la Paris ar fi mult mai vesel decît pe malul rîului St. John, răspunse ea.

Dar el nu glumea. Madame Delisle citi asta în ochii ce priveau într-ai ei, în tremurul ușor al buzelor lui expresive, în pulsația grăbită a unei vene, ce se zărea pe gîtul lui bronzat.

— La Paris, sau oriunde... cu tine... ah, *bon Dieu !* șopti el strîngîndu-i mîna. Dar dînsa se depărtă grăbită, speriată și intră în casă lăsîndu-l singur.

În seara aceea, pentru prima dată, Madame nu mai avu nevoie să asculte poveştile spuse de Manna-Loulou, şi stinse lumînarea care pînă atunci ardea toată noaptea în dormitorul ei sub un glob mare de cristal. Se transformase dintr-o dată într-o femeie capabilă de dragoste şi de sacrificiu. Nu mai voia să audă de poveşti. Dorea să fie singură şi să plîngă cuprinsă de înfiorare.

A doua zi de dimineaţă nu avea lacrimi în ochi dar refuză să îl primească pe Sépincourt cînd veni. Atunci el îi trimise o scrisoare.

„Te-am jignit şi aş prefera să mor. Nu mă alunga din preajma ta căci eşti însăşi viaţa mea. Lasă-mă să mă aştern la picioarele tale, fie şi numai pentru o clipă, şi să aud că-mi spui că m-ai iertat."

Mulţi bărbaţi au scris asemenea scrisori, dar Madame Delisle nu ştia. Petru ea era un glas venit din necunoscut, o muzică ce-i trezea în suflet o tulburare dulce care îi cuprindea şi îi stăpînea toată fiinţa.

Cînd se revăzură, Sépincourt nu trebui să o privească decît o clipă pentru a-şi da seama că nu e nevoie să i se aştearnă la picioare şi să-i ceară iertare. Îl aştepta sub ramurile bogate ale unui stejar ce străjuia poarta casei ca o santinelă.

O clipă îi strînse mîinile tremurătoare. Apoi o cuprinse în braţe şi o sărută de nenumărate ori.

— Vii cu mine, *m'amie?* Te iubesc... ah, te iubesc! Nu vrei să vii cu mine, *m'amie?*

— Oriunde, oriunde, răspunse ea cu un glas stins care de-abia se auzea.

Dar nu plecă cu el. Soarta hotărî altfel. În noaptea aceea un sol îi aduse o scrisoare de la Beauregard prin care îi spunea că Gustave, soţul ei, murise.

Nu mult după anul nou, Sépincourt socoti că, ţinînd seama de toate considerentele, ar putea să-i vorbească din nou despre iubirea lui fără a lăsa impresia unei nerăbdări lipsite de decenţă. Dragostea lui era la fel de fierbinte ca înainte, poate chiar mai înflăcărată datorită lunilor de tăcere şi de aşteptare care trecuseră. O găsi, aşa cum era firesc, îmbrăcată în mare doliu. Madame Delisle îl primi exact la fel cum îl întîmpinase pe preotul bătrîn care venise să-i ofere alinarea credinţei — îi

strînse mîinile cu căldură și îl numi „*cher ami*". Întreaga ei atitudine și comportare îi dădu lui Sépincourt convingerea categorică și uimitoare că nu-și mai găsește locul în sufletul ei.

Se așezară în salon, în fața portretului lui Gustave, împodobit acum cu eșarfa lui. Deasupra tabloului se afla sabia lui iar dedesubt erau o mulțime de flori. Sépincourt simți un îndemn aproape irezistibil să îngenuncheze în fața acestui altar, pe care presimțea că au fost sacrificate toate speranțele sale.

Un vînt ușor bătea peste *marais*. Pătrundea prin fereastra deschisă și ajungea pînă la ei încărcat de sunetele și aromele subtile ale primăverii. Pentru Madame Delisle această adiere aducea parcă amintirea a ceva foarte, foarte îndepărtat, căci privirea ei rămăsese pierdută spre bolta albastră. Totodată trezea în inima lui Sépincourt dorința de a vorbi și de a acționa, o dorință pe care nu reușea să o mai stăpînească.

— Sînt convins că-ți dai seama ce m-a adus aici, începu el nerăbdător și își trase scaunul mai aproape de al ei. De-a lungul acestor luni n-am încetat o clipă să te iubesc și să mă gîndesc la tine. Zi și noapte m-a însoțit sunetul glasului tău drag, imaginea ochilor tăi...

Madame Delisle făcu un gest dezaprobator. Sépincourt îi luă mîna pe care ea o lăsă în mîna lui cu indiferență.

— Nu pot să cred că ai uitat că m-ai iubit nu de mult, continuă el cu ardoare, că erai gata să mă urmezi oriunde... oriunde. Îți amintești ? Acum am venit să te rog să îți ții promisiunea, să te rog să rămîi alături de mine, să fii soția mea, comoara scumpă a vieții mele.

Madame Delisle îi asculta glasul plin de căldură și de chemări ca și cum i-ar fi vorbit într-o limbă străină pe care nu o înțelegea prea bine.

Își retrase mîna și își sprijini capul în palmă dusă pe gînduri.

— Nu-ți dai seama... nu simți oare, *mon ami*, spuse dînsa calm, că acum lucrul acesta... gîndul acesta îmi este cu totul imposibil ?

— Imposibil ?

— Da, imposibil. Nu-ți dai seama că inima și sufletul meu, gîndurile mele, însăși viața mea, trebuie să fie închinată altuia? Nici n-ar putea fi altfel.

— Vrei oare să mă faci să cred că ai de gînd să-ți legi tinerețea de o amintire? întrebă el aproape îngrozit. Privirea ei **rămăsese** ațintită asupra florilor de sub portret.

— Soțul meu n-a fost nicicînd atît de aproape de mine ca acum, răpunse ea cu un zîmbet ușor, plin de îngăduință față de superficialitatea lui. Fiecare obiect din preajmă îmi vorbește de el. Privesc în zare, peste *marais* și-l văd venind de la vînătoare, murdar și obosit. Îl văd șezînd cînd pe un scaun, cînd pe altul. Îi aud glasul bine cunoscut și sunetul pașilor în verandă. Ne plimbăm din nou împreună pe sub magnolii iar noaptea îl visez și simt că e aici, aproape, lîngă mine. Nici n-ar putea fi altfel. O, Doamne, am atîtea amintiri, atîtea amintiri că mi-ar putea umple fiecare zi din viață chiar dacă aș trăi o sută de ani!

Sépincourt se întrebă de ce nu pune mîna pe sabia de pe altar și nu i-o înfige în inimă chiar în clipa aceea. Durerea ar fi fost cu mult mai mică decît cea pe care o simțea auzindu-i vorbele ce-i pătrundeau în suflet ca o flacără. Se ridică încurcat, mînios, îndurerat.

— Atunci, Madame, rosti el cu glas nesigur, nu-mi mai rămîne decît să-mi iau rămas bun de la dumneavoastră, să vă spun adio.

— N-am vrut să te jignesc, *mon ami*, spuse ea blînd, dîndu-i mîna. Îmi închipui că pleci la Paris, nu-i așa?

— Ce contează unde plec! exclamă el disperat.

— Ah, voiam doar să-ți urez *bon voyage*, îl asigură dînsa cu amabilitate.

După aceea, Sépincourt și-a petrecut zile în șir încercînd zadarnic să înțeleagă acea enigmă a psihologiei care este sufletul unei femei.

Madame Delisle locuiește tot lîngă rîul St. John. A cam îmbătrînit acum, e o bătrînică foarte drăguță a cărei văduvie îndelungată a fost absolut ireproșabilă. Amintirea lui Gustave tot îi mai umple viața și îi dă mulțumire. N-a uitat niciodată ca, o dată pe an, să facă o slujbă pentru odihna sufletului lui.

UN OM DE NIMIC

I

Într-o după-amiază plăcută de toamnă tîrzie doi tineri stăteau de vorbă pe strada Canal încheind o discuție pe care o începuseră desigur la clubul din care tocmai ieșiseră.

— Se pot face bani frumoși din afacerea asta, Offdean, spuse cel mai în vîrstă. Nu te-aș îndemna să te bagi dacă n-aș fi sigur. După cum se aude, Patchly a scos deja o sută de dolari de pe urma concernului.

— Se poate, răspunse Offdean care îl ascultase atent și politicos, dar pe chipul căruia se citea clar că nu poate fi convins. Se sprijini în bastonul pe care îl purta cu stîngăcie și spuse : Nu mă îndoiesc că e cît se poate de adevărat, Fitch, dar o asemenea hotărîre ar însemna pentru mine mai mult decît ai putea înțelege dacă aș încerca să-ți explic. Nu am decît douăzeci și cinci de mii de dolari și vreau să mai dorm cu ei sub pernă încă cîteva luni înainte de a mă hotărî să-i azvîrl la gunoi.

— Ai să-i azvîrli în moara lui Harding și Offdean ca să-i macine și să-ți dea un amărît de comision de doi și jumătate la sută. Asta ai să faci pînă la urmă, amice, ascultă-mă pe mine !

— Poate că ai dreptate, dar mai mult ca sigur n-am s-o fac. Mai vorbim noi cînd mă întorc. Știi că plec mîine dimineață spre Louisiana de nord.

— Nu. Ce dracu...?

— Ei, treburile firmei.

— Atunci scrie-mi de la Shreveport sau de unde ai să fii.

— Nu chiar așa de departe. Dar nu aștepta vești de la mine înainte de a mă întoarce. Nu pot să-ți spun cînd vin.

Își strînseră mîinile și se despărțiră. Fitch cel voinic se urcă într-un autobuz ce-l ducea spre strada Prytania iar domnul Wallace Offdean porni în grabă spre bancă dornic să-și umple din nou portofelul care se ușurase simțitor la club din pricina ghinionului la jocuri și la cărți.

Era un om cu capul pe umeri acest tînăr Offdean, în ciuda unor mici scăpări, cînd și cînd, pe teren mlăștinos. Ceea ce urmărea acum, cînd ajunsese la vîrsta de douăzeci și șase de ani și intrase în posesia moștenirii sale, era să se stabilească într-o afacere sigură și să nu-și piardă capul.

În tinerețe își propusese vag să se orienteze spre o ocupație intelectuală. Adică își propusese în modul cel mai serios să își folosească însușirile în mod inteligent, ceea ce înseamnă mai mult decît se poate crede la prima vedere. Mai presus de orice voia să se țină departe de vîrtejul ocupațiilor murdare și al plăcerilor josnice în care este antrenat, pe rînd, orice om de afaceri obișnuit din America, ceea ce îl reduce în mod firesc la o stare sufletească jalnică.

Într-o manieră moderată, Offdean făcuse tot ceea ce face orice tînăr care aparține lumii bune și care este înzestrat cu mijloace materiale moderate și cu instincte sănătoase. Studiase la colegiu, călătorise puțin prin țară și în străinătate, luase parte la viața mondenă, mersese la club, lucrase la agenția de comisionari a unchiului său ; în toate aceste ocupații risipise mult timp și nu prea multă energie.

Dar tot timpul avusese sentimentul că trece doar printr-o etapă preliminară, ce urma să se concretizeze ulterior în ceva palpabil și inteligent, cum îi plăcea chiar lui să spună. Odată cu moștenirea celor douăzeci și cinci de mii de dolari veni și ceea ce considera a fi punctul de cotitură al vieții sale — momentul cînd trebuia să își aleagă un drum și să se pregătească pentru a-l urma cu consecvență, ca un adevărat bărbat.

Cînd domnii Harding și Offdean hotărîră să trimită pe cineva ca să se ocupe de ceea ce numeau „o bucată de pămînt dificil pe lîngă Red River", Wallace Offdean

ceru să i se încredințeze această misiune specială de inspector funciar.

O bucată de pămînt necunoscut, greu de delimitat, aflată într-o zonă îndepărtată din ținutul său natal ar putea fi, după cum spera, un colțișor liniștit unde să se retragă ca să țină sfat cu sine însuși, cu ceea ce avea mai bun în el.

II

Ceea ce Harding și Offdean numiseră „o bucată de pămînt pe lîngă Red River" era cunoscut de locuitorii din parohia Natchitoches ca „Vechea moșie Santien".

Pe vremea lui Lucien Santien și a celor o sută de sclavi ai săi fusese un loc minunat, binecuvîntat de abundența celor o mie de acri de pămînt. Dar războiul lăsase urme, desigur. Iar Jules Santien nu era omul care să dreagă ceea ce stricase războiul. Cei trei fii ai săi erau și mai puțin capabili să poarte povara grea a datoriilor ce le moșteniseră odată cu plantația distrusă ; așa încît pentru ei fusese o adevărată ușurare cînd Harding și Offdean, creditorii din New Orleans, se oferiseră să ia în primire moșia cu tot cu datoriile și răspunderile pe care le implica stăpînirea ei.

Hector, cel mai mare, și Grégoire, cel mai mic dintre băieții familiei Santien plecaseră fiecare pe drumul său. Numai Placide mai încerca oarecum să se mențină pe pămînturile ce aparținuseră cîndva strămoșilor lui. Dar și el era înclinat spre nestatornicie, îi plăcea să hoinărească fără a se depărta însă prea mult, în așa fel încît să se poată întoarce acasă în cursul unei după-amieze, dacă dorea.

Nesfîrșite hectare de pămînt erau cultivate neglijent, dar pămîntul era așa de bun încît bumbacul, porumbul, buruienile și arborii de cacao creșteau din abundență dacă li se acorda o cît de mică îngrijire. Locuințele negrilor se aflau la celălalt capăt al terenului și erau alcătuite dintr-un șir lung de colibe vechi și dărăpănate. Chiar în spatele lor începea o pădure deasă învăluită în taină, plină de umbre și sunete misterioase, de licăriri

ireale atunci cînd strălucea soarele. Din vechiul șopron unde se alegea bumbacul nu mai rămăsese aproape nimic — doar atît cît să poată servi drept adăpost cît se poate de nepotrivit pentru cele cîteva zeci de vite prăpădite care se îngrămădeau acolo în vreme de iarnă.

La cîteva zeci de metri de malul rîului se înălța conacul și nicăieri, pe tot întinsul plantației, timpul nu adusese schimbări atît de deprimante ca aici. Acoperișul negru ascuțit, năpădit de mușchi, se înălța ca un coif deasupra celor opt camere mari pe care le adăpostea, dar își îndeplinea menirea atît de prost încît doar jumătate din ele erau locuibile cînd ploua. Probabil că stejarii ce îl înconjurau făceau o masă prea deasă și prea strînsă în jurul lui. Verandele erau lungi, largi și primitoare; dar era bine de știut că într-un colț stîlpul de cărămidă stătea să se prăbușească, în altul balustrada era de mult putrezită iar în altul era riscant să pășești. Desigur, însă, nu acela era colțul în care se așezase Wallace Offdean a doua zi după sosirea sa la ferma Santien. Aici era un loc oarecum sigur. O iederă deasă încărcată de flori albe uriașe se întindea ca o viță bătrînă de-a lungul sîrmelor legate de la un stîlp la altul. Parfumul florilor era încîntător, iar liniștea care îl învăluia pe Offdean se armoniza cu starea lui de spirit, cu nevoia lui de tihnă. Pierre Manton, bătrînul administrator, în calitate de gazdă, stătea cu el și îi vorbea cu glas blînd, egal și monoton; dar ceea ce spunea nu reușea să rupă tăcerea nici cît zumzetul albinelor care zburau printre trandafiri.

— Dacă era după mine, spunea el, n-aveam de ce să mă plîng. Cînd se prăbușește un horn iau cu mine vreo doi oameni și-l dregem cum putem mai bine. Mai meșterim gardurile, azi unul, mîine altul. Și dacă nu era catîrul lui Lacroix... la naiba!... mai bine să nu pomenesc de catîrul ăla... Da' eu n-aveam de ce să mă plîng. Numai Euphrasie e de vină. Zice că e rușine ca un bogătaș ca Harding Offdean să lase să se prăpădească pămîntul în halul ăsta.

— Euphrasie? întrebă Offdean oarecum surprins, căci nu auzise încă de această persoană.

— Euphrasie, fetița mea. Iartă-mă o clipă, spuse Pierre, amintindu-și că e doar în cămașă și ridicîndu-se

să-și ia haina atîrnată într-un cui în apropiere. Era un bărbat mărunt, spătos, cu o față bună și blîndă, arsă de soare și aspriță de viața sănătoasă în aer liber. Părul lung, încărunțit i se vedea de sub pălăria moale de fetru pe care o purta. După ce se așeză, Offdean îl întrebă :

— Unde e fetița dumitale ? N-am văzut-o.

În sinea lui se întreba cum de putuse un copil să spună niște vorbe așa de înțelepte ca cele ce i se relataseră.

— E acolo, la Madame Duplan, la Cane River. O tot aștept de ieri, pe ea și pe Placide — și privi fără să vrea de-a lungul drumului. Da' Madame Duplan nici nu voia s-o lase să plece. Știți că ea a crescut-o pe Euphrasie de cînd a murit biata maică-sa, domnu' Offdean. A luat-o și a crescut-o, zicea că parcă o crește pe Ninette. Acum e mai bine de un an de cînd Euphrasie îmi tot zice că-i o mare prostie să mă lase să trăiesc aici singur — singurel, numai cu negri... mai vine și Placide din cînd în cînd. Cum le mai aranja pe toate ! Doamne, Doamne ! Bătrînul rîse încetișor. Ea i-a scris lui Harding Offdean... că dacă era după mine...

III

Placide avu parcă o presimțire nefastă chiar de la început, din clipa cînd Euphrasie începuse să se intereseze de starea plantației. Își arătă oarecum nemulțumirea spunîndu-i că nu-i treaba ei nici dacă ar fi ca totul să se ducă de rîpă.

— Joe Duplan își conduce afacerile *en grand seigneur*, Euphrasie, și asta te-a zăpăcit și pe tine.

Dacă ar fi vrut Placide ar fi putut face cu mîna lui o mulțime de lucruri, reușind să întrețină plantația într-o stare mai bună. Căci nu era om mai îndemînatic decît el la tot felul de treburi. Era în stare să repare o șea sau un ham fluierînd. Dacă era nevoie de o scoabă sau de un piron la căruță era un fleac pentru el să intre într-un atelier și să le facă la fel de bine ca cel mai priceput fierar. Dacă cineva îl vedea mînuind rindeaua, linia și dalta îl credea născut pentru a fi dulgher. Dacă

era vorba să prepare vopselele și să zugrăvească frumos și trainic o casă sau un hambar, nu-și găsea pereche în tot ținutul.

Această ultimă îndeletnicire o practica foarte puțin în orașul său natal. Faima sa de zugrav era însă binecunoscută în satul învecinat, unde își petrecea mai tot timpul. Acolo, în satul Orville, avea o căsuță mică cît o găoace și plăcerea cea mai mare a lui Placide era să se ocupe din cînd în cînd de această căsuță, meșterind și inventînd tot felul de lucruri frumoase și utile pe care i le adăuga. Mai cu seamă în ultimul timp îi devenise deosebit de dragă, căci în primăvara următoare avea să își aducă aici mireasa, pe Euphrasie.

Probabil că din cauza acestor înclinații și a nepăsării lui de a le folosi în chip util, semenii săi cu suflet mai puțin nobil îl numeau „un om de nimic". Dar, indiferent dacă era sau nu un om de nimic, dacă era zugrav, dulgher, fierar sau orice altceva, Placide rămînea un Santien, în ale cărui vine curgea cel mai nobil sînge din tot ținutul. Și mulți socoteau că alegerea lui fusese mult prea modestă cînd se logodise cu fiica bătrînului Pierre Manton și a unei mame de origine îndoielnică — o femeie practic necunoscută.

Placide s-ar fi putut căsători cu orice fată dacă ar fi vrut, căci nimic nu era mai ușor decît să te îndrăgostești de el — ba uneori era chiar foarte greu să nu te îndrăgostești de el, căci era un om minunat, un tînăr vesel, fericit și chipeș. Și parcă nici nu se sinchisea că tinerii alături de care crescuse ajunseseră acum avocați, stăpîni de plantații și membri ai clubului Shakespeare din oraș. Nimeni nu se gîndise că băieții familiei Santien vor ajunge atît de rău. Cînd erau mici îl exasperaseră pe învățătorul de la școala din sat ; iar mai apoi pe profesorul particular angajat să-i disciplineze și care dăduse greș în misiunea sa. Cît despre dezordinea și nesupunerea instaurate de ei la colegiul Grand Coteau — unde tatăl lor îi trimisese într-o clipă de slăbiciune, cedînd prejudecăților — locuitorii din Natchitoches încă își mai aminteau.

Iar acum Placide urma să se însoare cu Euphrasie. Totdeauna o iubise. I se părea că totul începuse în ziua

cînd a împlinit șase ani și cînd Pierre, administratorul tatălui său, îl chemase de la joacă să i-o arate. I se dădu voie să o țină în brațe o clipă ceea ce făcu cu un fel de spaimă mută. După cîte își amintea era primul copilaș alb pe care îl vedea și, în clipa aceea, își închipui că era un cadou de ziua lui, dăruit pentru a-i deveni prieten și tovarăș de joacă. Nu era de mirare că a îndrăgit-o ; toată lumea ținea la ea încă de pe vremea cînd făcea cu curaj primii pași mărunței.

Era cea mai blîndă fetiță ce se născuse vreodată în bătrîna parohie Natchitoches și totodată cea mai veselă și cea mai fericită. Nu plîngea și nu țipa niciodată cînd se lovea. Dacă Placide nu făcea așa ceva, de ce ar face ea ? Dacă se întîmpla să plîngă era numai cînd greșea, sau cînd el făcea o faptă rea, căci, după părerea ei, asta însemna să fii laș. Cînd împlini zece ani și mama ei muri, Madame Duplan, Doamna Bunătate a întregii parohii, veni de la ferma sa, Les Chêniers, pînă la ușa bătrînului Pierre și o luă cu sine pe această micuță domnișoară ca să o crească cum o crede de cuviință.

Și o crescu aproape la fel cum fusese crescută și dînsa. Curînd Euphrasie fu trimisă la mînăstire unde învăță tot felul de lucruri bune — cum să se poarte și cum să vorbească frumos — lucruri la care maicile de la „Inima Sfîntă“ se pricep atît de bine. Cînd plecă de acolo lăsă în urmă numai inimi pline de dragoste ; așa se întîmpla mereu.

Placide continua să o vadă din cînd în cînd și să o iubească mereu. Într-o zi i-o mărturisi ; nu-și mai putea ascunde sentimentele. Era în toiul verii iar razele soarelui o învăluiau într-o țesătură de aur. Cînd o văzu acolo, în lumina soarelui care o încununa ca o aură se înfioră. Parcă o vedea pentru prima oară. Nu era în stare să facă altceva decît să o privească și să se întrebe de ce părul castaniu îi strălucea atît de minunat, de ce îi cădea în bucle dese pe lîngă urechi și pe lîngă gît. O mai privise în ochi de mii de ori ; oare numai în ziua aceea ochii ei reflectau acea licărire melancolică și visătoare care îi trezea în suflet dragostea ? Cum de nu o mai văzuse pînă atunci ? Cum de nu observase că are buzele roșii, frumos

arcuite și bine conturate ? Că are pielea albă ca laptele ? Cum de nu văzuse că e frumoasă ?

— Euphrasie, îi spuse strîngîndu-i mîinile, Euphrasie, te iubesc !

Fata îl privi ușor mirată.

— Da, știu, Placide.

Avea în glas modulația blîndă a creolelor.

— Nu, nu știi, Euphrasie. Nici eu n-am știut cît de mult te iubesc pînă acum.

Poate că n-a făcut decît ce era firesc să facă cînd, după aceea, a întrebat-o dacă îl iubește. Încă îi mai ținea mîinile într-ale lui. Euphrasie privi în gol, dusă pe gînduri, nepregătită pentru acest răspuns.

— Iubești pe altcineva mai mult ? întrebă el gelos. Sau poate la fel de mult cum mă iubești pe mine ?

— Știu că îl iubesc pe tata mai mult, Placide, și pe Maman Duplan la fel de mult.

Și totuși nu găsi nici un motiv de a refuza să-i fie soție cînd Placide îi ceru.

Cu cîteva luni înainte de această întîmplare Euphrasie se întorsese să locuiască cu tatăl ei. Această hotărîre o rupsese de tot ceea ce însemna bucurie pentru o fată de optsprezece ani. Chiar dacă avusese măcar o singură clipă de regret, nimeni nu și-a putut da seama. Totuși se ducea adesea în vizită la familia Duplan, iar Placide plecase să o aducă acasă de la Les Chêniers chiar în ziua cînd Offdean sosise la fermă.

Călătoriseră cu trenul pînă la Natchitoches unde îi aștepta trăsurica lui Pierre, căci aveau de făcut un drum de cinci mile prin pădurea de pini de la gară și pînă la fermă. Cînd ajunse la capătul călătoriei și înaintau de-a lungul drumului ce străbătea plantația ducînd spre casă, Euphrasie exclamă :

— Uite, e cineva în verandă cu tata, Placide.

— Da, văd.

— Parcă ar fi cineva de la oraș. Trebuie să fie domnul Gus Adams, dar nu-i văd calul.

— Nu e un cunoscut de la oraș. Probabil că e cineva din New Orleans.

— Ah, Placide, nu m-aș mira ca Harding și Offdean să fi trimis în sfîrșit un om să se ocupe de plantație, exclamă ea puțin emoționată.

Ajunseseră destul de aproape ca să vadă că necunoscutul era un tînăr cu o înfățișare foarte plăcută. În chip nejustificat Placide simți că îl cuprinde o tristețe apăsătoare.

— Ți-am spus de la început că nu e treaba ta, Euphrasie, îi spuse el.

IV

Wallace Offdean recunoscu imediat în Euphrasie pe tînăra pe care o ajutase să se urce pe un scaun foarte înalt în balconul clubului său anul trecut, în seara cînd se încheia carnavalul. O găsise drăguță și atrăgătoare și timp de vreo două zile se întrebase cine o fi. Dar el nu-i lăsase nici cea mai vagă amintire. Văzînd aceasta, Offdean nu pomeni nimic de prima lor întîlnire cînd Pierre făcu prezentările.

Fata luă loc pe scaunul pe care el i-l oferi și îl întrebă cînd a venit, dacă a călătorit bine și dacă drumul de la Natchitoches nu i s-a părut a fi într-o stare foarte bună.

— Domnu' Offdean a venit abia ieri, Euphrasie, interveni Pierre. Am tot vorbit amîndoi de locurile astea. I-am spus tot ce era de spus... *va* ! Și dacă domnu' Offdean o să fie așa de bun să mă ierte, o să mă duc să-l ajut pe Placide să vadă de cal și de trăsură, și coborînd încet scările porni agale cu mersul său adus de spate spre șopronul unde Placide trăsese trăsurica, după ce o lăsase pe Euphrasie la ușă.

— Cred că vi se pare ciudat că proprietarii moșiei au neglijat-o în chip rușinos atît de mult timp. Dar vedeți, continuă el zîmbind, gospodărirea unei plantații nu face parte din treburile agenției noastre. Proprietarii au investit deja mult mai mult decît nădăjduiesc să capete și e firesc să nu mai vrea să risipească niște bani. Nu-și dădea seama prea bine de ce îi spune toate astea unei fete așa de tinere dar continuă : Sînt împuternicit să vînd plantația dacă reușesc să obțin un preț cît de cît acceptabil.

Euphrasie începu să rîdă, ceea ce îl făcu să se simtă stînjenit și se hotărî să nu-i mai spună nimic deocamdată, cel puțin pînă cînd va reuși să o cunoască mai bine.

— Vedeți, spuse ea pe un ton foarte hotărît, sînt sigură că veți găsi cîteva persoane în oraș care vor începe prin a distruge plantația, așa încît nimeni nu și-ar mai dori să o capete nici măcar de pomană, și care apoi se vor oferi să vă scape de ea dacă le promiteți că le-o dați pe degeaba, cerînd totodată pămîntul ca garanție.

Izbucniră amîndoi în rîs iar Placide, care se apropia, se încruntă. Dar înainte de a urca treptele instinctul ospitalității datorate unui străin îl făcu să-și alunge de pe față expresia de nemulțumire. Comportarea lui era așa de sinceră și de binevoitoare, iar chipul lui atît de plăcut, cu trăsături blînde, cu pielea măslinie frumos colorată, încît, în clipa cînd îi întinse mîna, Offdean cel ferches și spilcuit își dădu seama că uimirea sa e mai degrabă admirație. Știa că familia Santien stăpînise mai de mult moșia de care venise să se ocupe și se aștepta să descopere la Placide dorința firească de a-l sprijini în mod direct și de a colabora cu el în efortul său de a reface plantația. Dar Placide nu voia să aibă de-a face cu treaba asta și dădu dovadă de o indiferență și de un dezinteres față de starea actuală a lucrurilor încît Offdean bănui că e vorba numai de o mască surprinzătoare.

Nu avu de spus absolut nimic atîta timp cît discuția se desfășură în jurul intereselor ce-l aduseseră pe Offdean încoace. Se arătă ceva mai vorbăreț cînd discutară probleme mai generale și imediat după cină puse șeaua pe cal și plecă. Refuză să rămînă pînă dimineața, căci luna urma să răsară cam pe la miezul nopții și cunoștea drumul noaptea la fel de bine ca și ziua. Știa perfect locurile unde apa rîului era mică și putea trece prin vad și potecile cele mai bune peste dealuri. Știa precis plantațiile pe care le putea traversa precum și pe cele ale căror hotare trebuia să le ocolească. Dar, de fapt, avea de gînd să ocolească ce i-o place și să treacă pe unde o vrea.

Euphrasie îl însoți pînă la șopronul unde se duse să-și ia calul. O nedumerea hotărîrea lui neașteptată și voia să capete o explicație.

— Nu-mi place omul ăsta, recunoscu el deschis, nu pot să-l sufăr. Trimite-mi vorbă cînd o pleca, Euphrasie.

Fata mîngîia calul care o cunoștea cît se poate de bine. În întunericul șopronului nu se distingeau decît siluetele lor imprecise.

— E o prostie, Placide, răspunse ea în franțuzește, mai bine ai sta și l-ai ajuta. Nimeni nu cunoaște moșia așa de bine ca tine.

— Moșia nu e a mea și nu înseamnă nimic pentru mine, răspunse el cu amărăciune.

Îi luă mîinile și i le sărută cu înflăcărare iar fata se aplecă și îl sărută pe frunte.

— Ah ! exclamă el fericit, așadar mă iubești, Euphrasie ?

O strîngea în brațe iar buzele lui îi mîngîiau părul și obrajii căutîndu-i pătimaș dar zadarnic buzele.

— Bine-nțeles că te iubesc, Placide. Nu mă mărit cu tine la primăvară ? Ce prostii spui ! răspunse ea și se desprinse din îmbrățișarea lui.

După ce încălecă, se aplecă spre ea și-i spuse :

— Ascultă, Euphrasie, să n-ai de-a face prea mult cu iancheul ăla blestemat !

— Dar nu e un... iancheu blestemat, Placide, e sudist ca și tine, e din New Orleans.

— Mă rog, arată ca un iancheu.

Dar Placide rîdea căci era fericit de cînd îl sărutase Euphrasie și, îndemnînd calul să pornească la trap, dispăru fluierînd în noapte.

Fata rămase o clipă pe loc, cu mîinile împreunate, încercînd să înțeleagă de ce scosese un oftat care nu exprima un sentiment de regret. Cînd se întoarse, se duse direct în camera ei iar tatăl ei rămase să stea de vorbă cu Offdean în noaptea liniștită și parfumată.

V

După două săptămîni Offdean se simțea în largul său alături de bătrînul Pierre și de fiica acestuia și constată că treaba pentru care venise îl acaparase în așa măsură încît nu apucase nici măcar să se gîndească la propriile

sale probleme pe care sperase să le rezolve venind încoace.

Bătrînul îl dusese cu trăsurica peste tot şi-i arătase cît de dărăpănate erau gardurile şi hambarele. El însuşi constatase că starea casei punea veşnic în primejdie viaţa locatarilor. Seara cei trei se aşezau în verandă şi stăteau de vorbă despre moşie, despre ceea ce avea bun şi despre punctele ei slabe, pînă ce Offdean ajunse să o cunoască de parcă era a lui.

Îşi făcu o impresie destul de exactă şi despre starea colibelor negrilor căci trecea călare prin faţa lor aproape zilnic împreună cu Euphrasie în drum spre pădure. Rareori se întîmpla ca apariţia lor să nu stîrnească discuţii printre negrii care se învîrteau pe acolo.

La Chatte, bătrîna negresă legată la cap cu un *tignon* de sub care ieşeau cîteva smocuri de lînă albă, se opri cu mîinile în şolduri şi privi în urma lor într-o zi cînd îi văzu astfel. Apoi se întoarse şi-i spuse femeii care şedea în uşa colibei :

— Flăcăul ăsta ar face mai bine să nu se mai învîrtă atîta pe lîngă don'şoara 'Phrasie.

Tînăra aflată în preajmă începu să rîdă, arătîndu-şi dinţii albi, dădu din cap şi-şi mîngîie mărgelele albastre de la gît cu un gest care arăta că aprobă din toată inima orice comportare curtenitoare.

— Ce spui, La Chatte, doar nu-ţi închipui c-ai să-mpiedici un domn să-i dea „intenţie“ unei fete dacă şi-a pus în gînd s-o facă.

— Eu atîta-ţi spun, replică La Chatte întorcîndu-se şi aşezîndu-se greoi şi leneş pe prag, nimeni nu-i cunoaşte pe băieţii ăştia ai lui Santien cum îi cunosc eu. Nu i-am crescut eu o vreme ? De ce crezi tu că mi-a albit părul în halul ăsta dacă nu din pricina lui Placide ăsta, că doar e isprava lui.

— Ce ţi-a făcut de-ai albit, La Chatte ?

— Drăcii, tot felul de drăcii, Rose. Crezi c-am uitat ziua cînd a venit chiar aici, în coliba asta, cînd nu era mai mare ca preşedintele Hayes pe care-l vezi trecînd pe drum, înfăşurat într-un sac de bumbac ? Vine şi şade lîngă uşă, chiar pe scăunelul cu trei picioare pe care şezi tu acum, cu puşca în mînă şi zice : „La Chatte, vreau

niște *crocquignoles* dar grăbește-te că le vreau chiar acum." Eu zic : „Fugi de-aici, băiete, nu vezi că-mi cîrpesc fusta". Da' el zice : „La Chatte, las-o-ncolo de fustă și de cîrpeală" și trage cocoșul puștii și-o ridică drept spre capul meu. „Uite butoiul", zice, „scoate făina, adu untul și ouăle. Fă ce-ți spun, femeie, că pușca asta nu se mișcă de lîngă capul tău pînă nu-s gata *les crocquignoles* și pînă nu mi le așterni pe o cîrpă albă împreună cu o ceașcă de cafea." Mă duc la butoi, pușca țintă spre mine. Mă duc la vatră, pușca țintă spre mine. Frămînt aluatul, pușca țintă spre mine. Și nu scoate o vorbă și eu tremur ca bătrînul unchi Noah cînd l-a lovit nenorocirea.

— Dumnezeule mare, și ce gîndești că face dacă se înfurie pe tînărul de la oraș ?

— Nu gîndesc nimic. Știu precis ce face... face ce-a făcut și tat-su.

— Ce-a făcut tat-su, La Chatte ?

— Ia mai du-te și-ți vezi de treabă, prea vrei să știi multe, și La Chatte se ridică și începu să-și strîngă rufele multicolore întinse la uscat pe stinghiile știrbe și jupuite ale gardului părăginit.

Dar negrii se înșelau bănuind că Offdean îi dă atenție Euphrasiei. Micile lor plimbări prin pădure erau legate strict de afaceri. Offdean făcuse un contract cu proprietarul unui joagăr din apropiere să-i repare îngrăditurile dînd în schimb oarecare cantitate de lemn brut. Își luase sarcina ca — ajutat de Euphrasie — să hotărască ce copaci trebuiau tăiați și să-i însemne pentru a fi apoi doborîți de toporul pădurarului.

Dacă uneori uitau de ce s-au dus în pădure, asta se întîmpla numai din cauză că aveau de vorbit despre o mulțime de lucruri plăcute și hazlii. Adesea, după ce Offdean însemna un copac cu securea ascuțită pe care o purta la oblînc și își încheia misiunea numindu-l „un buștean minunat", se așezau pe un trunchi prăbușit și aproape putrezit ca să asculte, probabil, ciripitul păsărilor deasupra lor și ca să-și facă mărturisiri, cum fac totdeauna tinerii.

Euphrasie își spunea că nu mai auzise nicicînd pe cineva vorbind așa de frumos cum vorbea Offdean. Nu-și dădea bine seama dacă vorbele lui căpătau un sens atît

de adînc din pricina felului cum le rostea, sau a intonației, sau din pricina privirii sincere ce se oglindea în ochii lui adînci, de un albastru intens ; iar mai tîrziu se surprindea gîndindu-se la fiecare cuvînt ce i-l spusese.

Într-o după amiază ploua torențial iar Rose fu nevoită să aducă găleți și ligheane în camera lui Offdean ca să curgă în ele apa ce amenința să inunde totul. Euphrasie spuse că-i pare bine ; acum putea să vadă cu ochii lui cum stau lucrurile.

După ce văzu cu ochii lui cum stau lucrurile, Offdean ieși în verandă și se opri în colțul unde Euphrasie, înfășurată într-o pelerină, stătea sprijinită de zidul casei. Se sprijini și el de zidul casei și rămaseră alături, privind tabloul cît se poate de deprimant ce li se înfățișa.

Totul era cenușiu, înveșmîntat în rafalele de ploaie. În depărtare colibele dărăpănate păreau că se cufundă tot mai adînc în pămînt strivite de mizeria cumplită. Deasupra ramurile stejarului loveau trist și monoton acoperișul înnegrit. Bălți mari se formaseră în curtea pustie acum, căci copiii se refugiaseră în colibe, cîinii se ascunseseră în cotețe, iar găinile se umflau în pene, mînioase, la adăpostul neîndestulător al unei căruțe răsturnate.

Era fără îndoială o situație ce ar fi făcut să urle de plictiseală pe orice tînăr obișnuit să se plimbe zilnic pe strada Canal și să-și petreacă după-amiezele în mod plăcut la club. Dar Offdean găsea că totul e încîntător. Se mira doar că nu-și dăduse seama pînă atunci, sau că nu-i spusese încă nimeni, ce loc minunat e o plantație veche și dărăpănată atunci cînd plouă. Dar oricît îi plăcea de mult nu putea rămîne acolo la nesfîrșit. Îl așteptau treburile la New Orleans și peste cîteva zile plecă.

Totuși îl interesa așa de mult cum merg lucrările de amenajare a plantației încît constată că se gîndește întruna la treaba asta. Se întreba dacă s-or fi tăiat toți copacii și cum înainta reparația gardurilor. Voia atît de mult să știe cum stau lucrurile încît fu nevoit să poarte o corespondență intensă cu Euphrasie și îi aștepta cu nerăbdare scrisorile în care fata îi povestea de greutățile și necazurile pe care le are cu dulgherii, zidarii, și tinichigiii. Dar, în toiul treburilor, Offdean își pierdu brusc orice interes pentru stadiul lucrărilor de pe plantație. În mod

inexplicabil această schimbare coincidea cu sosirea unei scrisori de la Euphrasie care îl înștiința într-un postscriptum modest că urma să vină în oraș împreună cu familia Duplan pentru ultima zi a carnavalului.

VI

Cînd Offdean auzi că Euphrasie vine la New Orleans se gîndi cu plăcere că va putea astfel să răsplătească într-o oarecare măsură ospitalitatea pe care i-o oferise tatăl ei. Se hotărî să-i dea posibilitatea de a vedea totul : procesiunile din cursul zilei, și paradele de noapte, balurile și scenele, spectacolele de teatru și de operă. Va avea grijă de toate și ceru insistent să fie scutit de o serie de îndatoriri ce-i reveneau în cadrul clubului vrînd astfel să fie complet liber și să se poată ocupa de toate.

A doua zi după sosirea fetei, Offdean se grăbi să-i facă o vizită la locuința din strada Esplanade. Stătea acolo, împreună cu soții Duplan la mama doamnei Duplan, Madame Carantelle — o bătrînă fermecătoare și demodată care nu mai „traversase strada Canal" de mulți ani.

În salonul lung și înalt se adunase multă lume, tineri și bătrîni, vorbind toți franțuzește iar unii vorbind ceva mai tare decît ar fi făcut-o dacă Madame Carantelle n-ar fi fost așa de surdă.

Cînd Offdean intră, gazda stătea de vorbă cu un oaspete care sosise chiar înaintea lui. Era Placide, iar dînsa îi spunea Grégoire și îl întreba cum arată recoltele de pe lîngă Red River. Pe toți cei ce veneau de la țară îi întîmpina cu aceeași întrebare, fapt care îi crea de la început o situație plăcută, ușoară și avantajoasă.

Offdean nu prea se așteptase să o găsească pe Euphrasie înconjurată de așa de multă lume și toată seara încercă să se convingă că faptul în sine îi făcea plăcere. Dar se tot întreba de ce era și Placide acolo, de ce stătea tot timpul lîngă ea și dansa așa de mult cu ea cînd doamna Duplan cînta la pian. Și apoi nu înțelegea cu ce drept acești tineri creoli făcuseră deja toate aranjamentele pentru bal și pentru toate celelalte distracții pe care avusese de gînd să i le ofere.

Plecă fără să fi reușit să schimbe nici măcar cîteva cuvinte între patru ochi cu fata pe care venise să o vadă. Fusese o seară ratată. Nu se duse la club ca de obicei ci se întoarse acasă într-o stare de spirit ce-l îndemnă să citească cîteva pagini dintr-un filozof stoic pe care îl consulta uneori. Dar cuvintele pline de înțelepciune care altă dată îl ajutaseră să treacă peste momente grele nu-l linișteau acum. Nu aveau puterea de a-i alunga din minte imaginea a doi ochi căprui și de a înăbuși sunetul glasului ei care îi răsuna în urechi.

Placide nu cunoștea prea bine orașul, dar asta nu-l supăra foarte tare atîta timp cît se putea plimba la braț cu Euphrasie. Hector, fratele său, care locuia într-un cartier necunoscut al orașului, i-ar fi împărtășit cu plăcere din cunoștințele sale ; dar Placide nu era dispus să primească lecțiile pe care voia să i le dea Hector. Nu-și dorea nimic mai mult decît să se plimbe pe străzi cu Euphrasie ținîndu-i umbreluța cît mai bine deasupra capului drăgălaș, sau să șadă lîngă ea seara la un spectacol și să se bucure de bucuria ei sinceră.

Cînd veni ultima zi a carnavalului Placide se simți singur și rătăcit tot timpul cît fu nevoit să rămînă departe de ea. Stătea în mijlocul mulțimii ce umplea strada privind în sus spre balconul clubului unde Euphrasie luase loc împreună cu multe alte femei în veșminte colorate. Nu-i era ușor să o recunoască dar nici nu-și putea închipui îndeletnicire mai plăcută decît să stea pe trotuar și să o caute cu privirea.

Pe tot parcursul acestor zile vesele Euphrasie fusese parcă numai a lui. Numai gîndul că s-ar putea să nu-i aparțină în întregime trezea în sufletul lui Placide o mînie sălbatică. Dar nu avea nici cel mai neînsemnat motiv să bănuiască așa ceva. În ultimul timp fata devenise mai atentă cu el, mai conștientă de relația dintre ei. Ținea adesea sfat cu sine însăși și ca urmare încerca să se poarte față de el așa cum e firesc să se poarte o fată cu logodnicul ei. Și totuși, uneori, în ochii ei căprui apărea o privire visătoare în timp ce se plimba pe stradă cu Placide și cerceta cu atenție chipurile trecătorilor.

Offdean îi trimise o scrisoare foarte formală, foarte studiată prin care îi cerea să o vadă într-o anumită zi, la

o anumită oră, pentru a-i cere părerea asupra unor probleme legate de plantație și îi spunea că îi fusese atît de greu să stea de vorbă cu ea încît se văzuse obligat să recurgă la această cale, ceea ce spera că nu o va supăra.

Euphrasie găsi soluția cît se poate de bună. Îi răspunse că e de acord să-l întîlnească într-o după-amiază — în preziua plecării ei — în salonul lung și impunător, absolut singură.

Era o zi apăsătoare, prea caldă pentru anotimpul acela. De-a lungul coridoarelor lungi se simțea o adiere umedă care mișca stinghiile obloanelor verzi pe jumătate închise și aducea cu sine un miros plăcut din grădina unde bătrînul Charlot uda palmierii bogați și florile strălucitoare. Un grup de copii gălăgioși și certăreți se opriseră sub fereastră, dar acum plecaseră și liniștea stăpînea pretutindeni.

Offdean nu avu mult de așteptat pînă să vină Euphrasie. Nu mai avea aceeași degajare cu care se purtase față de el la început, cînd se cunoscuseră. Acum, îndată ce se așeză în fața lui, începu să discute imediat problema pentru care venise Offdean. Și el era dispus să joace același rol, căci acesta fusese pretextul sub care venise ; dar renunță curînd și odată cu asta dispăru aproape cu totul reținerea care îl stăpînise pînă atunci. O privi drept în ochi cu o expresie care o făcu să se înfioare ușor și se arătă nemulțumit de faptul că Euphrasie urma să plece a doua zi iar el nu apucase să o vadă deloc, cu toate că dorise să facă atît de multe pentru ea de cînd sosise în oraș... de ce nu-i dăduse această posibilitate ?

— Uiți că nu mă aflu printre străini, domnule Offdean, cunosc o mulțime de lume în oraș. Am venit aici de nenumărate ori cu Madame Duplan. Și eu aș fi vrut să vă văd mai des...

— Atunci trebuia să găsiți o cale, aveați posibilitatea de a o face. Este... este supărător, rosti el cu o amărăciune nejustificată de subiectul discuției, cînd pui atîta suflet într-o treabă...

— Dar nu era nimic cu adevărat important, interveni ea și amîndoi izbucniră în rîs trecînd astfel cu ușurință peste un moment care ar fi putut deveni dificil, dacă nu chiar critic.

Sufletul și trupul fetei erau cuprinse de o fericire fără margini în timp ce stătea lîngă omul pe care îl iubea în acea după-amiază toropită. Nu mai conta nici despre ce vorbeau și nici dacă vorbeau. Erau amîndoi copleșiți de propriile lor sentimente. Dacă Offdean ar fi luat-o de mînă și s-ar fi aplecat și i-ar fi sărutat buzele, gestul ar fi fost pentru amîndoi urmarea firească a sentimentelor ce-i frămîntau. Dar nu făcu nici o mișcare. Înțelegea acum că se află sub puterea unei pasiuni copleșitoare. Nu era cazul să mai pună paie pe foc ; dimpotrivă, venise momentul să se stăpînească, iar el era capabil să facă așa ceva cînd o cereau împrejurările.

Cu toate acestea, cînd își luă rămas bun ii ținu mîna mai mult decît era nevoie. Căci se pierdu în explicații confuze încercînd să-i arate de ce va trebui să vină din nou să vadă cum merg lucrurile pe plantație și nu-i lăsă mîna decît cînd își încheie discursul încurcat.

O lăsă șezînd lîngă fereastră pe un fotoliu tapisat. Fata trase puțin perdeaua să privească după el. Offdean zîmbi și-și ridică pălăria cînd o văzu. Orice alt bărbat ar fi procedat la fel dar gestul lui simplu o făcu să se îmbujoreze. Dădu drumul perdelei și rămase pe loc pierdută parcă în visare. Ochii ei plini de o strălucire nefirească, arzătoare, priveau neliniștiți în gol iar pe buzele ușor întredeschise îi flutura un zîmbet ce nu voia să dispară.

Așa o găsi Placide, după mult timp, cînd intră în cameră plin de voie bună, avînd în buzunar bilete la teatru pentru ultima seară. Euphrasie sări în picioare și îi ieși în întîmpinare.

— Unde ai fost, Placide ? îl întrebă cu glas tremurător punîndu-i mîinile pe umeri cu o dezinvoltură nouă și necunoscută lui.

Sosirea lui îi păru un fel de refugiu, șansa de a scăpa de ceva, nu știa bine de ce, și își lăsă obrazul aprins pe pieptul lui. Atitudinea ei îl făcu să-și piardă mințile și, ridicîndu-i capul, îi sărută pătimaș buzele.

Apoi Euphrasie se desprinse de îmbrățișarea lui, se duse în camera ei și încuie ușa. Bietul ei suflet lipsit de experiență era sfîșiat și îndurerat. Îngenunche lîngă pat, plînse puțin și spuse o rugăciune scurtă. Simțea că a pă-

cătuit, nu înţelegea prea bine în ce fel ; dar firea ei sensibilă îi spunea că nu în sărutul dat lui Placide stătea păcatul.

VII

Primăvara veni devreme în Orville, şi atît de încet încît nimeni nu ştia exact cînd a început. Dar într-o dimineaţă trandafirii lui Placide erau aşa de strălucitori, vrejurile de mazăre şi de fasole atît de înverzite în grădina de zarzavat încît strigă din toată inima adresîndu-se judecătorului Blount care trecea agale pe stradă pe căluţul său cenuşiu :

— S-a terminat cu iarna, domnule judecător !

— Cine nu vede asta nu e om cu mintea întreagă, Santien, răspunse judecătorul referindu-se în chip misterios la o serie de clienţi datornici de la malul rîului care nu se apucaseră să-şi lucreze pămîntul. Zece minute mai tîrziu judecătorul le spunea sentenţios şi fără nici o legătură celor ce se adunaseră în faţa poştei aşteptînd să se deschidă :

— Văd că Santien şi-a vopsit gardul cel nou. Şi n-arată rău deloc, adăugă el pe gînduri.

— După cum se vede, Placide are de gînd să mai vopsească şi altele, comentă cu înţelepciune 'Tit-Edouard, un pierde-vară cam fără nici o ocupaţie. Chiar eu l-am văzut ieri încercînd tot felul de vopsele pe o bucată de lemn.

— Ştiu precis că are de gînd să vopsească şi altele, spuse unchiul Abner pe un ton cît se poate de convingător. Îşi zugrăveşte toată casa, asta face. N-a comandat vopsele la domnu' Luke Williams ? Şi nu le-am cărat chiar eu la el acasă ?

Văzînd cu cît respect este primită această ştire sigură, judecătorul schimbă subiectul şi anunţă cu detaşare că taurul lui Luke Williams şi-a rupt piciorul în timp ce păştea ieri noapte într-un şanţ pe păşunea cea nouă ; vestea avu asupra celor de faţă un efect vizibil şi totodată paralizant.

Dar cei mai mulţi erau dornici să vadă cu ochii lor aceste lucruri uimitoare pe care le făcea Placide. Iar dom-

nișoarele din sat o porneau agale la plimbare după-amiaza, la braț cîte două. Dacă întîmplător Placide le vedea, se oprea din treabă și le oferea cîte un trandafir minunat sau un buchețel de mușcate peste gardul cel nou și strălucitor. Dar dacă cei ce treceau pe acolo erau 'Tit Edouard sau Luke Wiliams sau alți tineri din Orville, se prefăcea că nu-i vede și nu le aude tusea ușoară prin care sperau să îi atragă atenția.

În dorința sa de a-și face locuința cît mai frumoasă și mai primitoare în vederea sosirii soției sale, Placide se dusese mai rar ca oricînd la Natchitoches. Muncea, cînta și fluiera pînă ce dorul de fată devenea mistuitor; în clipa aceea își lăsa uneltele, încăleca și o pornea în goană peste rîuri, dealuri și ogoare și ajungea din nou lîngă ea. Atunci îi părea mai frumoasă ca oricînd. Se făcuse mai feminină și mai visătoare. Avea obrajii mult mai palizi iar ochii îi străluceau tot mai rar. Dar în atitudinea față de iubitul ei se simțea ceva ca o tandrețe dureroasă, ceea ce îl impresiona făcîndu-l să-și piardă capul de fericire. Aștepta cu nerăbdare ziua aceea de la începutul lui aprilie cînd își va vedea împlinit visul de o viață.

După ce Euphrasie plecă din New Orleans, Offdean recunoscu deschis că e îndrăgostit de ea. Dar, neavînd nici un fel de situație, își dădu seama că nici măcar nu se poate gîndi la căsătorie și — ca un om cu adevărat chibzuit — se hotărî să o uite pe fata din Natchitoches. Știa că nu-i va fi prea ușor dar își spunea că nu-i va fi chiar imposibil dacă se va hotărî să și-o scoată din inimă definitiv.

Efortul îl făcu deosebit de irascibil. La serviciu era tăcut și morocănos, la club se purta ca un urs. Cele cîteva domnișoare pe care le mai vizita rămaseră uimite auzind părerile cinice despre viață pe care și le însușise pe neașteptate.

După ce timp de vreo două săptămîni se chinui în această stare de spirit și-i chinui și pe cei din jur, schimbă brusc tactica. Se hotărî să nu mai lupte împotriva dragostei sale pentru Euphrasie. Nu se va căsători cu ea, fără îndoială, dar își va îngădui să o iubească după pofta inimii pînă ce iubirea va muri ușor de la sine, nu ucisă prin mijloace violente cum își propusese inițial. Se

lăsă furat cu totul de pasiunea sa pentru fată, o visa ziua și se gîndea la ea noaptea. Ce minunat era parfumul părului ei, căldura obrazului și a trupului ei în ziua aceea ploioasă cînd stătuseră unul lingă altul, atît de aproape, în verandă ! Își amintea privirea ochilor ei frumoși și sinceri care îi mărturiseau lucruri care, acum, cînd și le amintea, făceau ca inima să-i bată nebunește. Iar glasul ei ! Mai exista oare vreun glas care să rîdă și să vorbească atît de minunat ? Mai exista oare vreo femeie înzestrată cu un farmec atît de atrăgător ca cea pe care o iubea ?

Acum, cu mintea plină de astfel de gînduri ce-i înfiorau întreaga ființă, nu se mai purta ca un urs ci ofta adînc, muncea fără nici un spor și n-avea nici un chef de distracții.

Într-o zi stătea singur în cameră oftînd și fumînd întruna cînd îi veni o idee — o inspirație, un adevărat mesaj divin, dacă e să judecăm după strigătul de bucurie cu care fu intîmpinat. Își azvîrli țigara în stradă, prin fereastra deschisă și își lăsă capul pe masă sprijinit pe brațe.

I se întîmplase, așa cum se întîmplă adesea, să descopere ieșirea dintr-o încurcătură exact atunci cînd se aștepta mai puțin. Începu pur și simplu să rîdă ca un smintit. Într-o fracțiune de secundă i se înfățișă imaginea viitorului minunat pe care soarta binevoitoare i-o desfășura în fața ochilor : pămîntul mănos de la Red River, cumpărat și amenajat cu banii lui, îi aparținea ; iar Euphrasie, pe care o iubea, era soția lui, alături de care ducea viața după care tînjise — își dădea seama acum că era vorba de acea viață care, impunîndu-i o activitate fizică, îi oferea totodată odihna spiritului în gînduri.

Wallace Offdean se simțea ca o ființă căreia providența i-a luminat drumul în viață — iar faptul că dragostea i-l revelase nu diminua cu nimic caracterul divin al inspirației. Chiar dacă avu unele îndoieli cu privire la răspunsul fetei, le alungă curînd. Oare nu-și vorbiseră de nenumărate ori în graiul subtil și fără cuvinte al dragostei împărtășite — în pădure la umbra copacilor, pe întinsul moșiei, în tăcerea nopții sub lumina blîndă a stelelor ? Oare nu-și vorbiseră mai limpede ca oricînd în salonul vechi și impunător din strada Esplande ? Fără in-

doială, atunci nu fusese nevoie de nici un cuvînt în afara celor rostite de ochii lor. Da, știa că și ea îl iubește, era cît se poate de sigur. Această convingere îl făcea mai dornic să pornească acum spre ea, să-i spună că vrea să o țină lîngă el toată viața.

VIII

Dacă Offdean s-ar fi oprit la Natchitoches în drum spre plantație ar fi aflat un lucru care l-ar fi uimit — în cel mai bun caz — căci tot orașul vorbea de cununia Euphrasiei care urma să aibă loc peste cîteva zile. Dar Offdean nu întîrzie nici o clipă. După ce-și făcu rost de un cal o porni în goană însoțit doar de gîndurile sale pline de nerăbdare.

Era liniște pe plantație, acea liniște care stăpînește peste pămîntul curat și întins în care nu se poate ascunde nici măcar o pasăre cîntătoare. Negrii erau plecați la cîmp înarmați cu pluguri și sape și munceau în soare, iar bătrînul Pierre, călare, se afla în mijlocul lor.

Placide sosise în dimineața aceea, după ce călătorise toată noaptea, și se dusese în camera lui să se odihnească vreo două ceasuri. Își trăsese canapeaua lîngă fereastră ca să se bucure de aerul ce pătrundea prin obloanele închise. Era gata să ațipească cînd auzi pașii ușori ai Euphrasiei. Se opri și se așeză pe un scaun, atît de aproape de el încît ar fi putut să o atingă dacă ar fi întins mîna. Prezența ei îi alungă orice dorință de a mai dormi și rămase întins pe canapea bucuros că poate să se odihnească și să se gîndească la ea.

Euphrasie se așezase în verandă pe fațada ce dădea spre rîu în așa fel încît drumul pe care veni Offdean nu se vedea. După ce legă calul, acesta urcă scările și înaintă pe coridorul care traversa casa de la un capăt la altul și care era larg deschis. O găsi pe Euphrasie cosînd. Fata nu-și dădu seama de prezența lui decît în clipa cînd se așeză lîngă ea.

Nu reuși să rostească nici un cuvînt. Îl privi doar cu ochii plini de spaimă ca și cum îi apăruse în față o nălucă.

— Nu te bucuri că am venit ? întrebă el. Oare am greșit venind ?

O privea drept în ochi încercînd să priceapă sensul expresiei noi și ciudate pe care o zărea în ei.

— Dacă mă bucur ? întrebă ea șovăind. Nu știu. Ce importanță are ? Ați venit desigur să vedeți cum merge treaba. Nu e terminată decît pe jumătate, domnule Offdean. Pe mine nu mă ascultă, nici pe tata, iar pe dumneavoastră nu prea v-a mai interesat.

— N-am venit să văd cum merge treaba, răspunse el cu un zîmbet plin de dragoste și de încredere. Am venit să te văd pe tine... să-ți spun cît te doresc, cît de mult am nevoie de tine... cît de mult te iubesc.

Euphrasie se ridică, gîtuită de vorbele pe care nu putea să le rostească. Dar el îi prinse mîinile și o opri.

— Plantația este a mea, Euphrasie, sau mai exact, va fi a mea atunci cînd ai să-mi spui că primești să fii soția mea, continuă el cu înflăcărare. Știu că mă iubești.

— Ba nu ! răspunse ea pătimaș, gîfîind. Ce vreți să spuneți ? Cum îndrăzniți să-mi spuneți așa ceva cînd știți bine că peste două zile mă mărit cu Placide ? Ultimele cuvinte le rosti încet, parcă jelea pe șoptite.

— Te măriți cu Placide ?! repetă el încercînd parcă să priceapă, să pătrundă măcar în parte sensul prostiei uriașe care îl orbise. N-am știut nimic, rosti cu glas răgușit. Te măriți cu Placide ! N-aș fi îndrăznit niciodată să-ți vorbesc dacă aș fi știut. Sper că mă crezi ? Te rog să-mi spui că mă ierți.

Vorbea rar, făcînd pauze mari între cuvinte.

— Ah, n-am pentru ce să vă iert. Ați făcut doar o greșeală. Vă rog să mă lăsați singură domnule Offdean. Cred că tata e pe undeva pe cîmp, dacă vreți să vorbiți cu el. Placide e și el pe-aici.

— Am să-mi iau calul și am să mă duc să văd ce s-a făcut, spuse Offdean ridicîndu-se. O paloare neobișnuită i se așternuse pe chipul răvășit, își strîngea buzele încercînd să-și stăpînească durerea. Măcar să-mi fie folositor la ceva drumul pe care l-am făcut ca un prost, adăugă el trist, încercînd să facă o glumă și fără să mai spună un cuvînt plecă grăbit.

Euphrasie ascultă cum pașii lui se depărtează. Apoi, toată amărăciunea ultimei luni, toată durerea sfîșietoare a ultimelor clipe se dezlănțui într-un suspin.

— Ah, Doamne ! Ah, Doamne, ajută-mă !

Dar nu putea rămîne pe loc, în plină zi, arătîndu-și durerea adîncă oricui s-ar întîmpla să treacă pe acolo.

Placide o auzi ridicîndu-se și plecînd în camera ei. După ce auzi cheia răsucindu-se în broască, se ridică și începu să se pregătească de drum, calm și hotărît. Își puse cizmele și haina. Din sertarul biroului scoase pistolul pe care îl pusese acolo cu cîtva timp în urmă, îi cercetă butoiul cu atenție și îl băgă în buzunar. O să aibă nevoie de el înainte de căderea serii. Dacă Euphrasie n-ar fi fost de față ar fi făcut-o acum cîteva clipe fără să șovăie cînd ticălosul — cum îi spunea el — stătuse chiar lîngă fereastra lui. Nu voia ca fata să-l simtă și plecă cît putu de încet și încălecă întocmai cum făcuse și Offdean.

— La Chatte, o întrebă Placide pe bătrîna care spăla la albie în curtea colibei, pe unde a luat-o omul ăla ?

— Ce om ? Nu stau eu să mă uit după oameni, am destulă treabă cu rufele astea. Să mă bată Dumnezeu dacă am habar de cine-ntrebi.

— La Chatte, pe unde a luat-o omul ăla ? Spune repede ! rosti el cu tonul și privirea cu care totdeauna reușise să o domine.

— Dacă-ntrebi de omu' din New Orleans aș putea să-ți spun. A pornit-o pe potecă spre peticul ăla de cacao, și-și vîrî din nou mîinile în albie cu o hotărîre și o enervare inutilă.

— E clar, înțeleg că a luat-o spre pădure. Totdeauna ai fost o mincinoasă, La Chatte.

— Ce-a căutat a găsit, prostu' ăla cu vorba lui moale, vorbi de una singură femeia o clipă mai tîrziu. Am zis eu că n-avea ce căuta pe-aici, să se tot învîrtă pe lîngă don'șoara 'Phrasie.

Placide nu avea decît un singur gînd și totodată o singură dorință — să termine odată pentru totdeauna cu cel care intervenise între el și dragostea lui. Era mînat de patima primitivă ce îndeamnă o fiară să ucidă cînd vede că ceea ce și-a dorit i-a fost luat de alta.

O auzise pe Euphrasie răspunzîndu-i lui Offdean că nu-l iubește — și ce-i cu asta ? Nu-i auzise oare și suspinele, nu-i înțelesese oare durerea ? Nu trebuia să fii prea isteț ca să înțelegi adevărul, cînd mai erau o mulțime de alte dovezi pe care pînă atunci nu le băgase în seamă dar care acum îi reveneau năvalnic în minte. Era cuprins de gelozie, de furie, de disperare.

Mergînd la umbra copacilor, pierdut într-o tristețe apatică, Offdean auzi că din spate se apropie cineva călare și se trase la margine ca să-i facă loc pe poteca îngustă.

Nu era momentul potrivit pentru ca Placide să-și facă scrupule cavalerești și nu fu acesta motivul care îl împiedică să trimită un glonte în spatele rivalului său. Singurul lucru care îl opri fu dorința ca Offdean să afle de ce trebuie să moară.

— Domnule Offdean, spuse Placide oprind calul cu o mînă, în timp ce în cealaltă ținea pistolul. Eram în camera mea cu puțin timp în urmă și am auzit ce i-ai spus Euphrasiei. Te-aș fi omorît atunci dacă n-ar fi fost lîngă dumneata. Puteam să te omor și acum cînd veneam în spatele dumitale.

— Și de ce n-ai făcut-o ? întrebă Offdean încercînd totodată să își adune gîndurile și să hotărască cum să procedeze cu nebunul ăsta.

— Pentru că am vrut să știi cine a făcut-o și de ce.

— Domnule Santien, bănuiesc că în starea în care te afli faptul că sînt neînarmat nu are nici o importanță pentru dumneata. Dar dacă mă ataci să știi că sînt gata să-mi apăr viața cum oi putea.

— Atunci, apără-te !

— Trebuie să fii complet nebun, spuse Offdean repede, privindu-l pe Placide drept în ochi, dacă vrei să îți mînjești fericirea cu o crimă. Credeam că un creol știe să iubească o femeie cu adevărat.

— Pe dracu ! Ai de 'gînd să mă-nveți tu cum să iubesc o femeie ?

— Nu, Placide, spuse Offdean binevoitor, în timp ce înainta încet, propria ta onoare o să te învețe. Să iubești o femeie cu adevărat înseamnă să te gîndești în primul rînd la fericirea ei. Dacă o iubești pe Euphrasie trebuie

să te duci la ea cu conștiința curată. Eu însumi o iubesc atît de mult încît sînt gata să fac asta. Plec de aici mîine, n-ai să mă mai vezi niciodată, dacă s-o putea... Nu-i destul ? Mă întorc în clipa asta și plec. Poți să mă împuști în spate dacă vrei, dar sînt sigur că n-ai s-o faci, și Offdean îi întinse mîna.

— Nu vreau să dau mîna cu tine, spuse Placide morocănos. Pleacă de-aici !

Rămase nemișcat privind după Offdean care se depărta. Se uită la pistolul pe care îl ținea în mînă și îl puse încet în buzunar ; apoi își scoase pălăria de fetru și își șterse sudoarea de pe frunte.

Cuvintele lui Offdean atinseseră o anumită coardă a sufletului său făcînd-o să vibreze ; în același timp însă nu-i diminuaseră cu nimic ura ce i-o purta.

„Să iubești o femeie cu adevărat înseamnă să te gîndești în primul rînd la fericirea ei", murmură el gînditor. „Credea că un creol știe să iubească o femeie cu adevărat. S-o fi crezînd în stare să-i dea lecții unui creol cum să iubească o femeie !"

Era palid și i se citea disperarea pe chip ; pe cînd înainta tot ma adînc în pădure, mînia îl părăsi cu totul.

IX

Offdean se trezi devreme vrînd să plece cu trenul de dimineață. Dar Euphrasie i-o luase înainte și o găsi în sufragerie pregătind masa pentru micul dejun. Bătrînul Pierre era tot acolo, se plimba încet prin cameră cu mîinile la spate, cu capul plecat.

Atmosfera era încordată și fata se întoarse spre tatăl ei să-l întrebe dacă Placide s-a sculat ; simțea parcă nevoia să spună ceva. Bătrînul se așeză greoi pe un scaun și o privi cu tristețe adîncă în ochi.

— Ah, biata mea Euphrasie ! Biata mea fetiță ! Domnu' Offdean, dumneata ești de-al nostru.

— *Bon Dieu, papa !* strigă fata cuprinsă de o spaimă nelămurită. Se opri din treabă și așteptă cu o încordare plină de presimțiri să vadă ce se mai întîmplă.

— Am tot auzit eu că oamenii spun de Placide că-i un om de nimic. Niciodată n-am dat crezare la astfel de vorbe. Acum văd că-i adevărat. Domnu' Offdean, dumneata ești de-al nostru.

Offdean îl privea pe bătrîn cu uimire.

— Azi noapte, continuă Pierre, am auzit un zgomot la fereastră. M-am dus și am deschis și l-am văzut pe Placide, încălțat, cu calul înșeuat, cu biciul în mînă, cu el bătuse în fereastră. Of, biata mea fetiță ! Și-mi zice : „Pierre, am auzit că domnul Luke Williams vrea să-și zugrăvească casa din Orville. Mă gîndesc să ajung să mă tocmesc eu pînă nu mi-o ia altul înainte." Zic : „Te-n-torci repede, Placide ?" Zice : „Nu mă căuta." Și cînd l-am întrebat ce să-i spun fetiței mele, zice : „Spune-i că Placide știe mai bine ca oricine ce o va face fericită." Și s-a dus, dar s-a-ntors și-a mai zis : „Spune-i omului ăla" — habar n-am de cine vorbea — „spune-i că un creol n-are ce învăța de la el". *Mon Dieu ! Mon Dieu !* Ce-o mai fi și asta !

O ținea în brațe pe Euphrasie, aproape leșinată, și o mîngîia pe cap.

— Am tot auzit eu că-i un om de nimic, dar nu mi-a venit să cred.

— Nu, tată, nu mai spune asta, îl rugă fata în șoaptă, vorbind franțuzește. Placide m-a scăpat !

— De ce te-a scăpat, Euphrasie ? întrebă tatăl uimit peste măsură.

— De păcat, răspunse ea tot în șoaptă.

— Zău că nu pricep ce spui, murmură el uluit, se ridică și ieși în verandă.

Offdean își bău cafeaua în camera lui și refuză să mai ia micul dejun. Cînd se duse să-și ia rămas bun de la Euphrasie o găsi la masă, cu capul lăsat pe brațe.

Îi luă mîna și îi spuse la revedere, dar fata nu-și ridică ochii.

— Euphrasie, întrebă el nerăbdător, îmi dai voie să mă întorc ? Spune-mi că da... după o vreme.

Euphrasie nu răspunse, iar tînărul se aplecă și-și lipi obrazul de părul ei des și moale cu un gest plin de dragoste și totodată rugător.

— Îmi dai voie, Euphrasie? o rugă el. Dacă nu-mi spui să nu mai vin, să știi că am să mă întorc, dragostea mea.

Nici acum nu primi nici un răspuns, dar fata nu-i spuse să nu mai vină.

Îi sărută mîna și obrazul — atît cît se zărea de sub brațele împreunate — și plecă.

Peste o oră, cînd Offdean trecu prin Natchitoches, tot orașul vuia de vestea uimitoare că Placide fusese respins de logodnica lui și că nunta nu se mai face, veste pe care însuși tînărul creol se străduia din răsputeri să o aducă la cunoștință tuturor.

FRUMOASA ZORAÏDE

Noaptea de vară era caldă și liniștită ; nici o adiere nu se simțea peste *marais*. În zarea întunecată, dincolo de rîul St. John, cîteva lumini rătăcite clipeau, iar pe cerul negru licăreau cîteva stele. O barcă se ivise de pe lac și acum luneca încet, leneș de-a lungul rîului. Omul din barcă cînta.

Cîntecul ajungea ca un murmur slab la urechile bătrînei Manna Loulou, — neagră și ea ca noaptea însăși — care ieșise în verandă să deschidă larg obloanele.

Refrenul îi aminti bătrînei de o veche romanță creolă, aproape uitată, și începu să o fredoneze încet în timp ce deschidea obloanele.

Lizette, de cînd ai plecat
Viața-mi s-a întunecat,
Ochii-s nesecat izvor
Căci mă mistui de-al tău dor.

Iar cîntecul acesta vechi, cîntecul de jale al unui îndrăgostit ce și-a pierdut iubita, îi trezi din amintiri povestea ce i-o va spune în seara aceasta stăpînei sale care se întinsese în patul somptuos de mătase, iar acum aștepta ca negresa să o pregătească de culcare răcorind-o cu evantaiul și spunîndu-i o poveste. Manna Loulou își spălase stăpîna pe picioare și i le sărutase cu dragoste pe rînd. Îi periase părul minunat, moale și strălucitor ca mătasea, auriu ca verigheta de pe mîna doamnei. Cînd intră din nou în dormitor se apropie încet de patul în care se odihnea Madame Delisle, se așeză și începu să miște încet evantaiul.

Manna Loulou nu știa totdeauna ce poveste să-i spună, căci Madame Delisle nu voia să audă decît întîmplări adevărate. Dar în seara aceea Manna Loulou își pregătise în gînd toată povestea — povestea frumoasei Zoraïde — pe care i-o spuse stăpînei în franceza moale a creolilor, a cărei muzicalitate și frumusețe nu poate fi redată în cuvinte englezești.

„Frumoasa Zoraïde avea ochii atît de negri, atît de frumoși încît orice bărbat care privea prea mult în adîncurile lor ajungea să își piardă capul, uneori chiar și inima. Avea pielea moale și catifelată de culoarea *café-au-lait*. Pentru ținuta ei elegantă, pentru trupul zvelt și grațios o invidiau aproape toate doamnele care o vizitau pe stăpîna ei, Madame Delarivière.

Nu era de mirare că Zoraïde era frumoasă și delicată ca o adevărată doamnă de pe *rue* Royale : din fragedă pruncie fusese crescută numai pe lîngă stăpîna ei ; miinile ei nu făcuseră nici o treabă mai grea decît aceea de a coase un tiv de muselină ; ba chiar își avea propria ei slujnică — o micuță negresă care o servea. Stăpîna, care era totodată și nașa ei, îi spunea adesea :

— Nu uita, Zoraïde, cînd va veni vremea să te măriți va trebui să îți alegi soțul în așa fel încît să faci cinste creșterii pe care ai primit-o. Vei face nunta la catedrală, rochia și darurile vor fi de cea mai bună calitate. Am să mă ocup eu însămi de toate. Știi bine că M'sieur Ambroise nu așteaptă decît să spui un cuvînt, iar stăpînul lui e gata să facă pentru el tot la fel de mult cît vreau să fac eu pentru tine. Ar fi o căsătorie care m-ar mulțumi pe deplin.

M'sieur Ambroise era atunci valetul doctorului Langlé. Frumoasa Zoraïde îl ura pe mulatrul cel mărunțel cu favoriții săi lucioși ca ai albilor, cu ochii săi mici în care se citea o cruzime și o viclenie ca de șarpe. Zoraïde își pleca ochii înșelători și spunea :

— Ah, buna mea stăpînă, sînt tare mulțumită și fericită lîngă tine, așa cum sînt. Nu vreau să mă mărit acum ; poate anul viitor, sau poate peste încă un an.

Iar Madame zîmbea cu îngăduință și-i amintea fetei că frumusețea unei femei nu ține toată viața.

Dar adevărul era că Zoraïde îl văzuse pe frumosul Mézor dansînd Bamboula în piața Congo. Era un spectacol care ar fi țintuit în loc de uimire pe orice trecător. Mézor era drept ca un chiparos și avea înfățișarea mîndră a unui rege. Trupul său gol pînă la brîu, cu pielea neagră și lucioasă ca petrolul semăna cu o coloană de abanos.

Inima bietei Zoraïde se îmbolnăvi de dragoste pentru frumosul Mézor în clipa cînd văzu strălucirea sălbatică din ochii lui aprinși de ritmul vrăjit al dansului, în clipa cînd îi văzu trupul minunat legănîndu-se și arcuindu-se cu grație în mișcările dansului.

Dar mai tîrziu, cînd îl cunoscu, cînd se apropie de ea să-i vorbească, din ochi îi pierise toată patima iar Zoraïde citi în ei doar blîndețe și auzi doar duioșie în glasul lui, căci și el o îndrăgise, iar fata era mai amețită ca oricînd. Cînd Mézor nu dansa Bamboula în piața Congo săpa trestia de zahăr pentru stăpînul său — gol pînă la brîu, cu picioarele goale — pe ogorul de la marginea orașului. Doctorul Langlé era stăpînul lui, așa cum era și stăpînul lui M'sieur Ambroise.

Într-o zi, îngenunchind în fața stăpînei sale să-i tragă ciorapii de cea mai fină țesătură, Zoraïde îi spuse :

— Stăpînă dragă, mi-ai vorbit adesea de nunta mea. Acum mi-am ales în sfîrșit bărbatul, dar acesta nu este M'sieur Ambroise. Frumosul Mézor e cel pe care îl vreau și nimeni altul.

Iar Zoraïde își ascunse fața în palme spunînd aceasta căci bănuise, pe drept cuvînt, că stăpîna sa se va supăra grozav. Și, într-adevăr, Madame Delarivière rămase în prima clipă mută de mînie. Cînd în sfîrșit reuși să vorbească strigă gîfîind exasperată :

— Negrul ăla ! Negrul ăla ! *Bon Dieu Seigneur* asta e prea de tot !

— Dar eu sînt albă, stăpînă dragă ? întrebă Zoraïde rugător.

— Tu, albă ! *Malheureuse !* Meriți să fii biciuită la fel ca ceilalți sclavi. Te porți ca cel mai josnic dintre ei.

— Dar nici eu nu sînt albă, insistă Zoraïde cu o blîndețe respectuoasă. Doctorul Langlé e dornic să mi-l dea pe sclavul său drept soț, dar nu și pe fiul său. Atunci,

dacă nici eu nu sînt albă, îngăduie-mi să-l iau pe cel pe care l-a ales inima mea și care este de același neam cu mine.

Și totuși, Madame Delarivière nu se înduplecă. Îi interzise fetei să vorbească cu Mézor, iar acesta fu prevenit să nu o mai vadă pe Zoraïde. Dar știți cum sînt negrii, Ma'zélle Titite“ adăugă Manna Loulou zîmbind cu tristețe. Nu există stăpîn sau stăpînă, nu există rege sau preot care să-i împiedice să se iubească. Iar cei doi reușiră să-și găsească mijloacele și căile.

Trecură cîteva luni ; Zoraïde, care acum se schimbase mult — era tristă și gînditoare — îi spuse din nou stăpînei sale :

— Stăpînă dragă, nu m-ai lăsat să-l iau pe Mézor de bărbat, dar nu te-am ascultat. Am păcătuit. Ucide-mă, dacă vrei, stăpînă, dar cînd Mézor îmi spunea „Zoraïde, te iubesc“ nu puteam să-mi înfrîng dragostea nici dacă m-ar fi costat viața.

De data aceasta Madame Delarivière fu atît de rănită, atît de îndurerată auzind mărturisirea fetei încît nu mai reuși nici măcar să se arate mînioasă. Îi spuse doar cîteva vorbe dojenitoare fără noimă. Dar era o femeie mai pricepută la fapte decît la vorbe, și acționă imediat. În primul rînd îl convinse pe doctorul Langlé să-l vîndă pe Mézor. Doctorul Langlé, care era văduv, dorea de mult să se însoare cu Madame Delarivière și ar fi fost dispus să umble în patru labe în Place d'Armes dacă i-ar fi cerut-o. Bine-nțeles că nu întîrzie nici o clipă să scape de frumosul Mézor care fu vîndut departe în Georgia, sau în Carolina sau într-un alt stat îndepărtat unde nu avea să mai audă limba creolilor, nici nu avea să mai danseze Calinda și nici să o țină în brațe pe frumoasa Zoraïde.

Biata fată fu zdrobită cînd Mézor fu alungat de lîngă ea dar își găsea alinarea și speranța în gîndul că în curînd își va putea strînge în brațe copilașul.

Necazurile frumoasei Zoraïde abia acum începeau cu adevărat. Nu numai necazuri ci și suferințe, căci odată cu neliniștea sarcinii veni și teama de moarte. Dar nu există suferință pe care o mamă să nu o uite în clipa cînd își strînge la piept primul copilaș, cînd îi sărută pie-

lea fragedă, carne din carnea ei și mult mai scumpă decît a ei.

Așa încît, în clipa cînd Zoraïde își reveni din suferința cumplită, privi întrebător în jur și căută în preajmă cu mîini tremurătoare „Unde e copilașul meu ?" întrebă implorînd totodată. Madame era lîngă ea, și doica era lîngă ea și amîndouă îi spuseră : „Copilașul tău a murit", ceea ce era o minciună plină de răutate care-i făcu desigur pe îngerii din ceruri să plîngă. Căci fetița trăia, era sănătoasă și voinică. Fusese luată imediat de lîngă mama ei și trimisă la moșia stăpînei, departe, pe malul oceanului ; Zoraïde nu reuși decît să repete gemînd : „A murit, a murit" și se întoarse cu fața la perete.

Madame Delarivière sperase că, lipsind-o pe Zoraïde de copil, va avea din nou în preajma ei aceeași slujnică tînără, liberă, fericită și frumoasă de odinioară. Numai că exista o putere mai mare decît a stăpînei, puterea bunului Dumnezeu care hotărîse deja ca Zoraïde să îndure o suferință ce nu avea să se sfîrșească în lumea aceasta. Frumoasa Zoraïde pierise. Locul ei fusese luat de o femeie cu ochi triști care își jelea copilul zi și noapte. „A murit, a murit", ofta ea întruna adresîndu-se celor din jurul ei sau vorbind de una singură cînd ceilalți se plictiseau să-i tot audă jelania.

Cu toate acestea M'sieur Ambroise tot mai dorea să se însoare cu ea. Tristă sau veselă, pentru el era tot una atîta timp cît soția lui era Zoraïde. Iar ea păru că acceptă căsătoria apropiată — sau mai bine zis că nu se împotrivește — ca și cum nimic pe lumea asta nu mai avea importanță.

Într-o zi un slujitor negru intră cam zgomotos în camera în care Zoraïde cosea. Cu ochii plini de o fericire ciudată și rătăcită, Zoraïde se ridică în grabă și șopti ridicînd amenințător un deget :

— Încet, încet, micuța mea doarme, să n-o trezești !

Pe pat se afla o legătură de cîrpe înfășată ca un copil. Peste ea femeia trăsese plasa de țînțari și o veghea mulțumită. Pe scurt, din ziua aceea Zoraïde își pierdu mințile. Nici ziua nici noaptea nu-și lua ochii de la păpușa de cîrpă ce se afla fie în patul ei, fie în brațele ei.

Acum fu rîndul stăpînei să simtă durerea și remușcarea văzînd nenorocirea ce se abătuse asupra dragei sale Zoraïde. Sfătuindu-se cu doctorul Langlé, hotărî să-i aducă înapoi mamei copilul în carne și oase care începuse să meargă și să se joace în țărînă acolo, departe, la moșie.

Însăși Madame Delarivière o aduse pe micuța și drăgălașa mulatră în fața mamei sale. Zoraïde ședea pe o bancă de piatră în curte, ascultînd susurul fîntînii, privind umbrele mișcătoare ale palmierilor pe dalele albe și late.

— Iată, spuse stăpîna apropiindu-se, iată draga mea, sărmana mea Zoraïde, aceasta este fetița ta. Ia-o, e a ta ! Nimeni n-o să ți-o mai ia vreodată.

Zoraïde privi morocănoasă și bănuitoare la stăpîna ei și la copilul din fața ei. Întinzînd mîna împinse fetița cît colo neîncrezătoare. Cu cealaltă mînă strînse la piept păpușa de cîrpe căci își închipuise că cineva încearcă să i-o fure.

Nimeni n-a reușit să o facă să se apropie de copilul ei ; în cele din urmă fetița a fost trimisă înapoi la moșie unde nu avea să cunoască niciodată dragostea mamei sau tatălui ei.

Așa se sfîrșește povestea. De atunci nu s-a mai vorbit despre frumoasa Zoraïde ci despre Zoraïde cea nebună cu care nimeni n-a mai vrut să se însoare, nici chiar M'sieur Ambroise. Trăi ani mulți ajungînd o bătrînă de care unii rîdeau, pe care alții o compătimeau, dar care strîngea mereu la piept legătura de cîrpe — „micuța ei."

— Dormiți, M'zélle Titite ?

— Nu, nu dorm, mă gîndesc. Vai, biata fetiță, Manna Loulou, biata fetiță ! Mai bine murea !

AZÉLIE

Azélie traversă curtea pășind încet, șovăitor. Purta o bonetă de soare roz și o rochie decolorată de stambă făcută în vara trecută și care acum îi rămăsese mult prea mică. Pe braț ducea o găleată mare de tablă. Cînd ajunse aproape de casă se opri sub un copac și rămase neclintită; doar din cînd în cînd își mișca încet capul într-o parte sau în alta.

Domnul Mathurin, care se afla sus, în verandă, o văzu și începu să rîdă; căci știa că fata va sta acolo nemișcată pînă ce o va vedea cineva și o va întreba ce dorește.

Stăpînul tocmai se întorsese de la oraș și ca urmare era într-o dispoziție excelentă; așa era de altfel totdeauna cînd se întorcea la ceea ce numea *le grand air*, la imensitatea și liniștea cîmpiei, la mirosul pămîntului. Era numai în cămașă și se plimba în veranda care înconjura casa mare, albă, pătrată. Dedesubt se afla o boltă pavată către care dădeau camerele de la parter. La distanțe destul de mari unul de altul se înălțau stîlpii văruiți care susțineau veranda.

La parter, într-un colț al clădirii, se afla magazinul care nu era un magazin în adevăratul sens al cuvîntului, pentru public, ci mai degrabă o magazie menită să facă față nevoilor celor ce lucrau pentru domnul Mathurin.

— *Eh bien!* ce dorești, Azélie? o întrebă stăpînul în cele din urmă vorbindu-i în franțuzește. Fata făcu cîțiva pași și dîndu-și spre spate boneta, îl privi cu ochii ei blînzi, nevinovați, „cărora le-ai fi dat împărtășania fără spovedanie" cum se exprimase chiar el cîndva.

— *Bon jour, M'si'* Mathurin, răspunse ea, și continuă vorbind englezește. Am venit să iau o bucățică de carne, am rămas fără o fărîmă de carne acasă.

— Ei, știi bine că n-o să vină carnea la tine că doar n-are picioare, fată dragă. Du-te și caută-l pe domnul 'Polyte. E acolo, sub șopron, repară trăsurica.

Fata se întoarse și porni cu pași iuți și mărunți să-l caute pe domnul 'Polyte.

— Iar ai venit! exclamă tînărul cînd o văzu, prefăcîndu-se nemulțumit. Se îndreptă și se uită în jos la fată și la găleată cu o privire plină de înțeles. Chipul său bronzat, cu trăsături plăcute, era acoperit de broboane strălucitoare de sudoare. Era în cămașă, își vîrîse pantalonii în carîmbii cizmelor frumoase, cu tocuri înalte. Purta pălăria de pai mult lăsată pe o parte și întreaga lui înfățișare era aceea a unui *fanfaron*. Căută într-un buzunar de la spate cheia magaziei, care era mare cît pistolul pe care uneori îl purta în același buzunar. Fata porni în urma lui traversînd curtea acoperită de iarbă măruntă și deasă, mergînd iute, cu pași mici care se străduiau să țină ritmul pașilor lui mari și legănați.

După ce descuie, împinse ușa grea a magaziei iar din încăperea închisă năvăli mirosul puternic, înțepător al diferitelor mărfuri și provizii adunate acolo. Probabil că fetei îi plăcea mirosul căci, ridicîndu-și capul, adulmecă aerul așa cum fac unii cînd intră într-o seră plină de flori parfumate.

Prin ușa deschisă pătrundea o fîșie lată de soare luminînd interiorul mohorît. Obloanele duble de lemn erau închise și ferecate pe dinăuntru cu cîrlige mari de metal.

— Hai, spune ce vrei, Azélie, o îndemnă 'Polyte trecînd în spatele tejghelei cu un aer preocupat și important. N-am timp de pierdut. Grăbește-te, zi ce vrei!

Răspunsul ei fu identic cu cel pe care i-l dăduse domnului Mathurin.

— Am venit să iau o bucățică de carne, am rămas fără o fărîmă de carne în casă.

Tînărul păru exasperat.

— Ce Dumnezeu faceți cu atîta carne? Vă mîncați recolta cînd nici n-a apucat să iasă bine din pămînt. Spune-mi și mie de ce nu vine taică-tu din cînd în cînd să dea o mînă de ajutor la tăiatul vitelor și să capete și puțină carne proaspătă.

Fata răspunse cu un glas inexpresiv, monoton și ascuțit de copil.

— Ba tata ajută la tăiat, da' zice că fără pastramă nu poate munci. Are de hrănit o droaie. Trebuie să tocmească oameni să-i dea o mînă de ajutor la recoltat și trebuie să-i hrănească și pe ăia. Și nu vor să mănînce altceva. Și mai e de hrănit și bunica și Sauterelle și eu.

— Și toată liota de acadieni puturoși din țară care se pricep de minune să găsească ibricul cu cafea pe lîngă foc, bombăni 'Polyte.

Cu un cîrlig de fier scoase din butoiul cu pastramă o bucată, o cîntări și i-o puse în găleată. Apoi fata ceru puțină cafea. I-o dădu cam fără tragere de inimă ; și mai greu se hotărî să-i dea puțin zahăr iar cînd îi ceru niște untură o refuză categoric.

Azélie își scosese boneta de soare și își făcea vînt cu ea, se sprijinise cu coatele de tejghea și studia în voie rafturile încărcate de mărfuri. 'Polyte o privea drept în față cuprins de acea stare de enervare pe care i-o producea totdeauna prezența ei, comportarea ei.

Azélie avea fața palidă, cu excepția buzelor roșii și arcuite. Avea ochii mari, negri, nevinovați și întrebători, iar părul negru, pieptănat spre spate, era strîns lipit de cap. În atitudinea ei nu se putea bănui nici cea mai mică urmă de cochetărie. Constatarea aceasta îl supăra pe 'Polyte, căci dovedea o indiferență totală față de bărbați, lucru pe care îl găsea inadmisibil.

— Hai, Azélie, cere-mi tot ce nu vezi pe rafturi, îi sugera el încîntat de ceea ce i se părea a fi o glumă. Dar pe chipul fetei nu se zări nici urmă de veselie. Cu toată seriozitatea scoase din buzunar o sticluță.

— Tata zice că dac-ați vrea să-i dați puțin whisky, că l-au nenorocit durerile.

— Taică-tu știe la fel de bine ca și mine că nu vindem whisky. Domnul Mathurin n-are autorizație.

— Știu. Tata zice să dacă ați vrea să-i dați puțin whisky v-ar face ceva treabă în schimb.

— Nu, pentru nimic în lume, nu ! și 'Polyte întinse mîna și luă registrul în care urma să treacă tot ceea ce-i dăduse.

Dar Azélie nu-și spusese toate dorințele. Ceru niște tutun ; el refuză să-i dea. Un bobin de ață ; îi înfășură un bobin și două batoane de bomboane mentolate și i le puse în găleată. Cînd ceru o sticlă de gaz 'Polyte consimți bombănind să i-o dea asigurînd-o totodată că n-are rost să-și mai bată capul pentru că nu-i mai dă absolut nimic. Dispăru în spatele lăzilor îngrămădite pe tejghea și se duse la butoiul cu gaz. Cînd îl auzi scotocind după o sticlă de un sfert și zdrăngănind pîlniile de tinichea, Azélie se depărtă de tejgheaua de care stătuse proptită.

Cînd ieșiră din magazie, 'Polyte se sprijini o clipă de unul din stîlpii văruiți și privi în urma fetei cu o expresie de mare nedumerire întipărită pe față. Își împăturise boneta și și-o pusese pe cap ca pe o perniță sub găleata grea pe care o ținea în echilibru. Mergea foarte dreaptă, pășind încet și cu atenție. Doi cîini din ogradă, care stătuseră pînă atunci în pragul magaziei, porniră pe urmele ei dînd din coadă și înaintînd cu pași mici și hotărîți. 'Polyte îi chemă înapoi.

Coliba în care locuia Azélie împreună cu tatăl, bunica și fratele ei mai mic Sauterelle, se afla la o oarecare distanță de locuința proprietarului plantației și numai acoperișul ascuțit i se zărea ca un punct la capătul lanului de bumbac care era acum în întregime înflorit. Silueta ei dispăru curînd iar 'Polyte ieși din umbra verandei și se duse să se apuce din nou de treabă. Se întoarse apoi și-i spuse stăpînului care încă se plimba cu pași măsurați în verandă.

— Domnule Mathurin, n-ar fi bine să nu-i mai dăm pe credit lui Arsène Pauché ? După cum se vede recolta lui n-o să ajungă să-i acopere datoriile. Eu unul nu pricep, cum de i-ați tocmit pe toți neisprăviții ăștia de la Little River.

— Știu că am făcut o greșeală. 'Polyte, dar *que voulez vous ?* răspunse stăpînul ridicînd din umeri binevoitor. Dacă tot sînt aici n-o să-i lăsăm să moară de foame, prietene. Pune-i la treabă cît poți. Dă-le numai strictul necesar, iar anul viitor o să lăsăm în seama altcuiva bucuria de a-i hrăni, încheie el rîzînd.

— Tare-aş vrea să-i văd odată plecaţi la Little River, şopti 'Polyte ca pentru sine, se întoarse şi se depărtă încet.

Chiar în spatele magaziei se afla dormitorul lui 'Polyte. Se instalase foarte bine în colţişorul acela. Îşi pusese draperii la uşă şi la ferestre, plantase viţă de Madeira care acum forma o perdea verde, deasă între cei doi piloni din faţa camerei sale şi îşi instalase acolo un hamac în care îi plăcea să se odihnească după oboseala zilei.

În seara aceea stătea întins în hamac şi se gîndea la întîmplările petrecute, precum şi la ce avea de făcut a doua zi ; era pe jumătate adormit, pe jumătate pierdut în visare, bucurîndu-se din plin de farmecul nopţii calde, de adierea uşoară ce venea prin culoarul lung, şi de liniştea aproape desăvîrşită ce îl învăluia.

Uneori, gîndurile sale hoinare prindeau formă într-o şoaptă aproape imperceptibilă :

— Tare aş vrea s-o mai văd pe-aici.

Unul din cîini se apropie şi îşi lipi botul umed şi rece de obrazul lui 'Polyte. Acesta îi mîngîie capul ţepos.

— Nu ştiu ce-i cu fata asta, oftă el, parcă n-ar avea pic de minte.

Mult mai tîrziu rosti din nou pe şoptite :

— Grozav aş vrea să n-o mai văd pe-aici !

Marginea lunii se înalţă încet — o seceră îngustă de lumină deasupra orizontului întunecat al lanului de bumbac. Văzînd-o, 'Polyte se ridică.

— Nici nu mi-am dat seama că e aşa de tîrziu, rosti el vorbind de unul singur sau poate adresîndu-se cîinelui.

Intră imediat în cameră, se băgă în pat şi peste cîteva clipe dormea dus.

Cîteva ceasuri mai tîrziu 'Polyte fu trezit din somn de... nu ştia de ce ; era prea buimac şi împrăştiat ca să-şi dea seama imediat. În prima clipă nu auzi nici un zgomot, apoi desluşi un sunet atît de slab încît se minună cum de îl putuse percepe. Una din uşile camerei sale dădea spre magazie dar nu se folosea niciodată de ea iar pe partea cealaltă era aproape complet blocată de grămezi de mărfuri. Zgomotul uşor pe care îl sesizase 'Polyte, şi care venea dinspre magazie, fu urmat de o licărire

pe care o zări printre scînduri și care dură exact cît ar arde un chibrit.

Era sigur acum că e cineva în magazie. Nu-și dădea seama cum reușise să intre căci cheia se afla sub pernă, alături de ceasul și pistolul lui.

Mișcîndu-se cu toată prudența, se îmbrăcă sumar, își puse papucii și se strecură afară, sub boltă, cu pistolul în mînă.

Obloanele uneia din ferestre erau deschise. Se opri lîngă ea și așteptă, socotind că aceasta este o cale bună și mai sigură decît să se aventureze în magazia întunecată și ticsită de mărfuri și să se angajeze într-o încăierare care putea fi zadarnică.

Nu avu mult de așteptat. Peste cîteva clipe cineva țîșni pe fereastră cu agilitatea unei pisici. 'Polyte se clătină și făcu un pas înapoi ca și cum ar fi primit o lovitură puternică, ameţitoare. Primul său gînd și primele cuvinte pe care le rosti fură :

— Doamne, Dumnezeule ! Era cît p-aci să te omor !

Era Azélie. Nu țipă ci văzîndu-l, făcu o mișcare iute, gata să o rupă la fugă. 'Polyte o prinsese de braț și o strîngea cu brutalitate. Își puse pistolul la loc în buzunar. Tremura ca scuturat de friguri. Luă unul cîte unul pachetele pe care fata le ținea în brațe și le aruncă înapoi în magazie. Nu erau multe : cîteva pungi de tutun, o pipă ieftină, cîteva instrumente de pescuit și sticla cu care venise în cursul după-amiezii. Pe aceasta o aruncă în curte. Era tot goală, pentru că fata nu reușise să găsească „cheia“ de la butoiul cu whisky.

— Va să zică... va să zică ești hoață, șopti el furios.

— Mă doare, dom'le 'Polyte, se văită Azélie, zbătîndu-se. El slăbi puțin strînsoarea dar nu-i dădu drumul.

— Nu-s hoață ! ripostă ea.

— Ai venit să furi, i-o reteză el scurt.

— N-am venit să fur. Am venit doar să iau cîteva nimicuri pe care n-ai vrut să mi le dai din zgîrcenie. Toți vă purtați cu tata de parcă-i un cîine. Nu mai departe de săptămîna trecută domnul Mathurin a adus de la oraș o trăsurică grozavă pentru Son Ambroise, care nu-i decît un negru, *après tout*. Și cînd tata vrea puțin tutun, nu se poate !

Vorbea tare, cu glasul ei ascuţit şi monoton. 'Polyte repeta într-una :

— Taci ! Taci, că te aude cineva ! Taci, odată, cînd îţi spun ! Nu-i destul că ai intrat hoţeşte în magazie... cum ai intrat ? întrebă apoi mutîndu-şi privirea de la ea la fereastra deschisă.

— Cînd te-ai dus după lăzi, la butoiul cu gaz... am deschis-o, îi explică Azélie morocănoasă.

— Nu-ţi dai seama că aş putea să te trimit la Baton Rouge pentru asta ?

O zgîlţîia vrînd parcă să trezească în ea puterea de a înţelege fapta urîtă pe care o făcuse.

— Doar pentru un pic de tutun ? se văicări ea.

'Polyte îi dădu drumul deodată, lăsînd-o liberă. Fata îşi frecă automat braţul pe care i-l strînsese cu atîta putere.

Pe sub şirul lung de coloane luna îşi trimitea razele palide. Cei doi stăteau în lumină, între doi piloni.

— Azélie, îi spuse, pleacă imediat, să nu te găsească cineva aici. Cînd ai nevoie de ceva de la magazie, pentru tine sau pentru taică-tu, nu contează, vino şi cere-mi. Dar... dar să nu te mai prind vreodată că pui piciorul în magazie. Şterge-o cît poţi de repede, ai înţeles ?

Azélie nu încercă să îl împace. Se întoarse şi traversă curtea, plecînd pe drumul pe care venise. Un cîine mare porni pe urmele ei. De data aceasta 'Polyte nu-l chemă înapoi. Era sigur că fata nu putea păţi nimic dacă străbătea lanurile pustii însoţită de cîine.

Se duse imediat în cameră şi luă cheia magaziei de sub pernă. Intră în magazie şi ferecă din nou fereastra. Cînd totul fu în siguranţă se aşeză necăjit pe banca de sub boltă. Un timp rămase nemişcat. Apoi, copleşit de sentimentele ce-i răvăşeau sufletul, îşi ascunse faţa în mîini şi începu să plîngă ; tot trupul i se cutremura de suspine dureroase.

După întîmplarea aceea 'Polyte o iubea pe Azélie cu disperare. În loc să îl scîrbească, fapta ei avu un efect contrar, făcîndu-i parcă dragostea şi mai înflăcărată. Îşi dădea seama că iubirea sa e înjositoare, era un sentiment pe care îi era ruşine să îl mărturisească chiar şi

față de sine însuși ; era totodată perfect conștient că orice încercare de a-l înăbuși era zadarnică.

Începu să aștepte cu înfrigurare sosirea ei. Venea foarte des, căci nu uitase nimic din ceea ce îi spusese 'Polyte ; și nu se sfia să ceară tot felul de lucruri scumpe pe care le considera strict necesare pentru viața tatălui ei. Nu mai încercă să intre în magazie, rămînea totdeauna afară de bună-voie, rîzînd și jucîndu-se cu cîinii. Părea că nu are nici o urmă de regret sau de rușine pentru ceea ce făcuse și era clar că nu-și dădea seama că fusese o faptă josnică. Adeseori 'Polyte se cutremura de silă văzînd că este o ființă total lipsită de orice simț moral.

Fusese totdeauna un om harnic și activ, niciodată înclinat spre lene. Acum treceau ore în șir cînd nu făcea nimic ci doar tînjea după chipul fetei. Chiar și cînd muncea, dorința de a o vedea îi mistuia sufletul, o dorință atît de arzătoare încît uneori lăsa totul baltă și pornea să hoinărească prin preajma colibei ei sperînd să o întîlnească. Se bucura chiar și numai dacă îl zărea pe Sauterelle jucîndu-se în iarbă sau pe Arsène care se plimba leneș, mereu cu pipa în gură, mai ales acum, cînd nu ducea lipsă de tutun.

Odată, cînd o întîlni pe Azélie întîmplător pe malul rîului, într-un moment cînd nu era pregătit să facă față surprizei apariției ei neașteptate, 'Polyte o cuprinse în brațe și îi acoperi chipul cu sărutări. Fata nu se arătă indignată, nu se sperie, nu își pierdu capul cum ar fi făcut o fată cochetă și susceptibilă ; se arătă doar uimită și supărată.

— Ce faci, dom'le 'Polyte ? strigă ea zbătîndu-se. Dă-mi drumul ! Lasă-mă odată !

— Te iubesc, te iubesc, te iubesc ! repetă el întruna neputincios, cu glas tremurat, sărutînd-o mereu.

— Probabil că ți-ai pierdut mințile, spuse fata cînd scăpă din mîinile lui îmbujorată de efortul luptei.

— Ai dreptate, Azélie, cred că mi-am pierdut mințile, și urcă malul cît putu de repede.

După aceea comportarea lui era de-a dreptul rușinoasă, iar el însuși era perfect conștient de asta dar nu-i păsa. Născocea motive să-i atingă mîna, voia să o sărute

din nou și-i spuse că poate să vină iarăși în magazie ca altă dată. Acum nu mai era nevoie să descuie fereastra; îi dădea totdeauna orice îi cerea și trecea totul în registru în contul lui. Azélie îi primea mîngîierile fără să le răspundă și totuși acesta părea acum singurul țel al vieții lui. Îi dărui un ineluș de aur.

Aștepta cu nerăbdare încheierea sezonului cînd Arsène se va întoarce la Little River. Se hotărîse să o ceară pe Azélie de soție. Va rămîne alături de el după ce ceilalți vor pleca. Își dorea să o scape de ceea ce considera a fi influența înjositoare a familiei și a mediului în care trăia. 'Polyte credea că va reuși să trezească în ea sentimente mai curate, mai frumoase cînd o va rupe de ceilalți și va rămîne doar cu el.

Dar cînd veni vremea să-i facă propunerea Azélie îl privi uimită:

— A, nu, n-am de gînd să rămîn aici cu dumneata, dom'le 'Polyte. Mă duc acolo, la Li'le River, cu tata.

Hotărîrea ei îi înspăimîntă dar își spuse că nu poate fi adevărată.

— Glumești, Azélie. Trebuie să ții și tu puțin la mine, tot timpul mi s-a părut că ții și tu puțin la mine.

— Și cum rămîne cu tata, *donc?* Ei bine, nu.

— Ai uitat ce pustiu e totul la Li'le River, Azélie, insistă el. Cînd mă gîndesc la Li'le River mă apucă tristețea, parcă aș vedea un cimitir. Ca și cum cine se duce la Li'le River trebuie să moară într-un fel sau altul. Mi-e silă de locul ăla! Rămîi cu mine, Azélie, nu pleca de lîngă mine!

După asta, cînd înțelese exact ce-i cere, fata nu-i mai spuse aproape nimic, nici într-un sens nici în celălalt, iar tăcerea ei îl făcu să creadă — întrucît asta dorea — că reușise să o convingă și că se hotărîse să rămînă lîngă el și să fie soția lui.

Într-o dimineață rece și uscată de decembrie plecară. Într-o căruță deșelată trasă de niște cai desperecheați, Arsène Pauché părăsi plantația domnului Mathurin împreună cu toată familia, îndreptîndu-se spre locurile lor de baștină de lîngă Little River. Bunica, legată la cap cu un șal negru, așezată pe un maldăr de așternuturi pus pe fundul căruței, arăta ca o vrăjitoare. Sauterelle pri-

vea peste marginea căruței cu ochii săi rotunzi care străluceau de răutate. Azélie, a cărei față tînără, rotundă era complet ascunsă de boneta trandafirie, ședea lîngă tatăl ei care mîna caii.

'Polyte îi zări trecînd pe șosea. Se întoarse grăbit, intră în cameră și încuie ușa.

Foarte curînd se văzu clar că munca lui 'Polyte nu mai făcea două parale. Cel dintîi care își dădea seama de acest lucru era el însuși. Într-o zi se apropie de domnul Mathurin și-i spuse :

— Domnule Mathurin, înainte de a face contract pe încă un an ar fi mai bine să vă spun că am de gînd să plec.

'Polyte stătea pe scări și se sprijinea de balustradă. Stăpînul se afla ceva mai sus, în verandă.

— Ce tot spui, 'Polyte ! exclamă el mirat.

— Așa cum v-am zis. Trebuie să plec.

— Ai primit o ofertă mai bună ?

— Nu, n-am primit nici o ofertă.

— Atunci explică-mi, prietene, fă-mă să pricep, îi ceru domnul Mathurin, carecum jignit în demnitatea sa. Dacă pleci de la mine, unde te duci ?

'Polyte își lovea coapsa cu pălăria veche de fetru.

— Cred că ar fi mai bine să mă duc acolo, la Li'le River... unde e Azélie, răspunse el.

POVESTEA UNEI SINGURE ORE

Știindu-se că doamna Mallard suferă de o boală de inimă, se luară toate măsurile ca vestea morții soțului ei să-i fie adusă la cunoștință cu cea mai mare precauție.

Sora ei, Josephine, fu cea care o anunță prin fraze trunchiate și aluzii misterioase care ascundeau și în același timp dezvăluiau adevărul. Richards, prietenul soțului ei, era tot acolo, alături de ea. Se aflase la redacția ziarului cînd sosise vestea accidentului de cale ferată iar primul nume care figura pe lista celor uciși era cel al lui Brently Mallard. Nu mai întîrziase decît atît cît fusese necesar să se convingă de adevăr trimițînd încă o telegramă, după care se grăbise să o ia înaintea vreunui alt prieten care i-ar putea împărtăși vestea cea tristă într-un mod mai puțin atent și delicat.

Doamna Mallard nu ascultă povestea așa cum poate ar fi făcut-o multe alte femei, paralizată de incapacitatea de a-i accepta sensul. Izbucni în plîns imediat, aruncîndu-se în brațele surorii sale, copleșită de o durere bruscă și violentă. Cînd furtuna primelor lacrimi de durere se potoli se duse în camera ei singură. Nu dădu voie nimănui să vină cu ea.

Acolo, în fața ferestrei deschise, se afla un fotoliu mare și confortabil. Se prăbuși în el doborîtă de o stare de istovire fizică ce îi cuprinsese tot trupul și îi pătrunsese parcă pînă în suflet.

Vedea copacii din fața casei ale căror vîrfuri se înfiorau de primele adieri ale primăverii. În aer plutea mirosul minunat al ploii. Jos, în stradă, un negustor ambulant își striga în gura mare marfa. De undeva de departe se auzea slab refrenul unui cîntec și nenumărate vrăbii ciripeau pe streșini.

Ici şi colo se zărea cîte un petic de cer albastru ivit printre norii care se îngrămădiseră spre apus, în dreptul ferestrei.

Şedea cu capul sprijinit pe pernele fotoliului, neclintită — doar cînd şi cînd îi scăpa din piept un suspin care o înfiora ca pe un copil care a plîns pînă a adormit şi încă mai suspina în somn.

Era tînără, avea o faţă plăcută şi liniştită, ale cărei trăsături exprimau stăpînire de sine şi chiar o anumită forţă. Dar ochii ei, care acum priveau fără ţintă, se fixaseră în gol asupra unui petic îndepărtat de cer. Nu era o privire care oglindea concentrarea ci mai degrabă trăda o anumită suprimare a gîndirii inteligente.

Simţea că ceva se pregăteşte în ea şi aştepta cu teamă să vadă ce. Ce să fie oare ? Nu ştia ; era o stare prea subtilă, prea imprecisă ca să-i poată găsi un nume. Doar o simţea coborînd pe furiş din cer şi apropiindu-se de ea printre sunetele, aromele şi culorile ce umpleau văzduhul.

Apoi îşi simţi tot trupul cuprins de valuri de tulburare. Începea să descifreze starea care venea să pună stăpînire pe ea şi se lupta să o îndepărteze prin voinţă — o voinţă la fel de neputincioasă ca şi mîinile ei albe şi delicate.

Cînd se lăsă în voia ei, printre buzele uşor întredeschise îi scăpă un cuvînt şoptit. Îl repetă iar şi iar, cît se poate de încet : „Liberă, liberă, liberă !“ Privirea fără ţintă de la început, urmată de privirea plină de spaimă dispăruseră din ochii ei. Acum avea ochii vioi şi strălucitori. Inima îi bătea repede, sîngele îi curgea mai iute şi mai fierbinte prin vine descătuşîndu-i tot trupul.

Nu stătu să se gîndească dacă bucuria ce o simţea era un sentiment monstruos sau nu. Simţurile ei precise şi exaltate îi spuneau că acest gînd nici nu merită cîntărit căci e mult prea neînsemnat.

Era sigură că va plînge din nou cînd îi va vedea mîinile blînde şi bune împreunate în încleştarea veşnică ; chipul care o privise totdeauna cu dragoste, cenuşiu şi neclintit sub pecetea morţii. Dar dincolo de această clipă amară vedea un şir lung de ani ce îi vor aparţine în

întregime și își deschise larg brațele, vrînd parcă să-i întîmpine.

Nu va mai exista un om pentru care să trăiască în anii ce vor veni; va trăi doar pentru ea însăși. Nu va mai exista nici o voință tare care să o supună cu acea perseverență oarbă cu care bărbații și femeile își închipuie că au dreptul să impună semenilor lor propria lor voință. Născută dintr-o intenție binevoitoare sau dintr-o intenție răutăcioasă, fapta rămînea în egală măsură o crimă; înțelese aceasta într-o clipă fugară de iluminare.

Și totuși îl iubise — uneori. Adeseori nu-l iubise. Ce mai conta! Ce importanță mai avea dragostea — acel mister nepătruns — în fața dorinței de afirmare a propriei sale personalități, dorință în care recunoștea acum instinctul cel mai puternic al vieții sale.

— Liberă! Liberă cu trupul și sufletul! șoptea întruna.

Josephine îngenunchease în fața ușii încuiate și, lipindu-și buzele de gaura cheii, o rugă să îi deschidă.

— Louise, deschide ușa! Te implor, deschide ușa... ai să te îmbolnăvești. Ce faci, Louise? Pentru numele lui Dumnezeu, deschide ușa!

— Pleacă, n-am să mă îmbolnăvesc!

Nu. În fața ferestrei deschise sorbea însuși elixirul vieții.

Închipuirea ei străbătea dezlănțuită zilele ce-i stăteau în față. Zile de primăvară și de vară, tot felul de zile care îi vor aparține în întregime. Rosti o scurtă rugăciune cerînd să aibă parte de viață lungă. Nu mai departe decît ieri se gîndise cu groază că s-ar putea să o aștepte o viață lungă.

În cele din urmă se ridică și deschise ușa la insistențele surorii sale. Avea ochii aprinși de febra triumfului și pășea fără să vrea ca însăși zeița Victoriei. Își cuprinse sora după mijloc și coborîră împreună. Richards le aștepta în capul scărilor.

Cineva deschise ușa din față cu cheia. Cel care intră fu Brently Mallard, puțin obosit de drum, ducîndu-și calm geanta de voiaj și umbrela. Se aflase departe de

locul accidentului, nici măcar nu știa unde se petrecuse. Rămase uluit de strigătul ascuțit al Josephinei, de gestul rapid al lui Richards menit să îl ascundă privirii soției sale.

Dar Richards ajunse prea tîrziu.

Cînd veni doctorul le spuse că murise de o boală de inimă — bucuria care ucide.

SĂRUTUL

Era încă lumină afară dar înăuntru, unde perdelele erau trase și focul pîlpîia aruncînd o lumină slabă și schimbătoare, încăperea era stăpînită de umbre adînci.

Brantain ședea într-un colț întunecos, umbra îl învăluise dar asta nu-l supăra cu nimic. Întunericul îi dădea curajul să o privească întruna și oricît de înflăcărat pe fata ce ședea la lumina focului.

Era foarte frumoasă, chipul ei purta acea gamă bogată de culori rafinate specifică brunetelor robuste. Era foarte calmă, mîngîia leneș blana mătăsoasă a pisicii ce se ghemuise în poala ei și din cînd în cînd arunca o privire în colțul întunecat unde ședea oaspetele ei. Vorbeau cu glas scăzut despre tot felul de lucruri care nu aveau nici o legătură cu problemele ce-i frămîntau. Fata știa că o iubește — era un om atît de sincer, de expansiv, care nu avea viclenia de a-și ascunde sentimentele și nici măcar dorința de a o face. De două săptămîni îi căuta compania cu ardoare și perseverență. Aștepta încrezătoare ca el să-și deschidă inima și era hotărîtă să îl accepte. Brantain, un tînăr șters si lipsit de farmec, era nespus de bogat, iar ei îi făcea plăcere și avea nevoie de viața pe care i-ar oferi-o bogăția.

Într-una din pauzele în discuția ce se desfășura în jurul ultimei serate și a viitoarei recepții, ușa se deschise și apăru un tînăr pe care Brantain îl cunoștea foarte bine. Fata se întoarse spre el. Din cîțiva pași ajunse lîngă ea, se aplecă peste spătarul fotoliului și — mai înainte ca fata să-i ghicească intențiile, căci nu-și dăduse seama că nu-l observase pe oaspetele ei — tînărul o sărută lung și pătimaș pe gură.

Brantain se ridică încet; se ridică și fata dar repede iar noul venit stătea între ei în timp ce pe chip i se citea o expresie ușor amuzată, ușor sfidătoare și puțin încurcată.

— Cred, spuse Brantain cu glas nesigur, văd că am stat prea mult. Nici nu bănuiam... vreau să spun... trebuie să-mi iau rămas bun de la dumneavoastră...

Își stringea pălăria cu amîndouă miinile și probabil nu băgă de seamă că fata îi întinsese mîna, căci nu-și pierduse cu totul prezența de spirit; cu toate acestea nu s-ar fi simțit capabilă să rostească vreun cuvînt.

— Să mă bată Dumnezeu dacă l-am văzut, Nattie! Știu că te simți al dracului de prost. Dar sper că ai să mă ierți de data asta, fiind prima mea greșeală. Ce-i, ce s-a întîmplat?

— Nu pune mîna pe mine, nu te apropia! replică ea mînioasă. Cum îndrăznești să intri în casă fără să suni?

— Am venit odată cu fratele tău, ca și altă dată, răspunse el cu răceală, încercînd să se justifice. Am intrat pe ușa laterală. El a urcat iar eu am venit direct încoace sperînd să te găsesc. Explicația e foarte simplă și ar trebui să-ți dai seama că întîmplarea nefastă era inevitabilă. Haide, spune-mi că mă ierți, Nathalie, o rugă el cu glas mai blînd.

— Să te iert! Nici nu știi ce spui. Lasă-mă să trec. Depinde de... foarte multe lucruri dacă am să te iert vreodată.

La următoarea recepție — cea despre care vorbise cu Brantain — Nathalie se apropie de el cu o sinceritate cuceritoare în clipa cînd îl văzu.

— Pot să vă vorbesc cîteva clipe, domnule Brantain? îl întrebă zîmbindu-i fermecător, puțin încurcată. Brantain arăta grozav de nefericit; dar cînd fata îl luă de braț și porniră înspre ușă în căutarea unui colțișor retras, pe chipul lui apăru o licărire de speranță ce se îmbina cu o deznădejde aproape comică. Nathalie se arătă cît se poate de sinceră.

— Poate că n-ar fi trebuit să caut să vă vorbesc, domnule Brantain, dar... dar m-am simțit grozav de prost, am fost cît se poate de nefericită după întîlnirea noastră de acum cîteva zile. Cînd mă gîndeam că ați fi putut in-

țelege greșit lucrurile, că ați fi putut crede... — pe chipul rotund și sincer al lui Brantain speranța lua tot mai mult locul deznădejdii — știu desigur că e un lucru fără importanță pentru dumneavoastră dar pentru liniștea mea sufletească, aș vrea să vă explic că domnul Harvy este un prieten bun și foarte vechi. Totdeauna am fost ca niște veri... aș putea spune chiar că am fost aproape ca frați. Este prietenul cel mai bun al fratelui meu și uneori își închipuie că se poate bucura de aceleași drepturi ca și membrii familiei. Ah, știu că e absurd, că n-are nici un rost să vă spun toate astea, e chiar nedemn — aproape începuse să plîngă — dar pentru mine este deosebit de important ce credeți despre... despre mine.

Vorbea acum foarte încet, cu un glas ce trăda o emoție adîncă. De pe chipul lui Brantain deznădejdea dispăruse cu totul.

— Atunci înseamnă că vă interesează cu adevărat ce gîndesc, domnișoară Nathalie? Pot să vă spun domnișoară Nathalie?

Porniră de-a lungul unui culoar lung și întunecat care era împodobit pe ambele părți cu plante înalte și elegante. Înaintară încet pînă la capătul lui. Cînd se întoarseră pe același drum chipul lui Brantain era radios iar al ei triumfător.

Harvy se afla printre oaspeții de la nuntă. O căută într-unul din puținele momente cînd era singură.

— Soțul tău, îi spuse zîmbind, m-a trimis să te sărut.

Pe fața și pe gîtul ei frumos se așternu o îmbujorare iute.

— Mi se pare foarte normal ca un bărbat să fie înclinat spre gesturi generoase într-o astfel de împrejurare. Mi-a spus că nu vrea ca această căsătorie să pună capăt pentru totdeauna plăcutei prietenii ce a existat între noi doi. Nu știu ce i-ai spus, continuă cu un zîmbet insolent, dar m-a trimis să te sărut.

Nathalie se simțea ca un jucător de șah care, în urma unor manevre iscusite, vede că jocul se desfășoară așa cum intenționase. Ochii ei strălucitori oglindeau un zîmbet cald în clipa cînd privi în ochii lui; iar buzele ei așteptau cu nerăbdare sărutul după care tînjeau.

— Dar am să-ţi spun ceva, continuă el liniştit, un lucru pe care nu i l-am spus lui căci aş fi părut nerecunoscător, dar ţie pot să-ţi spun. Am renunţat să mai sărut femeile ; e primejdios.

La urma urmei îi rămînea Brantain şi milionul său. Nimeni nu poate avea totul pe lumea asta ; iar Nathalie ar fi fost cam nechibzuită dacă s-ar fi aşteptat la aşa ceva.

O NOAPTE ÎN ACADIA

Nu era nimic de făcut pe plantație, așa că Telèsphore își luă cițiva dolari și se gîndi să se ducă să-și petreacă duminica în preajma orașului Marksville.

Nici în preajma orașului Marksville nu găsea ceva mai bun de făcut decît pe lîngă mica sa plantație ; dar știa că nu o va intîlni nici pe Elvina, nici pe Amaranthe, nici pe fiicele doamnei Valtour din pricina cărora ar fi început să-l sîcîie îndoielile și să-l chinuiască nehotărîrea, pînă ce bietul său suflet ar fi ajuns să se întoarcă în toate părțile ca o giruetă bătută de vîntul jucăuș al dragostei.

La vîrsta de douăzeci și opt de ani Telèsphore simțea de mult nevoia de a avea o soție. Fără o soție, casa lui era ca un templu pustiu, fără altar, în care nu se aduceau ofrande. Atît de mare era dorința lui încît în ultimul an fusese cel puțin de zece ori pe punctul de a cere în căsătorie tot atîtea domnișoare ce locuiau în vecinătate. Aici stătea tot secretul, în incapacitatea lui Telèsphore de a se hotărî. Elvina avea ochi minunați care nu odată îl aduseseră la un pas de a-i face declarații. Numai că avea pielea mult prea smeadă pentru o soție, se mișca încet și greoi ; Telèsphore se întreba dacă nu cumva o fi avînd ceva sînge indian, or toată lumea știe că asta înseamnă un caracter nesincer. În făptura sa măruntă Amaranthe nu ascundea nici una din aceste piedici în calea căsniciei. Nu avea ochii așa de frumoși ca Elvina, avea pielea albă și fiind foarte slabă se mișca iute cînd se ocupa de treburile casei sau cînd pășea pe drumul de țară spre biserică sau spre magazin. Odată Telèsphore ajunse la concluzia că Amaranthe ar fi o soție minunată pentru el. Ba chiar plecase într-o zi hotărît să își declare intențiile

cînd, din voința zeului norocului, îi ieși în cale Madame Valtour care îl îmbie să intre și să ia o cafea și niște „*baignés*". Numai dacă ar fi avut inima de piatră Telèsphore ar fi izbutit să o refuze sau să rămînă insensibil la farmecele și talentele domnișoarelor Valtour. În sfîrșit, mai era și văduva lui Ganache, o femeie cuceritoare mai degrabă decît frumoasă și care mai avea și o avere frumușică pe numele ei. În timp ce Telèsphore cîntărea în minte ce șanse are de a fi fericit sau măcar de a fi luat în seamă de văduva lui Ganache, aceasta se mărită cu un bărbat și mai tînăr.

Telèsphore simțea uneori nevoia să evadeze din aceste împrejurări dificile, să schimbe locul pentru cîteva zile și astfel, schimbîndu-și unghiul de vedere, să dobîndească o perspectivă nouă.

Sîmbătă de dimineață se hotărî să își petreacă duminica în preajma orașului Marksville așa că sîmbătă după-amiază se afla la gară așteptînd trenul ce urma să-l ducă spre sud.

Era un tînăr voinic, cu trăsături plăcute și bine conturate care dovedeau hotărîre — în ciuda nehotărîrii sale în a-și alege o soție. Era îmbrăcat cu multă grijă într-un costum *bleu-marine* de gata care îi venea bine, căci orice haină îi venea bine lui Telèsphore. Era proaspăt tuns și bărbierit și ținea în mînă o umbrelă. Purta o pălărie de pai, puțin lăsată pe o parte, pe care o prefera pălăriei obișnuite, cenușii, de fetru ; singurul său motiv era acela că unchiul său, Telèsphore, ar fi purtat pălărie de fetru, ba încă una jerpelită. Întreaga comportare a tînărului Telèsphore se orientase pe coordonatele diametral opuse celor ale unchiului său cu care i se spusese, cînd era foarte tînăr, că seamănă grozav. Telèsphore cel bătrîn nu știa nici să scrie, nici să citească ; prin urmare Telèsphore cel tînăr își propuse ca obiectiv de viață să își însușească aceste îndeletniciri. Unchiul practica cu pasiune vînătoarea, pescuitul și culesul de mușchi ; erau ocupații pe care nepotul le detestă. În ceea ce privește utilitatea umbrelelor, unchiul Telèsphore ar fi mers de la un capăt la altul al orașului în cea mai grozavă ploaie fără să-i treacă măcar prin minte să își ia o umbrelă. Pe scurt, alegîndu-și cu înțelepciune direcții total opuse ce-

lor ale unchiului său, Telèsphore reuşea să ducă o viaţă ordonată, activă şi respectabilă.

Era cam cald pentru luna aprilie dar vagonul nu era prea aglomerat iar Telèsphore izbuti să ocupe ultimul loc la fereastră pe partea umbrită. Nu prea era obişnuit să călătorească cu trenul, drumurile sale fiind făcute în general călare sau cu trăsurica, aşa că această scurtă călătorie promitea să fie interesantă.

Nu era nici o persoană în tren pe care să o cunoască destul de bine ca să intre în vorbă : procurorul judeţului, pe care îl ştia din vedere, un preot francez din Natchitoches şi cîteva figuri ce-i erau cunoscute pentru că erau din partea locului.

Dar nici nu dorea foarte tare să stea de vorbă cu cineva. Lanuri bogate de bumbac şi porumb se întindeau în faţa lui şi Telèsphore le privi cu plăcere, comparînd în gînd recoltele altora cu ale sale.

Călătoria era pe sfîrşite cînd în tren se urcă o fată. Pînă acum se urcaseră şi coborîseră din tren o mulţime de fete, la diverse staţii, dar aceasta îi atrase atenţia lui Telèsphore probabil din pricina zarvei care se iscă la urcarea ei.

Îşi luă rămas bun de la tatăl ei aflat pe peron şi îi făcu semn cu mîna prin fereastra prăfuită şi însorită căci se văzu obligată să ia loc pe partea aflată în bătaia soarelui. Părea agitată, frămîntată de gînduri, dar se arătă foarte preocupată de soarta unui pachet mare pe care îl ducea cu religiozitate şi îl aşeză cu tot respectul pe locul din faţa ei.

Nu era nici înaltă, nici măruntă, nici voinică, nici subţire ; nu era nici frumoasă, nici urîtă. Purta o rochie de batist înflorat puţin decoltată la spate lăsîndu-i liberă ceafa rotundă şi delicată, acoperită de cîţiva cîrlionţi de păr moale, castaniu. Avea o pălărie albă de pai, împodobită cu un buchet de pansele, pe care fata o purta puţin într-o parte, şi mănuşi croşetate. Îşi căută zadarnic evantaiul, după care începu să-şi facă vînt cu batista iar în cele din urmă încercă să deschidă fereastra. Dacă ar fi încercat să mute din loc malurile rîului rezultatul ar fi fost acelaşi.

Telèsphore o urmărise tot timpul fără să-și dea seama și, văzîndu-i eforturile, se ridică să-i vină în ajutor. Dar fereastra nu se putea deschide. Se aprinse la față și risipi tot atîta energie cît i-ar fi cerut o zi de muncă la arat; în cele din urmă îi oferi locul lui de pe partea umbrită. Fata ezita — nu era loc pentru pachet. Telèsphore îi sugeră să lase pachetul unde era și se oferi să-i poarte de grijă la fel ca și ea. Fata acceptă locul la fereastra umbrită iar Telèspore se așeză lîngă ea.

Se întreba dacă fata îi va vorbi. Se temea să nu-l fi luat drept un agent comercial din vest, în care caz era sigur că nu-i va adresa nici un cuvînt, căci femeile de prin părțile astea își învățaseră fetele să nu stea de vorbă cu necunoscuții în tren. Dar fata nu făcea parte din categoria celor ce confundă un fermier acadian cu un călător din ținuturile de vest. Nu degeaba era născută în Avoyelles.

— Tare n-aș vrea să pățească ceva, spuse ea.

— Stă foarte bine acolo, răspunse el urmărindu-i privirea care nu se desprindea de pachet.

— Ultima dată cînd am venit la bal la Fouché m-a prins ploaia în drum spre locuința vărului meu, și rochia mea, *je vous réponds*, ajunsese într-un hal! Vai de capul meu, era cît pe-aci să pierd balul!! Rochia arăta de parcă o purtasem săptămîni în șir fără s-o spăl.

— Astăzi nu ne amenință ploaia, o asigură el privind spre cer, dar dacă totuși plouă puteți lua umbrela mea; mi-e indiferent.

— A, nu! De data asta am înfășurat rochia într-o pînză de in. Mergeți la bal la Foché? Oare nu ne-am mai întîlnit cîndva acolo, pe malul rîului Derbanne? Parcă v-aș cunoaște. Sînt sigură că locuiți în Natchitoches.

— Verii mei, familia Fédeau, locuiesc acolo. Eu locuiesc în casa mea din Rapides din '92.

Se întreba dacă ea va continua să se intereseze de participarea lui la balul de la Foché. Dacă o va face, avea deja răspunsul pregătit, căci se hotărîse să meargă la bal. Dar era clar că gîndurile ei se depărtaseră de acest subiect, fiind deja concentrate asupra unor probleme ce

nu-l priveau, căci fata își întoarse capul și privi în tăcere pe fereastră.

Nu era un sat ; nu era nici măcar un cătun locul unde coborîră. Stația era la marginea unui lan de bumbac. În apropiere se afla poșta și magazinul ; era și o mică gară ; la distanțe mari una de alta se vedeau cîteva căsuțe, iar cea din depărtare era, după cum îl informă fata, cea a vărului ei, Jules Trodon. Aveau de făcut un drum destul de lung și tînăra acceptă fără să stea pe gînduri oferta lui Telèsphore de a-i duce pachetul.

Avea o ținută mîndră, pășea ușor și degajat, ca o negresă. Întreaga ei comportare vădea lipsă de timiditate, totuși nu era vorba de lipsă de feminitate. Avea aerul unei tinere care e deprinsă să ia hotărîri atît pentru sine cît și în privința altora.

— Ați spus că vă numiți Fédeau ? întrebă dînsa privind drept spre Telèsphore. Avea ochi pătrunzători, fără a fi tăioși, ci sinceri și întunecați, puțin iscoditori. Telèsphore constată că are ochi frumoși, nu atît de mari ca ai Elvinei dar mult mai expresivi. Porniră împreună pe șosea iar apoi cotiră pe poteca ce ducea spre locuința lui Trodon. Soarele se lăsase spre apus, iar aerul era proaspăt și plăcut în comparație cu atmosfera înăbușitoare din tren.

— Spuneați că vă numiți Fédeau ? întrebă dînsa.

— Nu, răspunse el, mă numesc Telèsphore Baquette.

— Iar eu mă numesc Zaïda Trodon. Am impresia că totuși ne cunoaștem, nu știu de ce.

— Și mie mi se pare că ne cunoaștem replică el. Amîndoi constatau cu plăcere impresia — aproape chiar convingerea — că se cunoșteau mai de mult, fără a încerca să-și lămurească motivul ei.

Cînd ajunseră la locuința lui Trodon, Telèsphore știa deja că fata locuia dincolo de rîul Glaize împreună cu părinții și cu cîțiva frați și surori mai mici. Acasă ducea o viață cam searbădă și venea adesea să-i dea o mînă de ajutor soției vărului ei cînd o copleșeau grijile gospodăriei, sau, ca acum, cînd balul duminical de la Foché promitea să fie de o importanță și de o strălucire cu totul neobișnuită. Bănuia că vor veni chiar și oaspeți din Marksville ; adesea participau și tineri din Alexandria.

Telèsphore se dovedi a fi la fel de comunicativ, astfel incît în clipa cînd ajunseră la poarta casei lui Trodon păreau a fi prieteni vechi.

Soția lui Trodon era în verandă, cu un copilaș în brațe, așteptînd-o pe Zaïda ; ceilalți patru copii desculți ședeau înșirați pe trepte, așteptînd, ca și mama lor, dar speriați, fără grai și încremeniți de apariția unui necunoscut. Tèlèsphore deschise poarta ca să intre fata dar rămase afară. Fu prezentat oficial soției lui Trodon care îl invită insistent să intre.

— Ei, Doamne, *pour ça !* Trebuie să intrați. Ce rost are să mergeți pe jos pînă la Fouché ! Ti Jules, fugi și cheamă-l pe tata !

Ca și cum Ti Jules ar fi fost în stare să fugă sau să meargă sau să facă cea mai mică mișcare !

Dar Telèsphore nu se lăsă înduplecat. Își scoase ceasul de argint și se uită la el cu un aer preocupat. Avea totdeauna ceas, unchiul Telèsphore, totdeauna ghicea ora după soare sau din instinct, ca un animal. Era hotărît să meargă pe jos cîteva mile pînă la Foché unde bănuia că va reuși să ia masa și să își găsească un adăpost precum și să își asigure participarea la bal.

— Rămîneți cu bine, sper să ne vedem cu toții diseară la bal, rosti el bucurîndu-se de ceea ce avea să vină, și plecă.

— O s-o vedeți pe Zaïda, și pe Jules, îi strigă soția lui Trodon cu voie-bună. Eu una n-am timp de pierdut pe la baluri, *je vous réponds*, cu atîția copii pe cap !

— Arată bine, da, da, comentă ea cînd Telèsphore nu o mai putea auzi. Și-i bine îmbrăcat ! Ca un prinț. Nu știam că ai cunoștințe în neamul Baquette, Zaïda.

— Mă mir că nu-i cunoști și tu, *cousine*.

Dacă Madame Trodon nu-i pusese o întrebare, de ce să-i dea Zaïda un răspuns ?

Pe cînd mergea, Telèsphore se întreba de ce nu primise invitația. Nu-i părea rău ; încerca doar să înțeleagă ce-l făcuse să refuze. Căci ar fi fost desigur plăcut să șadă în verandă așteptînd ca Zaïda să se gătească pentru bal ; să ia masa cu întreaga familie și apoi să plece, împreună la Foché ! Situația era atît de nouă și se trezise prins în ea în chip atît de neașteptat încît Telèsphore

simțea nevoia să o priceapă, să se obișnuiască cu ea. Voia să o cerceteze din toate punctele de vedere și să o compare cu alte împrejurări binecunoscute lui. Fata îl impresionase — îl tulburase oarecum ; dar într-un fel cu totul nou și neobișnuit, nu cum îl impresionară alte fete. Nu-și putea aminti niște trăsături anumite ale ființei ei cum își amintea în detaliu de Amaranthe, de surorile Valtour sau de alte fete. Cînd încercă să se gîndească la aceasta Telèsphore constată că nu poate să se gîndească deloc. Parcă o absorbise în sine într-un fel misterios percepînd-o cu simțurile în mai mare măsură decît cu mintea. În clipa aceea aștepta cu nerăbdare balul ; ăsta era un lucru sigur. După aceea nu-și putea închipui ce va mai aștepta cu nerăbdare ; nici nu-i păsa de asta ; după aceea nimic nu mai conta. Dacă ar fi bănuit că după balul de la Foché urma să vină sfîrșitul lumii ar fi zîmbit cu recunoștință gîndindu-se că totuși nu venise înainte de bal.

În fiecare sîmbătă lucrurile se petreceau la fel la Foché. Era un tablou care ar fi scos din sărite pe paznicii ordinii într-o localitate care și-ar fi putut permite un asemenea lux. Și toate acestea numai din pricina uriașului cazan cu ciorbă care fierbea, clocotea, fumega sub cerul liber. Foché, numai în cămașă, gras, roșu, furios înjura și blestema extravaganța bătrînei negrese Douté. Îi adresa tot felul de invective, asemuind-o cu toate fiarele ce se înfățișau imaginației sale înfierbîntate. Și fiece cuvînt cu care el o admonesta bătrîna îl întorcea la adresa lui în timp ce azvîrlea în cazan nenumărate păsări, mormane de șuncă tocată, zeci de căpățîni de usturoi, salvie, ardei verde și roșu. Dacă îi cerea să facă mîncare pentru porci atunci trebuia să i-o spună clar. Se pricepea să facă mîncare pentru porci și știa cum să gătească pentru locuitorii din Avoyelles.

Ciorba mirosea plăcut iar lui Telèsphore i-ar fi făcut plăcere să o guste. Douté trase din foc un băț aprins pe care Foché îl vîrîse plin de bunăvoință sub cazanul aburind și azvîrlindu-l cît colo, negresa bombăni :

— Mai bine ți-ai vedea de treaba ta, că de nu...

Dar cînd îi înmînă lui Telèsphore o farfurie plină, aburindă, era toată numai zîmbet, deși îi spuse foarte

convingător că fiertura nu va fi cu adevărat pe gustul unui om cumsecade, al unui domn decît pe la miezul nopţii.

După ce se scuturase de praf, se gătise şi se aranjase, Telèsphore o porni la plimbare vrînd să se familiarizeze cu locul unde se afla. Casa — mare, voluminoasă şi bătută de vreme — era alcătuită în cea mai mare parte din verande aflate la diferite stadii de mizerie şi dărăpănare. În curte erau cîţiva pomi ornamentali şi un stejar bogat. De-a lungul gardului, la o distanţă destul de mare de acesta, se întindea un şir de duzi strîmbi şi noduroşi; acolo, în mijlocul drumului îşi legau caii, trăsurile şi căruţele cei ce veneau la bal.

Începuse să se întunece şi, privind peste cîmpie, Telèsphore îi vedea apropiindu-se din toate părţile. Căluţii creoli ce galopau în şir păreau nişte cai din poveste văzuţi de la distanţă, căruţele trase de catîri arătau ca nişte jucării. Printre cei ce se apropiau, zburînd sau tîrîndu-se în faţa întunericului care parcă izvora din pădurea îndepărtată, ar putea fi şi Zaïda. Aşa spera Telèsphore dar nu prea îi venea să creadă; nu avusese timp nici măcar să se îmbrace.

Făcînd un tărăboi nemaipomenit Foché aprindea lămpile cu ajutorul unui mic mulatru pe care avea de gînd să-l taie în bucăţele a doua zi de dimineaţă, să-l căsăpească, să-l aşeze într-un butoi şi să-i pună sare, aşa cum făcuse nevasta lui Colfax cu bărbatul ei cel bătrîn — era exact soarta ce i se potrivea unui dobitoc tîmpit cum era mulatrul. Sosiseră şi cîntăreţii negri: doi scripcari şi un acordeonist, care acum beau whisky dintr-o sticlă neagră de un sfert pe care şi-o treceau frăţeşte unul altuia. Nu reuşeau niciodată să îşi atingă adevărata măiestrie mai înainte de a-şi termina sfertul de whisky.

Fetele care veneau de departe, călare sau în căruţe, purtau rochii de stambă şi bonete de soare. Îşi aduceau hainele de sărbătoare în feţe de pernă sau înfăşurate în hîrtie sau prosoape prinse în bolduri; aveau feţele acoperite de un strat gros de pudră dar nu aveau nici urmă de ruj.

Cei mai mulţi oaspeţi se adunaseră deja cînd sosi Zaïda — mai exact cînd îşi făcu apariţia fulgerătoare —

intr-o trăsurică deschisă condusă de vărul ei Jules. Chiar în fața treptelor roase de vreme acesta opri brusc caii trăgînd cu putere de hățuri reușind astfel să-i impresioneze pe cei adunați acolo. Majoritatea bărbaților opriseră afară, lîngă duzi, în așa fel încît femeile intraseră în curte mergînd pe jos.

Dar surpriza cu adevărat uluitoare veni în clipa cînd Zaïda urcă în verandă și își scoase șalul subțire sub lumina strălucitoare a cîtorva lămpi de petrol. Era albă din cap pînă în picioare, în cel mai adevărat sens al cuvîntului, căci avea chiar și pantofi albi. Nimeni n-ar fi putut crede, sau bănui măcar, că de fapt erau niște pantofi negri vechi pe care îi acoperise cu bucăți luate din voalul ei de la prima împărtășanie. Rochia era de o frumusețe de nedescris, căci era vaporoasă și înfoiată ca un puf nou de pudră. Nu-i de mirare că o păzise cu atîta sfințenie ! Pe evantaiul alb erau presărate paiete pe care le cususe chiar ea ; în părul castaniu și la cingătoare avea buchete de flori de portocal.

Doi bărbați ce stăteau sprijiniți de balustradă fluierară lung arătîndu-și în același timp uimirea și admirația.

— *Tiens !* Parc-ai fi mireasă, Zaïda ! exclamă o femeie cu un copil în brațe. Cîteva neveste tinere chicotiră iar Zaïda își făcu vînt cu evantaiul. Glasurile femeilor erau, aproape fără excepție, ascuțite și stridente, ale bărbaților erau joase și melodioase.

— Fata se întoarse spre Telèsphore ca spre un prieten vechi și de nădejde.

— *Tiens ! C'est vous ?*

Telèsphore nu îndrăznise să se apropie în prima clipă dar văzînd gestul ei de prietenie înaintă bucuros și îi întinse mîna. Bărbații îl priveau cu suspiciune, nemulțumiți în sinea lor de înfățișarea lui îngrijită pe care o găseau nedorită, jignitoare și descurajantă.

Cum mai străluceau acum ochii Zaïdei ! Ce dinți minunați avea Zaïda cînd rîdea, și ce gură ! Buzele ei erau o adevărată revelație, o promisiune ; o imagine care îți rămîne în suflet, de care îți amintești noaptea și de care ți se face dor a doua zi. Poate că de fapt adevărul nu era chiar acesta ; în orice caz însă așa își construise Telès-

phore portretul ei. Începu să îi studieze cu atenție trăsăturile : nasul, ochii, părul. Iar cînd fata plecă de lîngă el să danseze primul dans cu vărul ei Jules, Telèsphore se sprijini de un stîlp și se gîndi iarăși la fiecare amănunt : nasul, ochii, părul, urechile, buzele, gîtul rotund și delicat.

Mai tîrziu totul se transformă într-un adevărat balamuc.

Muzicanții se încălziseră, se furișau înăuntru și anunțau denumirile dansurilor. Picioarele duduiau lovind pămîntul ; nori de praf pluteau în aer. Glasurile stridente ale femeilor se amestecau într-un cor discordant, asemănător cloncănitului ascuțit al păsărilor cînd se trezesc ; bărbații rîdeau în gura mare. Dar dacă i-ar fi trecut cuiva prin minte să-i pună un căluș lui Foché, fără îndoială că ar fi fost mai multă liniște. Voioșia lui învăluia totul ca atmosfera însăși. Era mai gălăgios decît toți ceilalți la un loc ; era mai ușor de văzut decît praful. Pe tînărul mulatru (destinat sacrificiului) îl numea acum „fiul meu“ și îl trimitea în goană cînd încolo cînd încoace. Strălucea de fericire cînd gustă ciorba făcută de Douté și o felicită :

— *C'est toi qui s'y connais, ma fille !* Doamne Sfinte !

Telèsphore dansă cu Zaïda iar apoi se sprijini de stîlp ; apoi dansă cu Zaïda și din nou se sprijini de stîlp. Mamele celorlalte fete ajunseră la concluzia că se poartă ca un mitocan.

Veni vremea să danseze din nou cu Zaïda și porni în căutarea ei. Avea în mînă șalul pe care fata i-l dăduse să i-l țină.

— Cît e ceasul ? întrebă Zaïda cînd reuși să o găsească și să o rețină o clipă. Stăteau în dreptul unei lămpi cu gaz pe veranda din față iar Telèsphore își scoase ceasul de argint. Fata se afla parcă în continuare sub stăpînirea aceleiași emoții puternice pe care o observase și înainte.

— E douăsprezece și paisprezece minute, îi răspunse cu precizie.

— Aș vrea să te duci să vezi unde e Jules. Du-te și te uită dacă nu e acolo, în salonul unde se joacă cărți și vino și spune-mi.

Jules dansase cu cele mai drăguțe fete. Zaïda știa că, după îndeplinirea acestei obligații plăcute, avea obiceiul să se retragă în salonul de joc.

— Mă aștepți aici pînă mă întorc ? întrebă el.

— Te aștept aici, du-te.

Îl așteptă dar se retrase puțin mai în umbră. Telèsphore nu întîrzie mult.

— Da, e acolo, joacă cărți cu Foché și cu încă cîțiva pe care nu-i cunosc, îi spuse cînd o descoperi în umbră. Trecuse printr-o clipă de spaimă cînd nu o zărise în primul moment în locul unde o lăsase, sub felinar.

— Ți s-a părut... ți s-a părut că are de gînd să stea mult acolo ?

— Și-a scos haina. Cred că se simte foarte bine și că n-are de gînd să se miște de acolo încă vreo două ceasuri.

— Dă-mi șalul.

— Ți-e frig ? și se oferi să i-l pună pe umeri

— Nu, nu mi-e frig. Își puse șalul și se întoarse ca și cum ar fi vrut să plece. Apoi, îndemnată parcă de un impuls generos, adăugă : Vino cu mine.

Coborîră cele cîteva trepte șubrede ce duceau în curte. Telèsphore o însoți — mai bine zis o urmă — în timp ce pășeau prin iarba călcată și strivită. Cei ce îi văzură își închipuiră că se duc să ia aer. Razele de lumină ce veneau de la ferestre erau slabe și tremurătoare, accentuînd întunericul. Sub cazanul gol de ciorbă spuza roșiatică licărea în întuneric. Pe sub copaci se auzea murmurul glasurilor șoptite.

Zaïda, urmată la cîțiva pași de Telèsphore, se îndreptă spre locul unde caii, căruțele și trăsurile erau legate de gard. Fata pășea cu mare atenție ridicîndu-și puțin rochia, vrînd parcă să o ferească de cea mai mică urmă de praf sau de rouă.

— Dezleagă, te rog, calul lui Jules și întoarce trăsurica încoace.

Telèsphore făcu ceea ce i se ceruse, dînd mai întîi calul înapoi cu spatele, apoi înaintînd spre locul unde ea se oprise în mijlocul șoselei neterminate.

— Pleci acasă ? o întrebă. Ar fi bine să mă lași să adăp calul mai întîi.

— Nu-i nevoie. Se urcă, se așeză și luă hățurile în mînă. Nu, nu merg acasă, adăugă apoi.

Și Telèsphore ținea hățurile în mînă, sprijinindu-se de spinarea calului.

— Unde mergi ? o întrebă.

— Nu te privește unde merg.

— Doar n-ai de gînd să pleci singură la ora asta ?

— De ce m-aș teme ? întrebă ea rîzînd. Lasă hățurile ! și îndeamnă calul să pornească. Animalul o luă din loc dintr-o săritură iar Telèsphore, tot dintr-o săritură, se urcă în trăsurică și se așeză lîngă Zaïda.

— Doar n-ai de gînd să pleci singură la ora asta.

De data aceasta nu mai era o întrebare, ci o afirmație ce nu putea fi pusă la îndoială. Nu putea fi nici măcar contrazisă iar Zaïda, înțelegîndu-i sensul, mînă trăsurica mai departe în liniște.

Nici o vietate nu aleargă peste cîmpia acadiană cu iuțeala căluțului creol. Acesta nu alerga și nici nu mergea la trap ; parcă galopa în salturi. Trăsurica scîrțîia, sălta, se zgîlțîia, se legăna. Zaïda își strînse șalul iar Telèsphore își trase pălăria de pai mai mult pe frunte și se oferi să conducă în locul ei. Dar nu cunoștea drumul și nici ea nu-l lăsă. În scurt timp ajunse în pădure.

Dacă există vreo vietate capabilă să se strecoare mai încet decît căluțul creol pe un drum de pădure, o asemenea vietate nu s-a descoperit încă în Acadia. Acesta părea uluit de întunericul pădurii și stăpînit de teamă. Mergea cu capul plecat mișcîndu-și picioarele ca și cum fiecare copită era grea de o sută de kilograme. Cineva care nu cunoștea caracteristicile acestei rase și-ar fi putut închipui uneori că stă pe loc. Dar Zaïda și Telèsphore, știau cum stau lucrurile. Zaïda oftă adînc în clipa cînd slăbi hățurile iar Telèsphore, ridicîndu-și pălăria, o lăsă să-i atîrne pe spate.

— Cum de nu mă-ntrebi unde merg ? spuse ea în cele din urmă. Erau primele cuvinte pe care le rostea de cînd respinsese oferta lui de a mîna caii.

— Ah, nu mă interesează unde mergi.

— Atunci, dacă tot nu te interesează unde merg, pot să-ți și spun. Și totuși șovăia. El nu se arătă curios și nu o îndemna să-i spună.

— Mă duc să mă mărit, spuse ea.

Telèsphore scoase un fel de exclamație ; nu era un sunet clar — era ceva asemănător cu geamătul unui animal care primește o lovitură de cuțit neașteptată. În momentul acela își dădu seama cît de sumbră e pădurea. Cu o clipă înainte i se păruse un paradis plăcut și întunecat ; mai plăcut decît orice alt paradis de care auzise vreodată.

— De ce nu te măriți acasă ?

Nu era cel dintîi gînd care îi trecuse prin minte dar era cel dintîi pe care îl rosti.

— Păi sigur ! Cînd mama și tata sînt încăpățînați ca niște catîri ! E ușor de spus.

— De ce n-a venit el să te ia ? Ce soi de ticălos e ăla care te lasă să mergi singură prin pădure în puterea nopții ?

— Mai bine așteaptă să vezi despre cine vorbești. N-a venit să mă ia pentru că știe că nu mi-e frică ; și pentru că e prea mîndru să meargă cu trăsura lui Jules Trodon după ce a fost dat afară din casa lui Jules Trodon.

— Cum îl cheamă și unde îl întîlnești ?

— Acolo, la marginea pădurii, în casa lui Wat Gibson — un fel de judecător sau cam așa ceva. Oricum, el e cel care ne cunună. Și după ce-om fi cununați, încăpățînații ăia de lîngă rîul Glaize n-au decît să zică ce-or vrea.

— Cum îl cheamă ?

— André Pascal.

Numele nu-i spunea nimic lui Telèsphore. Din cîte știa, André Pascal putea fi o adevărată stea în Avoyelles ; dar nu prea-i venea să creadă.

— Mai bine te-ai întoarce, spuse el. Era un sfat născut dintr-un sentiment lipsit de egoism, născut din gîndul că această fată urma să se mărite cu un om pe care Jules Trodon nu-l primea în casă.

— Mi-am dat cuvîntul, răspunse fata.

— Ce-i cu el ? De ce nu te lasă părinții să te măriți cu el ?

— De ce ? Pentru că o țin una și bună ! Cînd un om e la pămînt toți sînt gata să arunce cu pietre în el. Zic că-i leneș. Un om care bate toate drumurile pe jos de la

St. Landry la Rapides căutînd de lucru... și ei îi zic că-i leneș ! Și pe urmă, nu știu cine s-au apucat să dea sfoară-n țară dincolo de rîu că bea. Eu una nu cred. Nu l-am văzut niciodată beat. Și oricum, n-o să mai bea după ce s-o însura cu mine ; ține prea mult la mine. A zis că-și zboară creierii dacă nu mă mărit cu el.

— Cred că mai bine te-ai întoarce.

— Nu, mi-am dat cuvîntul.

Și mergeau mai departe furișîndu-se încet prin pădure.

— Cît e ceasul ? întrebă ea după o vreme.

El aprinse un chibrit și se uită la ceas.

— Unu fără un sfert. La ce oră ți-a spus ?

— I-am spus că am să vin pe la unu. Știam că ăsta e momentul prielnic să plec de la bal.

Zaïda ar fi îndemnat căluțul să iuțească pasul dar acesta nu se lăsă convins. De-abia se tîra, părea gata-gata să-și dea ultima suflare dintr-o clipă într-alta. Dar cînd ieșiră din pădure recuperară timpul pierdut. Se găseau din nou pe cîmpie, iar acum pur și simplu spintecа aerul ; parcă intrase în pielea lui un diavol zburător.

La cîteva minute după ora unu se opriră în fața casei lui Wat Gibson. Nu se deosebea prea mult de un șopron rudimentar iar sub lumina palidă a stelelor părea singuratică, de parcă nu mai era altă locuință de pe tot cuprinsul cîmpiei întunecate, nesfîrșite. Cînd se opriră la poartă un cîine începu să latre furios din casă iar un negru bătrîn care își fuma pipa la ora aceea misterioasă se apropie ieșind din verandă. Telèsphore coborî și își ajută însoțitoarea să coboare.

— Vreau să stau de vorbă cu domnul Gibson. Bătrînul negru deschisese deja poarta. În casă nu se zărea nici o lumină.

— Domnu' Gibson e dus la domnu' Bodel să joace cărți. Da' nu stă niciodată peste unu. Poftiți, coniță, poftiți domnule. Luați-o drept înainte.

Își formase deja o părere cu privire la sosirea lor. Cei doi se opriră sub bolta îngustă și așteptau în timp ce negrul intrase să aprindă lampa.

Deși casa era mică, neavînd decît o singură cameră, aceasta părea destul de încăpătoare. Cînd intrară, Zaïda

și Telèsphore rămaseră cu impresia că e foarte mare și sumbră. Lampa era așezată pe masa de lîngă perete pe care se mai găsea o sticlă cu cerneală ce părea ruginită, un toc și un registru gol și vechi. Într-un colț se afla un pat îngust. Căminul de cărămidă era construit în așa fel încît înainta în spațiul camerei avînd și un pervaz care slujea drept poliță. De grinzile mari și joase erau atîrnate tot felul de instrumente de pescuit, o pușcă, cîteva haine aruncate și un șir de ardei roșii. Scîndurile podelei erau late, aspre și prost îmbinate.

Telèsphore și Zaïda se așezară de o parte și de alta a mesei iar negrul se îndreptă spre stiva de lemne ca să ia niște surcele și niște scoarță de copac cu care să aprindă focul.

Era cam răcoare ; își spuse că celor doi le-ar prinde bine o cafea și era sigur că și Wat Gibson va cere o cafea imediat ce va sosi.

— Mă-ntreb de ce întîrzie, murmură Zaïda cu nerăbdare. Telèsphore se uită la ceas. Tot timpul se uitase la ceas din minut în minut.

— E unu și zece, spuse el fără alt comentariu.

La unu și douăsprezece minute neliniștea fetei se dezlănțui în cuvinte.

— Nu pricep ce s-o fi întîmplat cu André ! A spus că o să fie aici la unu fix.

Negrul stătea în genunchi în fața focului pe care îl aprinsese și îi privea flăcările vesele. Își întoarse ochii spre Zaïda.

— Vorbiți de domnu' André Pascal ? Nu-l mai căutați. Domnu' André a stat toată ziua la P'int și-a chefuit.

— Minți, spuse Zaïda.

Telèsphore nu spuse nimic.

— Nu, coniță, nu mint, sînt sigur că a tras un chef pe cinste.

Fata îl privi cu un dispreț ce arăta că nu merită să-i răspundă.

Negrul nu mințea în ceea ce privește conținutul strict al afirmației sale. Se înșelase doar crezînd că André Pascal nu e în stare să „chefuiască“ toată după-amiaza, pînă seara, iar la ora unu noaptea să vină la întîlnirea cu o domnișoară. Căci chiar în clipa aceea André era pe-

aproape, după cum o dovedea lătratul puternic și amenințător al cîinelui. Negrul se grăbi să îi deschidă ușa.

André nu intră imediat; mai întîrzie puțin afară amenințînd cîinele și aducîndu-i la cunoștință negrului că are de gînd să se întoarcă și să împuște animalul după ce va termina o treabă mai importantă ce îl aștepta în casă.

Cînd intră, Zaïda se ridică puțin enervată și emoționată. Telèsphore rămase pe scaun.

Pascal era numai pe jumătate beat. Era clar că la un moment dat, cam pe la începutul zilei precedente, făcuse o încercare de a se găti în vederea ocaziei respective dar urmele efortului său dispăruseră aproape complet. Avea hainele murdare și întreaga sa înfățișare dovedea că se smulsese cu greu din mijlocul unei petreceri. Era ceva mai înalt decît Telèsphore și cu o constituție mai puțin robustă. Majoritatea femeilor l-ar fi considerat mai chipeș. Nu era greu de ghicit că, atunci cînd nu era beat, felul său de a se purta și de a vorbi arăta că se trage dintr-o familie bună.

— De ce m-ai făcut să aștept, André ? Cînd știai că...

Nu mai rosti nici un cuvînt ci se sprijini cu spatele de masă privindu-l cu ochi sinceri și plini de uimire.

— Te-am făcut să aștepți, Zaïda ? Micuța și draga mea Zaïdé, cum poți să spui așa ceva ? Am pornit încoace de acum o oră și... Unde-i păcătosul ăla bătrîn de Gibson ?

Se apropiase de Zaïda cu intenția clară de a o îmbrățișa dar ea îl prinse de mînă și-l ținu la distanță. Privind în jur în căutarea bătrînului Gibson, André dădu cu ochii de Telèsphore.

Prezența tînărului îl uimi peste măsură. Făcu un pas înapoi și îl cercetă cu atenție, făcînd tot felul de presupuneri în privința lui, ca și cum s-ar fi aflat în fața unei figurine de ceară sub care nu scrie nimic. Se întoarse spre Zaïda vrînd să-i ceară lămuriri.

— Ia spune-mi, Zaïda, ce-i cu ăsta ? Cine-i caraghiosul ăsta tîmpit care șade acolo ? Cine l-a adus aici ? De ce-o fi venit ? Vrea să dea de bucluc ?

Telèsphore nu rosti nici un cuvînt; aștepta să vadă ce spune Zaïda.

— André Pascal, rosti ea, poți să ieși pe ușă și să pleci. N-ai decît să stai în genunchi în fața mea pînă în ziua judecății de apoi sau să-ți zbori creierii dacă vrei. Nu mă mai mărit cu tine niciodată.

— Nu te măriți, pe dracu' !

Nici nu rostise bine aceste vorbe că se și trezi întins pe podea. Telèsphore îl trîntise cu o lovitură. Aceasta desăvîrși probabil procesul de dezmeticire care începuse deja. Își adună forțele și se ridică în picioare ; în același timp duse mîna la spate căutîndu-și pistolul. Totuși nu era încă foarte sigur pe mișcările sale iar arma îi scăpă din mînă și căzu pe podea. Zaïda o ridică și o puse pe masă în spatele ei. Voia să vadă o luptă cinstită.

În cei doi bărbați se aprinsese clocotitor instinctul primitiv care îi îndemna să se arunce unul asupra altuia. Fiecare vedea în celălalt un obstacol ce trebuia îndepărtat din calea sa — șters de pe fața pămîntului dacă era nevoie. Patima și furia oarbă le dirijau loviturile, le oțeleau mușchii, le întăreau încleștarea degetelor. Cu toate acestea nu prea știau să se bată.

Focul ardea vesel ; ceainicul pe care negrul îl pusese pe jăratic susura și aburea. Slujitorul plecase să-și caute stăpînul. Zaïda pusese lampa la loc sigur, pe polița înaltă a căminului și se sprijinise de masă cu mîinile la spate.

Nu țipă și nu făcu nici un gest pentru a pune capăt încăierării care se desfășura sub ochii ei. Stătea neclintită, cu chipul și buzele palide ; parcă numai ochii îi rămăseseră vii, strălucitori și arzători. La un moment dat fu convinsă că André l-a strîns de gît pe Telèsphore ; dar nu rosti nici un cuvînt. În clipa următoare era aproape sigură că loviturile repetate ale lui Telèsphore îi vor fi fatale lui André ; dar nu făcu nici o mișcare.

Scîndurile șubrede scîrțîiau și se legănau sub picioarele celor doi bărbați prinși în luptă ; parcă și grinzile vechi gemeau, iar fata simți că toată casa se clatină.

Încleștarea, deși aprigă, fu scurtă și se încheie afară, în verandă, unde cei doi ieșiseră clătinîndu-se prin ușa deschisă — sau poate unul din ei îl tîrîse pe celălalt — fata nu-și dădea seama prea bine. Dar înțelese că totul s-a sfîrșit atunci cînd urmară cîteva clipe lungi de tăcere desăvîrșită. Apoi auzi cum unul din ei coboară treptele

și pleacă trîntind poarta în urma lui. Celălalt se duse la pompa de apă ; auzi apa curgînd în găleata de tablă. Probabil că încerca să spele urmele încăierării.

Curînd după aceea Telèsphore intră în încăpere. Ținuta sa elegantă era oarecum răvășită ; bărbații rămași la bal probabil că n-ar mai fi văzut acum nimic ieșit din comun în înfățișarea lui.

— Unde e André ? întrebă fata.

— A plecat, răspunse Telèsphore.

Zaïda nu se clintise din loc nici o clipă iar acum, cînd se mișcă, simți că o dor încheieturile mîinilor și le frecă ușor. Nu mai era palidă, sîngele îi năvălise din nou în obrajii care erau acum îmbujorați, la fel ca și buzele. Îi întinse mîna. Telèsphore îi luă mîna oarecum recunoscător dar nu știu ce să facă cu ea ; de fapt nu era prea sigur ce ar putea îndrăzni să facă cu ea, așa încît îi dădu drumul încet și se apropie de foc.

— Cred că ar fi bine să plecăm și noi, spuse fata.

Telèsphore se apleacă și turnă niște apă fierbinte peste cafeaua pe care negrul o lăsase lîngă vatră.

— Mai întîi am să fac puțină cafea, îi sugeră el, și oricum cred că ar trebui să stăm pînă vine bătrînul ăla. Nu se cade să-i lăsăm casa în halul ăsta fără să-i dăm o explicație sau să-i cerem scuze într-un fel.

Zaïda nu răspunse ci se așeză supusă la masă.

Sub vraja tulburătoare a ultimelor ceasuri voința ei, care fusese deosebit de autoritară și de agresivă, parcă amuțise cu totul. Își pierduse o iluzie iar odată cu ea pierise și dragostea. Înțelegea asta constatînd că nu simte nici cel mai mic regret. Înțelegea asta, fără a putea pătrunde în profunzimea lucrurilor, căci nu știa că și dragostea făcuse parte din aceeași iluzie. Oboseala îi stăpînea trupul și sufletul iar, în timp ce ședea cu capul plecat și îl privea pe Telèsphore făcînd cafeaua, o cuprinse o senzație odihnitoare de destindere.

Făcu cafea pentru ei doi și o ceașcă pentru bătrînul Wat Gibson și una pentru negru. Își închipui că ceștile, zahărul și lingurile se găsesc în dulapul din colț și într-adevăr acolo le găsi.

În cele din urmă îi spuse Zaïdei :

— Hai să te duc acasă acum, îi puse șalul pe umeri și i-l prinse la piept cu un ac ; fata îl urmă încrezătoare ca un copil.

La întoarcere Telèsphore mînă calul și nu-i dădu frîu liber să gonească în salturi ci îl ținu în pas egal și măsurat. Fata era și acum tăcută și liniștită ; se gîndea cu dragoste, și cu ochii ușor înlăcrimați, la cei doi bătrîni încăpățînați de dincolo de rîul Glaize.

Înaintau încet prin pădure. Ce întuneric și ce liniște era !

— Cît e ceasul ? șopti Zaïda.

Ce păcat că nu-i putea spune ; i se spărsese ceasul. Dar poate pentru prima dată în viață nu mai avea importanță pentru Telèsphore cît e ceasul.

ATHÉNAÏSE

I

Athénaïse plecă de dimineaţă să le facă o vizită părinţilor ei, la distanţă de zece mile, în valea Bon Dieu. Nu se întoarse seara iar Cazeau, soţul ei, nu se nelinişti deloc. Nu-şi făcea prea multe griji din pricina ei bănuind că Athénaïse se odihneşte mulţumită în sînul familiei ei ; era mult mai îngrijorat de soarta căluţului pe care plecase. Era sigur că „porcii ăia leneşi", fraţii ei, erau în stare să-l neglijeze cu totul. Această nelinişte i-o aduse la cunoştinţa bătrînei Félicité, slujnica sa, care îl servea la cină.

Vorbea cu voce joasă, mai blîndă chiar decît a femeii. Era înalt, solid, cu pielea smeadă şi cu înfăţişare severă. Avea părul des, ondulat, negru şi lucios ca pana corbului. Mustaţa, care nu era la fel de neagră, îi accentua conturul gurii mari. Sub buza de jos îi creştea o bărbuţă scurtă pe care o răsucea întruna şi pe care şi-o lăsa parcă anume în acest scop. Ochii săi de un albastru intens erau îngusti şi întunecaţi. Avea mîinile aspre şi bătătorite căci făcuseră cunoştinţă îndeaproape cu uneltele agricole şi mînuia cu stîngăcie furculiţa şi cuţitul. Dar avea o înfăţişare distinsă şi reuşea să impună celorlalţi mult respect şi uneori chiar teamă.

Îşi luă cina singur, la lumina unei singure lămpi de petrol care lumina slab camera mare, podeaua goală, grinzile uriaşe şi mobila grea care de-abia se zărea în întunericul încăperii. Răspunzînd dorinţelor lui, Félicité se mişca în jurul mesei ca o umbră mică, încovoiată şi neobosită.

Îi aduse o farfurie cu peşte prăjit proaspăt. Altceva nu mai era pe masă în afară de pîine, unt şi o sticlă cu vin roşu pe care femeia o încuie cu grijă în bufet după

ce stăpînul își turnă cel de al doilea pahar. Era preocupată de absența stăpînei sale și reveni asupra acestui subiect după ce el își exprimă neliniștea în legătură cu soarta căluțului.

— Nu mai pricep nimic! Nici n-au trecut două luni de cînd s-a măritat și-i stă capul la vizite. *C'est pas Chrétien, ténez!*

În loc de răspuns Cazeau ridică din umeri, își goli paharul și dădu farfuria la o parte. Faptul că Félicité considera că soția sa are o comportare necreștinească, lăsîndu-l singur la numai două luni după căsătorie, nu avea prea mare importanță pentru el. Era obișnuit cu singurătatea și nu-l deranja o zi sau o noapte petrecută singur. Trăise singur zece ani după moartea primei soții iar Félicité și-ar fi putut da seama de asta în loc să-și închipuie că faptul îl supăra. Îi spuse că e o proastă. Rostite de glasul său melodios, mîngîietor, vorbele sunau ca un compliment. Femeia bombăni ceva și se apucă să strîngă masa, iar Cazeau se ridică și ieși în verandă. Pintenii, pe care nu și-i scosese cînd intrase în casă, zornăiau la fiecare pas.

Întunericul se accentua, iar pîlcurile de copaci și de arbuști din curte erau aproape ca niște pete negre. În raza de lumină ce se zărea în dreptul ușii deschise de la bucătărie, un băiețel negru dădea de mîncare cîtorva cîini flămînzi care mîrîiau; mai departe, pe treptele unei colibe, cineva cînta la acordeon; iar din altă parte se auzea plînsul flămînd al unui copilaș negru; Cazeau trecu în partea din față a casei pătrate, scunde, cu un singur etaj.

O căruță sosită cu întîrziere intră pe poartă iar cel ce o conducea înjura boii osteniți cu glas furios și răgușit. Ieși și Félicité în verandă, cu paharul și cu șervetul în mînă, întrebîndu-se și căutînd să afle cine o fi cîntînd pe malul rîului. Era un grup de tineri care se bălăceau în apă așteptînd răsăritul lunii; cîntau „Juanita" iar glasurile lor răsunau melodios, estompate de depărtare și de întuneric.

Calul lui Cazeau aștepta înșeuat, gata de drum, căci stăpînul mai avea multe treburi de făcut înainte de a se duce la culcare; așa de multe încît nu-i mai rămase

nici o clipă în care să se gîndească la Athénaïse. Cu toate acestea îi simțea lipsa ca pe o durere surdă și persistentă

Totuși, în seara aceea, înainte de a adormi își aminti de ea și îi apăru în fața ochilor chipul ei tînăr și frumos, cu buzele arcuite în jos, cu ochii triști și plecați. Căsătoria lor era un eșec ; nu trebuia decît să își privească soția în ochi pentru a-și da seama de aceasta, pentru a descoperi aversiunea ei tot mai mare. Dar era o realitate ce nu mai putea fi schimbată în nici un fel. Cazeau era hotărît să facă tot ce-i stătea în putință pentru a îndrepta lucrurile și aștepta din partea ei măcar aceeași bunăvoință. Cu cît se ducea mai rar pe acasă cu atît mai bine. Va găsi el o cale de a o ține lîngă el de acum înainte.

Aceste gînduri neplăcute îl ținură mult timp treaz pe Cazeau, în ciuda nevoii fizice acute de odihnă și de somn. Răsărise luna iar lumina ei palidă pătrundea în încăpere aducînd cu sine ceva din suflul răcoros al nopții de primăvară. În jur totul era cufundat într-o tăcere neobișnuită ; nu se auzea nici un zgomot în afară de sunetul îndepărtat, neîntrerupt, trist al acordeonului.

II

Athénaïse nu se întoarse acasă a doua zi, deși Cazeau îi trimise vorbă să vină prin fratele ei, Montéclin, care trecu pe acolo de dimineață în drum spre sat.

În cea de a treia zi Cazeau puse șaua pe cal și porni în căutarea ei. Nu-i trimisese nici o veste, nici o scrisoare prin care să-și justifice plecarea iar el se simțea jignit pe bună dreptate. Îi era greu să-și lase baltă treburile, chiar și la o oră tîrzie de după-amiază — căci Cazeau avea totdeauna o mulțime de treburi ; dar, în comparație cu multiplele sale griji urgente, cea mai importantă i se părea acum aceea de a-i arăta soției sale care îi este datoria.

Părinții ei, soții Miché, locuiau pe vechea plantație Gotrain. Nu era moșia lor, o „țineau“ în locul unui negustor din Alexandria. Casa era mult prea mare pentru

nevoile lor. Una din încăperile de la parter era folosită ca magazie de lemne și de scule ; cel ce locuise aici înaintea lui Miché scosese cu totul dușumelele văzînd că nu le poate repara. Camerele de la etaj erau așa de mari, așa de goale încît reprezentau o ispită continuă pentru amatorii de dans la ale căror rugăminți insistente Madame Miché răspundea totdeauna cu o îngăduință binevoitoare. O petrecere la familia Miché și o porție de ciorbă servită la miezul nopții erau tentații ce nu puteau fi neglijate sau subestimate decît de persoane deosebit de sobre cum era Cazeau

Apropierea lui Cazeau fusese semnalată cu mult timp înainte de a ajunge în preajma casei, căci nimic nu împiedica perspectiva spre șosea ; vegetația nu crescuse încă prea mult iar pe cîmp nu se zărea decît cîte o parcelă neglijată de bumbac și de porumb.

Madame Miché, care stătuse pe un balansoar în verandă, se ridică să îl salute văzînd că se apropie. Era scundă și grasă, purta o fustă neagră și o bluză largă de muselină prinsă la gît cu un ac de păr. În părul castaniu și lucios se zăreau doar ici și colo cîteva fire argintii. Avea fața rotundă, trandafirie, ochii strălucitori, iar chipul și privirea oglindeau o expresie de bună dispoziție. Dar se vedea clar că e tulburată și stînjenită de apariția lui Cazeau

Montéclin, care se afla tot acolo, nu era deloc stînjenit și nu făcea nici cel mai mic efort de a-și ascunde aversiunea pe care i-o inspira cumnatul lui. Era un tînăr de douăzeci și cinci de ani, slab, osos, mic de statură ca și mama lui cu care semăna la față. Era în cămașă, ședea pe balustrada șubredă a verandei sprijinit de un stîlp și își făcea vînt cu pălăria de fetru cu boruri largi.

— Ce porc ! șopti în timp ce Cazeau urca scările. Ce porc nerușinat !

„Porc“ fusese cuvîntul ce îl caracterizase suficient de bine pe omul care refuzase cîndva să-i împrumute bani lui Montéclin. Dar cînd același om avusese nerușinarea să o ceară în căsătorie pe iubita lui soră, Athénaïse, și onoarea de a fi acceptat de ea, Montéclin sim-

ţise nevoia să adauge un epitet care să exprime clar părerea sa despre Cazeau.

Nici Miché, nici fiul său cel mare nu erau de faţă. Amîndoi îl respectau pe Cazeau, îi apreciau calităţile intelectuale şi sufleteşti şi aveau o stimă deosebită pentru poziţia sa printre negustorii de la oraş.

Athénaïse se încuiase în camera ei. O văzuse ridicîndu-se şi intrînd în casă în clipa cînd îl zărise. Era profund uimit, dar nimeni nu şi-ar fi putut da seama de asta în clipa cînd dădu mîna cu Madame Miché. Pe Montéclin îl salută doar înclinînd uşor capul şi murmurînd :

— *Comment ça va ?*

— *Tiens !* Ceva îmi spunea că o să veniţi astăzi, exclamă Madame Miché cu chipul uşor îmbujorat, încercînd să pară veselă şi în largul său şi oferindu-i lui Cazeau un scaun.

El rise scurt şi luă loc.

— Ştiţi ! N-am avut încotro, continuă ea gesticulînd cu mîinile sale mici şi grăsuţe, a trebuit să o ţinem pe Athénaïse şi ieri noapte pentru o mică petrecere. Băieţii n-au vrut cu nici un chip s-o lase să plece.

Cazeau ridică din umeri cu un gest ce voia să spună la fel de limpede ca şi cuvintele că nu ştia nimic despre toată povestea.

— *Comment !* Montéclin nu v-a spus că avem de gînd s-o mai ţinem pe Athénaïse ?

Era clar că Montéclin nu spusese nimic.

— Şi cum rămîne cu seara dinainte ? Şi cu cealaltă ? E oare cu putinţă să faceţi petreceri aici chiar în fiecare seară ?

Madame Miché zîmbi arătînd că îi apreciază cu bunăvoinţă ironia.

— Montéclin, du-te, fiule, şi spune-i surorii tale că Monsieur Cazeau e aici !

Montéclin nu se urni din loc, se mişcă doar pentru ca să se aşeze mai bine pe balustradă.

— N-auzi, Montéclin ?

— Ba aud foarte bine, răspunse fiul, dar ştii la fel de bine ca şi mine că n-are rost să-i spun nimic. Îi spui şi tu acelaşi lucru încă de luni, tata a răguşit vorbin-

du-i de asta, ba l-ai chemat ieri și pe unchiul Achile ca s-o convingă. Cînd 'Thénaïse a spus că nu mai pune piciorul în casa lui Cazeau a vorbit cît se poate de serios.

Aceste cuvinte, pe care Montéclin le rosti cu o indiferență evidentă, o puseră pe mama lui într-o încurcătură penibilă, lăsînd-o complet fără replică. Pe obrajii lui Cazeau apărură două pete roșii iar timp de cîteva clipe păru dușmănos.

Ceea ce spusese Montéclin era cît se poate de adevărat, cu toate că felul în care rostise aceste vorbe precum și momentul și locul ales nu erau deloc de bun gust. Încă din ziua cînd sosise acasă, Athénaïse le spusese că a venit ca să rămînă aici, că nu are nici cea mai mică dorință de a se întoarce în casa lui Cazeau. Vestea fusese primită cu consternare, așa cum de altfel se și așteptase. Fusese rugată, implorată, certată și mai blînd și mai aspru, pînă ce ajunsese să se simtă ca o corabie distrusă, bătută de toate vînturile mării. De ce Dumnezeu se măritase cu Cazeau ? Tatăl ei o șfichiuise cu această întrebare de zeci de ori. De ce oare ? Acum îi era greu și ei să înțeleagă, singura explicație fiind aceea că așa era obiceiul, ca fetele să se mărite cînd li se ivea partida potrivită. Știa că alături de Cazeau va duce o viață mai ușoară ; și de fapt îi plăcuse de el, ba chiar se emoționase cînd el îi strînsese mîinile și i le sărutase, cînd îi sărutase buzele și obrajii și ochii în clipa cînd îl acceptase drept soț.

Însuși Montéclin o luase de-o parte ca să discute problema cu ea. Felul cum evoluau lucrurile îl încînta.

— Haide, 'Thénaïse, trebuie să-mi spui totul ca să luăm hotărîrea cea mai înțeleaptă și să obținem despărțirea. Te-a jignit, te-a maltratat porcul nerușinat ?

Erau singuri în camera ei unde fata se refugiase de teama familiei mînioase.

— Te rog să-ți controlezi vorbele murdare, Montéclin. Nu, nu m-a maltratat în nici un fel.

— Are obiceiul să bea ? Haide, 'Thénaïse, gîndește-te bine. L-ai văzut vreodată beat ?

— Beat ? Doamne, nici vorbă, Cazeau nu se îmbată niciodată.

— Înțeleg, pur și simplu ai aceleași sentimente ca și mine : îl urăști.

— Nu, nu-l urăsc, răspunse ea pe gînduri și adăugă mînată de un impuls de moment : Pur și simplu nu-mi place să fiu măritată. Mi se pare umilitor, mi-e silă să fiu doamna Cazeau și aș vrea să fiu din nou Athénaïse Miché. Nu suport viața alături de un bărbat, prezența lui permanentă în preajma mea, prezența hainelor și pantalonilor lui în camera mea, nu suport să văd cum își spală picioarele oribile sub ochii mei, în ligheanul meu, ah ! Se înfioră amintindu-și de toate acestea și continuă cu un oftat ce semăna mai degrabă cu un suspin : Doamne, Doamne, sora Mariei Angélique avea dreptate, mă cunoștea mai bine decît mă cunoșteam eu însămi cînd îmi spunea că Dumnezeu m-a înzestrat cu o chemare de care n-am vrut să țin seama. Cînd mă gîndesc la viața pașnică din mînăstire ! Ah, și cîte visuri mi-am făcut ! și izbucni în lacrimi.

Montéclin fu profund dezamăgit și încurcat cînd auzi aceste mărturisiri care n-ar fi avut nici un fel de greutate în fața unui tribunal. Nu venise încă ziua cînd o tînără soție să poată cere permisiunea justiției de a se întoarce acasă, la mama, numai pe considerentul jalnic că nu are aptitudini firești pentru măritiș. Dar dacă nu exista nici o cale de a deznoda acest nod gordian trebuia să existe o cale de a-l tăia.

— Să-ți spun drept, 'Thénaïse, îmi pare rău că nu ai motive mai serioase decît cele pe care mi le-ai spus. Dar să știi că poți conta pe ajutorul meu, indiferent ce hotărîre ai să iei. Dumnezeu mi-e martor că nu te acuz că nu mai vrei să trăiești cu Cazeau.

Și iată-l pe Cazeau însuși cu obrajii măslinii înflăcărați, cu o expresie ce arăta că îl tentează grozav să-l plesnească pe Montéclin și să-l facă ceva mai puțin impertinent. Se ridică brusc și, apropiindu-se de camera unde o văzuse intrînd pe soția sa, deschise cu hotărîre ușa după ce mai întîi ciocănise grăbit. Athénaïse, care stătea dreaptă în fața ferestrei de la celălalt capăt al odăii, se întoarse cînd el intră.

Nu se arătă nici mînioasă nici speriată, ci doar foarte nefericită ; rugămintea mută din ochii ei negri și blînzi

și tremurul buzelor ei îi păreau lui Cazeau expresia unui reproș nemeritat care îl rănea și îl înfuria totodată. Dar, indiferent de sentimentele sale, Cazeau nu cunoștea decît un singur fel de a se purta cu o femeie.

— Nu ești gata, Athénaïse? întrebă cu glasul său calm. E tîrziu, n-avem timp de pierdut.

Athénaïse știa că Montéclin vorbise fără menajamente și sperase că va urma un schimb de cuvinte, o scenă furtunoasă în care și-ar fi putut menține poziția, așa cum făcuse în ultimele trei zile în fața întregii familii, cu ajutorul lui Montéclin. Dar nu dispunea de armele cu care să înfrunte subtilitatea. Chipul soțului ei, tonul lui, însăși prezența lui îi dădură brusc sentimentul neputinței și înțelese instinctiv inutilitatea răzvrătirii împotriva unei instituții sociale sfinte.

Cazeau nu mai spuse nimic ci rămase în prag așteptînd. Madame Miché se dusese tocmai la celălalt capăt al verandei și se prefăcea a fi foarte preocupată de alungarea unei găini dintre straturile de flori. Montéclin rămase pe loc furios, exasperat, gata să izbucnească.

Athénaïse se apropie, întinse mîna și își luă fusta de călărie care atîrna pe perete. Era destul de înaltă, avea o siluetă care, deși nu foarte solidă, era desăvîrșită în privința proporțiilor. I se spunea adesea *„la fille de son père“* ceea ce reprezenta un compliment pentru Miché. Își pieptăna părul castaniu și buclat spre spate, lăsîndu-și liberă fruntea îngustă și tîmplele, iar trăsăturile ei și expresia feței oglindeau o blîndețe, o drăgălășenie, o prospețime care erau probabil prea tinerești, care arătau lipsa de maturitate.

Își îmbrăcă pe cap, peste rochia roz de bumbac, fusta de călărie făcută din stofă neagră și și-o prinse în talie cu mîinile tremurătoare. Apoi își legă pălăria albă de soare și își luă de pe polița căminului mănușile.

— Dacă nu vrei să pleci știi ce ai de făcut, 'Thénaïse, izbucni Montéclin. Ce dracu, nu ești obligată să te întorci la Cane River decît dacă vrei să te întorci, atîta timp cît trăiesc eu pe fața pămîntului.

Cazeau îl privi ca pe o maimuță ale cărei strîmbături nu reușeau să fie amuzante.

Athénaïse nu răspunse nimic, nu rosti nici un cuvînt. Trecu repede pe lîngă soțul ei, pe lîngă fratele ei, fără să-și ia rămas bun de la nimeni, nici măcar de la mama ei. Coborî scările și fără ajutorul nimănui încălecă pe căluțul care fusese înșeuat la porunca lui Cazeau încă de la sosire. Astfel Athénaïse i-o luă înainte soțului ei, a cărui plecare nu fu chiar așa de grăbită, și aproape tot drumul reuși să păstreze o distanță considerabilă între ei. La început călări aproape nebunește ; vîntul îi înfoia fusta ca un balon iar pălăria de soare îi căzu pe spate.

Cazeau nu făcu nici un efort să o ajungă din urmă pînă în clipa în care ajunseră la o pajiște înțelenită, bătătorită și întinsă ca o masă. Imaginea bătrînului stejar singuratic— desprins parcă din eternitate — care fusese timp de secole semn de hotar... sau poate mirosul socului ce venea dinspre viroaga aflată mai la sud ? Ce înviase oare în mintea lui Cazeau cu atîta putere, printr-o ciudată asociere de idei, amintirea unei scene petrecute cu mulți ani în urmă ? Trecuse de sute de ori pe lîngă stejarul acela dar numai acum îi revenise în minte întîmplarea aceea. Era copil pe atunci și călărea în fața tatălui său, pe același cal. Înaintau încet, iar Black Gabe mergea în fața lor cu pași mici. Black Gabe fugise și fusese găsit în mlaștina Gotrain. Se opriseră sub acest stejar mare ca să-i îngăduie negrului să-și tragă sufletul ; căci tatăl lui Cazeau fusese un stăpîn bun și înțelept și toți fuseseră de părere că Black Gabe făcuse o prostie, cea mai mare prostie, încercînd să fugă de la el.

Toată scena avea ceva oribil și pentru a-și alunga această impresie Cazeau dădu pinteni calului îndemnîndu-l să pornească în galop. După ce își ajunse din urmă soția, călări în tăcere tot restul drumului alături de ea.

Ajunseră acasă tîrziu. Félicité îi aștepta stînd pe marginea drumului năpădit de iarbă, sub lumina lunii.

Cazeau își luă din nou cina singur, căci Athénaïse se duse în camera ei și începu să plîngă de una singură.

III

Athénaïse nu era femeia care să accepte inevitabilul cu răbdare și resemnare, trăsături ce caracterizează sufletul multor femei ; nici nu era capabilă să îl accepte cu resemnare plină de înțelepciune, ca soțul ei. Sensibilitatea ei era vie, acută și receptivă. Trăia clipele plăcute ale vieții cu o bucurie sinceră și deschisă și se răzvrătea împotriva împrejurărilor neplăcute. Prefăcătoria era străină firii sale întocmai cum viclenia era străină firii unui copil iar izbucnirile sale de revoltă, care nu erau deloc rare, fuseseră și pînă acum sincere și deschise. Se spunea adesea că Athénaïse va ajunge cîndva să știe ce vrea, ceea ce însemna că deocamdată nu știa acest lucru prea bine. Dacă va ajunge vreodată la această cunoaștere de sine o va face nu prin strădania minții, nu prin introspecție subtilă sau prin analiza motivelor acțiunilor sale mergînd pînă la originea lor. Va ajunge acolo așa cum păsările ajung să cînte, așa cum florile ajung să capete parfum și culoare.

Părinții ei speraseră — pe bună dreptate — că prin căsătorie Athénaïse va reuși să dobîndească acel echilibru, acea atitudine mult dorită care lipsea în chip flagrant din caracterul fetei. Erau convinși că prin căsătorie, prin acest factor minunat și puternic, se ajunge la dezvoltarea și formarea caracterului unei femei ; îi văzuseră efectele mult prea adesea ca să se îndoiască de aceasta .

— Și dacă această căsătorie nu ne aduce nici un alt avantaj, exclamă Miché într-un moment de exasperare neașteptată, cel puțin ne-o ia de pe cap pe Athénaïse, căci am ajuns la capătul răbdării ! Niciodată n-ai fost destul de severă ca să o stăpînești — i se adresa soției sale — iar eu n-am avut timpul și liniștea necesară să mă ocup de educația ei, iar ceea ce am reușit să realizăm, blestematul ăsta de Montéclin... În fine, Cazeau e foarte nimerit. E nevoie de o mînă autoritară pentru a stăpîni o fire cum are Athénaïse, o mînă de stăpîn și o voință puternică ce impune supunere.

Iar acum, tocmai cînd își făcuseră atîtea speranțe, iat-o pe Athénaïse declarînd cu o vehemență sporită și

sălbatică — față de care izbucnirile ei de altă dată păreau blînde — că nu vrea și nu vrea și nu vrea să mai accepte rolul de soție a lui Cazeau. Măcar de-ar avea motiv! se văita Madame Miché; dar după cîte se vedea nu avea nici un motiv serios. Nu o dojenise niciodată, nu-i adresase vorbe urîte, nu o lipsise de cele necesare, nu se făcuse vinovat de nici una din faptele reprobabile ce se pun de obicei în seama unui soț rău. Nu o jignea și nu o neglija. Dimpotrivă, se pare că jignirea cea mai mare ce i-o aducea Cazeau era aceea că o iubea, iar Athénaïse nu era femeia care să se lase iubită împotriva voinței sale. Considera căsătoria o capcană întinsă în calea fetelor imprudente și încrezătoare și, în cuvinte dure și nechibzuite își acuză mama de trădare și înșelătorie.

— Ți-am spus eu că ăsta e omul potrivit! exclamă Miché rîzînd cînd soția lui îi relată scena care precedase și determinase plecarea fetei.

A doua zi de dimineață Athénaïse speră din nou că soțul ei o va dojeni sau îi va face o scenă dar, după toate aparențele lui nu-i trecea prin minte una ca asta. Faptul că el găsea supunerea ei cît se poate de firească era enervant. Era adevărat că se sculase și fusese la cîmp și dincolo de rîu și se întorsese înapoi cu mult timp inainte ca ea să se dea jos din pat și poate că se gîndea la altceva, ceea ce nu era o scuză, ba chiar într-un anume sens era chiar o jignire. Și totuși îi spuse cînd luau micul dejun :

— Fratele ăsta al tău, Montéclin, e insuportabil.

— Montéclin ? *Par exemple !*

Așezată în fața soțului ei, Athénaïse era îmbrăcată într-un capot alb de dimineață. Avea, într-adevăr, o față cam întunecată, cam posacă, expresie bine cunoscută de unii soți, dar aceasta nu era destul de accentuată pentru a umbri farmecul prospețimii ei tinerești. Nu prea avea poftă să mănînce, de abia se atingea de mîncare și simți că o cuprinde un sentiment de aversiune văzînd apetitul sănătos al soțului ei.

— Da, Montéclin, repetă Cazeau. A ajuns un nesuferit fără pereche. Și ar fi bine să-i spui, Athénaïse, dacă nu cumva vrei să i-o spun eu, să-și păstreze forțele pentru treburile care îl privesc pe el. N-am nevoie de el

și de intervenția lui în treburi care ne privesc numai pe noi doi.

Rosti aceste cuvinte cu o asprime neobișnuită. Era fisura pe care Athénaïse o aștepta.

— Dacă îl urăști pe Montéclin cu atîta îndîrjire e ciudat că ai vrut să te însori cu sora lui.

Știa și ea că spune o prostie și nu se miră cînd i-o spuse și el. Dar aceasta îi deschise posibilitatea unui nou atac.

— În orice caz nu văd de ce ai ținut să te însori cu mine cînd mai erau atîtea alte fete, se plînse ea, acuzîndu-l parcă de persecuție sau de jignire. Marianne alerga după tine de cinci ani încît ajunsese de rîsul tuturor și oricare din fetele familiei Dortrand s-ar fi măritat imediat cu tine. Dar nu, nimic nu te mulțumea, a trebuit să vii după mine în vale.

Nemulțumirea ei era patetică și în același timp așa de amuzantă încît Cazeau fu nevoit să zîmbească.

— Nu văd ce legătură au fetele familiei Dortrand și Marianne cu toată povestea asta, replică el; apoi continuă fără nici o urmă de ironie: M-am însurat cu tine pentru că te-am iubit, pentru că erai femeia, singura femeie, cu care am vrut să mă însor. Cred că ți-am mai spus-o și altă dată. Am crezut... acum știu că am făcut o prostie, dar am crezut cu adevărat că te-aș putea face fericită oferindu-ți o viață mai ușoară și mai plăcută. M-am așteptat, ba chiar am făcut prostia și mai mare de a fi sigur, că intrarea ta în casa mea va fi ca ivirea soarelui strălucitor din nori și că viața noastră după nuntă va fi întocmai cum o descriu cărțile de povești. M-am înșelat. Dar nu-mi pot da seama ce te-a făcut să te măriți cu mine. Indiferent ce motiv ai avut, bănuiesc că și tu ți-ai dat seama că ai făcut o greșeală. Nu văd nici o cale de ieșire decît aceea de a încerca să profităm cît mai mult dintr-o afacere proastă și să ne dăm mîna în semn de împăcare.

Se sculă de la masă, se apropie și îi întinse mîna. Tot ce spusese erau lucruri destul de banale, dar erau importante fiind rostite de Cazeau care rareori se întîmpla să fie așa de deschis în exprimarea gîndurilor sale.

Athénaïse nu dădu atenție miinii întinse spre ea. Stătea cu bărbia sprijinită în palmă și cu privirea pierdută, plecată asupra mesei. Cazeau își lăsă o clipă pe creștetul ei mîna, pe care ea o refuzase să o atingă, apoi ieși din cameră.

Athénaïse îl auzi dînd porunci oamenilor care îl așteptau afară, pe verandă, îl auzi încălecînd și plecînd. O mulțime de lucruri îl vor preocupa și îi vor reține atenția pe parcursul zilei. Își spunea că probabil gîndul la ea și la durerea ei îi ieșise deja din minte chiar în clipa în care trecuse pragul ; pe cînd ea...

Bătrîna Félicité se afla acolo cu o găleată strălucitoare de metal în mînă ; venise să-i ceară făină și untură și ouă din cămară, și mîncare pentru păsări.

Athénaïse apucă mănunchiul de chei ce-i atîrna la cingătoare și-l aruncă la picioarele femeii :

— *Tiens ! Tu vas le garder comme tu as jadis fait. Je ne veux plus de ce train là, moi !*

Bătrîna se aplecă și luă cheile de jos. Îi era absolut indiferent faptul că stăpîna i le înapoia spre păstrare și nu voia să-și mai bată capul cu gospodăria.

IV

Athénaïse avea impresia că Montéclin este acum singurul ei prieten pe lume. Tatăl și mama o părăsiseră tocmai cînd, după părerea ei, venise ceasul cel greu. Prietenele rîdeau de ea și nu luau în serios aluziile pe care le făcea încercînd să afle dacă și altor femei căsnicia li se părea o corvoadă, așa cum i se părea ei. Numai Montéclin o înțelegea. Numai el fusese totdeauna gata să acționeze alături de ea și în favoarea ei, să o mîngîie și să o aline cu sprijinul și înțelegerea lui. Singura ei nădejde de a scăpa din acest loc detestabil era Montéclin. Se simțea neputincioasă să plănuiască, să acționeze sau măcar să gîndească singură la o cale de a ieși din această prăpastie în care parcă toată lumea complotase să o împingă.

Era dornică să-și revadă fratele și-i scrise cerîndu-i să vină la ea. Dar spiritului aventuros al lui Montéclin

i se potrivea mai bine să pună la cale o întîlnire la cotul drumului unde Athénaïse ar putea pretinde că a ieșit la o plimbare reconfortantă și odihnitoare și unde el ar părea a fi în trecere, plecat după treburi sau după distracții.

Căzuse o ploaie, o răpăială neașteptată, pe cît de neașteptată pe atît de scurtă, care mai potolise praful de pe drum. Împrospătase frunzele ascuțite ale stejarilor și înviorase culturile întinse de bumbac ce se întindeau de o parte și de alta a drumului, presărate parcă de pietre scumpe, verzi și scînteietoare.

Athénaïse pășea pe marginea năpădită de iarbă a drumului ridicîndu-și rochia scrobită cu o mînă iar cu cealaltă învîrtind deasupra capului o umbreluță viu colorată. Mirosul cîmpului după ploaie era minunat. Trase adînc în piept parfumul proaspăt care în clipele acelea o alina și o liniștea. În bălți păsările se bălăceau și se certau, se ciuguleau de pene cocoțate pe garduri, țipau și gîngureau, înălațu triluri ascuțite de bucurie.

Îl văzu pe Montéclin apropiindu-se încă de cînd era foarte departe, aproape de marginea pădurii. Dar nu era sigură că e el ; parcă era prea înalt ca să fie Montéclin, dar asta din pricină că avea un cal voinic. Îi făcu semn cu umbrela ; se bucura din toată inima că îl vede. Niciodată nu mai fusese așa de fericită că îl vede, nici chiar în ziua cînd o scosese de la mînăstire împotriva voinței părinților ei, pentru că își exprimase dorința de a nu mai sta acolo. Pe măsură ce se apropia îi apărea a fi însăși întruchiparea bunătății, curajului, cavalerismului și chiar a înțelepciunii, căci nu se întîmplase niciodată ca fratele ei să fie incapabil de a ieși dintr-o încurcătură.

Montéclin descălecă și, ducînd calul de căpăstru, porni alături de ea, după ce o sărută cu dragoste și o întrebă de ce plînge. Ea îl contrazise spunînd că nu plînge, căci de fapt rîdea cu toate că în același timp își ștergea ochii cu batista făcută cocoloș anume în acest scop.

Îl luă pe Montéclin de braț și merseră de-a lungul drumului, nu se puteau așeza undeva să vorbească în voie, așa cum ar fi dorit, căci iarba strălucitoare și proaspătă era udă.

Da, era la fel de nefericită ca şi pînă acum, îi spuse Athénaïse. Săptămîna care trecuse de cînd se despărţiră nu-i uşurase cu nimic povara nemulţumirii. Ba chiar se iviseră cîteva incidente provocatoare, şi i le povesti lui Montéclin — întîmplarea cu cheile, de exemplu, pe care într-un moment de furie i le înapoiase bătrînei Félicité ; şi îi povesti cum Cazeau i le adusese înapoi ca pe un obiect pierdut din întîmplare pe care el îl găsise ; şi cum îi spusese, cu tonul lui enervant, că la Cane River nu era obiceiul ca o negresă să ţină cheile de vreme ce exista o stăpînă care conducea gospodăria.

Dar Athénaïse nu-i putea spune lui Montéclin nimic care să-i accentueze desconsiderarea pe care o avea deja pentru cumnatul lui ; şi atunci el îi prezentă un plan pe care îl concepuse şi îl aranjase pentru eliberarea ei de sub acest jug matrimonial umilitor.

Planul nu fu primit cu o bucurie spontană, iar Athénaïse nu se arătă dispusă să îl accepte imediat, căci presupunea ascunzişuri şi prefăcătorie, ambele fiind atitudini detestabile. Dar era plină de admiraţie faţă de talentele lui Montéclin şi de minunatul său dar de a inventa. Acceptă planul fără a se hotărî imediat să-l pună în aplicare, ci mai degrabă cu intenţia de a dormi şi a visa la împlinirea lui.

După trei zile îi scrise lui Montéclin că se lăsa în seama sfaturilor lui. Oricît de nepotrivite ar fi cu cinstea ce o caracteriza, i se păreau totuşi o soluţie mai puţin apăsătoare decît să trăiască cu sufletul plin de revoltă şi de amărăciune, aşa cum trăise în ultimele două luni.

V

Într-o dimineaţă, cînd Cazeau se trezi foarte devreme, ca de obicei, găsi locul de lîngă el gol. Faptul nu-l miră decît atunci cînd constată că Athénaïse nu era în camera alăturată unde o găsise adesea dimineaţa dormind pe canapea. Poate că ieşise la o plimbare matinală, se gîndi el, căci pălăria şi haina ei lipseau din cuierul unde le agăţase cu o seară înainte. Dar mai lipseau şi alte lucruri : vreo două rochii din şifonier, o mare parte din

lenjeria aflată pe raft; și nu era nici geanta de voiaj și cele cîteva bijuterii de pe toaletă — iar Athénaïse plecase!

Dar ce idee absurdă să plece noaptea, ca și cum era prizonieră iar el paznic de închisoare! Atîta mister și tăinuire ca să plece acasă! Ei bine, familia Miché n-avea decît să-și păstreze fiica după această întîmplare. Pentru nici o femeie din lume nu va mai suporta încă o dată sentimentul umilitor de josnicie pe care îl trăise în clipa cînd trecuse pe lîngă bătrînul stejar din mijlocul pajiștii înțelenite.

Simți că îl apasă impresia că a pierdut ceva. Nu era o stare necunoscută sau neașteptată; crescuse treptat în sufletul lui, devenind tot mai puternică și ajunsese la punctul culminant odată cu fuga soției sale de acasă. Știa că o putea constrînge din nou să se reîntoarcă, așa cum făcuse și prima dată, că o putea constrînge să se reîntoarcă în casa lui, să se supună fără voie, fără iubire dragostei și mîngîierilor lui pline de pasiune, dar pierderea respectului de sine era un preț ce i se părea prea mare pentru a-și cîștiga o soție.

Nu putea pricepe de ce Athénaïse îl preferase altora, de ce îl atrăsese cu privirea, cu glasul, cu toate mijloacele specifice femeilor pînă ce își pierduse capul de dragoste iar ea păruse că-i răspunde cu același sentiment, în felul său timid și feciorelnic. Impresia că a pierdut ceva de preț izvora din faptul că-și dădea seama că ratase șansa de a fi fericit — o șansă ce nu se va mai ivi în calea sa decît printr-un miracol. Nu-și putea închipui că va mai iubi o altă femeie și nu putea spera că Athénaïse va ajunge vreodată — într-un viitor oricît de îndepărtat — să țină la el.

Îi scrise o scrisoare în care îi arătă că nu intenționează să-și mai impună vreodată drepturile asupra ei. Nu dorea ca Athénaïse să mai locuiască vreodată în casa lui decît dacă s-ar întoarce de bună voie, neinfluențată de familie sau de prieteni, decît dacă simțea că-i poate oferi viața la care sperase cînd se căsătorise cu ea și că poate răspunde într-o oarecare măsură cu dragoste și respect la dragostea ce i-o purta încă și i-o va purta mereu. Trimise această scrisoare la ea acasă prin-

tr-un mesager chiar în dimineața aceea. Dar Athénaïse nu era acolo și nici nu trecuse pe acolo.

Întreaga familie se repezi instinctiv asupra lui Montéclin și îl asaltară cu întrebări cerîndu-i explicații; lipsise de acasă toată noaptea. Răspunsurile lui erau oarecum derutante și trădau dorința clară de a-i induce în eroare atunci cînd încercă să-i asigure că nu știe nimic și e nevinovat.

Dar cînd Cazeau îl întrebă, nu mai putea fi vorba de îndoială sau de speculații.

— Montéclin, ce-ai făcut cu Athénaïse? îl întrebă Cazeau fără ocolișuri. Se întîlniseră pe drum, amîndoi călare, exact în clipa cînd Cazeau urca malul rîului în fața casei sale.

— Ce-ai făcut din Athénaïse? replică Montéclin în loc de răspuns.

— Îmi închipui că n-ai ținut seama nici de respect și nici de bună cuviință, cînd ți-ai îndemnat sora la o astfel de faptă, dar te previn că...

— *Voyons!* Ia mai lasă-mă-n pace cu respectul și morala ta și cu toate prostiile astea! Sînt sigur că ai făcut-o pe Athénaïse așa de nefericită încît nu mai poate trăi alături de tine. Cît despre mine, mă bucur din toată inima că a avut tăria să te părăsească.

— Nu-mi arde să stau și să-ți ascult obrăzniciile, Montéclin. Dar îți atrag atenția că Athénaïse nu e decît un copil în felul de a gîndi. În afară de asta e soția mea și te fac răspunzător pentru siguranța și bunăstarea ei. Dacă i se întîmplă ceva rău, indiferent ce, ai cuvîntul meu că te strîng de gît ca pe un șobolan și te arunc în Cane River chiar dacă ar fi să plătesc cu viața.

Nu ridicase glasul. Singurul semn de mînie era strălucirea sălbatică a ochilor săi.

— Mai bine ți-ai păstra vorbele mari pentru femei, Cazeau, răspunse Montéclin și se depărtă.

Dar după întîmplarea asta umbla de două ori mai bine înarmat și își dădea seama că această măsură de precauție nu era inutilă avînd în vedere amenințările ce-i puneau în primejdie viața.

VI

Athénaïse ajunse la destinație fără să pățească nimic, dar foarte tulburată, puțin speriată și profund emoționată și preocupată de întîmplările neobișnuite prin care trecuse.

Destinația era casa de pe strada Dauphine din New Orleans în care locuia Sylvie, o clădire cenușie de cărămidă, cu trei etaje, așezată chiar la stradă, cu trei trepte late de piatră în fața intrării întunecate. La balconul etajului doi atîrna o plăcuță ce aducea la cunoștința trecătorilor că acolo puteau găsi „*chambres garnies*." Într-o dimineață, în ultima săptămînă a lunii aprilie, Athénaïse se prezentă la locuința de pe strada Dauphine. Sylvie o aștepta și o conduse imediat în camera ei care se găsea la etajul doi al aripii din spate și la care se putea ajunge printr-o verandă exterioară deschisă. Jos se afla o curte pavată cu dale mari de piatră. De-a lungul zidului din față se întindea un petic de grădină cu flori parfumate iar altele erau așezate în jardiniere și ghivece verzi.

Camera în care fu condusă Athénaïse era simplă dar destul de mare, cu podeaua acoperită de covoare, avînd jaluzele verzi și perdele de dantelă la ferestrele ce dădeau spre verandă, mobilată cu piese ieftine din lemn de nuc. Dar încăperea era de o curățenie impecabilă și totul în jur mirosea a curat.

Athénaïse se așeză imediat pe un balansoar cu expresia de oboseală și de profundă ușurare a celui care a ajuns la capătul necazurilor. Sylvie, care intră imediat după ea, puse jos geanta mare de voiaj și îi așeză haina pe pat.

Era o mulatră de vreo cincizeci de ani, îmbrăcată într-o fustă bogată de stambă roșie demodată, mult îndrăgită de cei de seama ei. Purta inele mari de aur la urechi, avea părul pieptănat simplu, ceea ce trăda efortul de a-i atenua onduleurile mărunte. Avea fața lată și aspră, nasul puțin în vînt, scoțînd la iveală nările mari, trăsătură care parcă accentua mîndria și siguranța ținutei sale, o demnitate care în prezența albilor căpăta o notă de respect dar niciodată de servilism. Sylvie era

adepta convinsă a respectării diferențelor de culoare și nu accepta ca un alb, fie chiar și un copil, să-i spună „Madame Sylvie", titlu pe care însă îl pretindea cu strictețe de la cei de același neam.

— Sper că o să fiți mulțumită de cameră, *Madame*, remarcă ea cu amabilitate. E camera în care-i place să locuiască fratelui dumneavoastră, M'sieur Miché, cînd vine la New Orleans. Ce mai face M'sieur Miché? Am primit scrisoarea dînsului săptămîna trecută și chiar în ziua aia un domn mi-a cerut să-i dau camera. I-am spus: „Nu, camera asta e deja dată". Toți ar vrea camera asta pentru că-i tare liniștită. Pe M'sieur Gouvernail, din camera de alături, nu poți să-l urnești! Stă în camera aia de trei ani, și-a adus și mobila lui și cărțile, ceva ce n-ați mai văzut! I-am zis de o sută de ori: „M'sieur Gouvernail, de ce nu luați camera din față de la trei, stă goală de atîta amar de vreme?" Dar el zice: „Dă-mi pace, Sylvie, știu eu ce-i o cameră bună cînd dau de ea!"

Tot timpul umblase încet și maiestuos prin odaie, îndreptînd și netezind patul și pernele, uitîndu-se în cană și în lighean, aruncîndu-și o ultimă privire în jur ca să vadă dacă totul este în ordine.

— Am să vă trimit apă proaspătă, *Madame*, spuse ieșind din cameră. Și cînd vă trebuie ceva ieșiți în verandă și strigați-o pe Pousette. Vă aude precis, că e jos, în bucătărie.

De fapt Athénaïse nu era chiar așa de obosită cum ar fi putut fi după drumul lung și ocolit pe care Montéclin îl alesese pentru a o aduce în oraș.

Va uita oare vreodată drumul cu adevărat primejdios, făcut în întuneric, la miezul nopții, de-a lungul malului pînă la gurile rîului Cane? Aici se despărțise de Montéclin după ce acesta o urcase pe vaporul poștal ce trecea pe aici în zori în drum spre St. Louis și Shreveport. O învățase să coboare la gurile rîului Red și să se îmbarce pe primul vapor ce mergea spre sud pînă la New Orleans. Iar ea îi urmase instrucțiunile cu sfințenie, inclusiv pe aceea de a se duce direct la Sylvie de îndată ce va ajunge în oraș. Montéclin combinase misterul cu precauția; aspectul clandestin al întregii întîmplări îi

dădea un aer de aventură care îl mulţumea pe deplin. A fugi de acasă cu propria-ţi soră era aproape la fel de fascinant ca şi a fugi cu sora altuia.

Dar Montéclin se purta într-adevăr ca un *grand seigneur*, nu cu jumătăţi de măsură. Achitase la Sylvie casa şi masa pentru Athénaïse pe o lună înainte. E adevărat că fusese nevoit să împrumute o parte din bani, dar nu era zgîrcit.

Athénaïse urma să ia masa la pensiune, ceea ce nu făceau ceilalţi locatari ; singura excepţie era aceea că domnului Gouvernail i se servea micul dejun duminica dimineaţa.

Cei ce locuiau la Sylvie veneau mai ales din ţinuturile de sud ; erau în general oameni ce nu rămîneau în oraş decît cîteva zile. Sylvie era mîndră de calitatea clientelei sale, persoane deosebit de respectabile care veneau şi plecau în mod discret.

Salonul mare, ce dădea spre veranda din faţă nu era folosit decît rareori. Locatarilor li se permitea să îşi primească oaspeţii în acest sanctuar al eleganţei dar nu o făceau niciodată. Sylvie îl închiria deseori pentru o noapte cîte unui grup de bărbaţi discreţi şi respectabili care voiau să se bucure de o partidă liniştită de cărţi jucată în afara familiei. Holul de la etajul doi ducea printr-o uşă înaltă tot în verandă. Iar Sylvie o sfătui pe Athénaïse ca, atunci cînd se plictiseşte de stat în camera ei dosnică, să treacă în veranda din faţă unde era umbră după-amiaza şi unde se putea distra urmărind zgomotele şi luminile străzii.

Athénaïse făcu o baie şi apoi se apucă să îşi despacheteze cele cîteva lucruri, le aranjă în ordine în sertarele comodei şi în şifonier.

În ultimele ceasuri frămîntase în minte tot felul de planuri. Deocamdată intenţiona să locuiască pe o perioadă imprecisă în această cameră dosnică, mare, curată şi răcoroasă din strada Dauphine. Uneori se gîndise cu toată seriozitatea la intrarea în mînăstire, fiind gata să accepte jurămîntul de sărăcie şi castitate. Dar cum rămînea cu supunerea ? Mai tîrziu avea de gînd ca, pe căi ocolite, să-i înştiinţeze pe părinţii şi pe soţul ei că se află în siguranţă şi că o duce bine, rezervîndu-şi drep-

tul de a rămine independentă și pierdută pentru ei. Eventualitatea de a trăi pe seama generozității lui Montéclin era complet exclusă, iar Athénaïse avea de gînd să-și caute o slujbă potrivită și plăcută.

Totuși, lucrul de primă urgență acum era să iasă în oraș și să caute niște materiale ieftine pentru vreo două rochii; căci constatase că se află în situația neplăcută a femeii tinere care nu are practic ce îmbrăca. Hotărî să ia un material alb simplu pentru o rochie și niște muselină imprimată pentru alta.

VII

Duminică de dimineață, la două zile de la sosirea în oraș, Athénaïse veni la micul dejun ceva mai tîrziu ca de obicei și găsi două tacîmuri pregătite pe masă în loc de unul singur, cum găsea de obicei. Fusese la slujbă și nu-și scoase pălăria, ci puse deoparte doar evantaiul, umbrela și cartea de rugăciuni. Sufrageria se afla chiar sub camera ei și, asemeni tuturor încăperilor, era spațioasă și răcoroasă, podeaua era acoperită cu linoleum lucios.

Măsuța rotundă, așternută cu o față de masă imaculată, era trasă lîngă fereastră. Afară, pe verandă, se aflau cîteva ghivece cu plante înalte; iar Pousette — bătrînă, măruntă și foarte neagră — uda pavajul de dale aruncînd apă cu găleata și vorbind tare de una singură în dialectul francez al creolilor.

Pe masă se afla o farfurie încărcată cu creveți fragezi de rîu și cuburi de gheață; o cană cu apă limpede ca cristalul, cîteva *hors d'oeuvres*, cîte o franzeluță proaspătă și aurie lîngă fiecare farfurie. Lîngă farfuria din fața celei pregătite pentru Athénaïse se găsea o jumătate de sticlă cu vin și ziarul de dimineață.

Athénaïse aproape terminase de mîncat cînd intră Gouvernail și se așeză la masă. Îl enerva faptul că cineva îi violase mult îndrăgita singurătate. Sylvie strîngea resturile unui cotlet de berbec rămase de la Athénaïse și îi aducea o cană cu lapte cu cacao.

— M'sieur Gouvernail, rosti Sylvie pe un ton deosebit de afectat și de impresionant, vă rog să-mi permiteți să vă fac cunoștință cu Madame Cazeau. Este soră cu M'sieur Miché, pe care cred că l-ați întîlnit aici de vreo două-trei ori și ați mers într-o zi împreună la curse. Madame Cazeau, vă rog să-mi permiteți să vă fac cunoștință cu M'sieur Gouvernail.

Gouvernail se arătă încîntat să facă cunoștință cu sora lui Monsieur Miché, de care nu-și mai amintea absolut deloc. O întrebă ce mai face Monsieur Miché și îi oferi politicos o parte din ziar, cea care conținea pagina destinată femeilor și comentariilor mondene.

Athénaïse își aminti vag că Sylvie îi vorbise de un oarecare Monsieur Gouvernail care ocupa camera de lîngă ea și care locuia în condiții excelente, înconjurat de o mulțime de cărți. Nu se gîndise la el decît atît cît să și-l închipuie ca pe un bărbat voinic între două vîrste, cu o barbă stufoasă puțin încărunțită, purtînd ochelari mari cu rame de aur, ușor adus de spate din pricină că citise și scrisese prea mult. În mintea ei îl asemuise cu portretul unui autor celebru pe care îl zărise în paginile de reclamă ale unei reviste.

În realitate înfățișarea lui Gouvernail nu era deloc neobișnuită. Părea trecut de treizeci de ani dar mai tînăr de patruzeci, era de statură și greutate medie și avea un fel de a se purta calm și lipsit de ostentație prin care parcă cerea să fie lăsat în pace. Avea mustață castanie și ochii căprui și o privire blîndă și pătrunzătoare. Era îmbrăcat îngrijit după moda zilei ; Athénaïse îi remarcă mîinile ce păreau neobișnuit de albe și de delicate pentru un bărbat.

Era cufundat în lectura ziarului cînd, deodată, își dădu seama că s-ar cuveni să-i acorde ceva mai multă atenție surorii lui Miché. Se gîndi să-i ofere un pahar cu vin dar constată, surprins și bucuros, că fata plecase pe nesimțite în timp ce el citea cu mult interes propriul său articol despre legislația coruptă.

Gouvernail își sfîrși lectura ziarului și își fumă țigara afară pe verandă. Se așeză comod, își alese un trandafir de pus la butonieră și stătu de vorbă ca în fiecare duminică dimineață cu Pousette, căreia îi plătea săptă-

mînal pentru ca să-i curețe pantofii și hainele. Se prefăcea că se tocmește mult în privința prețului numai pentru plăcerea de a-i savura teama și emoția gălăgioasă.

Lucra sau citea în camera lui timp de cîteva ceasuri, după care, la ora trei după-amiază, pleca de acasă și nu se mai întorcea pînă noaptea tîrziu. Avea obiceiul, respectat aproape fără excepție, de a-și petrece duminica seara în cartierul american, în compania unui grup de bărbați și femei de același gen — *des esprits forts* — care duceau toți o viață ireproșabilă dar ale căror păreri ar fi uimit chiar și un soldat de rînd, oameni care „n-aveau nimic sfînt". Dar, în ciuda convingerilor sale moderne, Gouvernail era un om lipsit de prejudecăți; o femeie sau un bărbat nu era mai puțin demn de respect prin faptul că era căsătorit.

După-amiază, cînd Gouvernail plecă de acasă, Athénaïse se instalase deja în veranda din față. O zări printre jaluzele trecînd spre intrarea din față. Nu suferea încă de singurătate sau de dorul de casă; noutatea locului unde se afla era încă o sursă de interes. I se părea amuzant să stea în balconul din față și să privească oamenii cum trec, deși nu avea cu cine să schimbe o vorbă. Și trăia sentimentul plăcut și reconfortant că nu e măritată!

VIII

A doua zi de dimineață, spre prînz, cînd Gouvernail ieși din cameră fu întîmpinat de Athénaïse, cam încurcată și emoționată, din pricină că era nevoită să-i ceară un serviciu într-un moment cînd se cunoșteau atît de puțin. Stătea în ușă, era clar că pînă atunci cususe, căci avea degetarul pe deget și un ac cu ață lungă prins în piept. Ținea în mînă o scrisoare timbrată pe care nu era scrisă adresa.

N-ar vrea oare domnul Gouvernail să aibă amabilitatea de a scrie pe plic adresa fratelui ei, domnul Montéclin Miché? Nu voia să-l mai rețină acum dîndu-i explicații — poate altă dată — dar acum îl ruga insistent să-i facă acest serviciu.

El o asigură că nu contează, că nu e nici un deranj; şi scoase un stilou din buzunar şi scrise adresa dictată de ea, sprijinind scrisoarea pe borul întors al pălăriei de pai. Athénaïse se miră puţin că un om despre care credea că are o cultură vastă se încurca la ortografia numelor „Montéclin" şi „Miché".

Îi venea foarte greu să îl împovăreze cu rugămintea suplimentară de a expedia scrisoarea dar el reuşi să o convingă că o însărcinare atît de uşoară era un fleac ce nu sporea cu nimic povara acelei zile. Mai mult decît atît, îi promise să ţină tot timpul scrisoarea în mînă pentru a înlătura eventualitatea de a o uita în buzunar.

După acest incident, şi după ce fata îi ceru acelaşi serviciu încă o dată şi îi spuse că primise o scrisoare de la Montéclin — avînd tot timpul aerul că ar vrea să-i spună mai mult — Gouvernail simţi că o cunoaşte mai bine. Simţi că o cunoaşte destul de bine pentru a veni să-i ţină de urît într-o seară cînd o găsi stînd singură în verandă. Nu era genul de om care să caute compania femeilor dar nici nu era un urs în adevăratul sens al cuvîntului. Un dram de milă pentru singurătatea ei, combinat probabil cu o oarecare dorinţă de a afla ce fel de femeie era şi influenţa firească a farmecului ei feminin, toate au reprezentat în egală măsură factorii nemărturisiţi ce l-au determinat să îşi îndrepte paşii spre verandă în clipa cînd a zărit licărirea rochiei ei albe prin fereastra deschisă a holului.

Era deja foarte tîrziu, dar ziua fusese grozav de călduroasă iar în balcoanele şi sub bolţile caselor învecinate erau adunate grupuri de oameni ce stăteau de vorbă şi nu se îndurau să se despartă de răcoarea plăcută a serii. Glasurile ce se auzeau în preajmă o făcură pe Athénaïse să înţeleagă că o cuprinde treptat singurătatea. În ciuda unor sentimente latente, tînjea după compania oamenilor.

Cu un gest impulsiv dădu mîna cu Gouvernail şi-i spuse ce bine-i pare că îl vede. Gouvernail era nepregătit pentru o asemenea mărturisire, dar se bucură mult văzînd că franchețea ei era în egală măsură însoţită de sinceritate. Îşi trase un scaun pe care îl aşeză la o distanţă care să-i poată permite să poarte o discuţie plă-

cută cu Athénaïse, deși nu avea de gînd să vorbească mai mult decît era necesar pentru a o încuraja pe Madame... Pur și simplu îi uitase numele !

Se sprijini cu totul de balustrada verandei și se pregătea să rostească o frază de început privitoare la căldura apăsătoare, dar Athénaïse nu-i dădu acest prilej. Ce mult se bucura că poate sta de vorbă cu cineva și cum mai vorbea !

Peste o oră Athénaïse era deja în camera ei iar Gouvernail rămăsese în verandă să fumeze o țigară. După această discuție o cunoștea foarte bine. Nu atît lucrurile pe care i le spusese direct ci mai ales cele pe care le rostise numai pe jumătate fuseseră relevante pentru inteligența sa pătrunzătoare. Știa că îl adoră pe Montéclin și bănuia că îl adoră pe Cazeau cu toate că ea însăși nu-și dădea seama de asta. Aflase că e o ființă independentă, impulsivă, naivă, neștiutoare, neîmplinită, nemulțumită ; căci nu spusese ea oare că totul îi părea prost rînduit pe lume și că nimănui nu-i era dat să fie fericit în felul său ? Iar el îi răspunse că îi pare nespus de rău că fusese nevoită să afle acest adevăr fundamental al vieții atît de devreme.

Impresionat de singurătatea ei își cercetă rafturile cu cărți căutînd să-i împrumute ceva de citit și ocolind tot ceea ce era pe gustul lui. Filozofia era exclusă la fel și poezia ; adică acele volume de poezii pe care le avea el. Nu îi cercetase gustul pentru literatură și bănuia că îi lipsește cu desăvîrșire ; că ar fi respins Ducesa la fel de categoric ca și pe doamna Humphrey Ward. Găsi soluția de compromis alegînd o revistă.

Cînd i-o înapoie, Athénaïse recunoscu că o citise cu plăcere. Într-adevăr, o uimise o povestire din New England iar o poveste creolă i se păruse o adevărată jignire, dar fotografiile îi făcuseră mare plăcere, mai ales una care îi amintea foarte mult de înfățișarea lui Montéclin după o zi de călărie și îi era greu să se despartă de ea. Era un cawboy de Remington iar Gouvernail insistă să o păstreze — să păstreze revista.

După aceea îi vorbi în fiecare zi și mereu dornic să-i facă un serviciu sau să-i ofere ceva care să o amuze.

Într-o după-amiază o duse la plimbare pe malul lacului. Athénaïse mai fusese odată acolo cu cîţiva ani în urmă, într-o iarnă, aşa încît i se păru o călătorie nouă. Suprafaţa întinsă a apei presărată cu bărci de agrement, copiii voioşi ce se jucau pe pajiştile acoperite de iarbă, muzica, totul era minunat. Gouvernail o găsea cea mai frumoasă femeie pe care o văzuse vreodată. Chiar şi rochia pe care o purta — cea imprimată — îi păru cea mai încîntătoare ce se poate închipui. La fel şi pieptănătura părului ei castaniu adunat într-un coc moale, ascuns sub o bonetă albă de marinar ce-i venea de minune şi-i lăsa liber chipul radios. Athénaïse avea un fel aparte, cu totul special de a-şi ţine umbrela, de a-şi face vînt cu evantaiul şi de a-şi ţine fusta cînd păşea iar Gouvernail găsea că manierele ei merită studiate şi imitate.

Nu luară cina pe malul lacului, cum ar fi putut face, ci se întoarse devreme în oraş pentru a evita aglomeraţia. Athénaïse dorea să se întoarcă acasă, căci Sylvie îi pregătise desigur masa şi o aştepta. Dar nu se lăsă prea greu înduplecată să ia masa totuşi într-un restaurant mic şi liniştit, cu nisip pe jos, care îi plăcea lui pentru atmosfera intimă, pentru mîncarea excelentă şi pentru ospătarul amabil, dornic să afle cu ce ar putea avea cinstea să-i servească pe „monsieur et madame". Nu-i de mirare că făcea o asemenea greşeală, avînd în vedere atitudinea de stăpîn pe care şi-o lua Gouvernail ! Dar la sfîrşit Athénaïse era foarte obosită ; îi pierise strălucirea de pe chip şi întorcîndu-se spre casă se sprijinea greoi de braţul lui.

Gouvernail se despărţi de ea cu greu cînd, ajungînd la uşă îi spuse noapte bună şi îi mulţumi pentru seara plăcută. Sperase că va mai sta afară cu el pînă ce va veni vremea să plece la redacţia ziarului. Ştia că se va dezbrăca, îşi va pune capotul şi se va întinde în pat ; iar el ar fi dorit, ar fi dat orice să poată şedea alături de ea, să-i citească ceva odihnitor, să o mîngîie, să-i îndeplinească orice dorinţă. Fireşte că n-avea nici un rost să se gîndească la aşa ceva. Se mira văzînd că dorinţa sa de a-i fi de folos este din ce în ce mai puternică. Athénaïse îi oferi acest prilej mai curînd decît se aştepta.

— Domnule Gouvernail, rosti ea din cameră, vreți să fiți bun și s-o strigați pe Pousette. Spuneți-i că a uitat să-mi aducă apă rece.

El se arătă revoltat de neglijența femeii și o strigă cu asprime peste balustradă. Ședea în fața ușii sale și fuma. Știa că Athénaïse s-a culcat, căci era întuneric în cameră și ridicase jaluzelele de la ușă și de la ferestre. Patul era așezat lîngă fereastră.

Pousette urcă greoi, cerîndu-și o mie de scuze : nu o văzuse pe Athénaïse la masă și crezuse că a plecat, jura că e adevărat, nădăjduia că Madame Sylvie nu va afla de neglijența ei.

Ceva mai tîrziu Athénaïse vorbi din nou .

— Domnule Gouvernail, l-ați remarcat pe tînărul care a intrat și s-a așezat în fața noastră, îmbrăcat într-un sacou cenușiu și cu o panglică albastră la pălărie ?

Desigur, Gouvernail nu observase nici o persoană care să arate astfel dar o asigură că îl studiase pe tînăr cu o deosebită atenție.

— Nu credeți că semăna întrucîtva... nu prea mult, desigur... dar nu credeți că avea ceva din aerul lui Montéclin.

— Cred că semăna foarte mult cu Montéclin, o asigură Gouvernail îndemnat doar de dorința de a prelungi discuția. Am avut de gînd să vă atrag atenția asupra acestei asemănări dar mi-a scăpat.

— Și eu la fel, răspunse Athénaïse. Ah, dragul meu Montéclin ! Ce-o fi făcînd acum ?

— Ați primit vreo scrisoare de la el, ceva vești noi astăzi ? întrebă Gouvernail hotărît să facă orice efort pentru a întreține conversația și de a nu o lăsa să se încheie din pricina lui.

— Astăzi nu, dar am primit ieri. Îmi scrie că *maman* a fost așa de îngrijorată încît a trebuit să-i spună că știe unde sînt, ca să o liniștească, dar că s-a legat cu jurămînt să nu dea în vileag secretul. Dar Cazeau nu i-a mai vorbit și nu i-a mai dat nici cea mai mică atenție bietului Montéclin de cînd l-a amenințat că-l azvîrle în Cane River. Știți, Cazeau mi-a scris o scrisoare chiar în dimineața în care am plecat, crezînd că m-am dus acasă. *Maman* a deschis-o și a spus că era plină de cele

mai nobile sentimente și a vrut să mi-o trimită. Dar Montéclin a refuzat cu hotărîre, după cum spune el.

Gouvernail prefera să vorbească despre Montéclin. Pe Cazeau și-l închipuia insuportabil și nu-i făcea plăcere să se gîndească la el.

Puțin mai tîrziu Athénaïse spuse :

— Noapte bună, domnule Gouvernail.

— Noapte bună, răspunse el cam necăjit. Iar cînd bănui că Athénaïse a adormit se ridică și porni spre infernul nocturn al redacției ziarului.

IX

Athénaïse n-ar fi rezistat o lună întreagă dacă n-ar fi fost Gouvernail. Avînd tot timpul ca primă grijă aceea de a sta ascunsă cu toată prudența, nu făcu cunoștință cu nimeni și nu căută societatea persoanelor cunoscute ; cum însă cunoștea așa de puține nu-i era prea greu să se ferească din calea lor. Cît despre Sylvie, era preocupată ceas de ceas de grija casei ; mai mult decît atît, datorită atitudinii respectuoase față de locatarii săi, nu-și permitea să poarte cu ei discuții amicale în care poate că Athénaïse ar fi consimțit uneori să se angajeze cu proprietăreasa. Nu avea niciodată prilejul să dea ochi cu locatarii ce stăteau doar cîteva zile și plecau. Așadar, nu putea conta decît pe compania lui Gouvernail.

Acesta înțelegea situația pe deplin ; și fiece clipă liberă pe care i-o îngăduia serviciul o folosea pentru a-i face timpul cît mai plăcut. Athénaïse iubea viața în aer liber și se plimbau împreună în amurgul de vară, prin labirintul de străzi al cartierului francez. Se duseră din nou la malul lacului și se plimbară cu barca ore în șir ; se întoarseră atît de tîrziu încît străzile pe care treceau erau pustii și tăcute. Într-o duminică dimineață Gouvernail se sculă inadmisibil de devreme pentru a o însoți în piața franțuzească, știind că-i va face plăcere imaginea și zgomotul specific locului. Iar după-amiaza nu mai participa ca de obicei la întrunirile intelectuale ci își punea toată ziua la dispoziția și în slujba Athénaïsei.

Cu toate acestea, procedă cu mult tact față de ea dovedind astfel inteligență și o înțelegere profundă a firii ei, ceea ce era uimitor avînd în vedere că se cunoșteau de atît de puțin timp. Deocamdată reprezenta totul pentru ea și îi dorea compania ; înlocuia în sufletul ei familia și prietenii. Uneori Athénaïse se întreba dacă Gouvernail iubise vreodată o femeie. Nu și-l putea închipui capabil de o dragoste atît de pasionată, brutală și jignitoare cum era dragostea lui Cazeau pentru ea. Odată avu naivitatea să îl întrebe dacă a fost vreodată îndrăgostit — la care el îi răspunse prompt că nu. Ea văzu în aceasta o trăsătură de caracter admirabilă și ca urmare îl respectă și mai mult.

Într-o noapte o găsi plîngînd, fără ostentație dar foarte tare. Se sprijinise de balustrada verandei și privea broaștele care țopăiau în lumina lunii pe dalele umede din curte. Un miros dulce și greu se înălța din tufele de iasomie. De jos se auzea glasul bătrînei Pousette care bombănea și se certa cu cineva și, după toate aparențele, avea cîștig de cauză, căci adversarul ei nu era decît un pisoi negru pripășit dintr-o curte vecină să-i țină tovărășie.

Cînd Gouvernail o întrebă, Athénaïse recunoscu că se simte rău, și că-i e dor de acasă ; presupunea că motivul e numai dorul de casă. O răscolise o scrisoare de la Montéclin. Îi era dor de mama ei, de Montéclin, de imaginea lanurilor de bumbac, de mirosul pămîntului arat, de farmecul întunecat și tainic al pădurii, și de casa dezordonată de lîngă rîul Bon Dieu.

Ascultînd-o, Gouvernail simți că îl cuprinde un sentiment de milă și de duioșie. Îi luă mîinile și i le strînse la piept. Se întreba ce s-ar întîmpla dacă ar cuprinde-o în brațe.

Era aproape complet nepregătit pentru ceea ce urmă, dar făcu față situației cu curaj. Athénaïse îl înlănțui cu brațele și plînse pe umărul lui ; lacrimile ei fierbinți îi șiroiau pe obraji și pe gît și îi tremura tot corpul. Îl încercă dorința puternică de a o strînge în brațe ; îl încercă ispita aprigă de a-i săruta buzele ; dar nu făcu nici una nici alta.

înțelegea de o mie de ori mai bine decît ea însăși că în clipa aceea îl înlocuia pe Montéclin. Acceptă acest gînd oricît era de amar. Era un om răbdător; știa să aștepte. Spera că va veni ziua cînd o va strînge în brațe ca un adevărat îndrăgostit. Faptul că era căsătorită nu avea nici o importanță pentru Gouvernail. Cînd va veni vremea ca ea să îl dorească — ceea ce spera și credea că se va întîmpla cîndva — Gouvernail considera că va fi îndreptățit să o primească. Atîta timp cît nu-l dorea nu avea nici un drept asupra ei, nu mai mult decît avea soțul ei. Îi venea foarte greu să-i simtă răsuflarea și lacrimile fierbinți pe obraz, să-i simtă pieptul zbuciumat lipit de al lui, brațele moi înlănțuindu-l și să tînjească după ea cu tot trupul și sufletul și totuși să nu facă nici un gest.

Încercă să își închipuie ce-ar fi făcut, ce-ar fi spus Montéclin și să se poarte întocmai ca el. O mîngîie pe creștet, o ținu în brațe cu blîndețe pînă ce lacrimile i se opriră iar suspinele încetară. Înainte de a se desprinde din îmbrățișarea lui, Athénaïse îl sărută pe gît; simțea nevoia să iubească pe cineva în felul său. Gouvernail răbdă chiar și aceasta cu stoicism. Dar se bucură cînd plecă de lîngă ea pentru a se lăsa furat de iureșul muncii istovitoare, neîntrerupte, pînă a doua zi de dimineață.

Athénaïse se simți ușurată și dormi bine. Mîngîierea unor mîini de prieten îi umplea inima de recunoștință. De acum înainte nu va mai fi singură și nefericită dacă îl avea pe Gouvernail alături să o aline.

X

Cea de a patra săptămînă de cînd Athénaïse era în oraș se apropia de sfîrșit. Avînd în vedere faptul că intenționa să își găsească o slujbă potrivită și plăcută, făcu o serie de încercări în acest sens. Dar în afara unei oferte de a da lecții de pian la două fetițe la un preț rușinos de mic, căutările sale se dovediră a fi zadarnice. Mai mult decît atît, dorul de casă o încerca mereu, iar Gouvernail nu era totdeauna lîngă ea să i-l alunge.

Își petrecea mult timp în grădină, plivind și udînd florile. Încercă să se împrietenească cu pisica cea neagră, cu pasărea din colivia atîrnată de tocul ușii bucătăriei și cu un papagal prost crescut care înjura toată ziua într-o franțuzească stricată și care era proprietatea bucătăresei vecinilor.

În afară de asta nu se simțea bine ; parcă nu mai era ea însăși, după cum îi explică gazdei. Nu-i pria clima din New Orleans. Sylvie se arăta foarte necăjită căci se simțea oarecum răspunzătoare de sănătatea și bunăstarea surorii domnului Miché ; și găsi că e de datoria ei să se intereseze îndeaproape de natura și caracteristicile bolii sale.

Sylvie era foarte pricepută iar Athénaïse foarte neștiutoare. Era de mirare cît de mare îi era neștiința și cît de profundă uimirea în clipa în care înțelese. După discuția cu Sylvie rămase mult timp, foarte mult timp neclintită, respirînd iute și inegal. Toată ființa ei era pierdută în extaz. Cînd în cele din urmă se ridică de pe scaunul pe care stătuse și se privi în oglindă, o întîmpină un chip pe care parcă îl vedea pentru prima oară, atît era de schimbat de uimire și de fericire.

În această furtună de senzații noi, stările de spirit se succedau cu rapiditate iar nevoia de a acționa deveni imperioasă. Mama ei trebuia să afle imediat și să-i spună lui Montéclin. Și Cazeau trebuia să afle. În clipa cînd se gîndi la el simți pentru prima oară în viață adevăratul fior al senzualității. Îi șopti numele încet și auzindu-l se îmbujoră la față. Îl rosti iar și iar, ca și cum era un sunet nou și plăcut, născut din întuneric și neștiință, un sunet care ajungea pînă la ea pentru prima oară. Era nerăbdătoare să fie alături de el. Întreaga ei fire pasionată se trezise la viață ca prin minune.

Se așeză și începu să-i scrie soțului ei. Scrisoarea va ajunge a doua zi de dimineață iar ea va fi lîngă el a doua zi spre seară. Ce va spune Cazeau ? Ce va face ? Era sigură că o va ierta, oare nu-i scrisese o scrisoare ?... și simți că o cuprinde un val de aversiune față de Montéclin. Cu ce gînd îi reținuse scrisoarea aceea ? Cum îndrăznise să nu i-o trimită ?

Athénaïse se îmbrăcă în haine de stradă și se duse să expedieze ea însăși scrisoarea pe care o așternuse îndemnată de un singur gînd, de o dorință spontană. Poate mulți ar fi găsit-o incoerentă, dar Cazeau o va înțelege.

Mergea pe stradă de parcă ajunsese moștenitoarea unei averi uriașe. Pe chip i se citea o expresie de mîndrie și mulțumire pe care trecătorii o observau și o admirau. Simțea nevoia să stea de vorbă cu cineva, să-i spună cuiva ; și se opri la colț și-i spuse vînzătoarei de stridii, care era irlandeză și care o binecuvîntă și ură prosperitate întregii familii Cazeau de-a lungul a multe generații. Luă în brațe copilașul grăsuț și murdar al femeii și îl privi cu atenție și cu seriozitate, ca și cum un copilaș era un fenomen pe care îl întîlnea pentru prima oară în viață. Ba chiar îl și sărută !

Și ce ușurare pentru Athénaïse să meargă pe stradă fără teamă că ar putea fi văzută și recunoscută de vreo cunoștință de la Red River. Acum nu mai putea spune nimeni că nu știe ce vrea.

Plecînd de la vînzătoarea de stridii se duse direct la agenția Harding și Offdean cu care făcea afaceri soțul ei ; și ceru cu tonul sigur al unui partener, sau chiar al unui proprietar, să i se livreze o sumă de bani în contul soțului ei, încît banii i se dădură fără nici o ezitare, de parcă i s-ar fi dat lui Cazeau însuși. Cînd domnul Harding, care o cunoștea, o întrebă politicos cum se simte, Athénaïse se îmbujoră atît de tare și se arătă atît de stînjenită încît domnul Harding își spuse că e mai mare păcatul că o asemenea femeie drăguță e atît de gîsculiță.

Athénaïse intră într-un magazin și cumpără tot felul de lucruri — mici cadouri pentru aproape toți cunoscuții. Cumpără valuri întregi de țesături albe, fine, moi și pufoase ; iar cînd vînzătorul, încercînd să răspundă dorințelor ei, o întrebă dacă îi trebuiesc pentru lenjerie de copil, Athénaïse simți că intră în pămînt de rușine și se întrebă cum de și-o fi dat seama.

Întrucît Montéclin fusese cel ce o luase de lîngă soțul ei, Athénaïse dorea ca tot el să fie cel care să o ducă înapoi. Îi trimise o scrisoare foarte laconică — de fapt o carte poștală — prin care îi cerea să o întîmpine la gară în seara următoare. Era convinsă că, după tot ceea

ce se întîmplase, Cazeau o va aștepta acasă ; era exact ceea ce dorea și ea.

Urmă apoi agitația plăcută a împachetatului și a pregătirilor de plecare. Pousette intra și ieșea, intra și ieșea întruna. Și de fiecare dată cînd pleca ducea cîte ceva dăruit de Athénaïse — o batistă, un furou, o pereche de ciorapi cu două găuri minuscule la vîrfuri, un șirag rupt de mătănii și în cele din urmă un dolar de argint.

Apoi veni Sylvie aducînd ceea ce ea numea „un set de tipare“ — lucruri de o croială complicată pe care nu le găseai în nici un bazar nou sau în magazinele de modele ; Sylvie le avea de la o străină, o doamnă foarte distinsă pe care o îngrijise cu mulți ani în urmă la hotelul St. Charles. Athénaïse le primi și le atinse cu venerație, fiind pe deplin conștientă de favoarea și de onoarea ce i se face, și le așeză cu sfințenie în cufărul de curînd achiziționat.

Se simțea grozav de obosită după ziua aceasta neobișnuit de încordată și se duse la culcare devreme. Nu se gîndise nici măcar o clipă la Gouvernail toată ziua și își aminti de el cînd se trezi pentru o clipă auzindu-i pașii în verandă în drum spre camera lui. El sperase să o găsească trează, așteptîndu-l.

Dar a doua zi de dimineață știa. Pesemne că-i spusese cineva. Sylvie nu se sfia să discute în detaliu absolut toate problemele cu orice bărbat care avea vîrsta și discreția necesară.

Athénaïse îl găsi pe Gouvernail așteptînd-o cu o trăsură ce urma să o ducă la gară. Trecu printr-o clipă de remușcare cînd își dădu seama că uitase de el cu desăvîrșire, iar el îi spuse :

— Sylvie mi-a spus că plecați azi dimineață.

Se arătă atent, amabil și plăcut, ca de obicei, dar totodată plin de respect față de atitudinea demnă și rezervată ce apăruse în comportarea ei începînd de ieri. Ea privea întruna pe fereastra trăsurii, tăcută și stînjenită ca Eva după ce își pierduse inocența. El îi vorbea despre străzile murdare și despre dimineața mohorîtă și despre Montéclin. Spera că va găsi viața la țară plăcută și odihnitoare și că îi va da de știre cînd va veni din

nou în oraș. Vorbea întruna, ca și cum se temea de tăcere și de el însuși.

La gară Athénaïse îi dădu portofelul iar el îi cumpără biletul, îi căută un loc confortabil, îi controlă cufărul și îi așeză toate bagajele în tren. Athénaïse îi era recunoscătoare. Gouvernail îi strînse mîna cu căldură, o salută și plecă. Era un om inteligent care știa să accepte o înfrîngere cu eleganță. Dar întorcîndu-se spre trăsură își spunea în gînd : „Doamne, ce păcat, ce păcat!“

XI

Athénaïse trăi o zi de așteptare și de fericire profundă. Tabloul minunat al cîmpiei se înfățișa ca un balsam pentru ochii și sufletul ei. Era fascinată de întinderea nesfîrșită, pură și oarecum necunoscută a plantațiilor de zahăr, cu silozurile de zahăr oribile, cu șirurile de colibe curate ca niște sate mici cu o singură stradă și cu conacele impresionante situate ceva mai departe, înconjurate de pîlcuri de copaci. Ici și colo se zărea apa cîte unui pîrîu ce șerpuia printre maluri verzi însorite sau curgea leneș ivindu-se dintr-o pădure deasă, dintre tufe sau ferigi, de sub bolți de viță sălbatică sau de sub palmieri. Și traversînd zonele întinse și monotone de pădure închidea ochii și se bucura în gînd de clipa întîlnirii cu Cazeau. Nu putea să se gîndească decît la el.

Era întuneric cînd ajunse la gară. Așa cum bănuia, Montéclin o aștepta cu o trăsurică de două persoane la care înhămase căluțul lui iute și sprinten. Montéclin era bucuros că Athénaïse s-a întors, indiferent în ce condiții ; iar el nu avea nici o vină de vreme ce se întorsese de bună voie. Era aproape sigur de motivul întoarcerii ei ; ochii ei, glasul și gesturile ei copilărești trădau cît se poate de limpede secretul care îi umplea inima. Dar după ce o lăsă la poarta casei ei și porni mai departe se simți totuși foarte dezamăgit de întorsătura obișnuită, banală, pe care o luase pînă la urmă toată povestea. O lăsă în grija soțului ei.

Cazeau o ajută să coboare din trăsurică dar nici unul din ei nu vorbi pînă ce nu ajunseră în verandă. Nici

chiar acolo nu-şi vorbiră imediat. Dar Athénaïse se întoarse spre el cu un gest rugător. Cînd o cuprinse în braţe, Cazeau îi simţi trupul tînăr strîngîndu-se lîngă el. Simţi că buzele ei răspund pentru prima dată pasiunii sărutului lui.

Noaptea era întunecată, caldă şi liniştită şi nu se auzea decît cîntecul stins al unui acordeon la care cînta cineva într-o colibă îndepărtată. Undeva plîngea copilaşul unei negrese. Desfăcîndu-se din îmbrăţişarea soţului ei, Athénaïse prinse din zbor glasul lui.

— Ascultă, Cazeau ! Cum mai plînge copilaşul Juliettei ! Bietul puişor, ce-o fi avînd ?

DOMNIŞOARA McENDERS

I

Cînd domnişoara Georgie McEnders termină de pus la punct ţinuta sa de o simplitate căutată, alcătuită doar din cenuşiu şi negru, îşi scoase toate inelele, brăţările, broşele — tot ceea ce putea arăta că se afla în relaţii amicale cu bunăstarea. Căci Georgie urma să prezinte referatul „Demnitatea muncii“ în faţa Clubului Feminin pentru Reformă, iar dacă era binecuvîntată de soartă cu o avere considerabilă nu însemna că era mai puţin înzestrată cu bun gust.

Înainte de a se urca în trăsura elegantă ce o aştepta la uşa somptuoasă a locuinţei tatălui ei — trăsură ce-i stătea totdeauna la dispoziţie — se întoarse să-i dea vizitiului cîteva îndrumări. Primul lucru notat pe lista pe care o consultă era: „De căutat Mademoiselle Sallambre“

— James, spuse Georgie îmbujorîndu-se uşor, aşa cum i se întîmpla ori de cîte ori făcea cel mai mic efort de a vorbi, vrem să căutăm o persoană cu numele de Mademoiselle Sallambre, în partea de sud a oraşului, pe strada Arsenal, şi-i indică numărul şi cartierul. Apoi se aşeză în trăsură şi pe drum se apucă să îşi studieze în continuare programul, încruntîndu-şi sprîncenele frumoase, furată de preocupări serioase şi profunde.

Programul arăta astfel:

„Ora două — de căutat M. Sallambre.“

„Ora trei şi jumătate — de citit referatul la Clubul Fem. pt. Ref.“

„Ora patru şi jumătate...“ şi urma o serie de prescurtări cabalistice care însemnau: „Întîlnire cu comitetul doamnelor pentru cercetarea condiţiei morale a muncitoarelor din fabricile din St. Louis.“ „Ora şase

— cina cu tata." „Ora opt — de ascultat conferința lui Henry George despre taxa individuală."

Pînă acum Mademoiselle Sallambre fusese doar un nume pentru Georgie McEnders, un nume prezentat pe o listă — la cererea ei — de către furnizorii ei, Push și Prodem, proprietarii firmei angajate în confecționarea trusoului deosebit de elegant al domnișoarei McEnders. Georgie dorea să îi cunoască, pe cît posibil, pe cei ce lucrau pentru ea.

Era o tînără încîntătoare de douăzeci și cinci de ani, considerată a fi mult prea neprihănită pentru o ființă în carne și oase. Dispunea de o avere mare, avea timp de pierdut și ardea de dorința de a face bine, de a îndrepta neamul omenesc și de a reașeza lumea pe o bază convenabilă tuturor.

Deschizînd poarta foarte înaltă a unei curți foarte mici Georgie se trezi față în față cu o nemțoaică solidă care își strînsese cu grijă poalele rochiei între genunchi iar acum freca dalele făcînd mare zarvă.

— M'selle Sallambre locuiește aici ?

Trupul zvelt al domnișoarei McEnders era înalt și drept. Fața ei căpătase culoarea dulce a florilor de piersic iar în fața ochilor albaștri miopi ținea un lornion de o simplitate severă.

— *Ja, ja,* da' colo sus ! strigă femeia repezită și nervoasă. Dar Georgie nu se supără. Era obișnuită să fie întîmpinată cu saluturi ce nu erau totdeauna deosebit de cordiale.

Urcă scările ce duceau spre o boltă de la etaj, bătu la prima ușă ce-i ieși în cale și fu poftită să intre chiar de Mlle. Sallambre.

Aceasta ședea la fereastra din față, aplecată asupra unei grămezi de lucruri albe, ușoare și vaporoase pe care le ținea în poală. Nu era tînără. Putea la fel de bine să aibă treizeci sau patruzeci de ani. Pe fața rotundă și nostimă se zăreau riduri ce dovedeau că făcuse cunoștință îndeaproape cu greutățile și lupta vieții, cu tot felul de experiențe neplăcute.

Georgie prinsese pe ici pe colo cîte o șoaptă privitoare la viața particulară a domnișoarei Sallambre, ceea ce o determinase să meargă personal și să facă cunoștință

cu această persoană și cu locuința ei ; aceasta din urmă era destul de simplă și de sărăcăcioasă, și nu chiar foarte îngrijită. Pe jos, în mijlocul camerei se juca un copil.

Mlle. Sallambre nu se aștepta la vizita unui asemenea musafir nepoftit cum era domnișoara McEnders și în clipa cînd o văzu în prag își scoase ochelarii pe care îi purtase în timp ce făcea munca aceea de mare migală și se ridică.

— Bănuiesc că sînteți Mademoiselle Sallambre ? întrebă Georgie înclinîndu-se politicos.

— Ah ! Don'șoara McEnders ! Ce surpriză plăcută ! Vreți să fiți bună și să luați loc ?

Mademoiselle Sallambre locuia de mulți ani în oraș și avusese diverse slujbe care îi dăduseră posibilitatea să vină în contact cu lumea bună. Puțini erau reprezentanții înaltei societăți pe care dînsa nu-i cunoștea — măcar din vedere, iar viața lor particulară îi era cel puțin la fel de bine cunoscută ca și propria sa viață.

— Ați venit să vedeți cum merge treaba ? întrebă femeia cu un zîmbet ce-i lumina fața cu adevărat. E o plăcere, don'șoară, să lucrezi ceva atît de fin și de delicat, și aduse cîteva articole de lenjerie pe care le întinse pe masa de lîngă Georgie atrăgîndu-i atenția totodată asupra unor amănunte care spera că vor fi pe placul vizitatoarei.

Ceva în înfățișarea femeii, în aspectul locuinței sale, în întreaga atmosferă, o impresionă neplăcut pe Georgie. Se crispă instinctiv, înfășurîndu-se parcă mai strîns în mantia invizibilă a purității sale. Mademoiselle Sallambre observă că atenția musafirei sale era atrasă în egală măsură de lucrurile din fața ei și de prezența copilului care se încăpățîna să izbească capul tare al unei păpuși de podeaua la fel de tare.

— E fetița vecinei de jos, spuse Mademoiselle Sallambre făcînd cu mîna un gest ce voia să arate că e plictisită peste măsură de această treabă. Dar în clipa aceea fetița, dînd dovadă de o neîncredere instinctivă, și vrînd parcă să contrazică acest gest de renegare se ridică și porni legănîndu-se și poticnindu-se spre mama ei,

i se agăță de rochie și o chemă cu acel nume plin de dragoste pe care avea dreptul să îl folosească.

Pe chipul mamei se zări o tresărire de neliniște și totuși o strigă „*cherie*" și o prinse de braț ca să nu cadă. Obrajii domnișoarei McEnders se coloraseră în nenumărate nuanțe de roșu.

— De ce mi-ați spus o minciună ? întrebă dînsa privind indignată spre chipul plecat al femeii. De ce vă spuneți „Mademoiselle" dacă este copilul dumneavoastră?

— Pentru motivul că e mai ușor de căpătat o slujbă. Și pentru motive pe care dumneavoastră nu le puteți înțelege, continuă ea ridicînd din umeri cu un gest ce dovedea un ușor dispreț și o nepăsare neașteptată față de ceea ce ar putea urma. Viața nu e numai roz, don'șoară McEnders. Nu știți ce e viața, dumneavoastră ! și scoțînd o batistă din buzunar își suflă nasul pînă ce îl făcu iarăși roșu.

Georgie nu-și mai amintea prea bine cum se despărțise de Mademoiselle Sallambre. Oricît ar fi vrut de mult nu se simțise în stare să mai stea și să-i dea o lecție de morală. Dar prin plecarea sa grăbită dovedi o dezaprobare categorică, iar deocamdată lucrurile se opriră aici. Dar pe drum mintea sa nu prea iute născoci o formă de dojană mult mai practică pe care își făgădui să o ducă la îndeplinire imediat ce va ajunge acasă.

Cînd rămase singură în cameră, într-un moment de odihnă strecurat printre multiplele sale obligații, se ocupă și de problema legată de Mlle. Sallambre.

Georgie era adepta ordinii. Ura necinstea. Cînd Dumnezeu hotăra să-i încredințeze ei biciul, nu se sfia să-l folosească. Iat-o așadar pe această Mlle. Sallambre trăind în păcat. Nu ca o fată tînără, orbită de strălucirea plăcerii ci ca urmare a unei intenții clare și hotărîte. Întrucît alesese calea păcatului merita să sufere și să i se arate limpede că purtarea ei este nedemnă și că trebuie să ispășească. Georgie avea puterea de a-i administra acea fărîmă de pedeapsă ce i se cuvenea femeii și se bucura că i se dăduse acest prilej.

Se așeză imediat la birou și adresă furnizorilor săi, domnii Push și Prodem, următoarea scrisoare :

„Domnilor, vă rog să retrageți de la Mademoiselle Sallambre tot ceea ce lucrează pentru mine și să îmi înapoiați articolele respective indiferent dacă sînt sau nu terminate.

Cu stimă,
Georgie McEnders“

II

A doua zi după acest demers, Georgie ședea la birou, mai drăguță și mai trandafirie ca oricînd, îmbrăcată într-un capot pastelat ce se potrivea de minune cu culoarea delicată a tenului său și cu decorația în nuanțe de galben deschis în care era îmbrăcată camera.

În fața ei, așezate în ordine pe masă se aflau cărți, broșuri și instrumente de scris. În mijlocul tuturor se găseau două fotografii înrămate pe care le șterse pe rînd cu o batistă de mătase.

Una din ele îl înfățișa pe tatăl ei — un bărbat cu trăsături englezești, fără barbă și fără mustață, cu favoriți scurți, ușor încărunțiți. O viclenie voioasă licărea în ochii săi. Linia hotărîtă a buzelor subțiri arăta că se află în primele rînduri ale celor angajați în jocul pasionant de-a „înaintarea“ ce preocupă omenirea. Se mai putea bănui că ajunsese aici datorită abilității cu care se folosise de împrejurările favorabile și că îl ajutase în egală măsură priceperea sa de a „da din coate“. Cealaltă fotografie îl înfățișa pe domnul Meredith Holt, logodnicul fetei, un bărbat cu tendințe evidente de îngrășare aflat neplăcut de aproape de vîrsta de patruzeci și cinci de ani. Numai cine îl cunoștea mai de mult reușea să citească pe chipul său faptul că era un *viveur*, căci trăsăturile lui nu arătau decît că era un om de lume plăcut și prezentabil, pe a cărui comportare elegantă se putea conta în orice împrejurare. Georgie hotărîse să se mărite cu el pentru că îi plăcea felul său de a fi ; pentru că ideile sale despre viață — după cîte își dădea ea seama — erau întru totul identice cu părerile ei ; pentru că era puțin probabil că se va amesteca în „munca“ ei. Totuși, dacă cineva ar fi întrebat-o, n-ar fi fost capabilă să dea

nici una din aceste explicații. Domnul Meredith Holt era pur și simplu o partidă bună și orice fată din lumea ei l-ar fi acceptat drept soț.

Georgie constată că mai avea o oră la dispoziție pînă să vină vremea să plece la întîlnirea cu comitetul celor patru ce se ocupau în continuare de condiția morală a muncitoarelor din fabrici, cînd intră o slujnică și o anunță că se află la parter o persoană care vrea să stea de vorbă cu ea.

— O persoană ? Doar n-o fi un oaspete la ora asta ?

— Am lăsat-o jos în hol, domnișoară, zice că o cheamă Mademoiselle Sal..Sal...

— Ah, da ! Poftește-o să urce, Hannah, și condu-o, te rog !

Mademoiselle Sallambre intră legănîndu-și fustele ce foșneau sfidător, cu capul sus, ușor lăsat pe spate, cu un aer agresiv. Se așeză, și așteptă într-o atitudine provocatoare să i se vorbească sau să i se pună întrebări.

Georgie se simțea în largul ei în încăperea bine cunoscută. În timp ce mîzgălea la întîmplare un plic mototolit, se întoarse puțin și rosti :

— Vizita dumneavoastră este foarte surprinzătoare, doamnă. Bănuiesc că înțelegeți de ce mi-am retras comanda, după cum ați constatat.

— Poate că înțeleg, poate că nu, don'șoară McEnders, răspunse femeia, ridicînd din sprincene cu o expresie impertinentă.

Georgie simți că o cuprinde aceeași silă ca și data trecută în prezența femeii. Dar își cunoștea bine datoria și nu-i era silă să și-o îndeplinească.

— Trebuie să înțelegeți, doamnă, că în viață există o cale a binelui și o cale a răului, rosti Georgie cu mai multă condescendență decît își dădea seama. Nu avem voie să încălcăm poruncile Domnului fără a fi pedepsiți și fără a suporta consecințele mîniei sale. Dar în bunătatea și dreptatea sa fără margini, Dumnezeu dăruiește iertare, dragoste și ocrotire celor ce se feresc din calea păcatului și se căiesc. Este datoria fiecăruia dintre noi să urmeze căile Domnului pe cît ne stă în putință. Iar eu nu fac decît să împlinesc cu umilință voința sa.

— Vai ce predică minunată, don'șoară McEnders ! o întrerupse Mademoiselle Sallambre rîzînd nervos. Păcat numai că aveți un public atît de sărac ! Și-mi pare tare rău, nici nu vă pot spune cît de rău, că nu mai pot sta să o ascult pînă la capăt.

Se ridică și începu să vorbească repede, aprins, într-un amestec de franceză și engleză, cu o avalanșă de vorbe și gesturi în care Georgie găsea ceva nefiresc, părîndu-i mai degrabă un rol învățat și repetat.

Venise să-i aducă la cunoștință domnișoarei McEnders că nu vrea să-și recapete lucrul ; că nu era dispusă să-l mai atingă nici măcar cu un deget. Iar mîinile ei mici, ascunse în mănuși se strînseră cu o scîrbă nesfîrșită la gîndul că ar putea atinge o grămadă imaginară de articole de lenjerie. Își aruncase o privire rapidă prin încăpere iar ochii i se opriseră asupra celor două fotografii de pe masă. Într-adevăr o asigură ca pe domnișoara McEnders — bunurile sale lumești erau foarte puține ; dar nici măcar o fărîmă de pîine nu fusese cîștigată necinstit, martor îi era Dumnezeu însuși. Iar părinții săi erau departe, tocmai în Franța ! Oameni curați ca lumina soarelui ! Și săraci, vai, săraci lipiți pămîntului ! Numai Dumnezeu știe cît erau de săraci și cît erau de cinstiți. Își aținti privirea asupra fotografiei lui Horace McEnders. S-ar putea ca unora să le placă locuințele somptuoase, trăsurile și slujitorii și tot confortul ce se poate dobîndi cu bani cîștigați în chip necinstit. S-ar putea ca unii să se simtă bine într-un loc ca acesta. Cît despre ea !... Și-și strînse cu grijă și eleganță rochia temîndu-se parcă să nu se molipsească de vreo boală din cauză că fusta îi atingea covorul de preț în mijlocul căruia stătea.

Urmărind gesturile femeii în ochii domnișoarei Mc Enders se ivi o uimire nesfîrșită. Chipul ei oglindea silă și nedumerire.

— Aș vrea să punem capăt imediat acestei întîlniri, rosti Georgie. Nu intenționa să ceară nici un fel de explicație legată de aluziile cu privire la averea dobîndită pe căi necinstite. Dar vizitatoarea sa nu spusese încă tot ce voise să spună venind încoace.

Acolo găsi pe masă un buchet minunat de flori albe pe care în lipsa ei le adusese un comisionar din partea lui Meredith Holt. Fără să stea o clipă pe gînduri Georgie aruncă florile imaculate în căminul mare, negru de funingine. Apoi se prăbuși pe un fotoliu și începu să plîngă.

— Este casa domnului Horace McEnders, *Madame*, răspunse bătrînul ridicîndu-și politicos pălăria.

— Ați putea să-mi spuneți cum a cîștigat banii cu care și-a construit o locuință atît de măreață ?

— Nu-i frumos să puneți întrebări indiscrete, dragă domnișoară, răspunse bătrînul uimit, se înclină și plecă mai departe.

Georgie lăsă să mai treacă vreo două persoane. Apoi opri un instalator care trecea vesel ducîndu-și pe umăr traista cu scule.

— Nu vă supărați, începu din nou Georgie, puteți să-mi spuneți, a cui e casa de peste drum ?

— Da, coniță. E a lui McEnders.

— Mulțumesc. Știți cumva cum a ajuns domnul Mc Enders să facă o avere așa de mare ?

— Ei, asta nu-i treaba mea, dar se spune că cea mai mare parte a făcut-o din negoțul de whisky.

Așadar avea să afle adevărul într-un fel sau altul ! Aceștia erau oamenii pe care trebuia să-i întrebe — cei ce nu știau să-și ascundă gîndurile și părerile sub fraze politicoase.

Cînd se apropie un mic vînzător de ziare îl opri prefăcîndu-se că vrea să cumpere un ziar.

— Știi a cui e casa aceea ? îl întrebă dîndu-i un ban și arătîndu-i locuința printr-o mișcare a capului.

— Cum să nu, e casa lu' nea McEnders...

— Cum o fi făcut rost de atîția bani să-și ridice o casă așa de grozavă ?

— A furat, asta a făcut. Mulțumesc, spuse el punînd în buzunar restul pe care Georgie refuză să-l mai ia și dispăru după colț fluierînd o melodie bine cunoscută.

Georgie aflase destule. Inima îi bătea nebunește iar obrajii îi ardeau. Deci toată lumea știa ; chiar și copiii de pe stradă ! Toți cei ce o vizitau, toți cei ce mîncau la masa tatălui ei știau acest lucru. Știau chiar și colaboratoarele ei angajate ca și ea în fapte creștinești. Fără îndoială că și slujitorii care o serveau știau la fel de bine și se amuzau pe seama acestui lucru.

Se înfioră gîndindu-se la toate astea în timp ce urca scările spre camera ei.

CUPRINS